T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YAŞ DOSTU KENT YÖNETİŞİMİ: İSTANBUL ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuğçe TINGIR

SOSYAL POLİTİKA ANABİLİM DALI

ANKARA, 2024

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YAŞ DOSTU KENT YÖNETİŞİMİ: İSTANBUL ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuğçe TINGIR

SOSYAL POLİTİKA ANABİLİM DALI

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Emrah AKBAŞ

ANKARA, 2024

ONAY SAYFASI

Tuğçe TINGIR tarafından hazırlanan “Yaş Dostu Kent Yönetişimi: İstanbul Örneği” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/ oy çokluğu ile Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Politika Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

<table>
<tr><th colspan="2">Jüri Üyesi</th><th>Kurumu</th><th>İmza</th></tr>
<tr><td colspan="2">Prof. Dr. Emrah AKBAŞ</td><td rowspan="2">Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td>Kabul ☒</td><td>Red ☐</td></tr>
<tr><td colspan="2">Prof. Dr. Abdulkadir DEVELİ</td><td rowspan="2">Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td>Kabul ☒</td><td>Red ☐</td></tr>
<tr><td colspan="2">Prof. Dr. Sutay YAVUZ</td><td rowspan="2">Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi</td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td>Kabul ☒</td><td>Red ☐</td></tr>
</table>

Tez Savunma Tarihi: 25/01/2024

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Politika Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olması için şartları yerine getirdiğimi onaylıyorum.

Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Muhammet Enes KALA

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

25/01/2024
Tuğçe TINGIR

TEŞEKKÜR

Öncelikle danışmanlığımı üstlenen, beni sınırlamayıp özgür bırakan, bilimsel düşünceyi yasam biçimi olarak algılamamı sağlayan yüksek lisanstan bu yana her zaman beni destekleyen, takdir ve taltif eden sayın hocam Prof. Dr. Emrah AKBAŞ'a teşekkür gönül borcumdur.

Tezimi güçlendirmek için bana vaktini ayıran, yapıcı eleştirileri ile çalışmamı güçlendirmemi sağlayan hocalarım Prof. Dr. Sutay YAVUZ'a ve Prof. Dr. Abdulkadir DEVELİ'ye müteşekkirim.

Yönetişim kesişimselliğinde çalışabilmem için bana ilham olan ve benim yapabileceğime inanarak çalışmalarımı keşfeden Pınar Ilgaz'a, Argüden Yönetişim Akademisi'nin kapılarını açarak bana yol gösterici olan Sayın Dr. Yılmaz ARGÜDEN'e minnettarım. Bu süreçte Gamze TALAY'ın pozitif enerjisi olmasaydı bu denli rahat ve yönetişim ruhuna kendimi kaptırmış olamazdım.

Zihnimi açan sohbetleri ve stresli zamanlarımda beni motive ederek beni yüreklendiren sevgili arkadaşım Ayşe KESKİN'e müteşekkirim.

Son olarak sonsuz destekleri ile sevgili anneme, babama, kardeşim Büşra'ya ve ailemizin yeni üyesi Taha'ya var oldukları için teşekkür ederim.

ÖZET

Yaş Dostu Kent Yönetişimi: İstanbul Örneği

Değişim kuşkusuz insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Yaşadığımız zamanlar hakkında en belirgin özelliklerinden biri de değişimi hızlandırması ve çok boyutlu olmasıdır. 21. yüzyılla birlikte teknolojik, ekonomik, politik, sosyal ve kültürel alanların hızla gelişmesi ve interaktif bir değişim süreci yaşanıyor. Ancak bu değişim süreci 19. istek üzerine elbette bu sorunun cevabını 19. yüzyıla dayanan bir yönetim anlayışıyla vermek mümkün değildir.

Küreselleşme tartışmalarının yoğunlaştığı 21. yüzyılda, yaşanan değişimlerden en çok etkilenen kurumların başında kamu yönetimi gelmektedir. Değişimin baskısı ve bu değişimlere uygun çözümler üretme ihtiyacı altında hem teorik hem de pratik alanda mutasyona ve dönüşüme uğramaktadır. Bu nedenle değişim hareketlerini odak noktasına alan kavram ve kurumlardan biri de "yönetim" kavramıdır. Bu nedenle kamu yönetimi günümüzde değişen koşullara ve yeni ihtiyaçlara uyum sağlayacak şekilde yeniden yapılanmaktadır. 21. yüzyılın yönetim anlayışı olarak kabul edilen yönetişim kavramı, 20. yüzyılın yönetim anlayışını önemli ölçüde değiştirmiş, merkeziyetçilik yerine yerelliği, sistem yapısı yerine federalizmi getirmiş, ilk olarak katı bürokrasi yerine katılımcılığı, yerine açıklığı getirmiştir. Hiyerarşi yerine kapanma, hesap verme ve sorumluluk. "İdari devrime göre imzasını" attığı söylenebilir. Bu araştırmanın odak noktası, geleneksel kamu yönetimi yaklaşımının hızlı gelişimidir. 1970'li yıllarda belirgin olan değişim ve dönüşümlerin yanı sıra, 1990'lı yıllarda hızla gelişen bir anlayış olan "yaş dostu yönetişim" kavramının incelenmesidir.

Anahtar Kelimeler: Yaş Dostu Kent, Yönetişim, Yaşlılık, Yaşlanma, Yerel Yönetimler.

ABSTRACT

Age - Friendly Urban Governance: The Case Of Istanbul

Change is undoubtedly a phenomenon as old as human history. One of the most distinctive features of the times we live in is that it accelerates change and is multidimensional. With the 21st century, rapid development of technological, economic, political, social and cultural fields and an interactive change process are experienced. However, this change process is upon request. Of course, it is not possible to answer this question with a management approach dating back to the 19th century.

In the 21st century, when globalization debates are intensified, public administration is one of the institutions that are most affected by the changes. Under the pressure of change and the need to produce suitable solutions for these changes, it undergoes mutation and transformation in both theoretical and practical fields. For this reason, one of the concepts and institutions that focus on change movements is the concept of "management". For this reason, public administration is being restructured to adapt to changing conditions and new needs. The concept of governance, which is accepted as the management understanding of the 21st century, has significantly changed the management understanding of the 20th century, it has replaced centralism with localism, system structure has been replaced by federalism, and firstly it has brought participation instead of strict bureaucracy and openness instead. Closure, accountability, and responsibility instead of hierarchy. It can be said that he put his signature "according to the administrative revolution". The focus of this research is the rapid development of the traditional public administration approach. In addition to the changes and transformations that were evident in the 1970s, it is an examination of the concept of “age-friendly governance”, an understanding that developed rapidly in the 1990s.

Keywords: Age – Friendly City, Governance, Old Age, Aging, Urban Friendly, Local Governments.

İÇİNDEKİLER

ÖZET i
ABSTRACT ii
İÇİNDEKİLER iii
KISALTMALAR LİSTESİ ix
ŞEKİLLER DİZİNİ x
TABLOLAR DİZİNİ xii
GİRİŞ 1
BÖLÜM I 4
1. LİTERATÜR TARAMASI 4
1.1. Yönetişim Kavramının Tarihsel Gelişimi 4
1.2. Yönetişim Kavramı 7
1.3. Yönetişim Kavramının Gelişim Aşamaları 11
1.3.1. Küreselleşme ve Yerelleşme 13
1.3.2. Siyasi Katılım Süreci 14
1.3.3. Yeni Sosyal Hareketler 15
1.3.4. Vatandaştan Paydaşa Yöneliş 15
1.4. Yönetim ve Yönetişim 16
1.4.1. Yönetişimin Temel İlkeleri 18
1.4.1.1. Şeffaflık 19
1.4.1.2. Katılımcılık 20
1.4.1.3. Sorumluluk 22
1.4.1.4. Hukukun Üstünlüğü 22
1.4.1.5. Etkinlik 24
1.4.1.6. Hesap Verebilirlik 25
1.4.1.7. Eşitlik 27

1.5. Yerel Yönetimlerde Yönetişim 27
1.5.1. Sürdürülebilir Kalkınma ve Yerel Gündem 21 28
1.5.2. Proje Demokrasisi 30
1.5.3. Yerel Meclislere Katılımın Güçlendirilmesi 31
1.5.3.1. Kişisel Başvuru 31
1.5.3.2. Dilekçe 31
1.5.3.3. Kamuoyu Araştırması 31
1.5.3.4. Referandum 32
1.6. İyi Yönetişim Olarak Yönetişim 32
1.6.1. İyi Yönetişimin Aktörleri ve İyi Yönetişime Yöneltilen Eleştiriler 35
1.6.1.1. Özel Sektör 36
1.6.1.2. Devlet 37
1.6.1.3. Sivil Toplum 37
1.6.1.4. İyi Yönetişim Eleştirileri 38
1.7. İyi Yönetişim Bağlamında Uygulama Araçları 39
1.7.1. E-Belediyecilik 39
1.7.2. Yerel Gündem 21 Programı 40
1.7.3. Kent Konseyleri 40
BÖLÜM II 42
2.1. İYİ YÖNETİŞİM VE YAŞLANMA 42
2.1.1. Baltes ve Baltes'in Yaşlanma Kuramı 44
2.1.2. Pfeiffer'in Yaşlanma Kuramı 45
2.1.3. Rowe ve Kahn'ın Yaşlanma Kuramı 46
2.1.4. Yaşlılığın Ekonomi Politiği Kuramı 48
2.2. Yaş Dostu Kentlere İlişkin Temel Yaklaşımlar 49
2.2.1. Birleşmiş Milletler Yaşlılık İlkeleri 50
2.2.1.1. Bağımsızlık 51

2.2.1.2. Katılım 52
2.2.1.3. Bakım 52
2.2.1.4. Kendini Gerçekleştirme 53
2.2.1.5. İtibar 53
2.2.2. Dünya Sağlık Örgütü Yaş Dostu Kentler 53
2.2.2.1. Dış Mekânlar ve Binalar 59
2.2.2.2. Ulaşım 60
2.2.2.3. Konut 61
2.2.2.4. Sosyal Katılım 63
2.2.2.5. Sosyal İçerme ve Saygı 64
2.2.2.6. Vatandaşlık Görevini Yerine Getirme ve İşgücüne Katılım 65
2.2.2.7. Bilgi Edinme ve İletişim 66
2.2.2.8. Toplum Desteği ve Sağlık Hizmetleri 68
2.2.3. Yaş Dostu Olma Çözüm Önerileri 69
2.2.3.1. Yaşam Boyu Mahalle Modeli 71
2.2.3.1.1. Demans Dostu Mahalle Modeli 73
2.2.3.2. Yaşanabilir Çevre Modeli 74
2.2.3.3. İyi Yaşlanma Modeli 76
2.2.3.4. Yaş Dostu Topluluk Modeli 78
2.2.3.5. Ekolojik Yaş Dostu Topluluklar Modeli 79
2.2.4. Yaş Dostu Çözüm Önerileri 82
2.2.5. Katılımcı-Mekân İlişkisini Belirleyen Yaş Dostu Kriterler 84
2.2.5.1. Erişilebilirlik 87
BÖLÜM III 89
3. METODOLOJİ 89
3.1. Araştırmanın Modeli 89
3.2. Araştırmanın Amacı, Konusu, Önemi 89

3.3. Araştırmanın Örneklemi ve Kapsamı 90
3.4. Araştırmanın Veri Toplama Aracı 93
3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları 94
BÖLÜM IV 96
4. BULGULAR 96
4.1. Yerel Yönetimlerin Yaşlı Bağımlılık Oranına Göre Hizmet Planlamaları ve Faaliyetleri 110
4.1.1. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama altında kalan yerel yönetimler 110
4.1.2. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarında olan yerel yönetimler 113
4.1.3. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama üzerinde olan yerel yönetimler 115
4.2. Yerel Yönetimler 117
4.2.1. Adalar Belediyesi 118
4.2.2. Arnavutköy Belediyesi 118
4.2.3. Ataşehir Belediyesi 119
4.2.4. Avcılar Belediyesi 120
4.2.5. Bağcılar Belediyesi 121
4.2.6. Bahçelievler Belediyesi 122
4.2.7. Bakırköy Belediyesi 122
4.2.8. Başakşehir Belediyesi 123
4.2.9. Bayrampaşa Belediyesi 123
4.2.10. Beşiktaş Belediyesi 123
4.2.11. Beykoz Belediyesi 124
4.2.12. Beylikdüzü Belediyesi 125
4.2.13. Beyoğlu Belediyesi 126
4.2.14. Büyükçekmece Belediyesi 126
4.2.15. Çatalca Belediyesi 127

4.2.16. Çekmeköy Belediyesi 128
4.2.17. Esenler Belediyesi 129
4.2.18. Esenyurt Belediyesi 130
4.2.19. Eyüpsultan Belediyesi 130
4.2.20. Fatih Belediyesi 132
4.2.21. Gaziosmanpaşa Belediyesi 132
4.2.22. Güngören Belediyesi 133
4.2.23. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 134
4.2.24. Kadıköy Belediyesi 135
4.2.25. Kağıthane Belediyesi 136
4.2.26. Kartal Belediyesi 137
4.2.27. Küçükçekmece Belediyesi 138
4.2.28. Maltepe Belediyesi 139
4.2.29. Pendik Belediyesi 139
4.2.30. Sancaktepe Belediyesi 140
4.2.31. Sarıyer Belediyesi 141
4.2.32. Silivri Belediyesi 142
4.2.33. Sultanbeyli Belediyesi 142
4.2.34. Sultangazi Belediyesi 144
4.2.35. Şile Belediyesi 145
4.2.36. Şişli Belediyesi 145
4.2.37. Tuzla Belediyesi 146
4.2.38. Ümraniye Belediyesi 147
4.2.39. Üsküdar Belediyesi 148
4.2.40. Zeytinburnu Belediyesi 148
5. TARTIŞMA 150
5.1. Geleneksel Yönetim ve Yönetişim Karşılaştırmasında Neredeyiz? 150

5.2. Yönetişim Bağlamında Yerel Yönetimlerin Yaşlılara Yönelik Hizmetleri 151
5.3. Kuramsal Çerçeve ve Yönetişim..... 156
6. SONUÇ ve ÖNERİLER 158
6.1. Politika Yapıcılar ve Sivil Toplum Örgütleri için Öneriler 164
6.2. Araştırmacılar için Öneriler 166
KAYNAKÇA 169
EKLER 179

KISALTMALAR LİSTESİ

AARP : American Association of Retired Persons

APA : American Planning Association

BM : Birleşmiş Milletler

COVID-19 : SARS-CoV-2 Enfeksiyonu (Yeni Koronavirüs Hastalığı)

DPT : Devlet Planlama Teşkilatı

DSÖ : Dünya Sağlık Örgütü

İBB : İstanbul Büyükşehir Belediyesi

TDK : Türk Dil Kurumu

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

TÜSİAD : Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği

UN : United Nations

UNICEF : United Nations International Children's Emergency Fund

WEF : The World Economic Forum

WHO : World Health Organization

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1 Yönetim ve Yönetişim Karşılaştırılması 16

Şekil 2 İyi yönetişim ilkeleri 19

Şekil 3. Demansla yaşayan bireyler ve bakıcılar tarafından mahalleyi algılamanın, gezinmenin ve kullanmanın beş aşaması 74

Şekil 4. İyi yaşlanma modeli 77

Şekil 5. Yaş dostu toplum olmanın iki eksenli boyutu 79

Şekil 6. Ekolojik yaş dostu topluluklar 80

Şekil 7. Fonksiyonel kapasiteyi koruma 84

Şekil 8. İstanbul ilinde ikamet eden 55 yaş üzeri bireylerin yaş gruplarına dağılımı 91

Şekil 9. Yaş gruplarının İstanbul ilçelerine göre dağılımı 92

Şekil 10. Yerel yönetimlerin strateji ve faaliyet raporlarında ‘’yaşlı’’ lara yönelik kullanılan kelimeler 96

Şekil 11. Yerel yönetimlerin strateji raporunda BM yaşlılık ilkeleri dağılımı 98

Şekil 12. Yerel yönetimlerin faaliyet raporlarında BM yaşlılık ilkeleri dağılımı 99

Şekil 13. Yerel yönetimlerin strateji raporunda yer verilen BM bakım ilkesi 100

Şekil 14. Yerel yönetimlerin 2022 yılı faaliyet raporunda yer verilen BM bakım ilkesi .. 100

Şekil 15. Yerel yönetimlerin strateji raporunda yer verilen BM katılım ilkesi 101

Şekil 16. Yerel yönetimlerin faaliyet raporunda yer verilen BM katılım ilkesi 102

Şekil 17. Yerel yönetimlerin strateji raporunda yer verilen BM kendini gerçekleştirme ilkesi 103

Şekil 18. Yerel yönetimlerin faaliyet raporunda yer verilen BM kendini gerçekleştirme ilkesi 104

Şekil 19. Yerel yönetimlerin strateji raporunda yer verilen BM bağımsızlık ilkesi 105

Şekil 20. Yerel yönetimlerin faaliyet raporunda yer verilen BM bağımsızlık ilkesi 106

Şekil 21. Yerel yönetimlerin strateji raporunda yer verilen BM itibar ilkesi 107

Şekil 22. Yerel yönetimlerin faaliyet raporunda yer verilen BM itibar ilkesi 107

Şekil 23. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı altında bulunan yerel yönetimlerin BM yaşlılık ilkelerine göre hedefleri ve faaliyetleri 111

Şekil 24. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı civarında bulunan yerel yönetimlerin BM yaşlılık ilkelerine göre hedefleri ve faaliyetleri 113

Şekil 25. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı üzerinde bulunan yerel yönetimlerin BM yaşlılık ilkelerine göre hedefleri ve faaliyetleri 115

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Geleneksel yönetim ve yönetişim karşılaştırılması 9

Tablo 2. Yaş Dostu Kentler Küresel Ağı'na üyelik aşamaları..... 57

Tablo 3. Yaş dostu temel göstergeleri 58

Tablo 4. Yaş dostu kamusal mekânlar ve binalar 59

Tablo 5. Yaş dostu ulaşım..... 61

Tablo 6. Yaş dostu konut 62

Tablo 7. Yaş dostu katılım..... 64

Tablo 8. Sosyal içerme ve saygı 64

Tablo 9. Yaş dostu vatandaşlık görevini yapma ve istihdam..... 66

Tablo 10. Yaş dostu şehirde iletişim ve bilgi edinme..... 67

Tablo 11. Yaş dostu topluluk desteği ve sağlık hizmetleri 68

Tablo 12. İngiltere yaşam boyu mahalle modeli..... 72

Tablo 13. Yaşanabilir çevre modeli..... 75

Tablo 14. İyi yaşlanma kentsel modeli 78

Tablo 15. Yaş dostu topluluklar modeli..... 81

Tablo 16. İstanbul ilçelerinin yaşlı bağımlılık oranı ve 65+ yaşlıların nüfus dağılımları .. 93

Tablo 17. İstanbul ili yerel yönetimlere ait yaşlılara yönelik hizmet veren merkezler..... 108

GİRİŞ

İnsanlık tarihi varoluşundan bu yana pek çok farklı süreçten geçmiştir. Süreç içerisinde insanlar sürekli bir değişimin olduğunu, yeni tarzların ortaya çıktığını, yeni ideolojilerin insanları kendine çektiğini ileri sürerek, sürekli dağınıklıktan şikayetçi olmaktadırlar. Yaşanan toplumsal olaylar ile birlikte hemen her alanda büyük değişimler yaşanmıştır. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna, modern düşünceden postmodern düşünceye, milliyetçilikten küreselleşen dünyaya geçişi şimdiden görebiliyoruz. 20. yüzyılın son çeyrek asırda baş döndürücü bir hal alan değişim sürecinin etkileri, gündelik hayattan siyasal kurumlara ve davranışlara kadar her şeye yayılmıştır. Yaşanan dönüşüme bağlı olarak bilgi teknolojilerinde ilerlemeler sağlanmış; bilgi teknolojisindeki ilerlemelerin birikim sürecini ve dinamiklerini ulus devlet planlamasından bağımsız hale getirdiği düşüncesi ağırlık kazanmıştır. Ayrıca birikim süreci, kendilerini farklı şekillerde yeniden üretecek aktörleri belirlemiş ve bu aktörler arasındaki güç ilişkilerini siyasi ve hukuki çerçeveyi ilerletecek şekilde dönüştürmüş ve bu dönüşüm olgunun bir bileşeni olarak gösterilmiştir. Bu süreç devam ettikçe devletin toplumsal konumu ve işlevi ile yönetişim yapısı da kaçınılmaz olarak değişim sürecinden etkilenecek, dolayısıyla yeniden yapılanma ihtiyacı ortaya çıkacaktır. Küreselleşmeyle birlikte devlet anlayışında çok ciddi sorunlar ortaya çıkmıştır.

Sosyal, politik ve ekonomik koşullardaki değişiklikler ve gelişme, özellikle 20. yüzyılın son çeyrek asrında kamu yönetimini etkilemeye başlamıştır. 20. yüzyılın son çeyreğinde "refah devleti" kavramının aşınması, dünyada ve ülkemizde devlete ve kamu yönetimine bakış açısını önemli ölçüde değiştirmiş, bu gelişmelerle birlikte devlet sistemleri ve toplumların etkileşim içinde oldukları şeyler uluslararası ve ulusal düzeyde değişmeye zorlanmıştır. Bu bağlamda kamu sektöründeki verimlilik arayışı, farklı zamanlarda farklı uygulamalarla kamu yönetimi teori ve pratiğine yansımıştır. Böylece değişim sürecinde güç ilişkilerinin de dönüşmesi, bir karar alma biçimi olarak yönetişimin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Yukarıdan aşağıya ve emredici bir yaklaşıma dayanan klasik yönetim anlayışı, yerini taban kademesinin ihtiyaçlarını üst yönetim kademeleriyle buluşturan bir yönetim anlayışına bırakmıştır. 1970'li yıllarda "Kamu Yönetimi", 1980'li ve 1990'lı yıllarda "Kamu Politikası ve Yönetimi", bu hızlı değişim sürecinin ardından "yönetişim" kavramı ağırlık kazanmaya başlamıştır. Bu dönemde küreselleşmenin artmasıyla birlikte küresel ölçekte ortaya çıkan fırsatlar ve sorunlar arasında denge kurmanın devletin asli görevi olması

gerektiği ve bu yükümlülüğün ancak yerine getirilebileceği yaygın olarak dile getirilmektedir. Bu da iyi bir yönetişim yapısının kurulmasıyla sağlanmaktadır.

Artık önceden belirlenmiş ortak bir hedefe ulaşmak için; üretim, üretimin yönetimi, bu amaç adına kaynak ve güçlerin toplanması, tek özneler, merkezi bir işbölümü ve ademi merkeziyetçilik çerçevesinde ve araçsal akılcılıktan yana olacaktır. İnsan haklarına dayalı performansın önceden belirlenmiş bir doğrultuda değil, çok paydaşlı, yerel ve iletişim anlayışıyla gerçekleştirilmesi kriterlerini karşılayacaktır. Sosyal aktörlerin yönlendirmesini sağlayan kaynaklar, bu özellikleri kolaylaştıracak bir yönetişim yaklaşımını benimsemiştir.

Yönetişim, politik ve ekonomik gücün daha geniş bir dağılımını içerir. Yönetişim, vatandaşların, özel sektörün ve sivil toplumun geleneksel karar alma süreçlerine dahil olduğu bir model olarak, kamu sektörünün verimliliğini sağlamayı ve kamu hizmetlerinin yönetsel açıdan şeffaf ve doğrulanabilir olmasını sağlayacak mekanizmaları oluşturmayı amaçlamaktadır. Kamu kurumları arasındaki etkileşimin arttığı, birbirinden bir ölçüde bağımsız aktörlerin bir arada çalıştığı bir yöndür. Ancak yönetişimi basitçe tanımlamak yeterlidir. Bunun sağlanabileceği koşulları da dikkate almak gerekir. Küreselleşmenin bilgi toplumuna etkileri, tüm dünya için olduğu gibi Türkiye için de geçerli olduğu inkar edilemez. Olumlu ya da olumsuz etkileri ve sonuçlarıyla küreselleşme olgusu, 1980'lerde liberalleşme 1990'lı yıllarda küreselleşmenin iç ve dış dinamikleriyle birlikte kendi kendini idame ettirebilen bir süreç olarak, dünyanın geri kalanı gibi Türkiye de yüzleşmek zorundadır. Türkiye'de kamu yönetiminin mevcut durumu ile bağlantı; kamu kurumlarının hantal yapıları, yavaş karar alma süreçleri, yetki ve sorumluluk arasındaki denge, zayıf tahsis, bürokratik zihniyet, yönetişim ve siyaset arasındaki denge eksikliği gibi nedenlerden dolayı hükümet liderliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun yerine kalkınmanın ve sosyal değişimin önümüzde olduğu eleştirilmiştir. Ayrıca demokratik müzakere süreçlerinin sosyal ve kurumsal düzeyde tam olarak kök salmadığı, sorun çözmede rasyonel yaklaşımlar, işbirliği ve dayanışmadan ziyade tek merkezli ve dışlayıcı olduğu defalarca ileri sürülmüştür. Bu bakımdan Türkiye, yönetim meselesini derinden kavramış bir ülkedir. Bu ve benzeri nedenlerin etkisiyle idarenin amaçlarında, görevlerinde, görevlerin bölüşümünde, örgüt yapısında, personel sisteminde, kaynaklarında ve bu kaynakların kullanılış biçiminde; mevzuatında ve halkla ilişkiler sisteminde mevcut aksaklıkları, bozuklukları ve eksiklikleri düzeltme amacı güden faaliyetler bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kamu yönetimi disiplininin gündem maddesini oluşturmaktadır. Özellikle Avrupa Birliği (AB) ile ilişkilerde gelinen aşama açısından bakıldığında, küresel ve bölgesel dinamiklerin kamu yönetimine etkileri ve bu bağlamda ortaya çıkan yaklaşım ve yapılanmalar, Türkiye özelinde kamu

yönetiminin yeniden yapılandırılması da içinde olmak üzere pek çok konuda önemli adımların atılmasını gerekli kılmaktadır. Kamu yönetiminin işleyişini sürdürülemez hale getiren sorunlar anlamında iç faktörler, sözü edilen dış faktörlerle çakışınca bu yönde adımlar atılması ve iyileştirilmelerin yapılması kaçınılmaz hale gelmiştir. Ülkemiz açısından artık kaçınılmaz hale gelen ve çalışmamızın ana eksenini oluşturan iyi yönetişim yaklaşımı, kamu ve özel sektörün gündemine girdiği 1990'ların ikinci yarısından itibaren, somut uygulamalara konu olmuş, kamu yönetiminde yeniden yapılanma çalışmalarında bazı eksikliklerin vurgulanmasıyla daha yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu çalışma, kamu yönetiminde 1970'li yıllarda belirgin bir şekilde fark edilen ve 1990'lı yıllarla birlikte daha da hızlanan değişim ve dönüşüm sürecinin ileri bir aşamasında ortaya çıkan yönetişim kavramını Türkiye'de yeni bir alan olan gerontoloji ile birlikte değişen ve dönüşen yaşlılık çalışmaları ve uygulamaları üzerinde incelemektedir. Uzun vadeli demokratik ve katılımcı kamu yönetimi öncelikli yönetişim, demokrasinin güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik bir yaklaşım olarak görülmektedir. Çalışmanın amacı yeni bir yönetim olarak yönetişim kavramının ortaya çıkışını, gelişimini, temel özelliklerini değerlendirmek ve Türkiye'de yönetim anlayışının bir takım önemli düzenleme ve hukuki uygulamalara yansımalarını izlemektir. Buna binaen yönetişimin yeni bir perspektif olarak gelişen gerontoloji üzerinde yansımalarına ve sürecini değerlendirmektir. Çalışmanın amacı Türk kamu yönetiminin yönetişim açısından uygulama kapasitesini ve kamu hizmeti sunumu anlayışına getirdiği veya getireceği değişiklikleri ortaya koymaktır. Bu bağlamda çalışma, Türkiye'de katılımcı demokratik süreçlerin ve yönetişim yaklaşımlarının ne ölçüde mevcut ve mümkün olduğunu siyasi ve idari gelenekler çerçevesinde gerontolojik perspektif ile araştırmaya ve tartışmaya odaklanacaktır.

Çalışmanın ilk bölümünde yönetişim kavramı, bu kavramın yapısı ve gelişimi, bu kavramı çevreleyen tanımlar, yönetim-yönetişim ilişkisi ele alındığında aralarındaki farklar, kavramın ilkeleri ve ilgili aktörler ele alınmıştır. Aşağıda yönetimin türleri ve unsurları açıklanmaktadır. İkinci bölümde dünya ekseninde yönetişim kavramı, dünyadaki ve Avrupa Birliği ülkelerindeki genel durum ve eğilimler ile Avrupa Birliği'nin yönetişim vizyonu teori ve uygulamayla tartışılacaktır. Çalışmanın üçüncü bölümünde Türkiye'de yaşlanma ve yönetişim arasındaki ilişki ele alınacak ve değişim değerlendirilecektir.

BÖLÜM I

1. LİTERATÜR TARAMASI

1.1. Yönetişim Kavramının Tarihsel Gelişimi

Dilimize çevrilen “yönetim” kelimesinin kökeni Orta Çağ Avrupasına kadar uzanır; İngilizce ve Fransızcada “hükümet” veya “egemenlik” anlamında kullanılan kelimenin geçmişi 15. yüzyıla kadar uzanmaktadır (Bayramoğlu, 2005). Bayramoğlu, çalışmasında Fransa'da "yönetişim" teriminin, felsefi yaklaşımlar çerçevesinde hükümeti sivil toplumla uzlaştırmaya veya uyumlu hale getirmeye çalışan bir anlayışı ifade etmek için kullanıldığını ileri sürüyor. Yeni içeriğiyle yönetişim, "yönetim tarzı", "sosyal koordinasyon tarzı", "hükümet" anlamına gelmektedir. Yönetişim kavramının nispeten yeni kullanılmaya başlanması, yaygın olarak kullanılması, kamu yönetiminde çalışanlar arasında uzun süredir tartışma konusu olmaması, kamu yönetiminin merkezi yapılanma dönemine denk gelmesi gibi nedenler tartışmaları belirli bir yöne yönlendirmek için kullanılması, tanımlanmasını zorlaştırmaktadır. Kavramının içeriğinde birlikte çalışma, iş birliği yapma, iletişim kurma ve yakın etkileşimde bulunmanın yanı sıra kamu işlerini birlikte çaba göstererek yerine getirme gibi konular da bulunmaktadır. Serbestleştirme veya tanımlama çabalarında defalarca vurgulanan özellik, yönetişimin katılımcı ve çok taraflı bir yönetim yaklaşımını içermesidir. Yönetişim kavramının ilk tanımını yapabilmek için öncelikle çeşitli kaynaklardan alınan tanımları sunmak faydalı olacaktır. Yönetişim kavramının tarihsel kökenine baktığımızda, orijinal İngilizce "governance" teriminin Yunanca liderlik etmek, rehberlik etmek anlamına gelen "kubernan" fiilinden geldiğini görüyoruz. Ortaçağ'da kavram Latince "Gubernare", yönetmek, idare etmek, rehberlik etmek anlamında kullanılmıştır (Güler, 2003). Yönetişim kavramı, Türk Dil Kurumu'nun (TDK) genel yönetimden bahseden sözlüğünde şöyle geçmektedir: “İdari, ekonomik ve siyasi gücün kamu ve özel kurumlarda ortak kullanılması” olarak tanımlanmaktadır. Türkiye ve Orta Doğu Kamu Yönetimi Sözlüğü'nde (TODAIE) yönetişim, "siyasi ve toplumsal sistemde yer alan tüm aktörlerin ortak çabası sonucu oluşan yapı veya düzen" olarak tanımlanmaktadır. Kavram, 1980'li yılların ilk yarısında kamu yönetimi tartışmalarında ortaya çıkmış, ancak küreselleşme süreciyle birlikte yönetim ve yönetişim yaklaşımlarındaki köklü değişimlerin, toplumsal sorunların ürünü olarak 1990'lı yıllarda popülerlik kazanmıştır. Aynı dönemde siyasi ve ekonomik değişiklikler meydana gelmiştir (Kjaer, 2004). 14. yüzyılın ortalarında kavramın “Yönetişim” olarak adlandırıldığını örneklerle açıklamaktadır. Aslında iyi ve

kötünün anlamlı tanımlarını ekleyerek kullanılan kavramın tarafsız olduğunu iddia etmiş; bunun şimdiki eşdeğeri anlamına geldiğini belirtmiştir. Öte yandan kavramın 1980'li yıllarda yeniden kullanılmaya başlandığını, bu sefer biraz farklı anlamda ve bazı özellikle vurgu yapıldığını iddia etmiştir. Kamu sektörünü dışlamayan, sivil toplumu, belirli ağları, ortaklıkları ve piyasaları düzenleyici işlevin merkezine yerleştiren bir yönetim yaklaşımıdır. 1980'lerde siyaset bilimciler, kavramı sivil toplum aktörleri de dahil olmak üzere hükümetten farklı bir anlam atfetmiş ve kullanmışlardır (Kjaer, 2004).

En kapsamlı araştırmalarından birini yürüten Rhodes'a göre (2007), 1980'lerin ilk yarısında farklı bir anlamda ve farklı bir yönetim biçiminde hükümete atıfta bulunmak için kullanılmıştır. Yönetişim kavramı altı farklı şekilde kullanılmaktadır: Hükümet, minimum iş, yönetişim, yeni kamu yönetimi, iyi yönetişim, sosyal ağ sistemleri, kendi kendini organize eden ağlardır (Coşkun, 2003). Yönetişimi oluşturan ilkeleri genel olarak ele aldığımızda bunların özgür söylemle aynı anlama gelmediğini anlıyoruz. Birincisi, devlet yönetimindeki gerileme zorlayıcı siyasi çabaların sonucu değildir: Toplumun birçok sorumluluğu geniş katılımla devletle paylaşacağı varsayılırsa, doğal olarak teknolojide bir azalmanın yaşanabileceği varsayılmaktadır. Liberal söylemde devlet küçüldükçe etkili gruplar ve zaten güçlü olan gruplar büyür ve güçlenir: Yönetişim anlamında toplumun geneline yaymak istediğimiz katılımdan, sivil toplumun kesimlerinden, vatandaşlık ve katılıma dayalı demokratik bir yapının her parçasından, geniş bir toplumsal tabanda paylaşımdan bahsedilmektedir. Yönetişimi, çok paydaşlı bir toplulukta, aktörlerin yani ortakların karşılıklı iletişim ve etkileşim yoluyla fikir birliğine dayalı yeni bir yönetim modeli olarak kabul edersek, kamusal alanın neredeyse şekillenmeye başladığını, sivil alanın ise şekillenmeye başladığı görülmektedir. Yerel habitatların incelenmesi sırasında bu ortamın küresel bir karşılığı olduğu ortaya çıktı (Denisenko, 1999). BM üyesi tüm devletlerin gönüllü ya da gönülsüz katılımıyla bu uygulamanın kabul edildiğine dair işaretler verildi. Verilen taahhütler sivil sektörün en geniş sınıf olduğunu gösteriyor ve sosyal yaşamın temel işlevlerinde inisiyatif almanın doğal olduğu kabul edilmektedir. Özellikle 1980'li yıllarda ortaya çıkan kamu yönetimi ve kamu yönetimi gibi yeni yaklaşımlar karşısında yönetişimi farklı ve dirençli bir model olarak gören Rhodes, kamu yönetiminde yeni eğilimlerin kamu yönetimi yönünde yönetişime doğru ilerlediğine inanmaktadır (Rhodes, 2007).

Yeni kamu yönetimi modeli kapsamında uygulanan reformlar bunun temel nedenleridir. Bu durumun devlete güvensizlik, bölünme ve verimsizlik gibi istenmeyen sonuçlara yol açtığı görülmüştür. Bazıları, bu ülkelerde gündemde olan yönetişim modelinin, kamu hizmetlerinin doğrudan metalaştırılmasının olumsuz etkilerini engellemeyi

amaçladığını ileri sürüyor. Bu görüşü destekleyen argümanlar şunlardır: Bu modelle minimalden güçlüye, parçalılıktan ağ temelli bağımsız yönetime geçiş olacağı varsayılmaktadır (Coşkun, 2003). Bu bağlamda güç devleti, refah devleti gibi neoliberalistlerin hoşuna gitmeyecek bazı beklenti ve önlemlerin olduğunu görülmektedir.

Yönetişim, yeni kamu yönetimi yaklaşımının bazı özelliklerini taşısa da birçok açıdan farklılık göstermektedir (Peters ve Pierre, 1998). Bu kavram, amaca yönelik davranışı, amaç merkezli etkinlikleri ve kurallar sistemini ifade eden bir yapıya sahiptir (Rosenau, 1992). Kurumsal, küresel, yerel ve politik gibi bazı sıfatlar eklenerek farklı alanlarda kullanılan, düzenleyici yönetimi düşünen bu kavram, toplum sivil toplum, özel sektör ve kamu sektörü arasında açık bir ortamda sosyal sorumluluk olarak değerlendirilmektedir. Yetkilendirme, tahsis ve icra açısından adil paylaşımla bazıları, yönetim biliminde yönetişim kavramının, demokratik politikanın ayrılmaz bir parçası olarak yönetim kadar eski olduğuna inanmaktadır (Peters ve Pierre, 1998). Ancak kavramın 80'li yıllardan itibaren kazandığı bazı yeni özelliklerle daha spesifik bir anlam kazandığı ve yönetim kavramının yeterli olmayacağı sorumluluk, katılım, işbirliği gibi alt kavramları da içerdiği ileri sürülmektedir. Bu alt kavramların kamu yönetimi, Soğuk Savaş sonrası yönetişimi iyileştirme çabaları, demokratikleşme ve çok partili siyasal düzenin yaygınlaşması ile birleştirilmesi devam etmektedir (Doornbos, 2003). Yönetişim açısından kamu yönetimindeki yeni yaklaşımdan farklı olarak diğer alanlarda farklı açık fırsatlara yol açabilecek yansımaları doğurabilmektedir. Bu bağlamda yönetişim, yeniçağın çoğulcu anlayışına uygun olarak devletin tek başına hareket etmesini değil, kamu ve özel sektör arasında ortak düzenlemeyi, ortak yönetimi, ortak üretimi ve ortaklık-ortaklığı ifade etmektedir. Buna göre Smouts (1998), yönetişimin dört kritik ve kritik özelliğini vurgulamaktadır: Birincisi, yönetişim bir kurallar veya eylemler sistemi değildir; bunu bir süreç olarak düşünün İkincisi, yönetişim hakimiyete değil fikir birliğine dayanır. Üçüncüsü, yönetişim hem kamu hem de özel aktörleri içerir. Son olarak yönetişim resmi bir kurum değil, sık etkileşime bağlı bir süreçtir. Bu yönler ve özellikler, yönetişim kavramına önerilen yaklaşımın yönetim anlayışından, sürecinden ve kurumsallaşmasından farklı olduğunu göstermektedir.

Katılımcı demokrasi teorilerinin temel beklentisi, kamusal alana ilişkin kararların toplumun mümkün olan en geniş kesiminin paylaşımıyla desteklenmesi, bu kararların uygulanmasını kolaylaştırması ve bu sayede kamu yararının gerçekleşmesidir. Bu durum uygulamada zorluklara yol açsa da, farklı önceliklerin ve çıkarların müzakere sürecine entegre edilmesi teorik olarak kamu yararını ortaya çıkarmaya en yakın yaklaşım gibi

görünmektedir. Yönetişim kavramının sistemler, politika ve yönetim anlayışı bağlamında farklı yönleri olduğu tespit edilmiştir. Sistemler perspektifinden bakıldığında yönetişim, devletin klasik ve otoriter karar alma süreçlerinin yanı sıra resmi kurumsal yapısıyla tanımlanan, hükümetten daha geniş bir kavram olarak tanımlanır. Siyasi açıdan yönetişim, yalnızca devletin meşruiyetini ve resmi demokratik yönetimini değil, aynı zamanda halkın her alanda ve mümkün olan her biçimde katılımını da dikkate almaktadır. Yönetişim açısından amaç, etkin, bağımsız, şeffaf ve dolayısıyla denetlenebilir bir kamu hizmetidir (Ökmen ve Baştan 2004).

Sistemli, katılımcı bir demokraside, toplumun kendi işlerine inisiyatifi ve katılımıyla daha iyi yönetişimin sağlanacağı, toplumun ulusal ve küresel birçok sorunun çözümünde daha başarılı olacağı ileri sürülmüştür. Bu bağlamda Kooiman, Rhodes ve Kauffman gibi birçok yönetim teorisyeni bu kavram etrafında oluşturulan modeli kamu yönetiminin yerini alacak büyük teori olarak görmektedir (Frederickson, 2004) Bu teorisyenlere göre yönetişim kavramı, uluslararası ilişkiler alanında ve küresel ölçekte ortaya çıkan bazı ilişkilerin somutlaştırılması anlamına gelmektedir.

1.2. Yönetişim Kavramı

Yönetişim kavramı son yıllarda oldukça popüler hale gelmiştir. Bu kavram, yönetim süreçlerinde katılımcılığı ve şeffaflığı arttırmayı hedefler. Yönetişim, sadece devletlerin değil, aynı zamanda sivil toplum kuruluşlarının ve özel sektörün de yönetiminde önemli bir rol oynamaktadır. Yönetişim, karar alma süreçlerinde farklı paydaşların görüşlerinin dikkate alındığı bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım, demokratik değerleri temel alır ve toplumun tüm kesimlerinin katılımını teşvik eder. Yönetişim, karar alma süreçlerinde şeffaflığı ve hesap verebilirliği arttırarak, yönetimdeki güveni arttırmayı hedeflemektedir. Yönetişim kavramı, geleneksel yönetim anlayışından farklıdır. Geleneksel yönetim anlayışında, kararlar tek taraflı olarak alınırken, yönetişimde farklı paydaşların görüşleri dikkate alınır. Yönetişimde, karar alma süreci daha katılımcı ve şeffaf bir şekilde gerçekleştirilir.

21. yüzyılın devleti, teşkilatı ve felsefesiyle her zamankinden daha esnek ve dinamik bir sisteme ihtiyacı var. Yeni yüzyıl, yenilikçilik ve sürekli gelişim için esnek, açık fikirli sistemlere fırsatlar sunacaktır (Şule, 2004). Bu değişimin merkezinde yer alan kamu yönetiminin eski yönetim yöntemlerinden vazgeçerek yeni girişimlere yönelmesi bu değişimin göstergesidir. Temel olarak kamu yönetimini özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarını kapsayan etkileşimli bir yönetim sistemi olarak temsil etmek için kullanılan yönetişim kavramı, kamu yönetiminde temsil, katılım ve kontrolün yanı sıra kurala dayalı

etkin bir sivil toplum anlamına da gelmektedir. Hukuk, ademi merkeziyetçilik, açıklık ve hesap verebilirliği tasvir eden yönetişim. Çalışmanın bu bölümünde yönetişim kavramının tanımı, tarihsel bağlamı, teorik yapısı ve yönetişimin unsurları üzerinde durulacaktır.

Küreselleşmenin etkisiyle kamu yönetiminin revizyonu ve yeniden yapılandırılması, 1960'lı yıllarda kamu tercihi teorisiyle, 1970'li yılların ilk yarısında ise Yeni Kamu Yönetimi, 1980'li yılların Yeni Kamu Yönetimi ve Yönetişim gibi yaklaşımlarla yeniden yapılanma çalışmaları ile devam etmiştir. 90'lı yıllarla birlikte (Özer, 2006). Yönetim olgusuna yeni bir yaklaşım olan ve daha hayali bir dönüşümü temsil eden yönetişim kavramının tanımında son yıllarda bazı boşluklar ortaya çıkmaktadır (Gündoğan, 2004). Yönetişim, nispeten yeni bir kavram olarak, geleneksel, hiyerarşik ve bürokratik yönetimin aksine, sivil topluma ve kurumlarına değer verir, onların gelişiminin önünü açar, katılımı, şeffaflığı, ademi merkeziyetçiliği, kesin ve uygulanabilir çözümleri teşvik eder. Bu yeni yönetim yönteminde; STK'lar, aktif katılım, yetkilendirme gibi temel kavramlar vardır. STK kavramıyla; Katılım kavramı ile katılım, karara katılma, karar alma sürecini etkileme, katılım yönetimi gibi işlevleri içerirken; "güçlendirme" kavramıyla hem demokratikleşme sürecini hem de STK'ların gelişmişlik düzeyini ortaya koymaya çalışılıyor; Yerinden yönetim, özerklik ve özyönetim gibi kavramlar açıklanmaktadır (Haktankaçmaz, 2004). Bu yönelimde işbirliği kavramı ön plana çıkarılmakta, demokrasi, açıklık, eş liderlik, hesap verebilirlik, çoğulculuk ve karar alma gibi öncelikler paydaşlara daha yakın hale getirilmektedir. İktidarın toplumla yeni bir ilişki kurması, sorumluluğun devletten sivil topluma aktarılması olarak da görülebilir. Literatürde 1990'lı yıllardan bu yana bu kavramın birleşik bir tanımı tartışılmamıştır. "Doğası gereği sezgisel" olan kavramın tanımı çok popüler olmasa da, hakkında eklektik ve nispeten dağınık tanımlar sunulabilmektedir ve kavramın kullanıldığı alana göre değişmektedir (Coşkun, 2003).

Yönetişimin kamuya dokunması ile birlikte dönüşüm sürecinin başlamasını John Brown kenti kuşatması olarak belirtmiştir. Kentsel yönetişimin başladığı nokta Thatchar döneminde İngiltere'de yerel yönetimin kendinden bağımsız bir şekilde sürekli kesilen ve aksayan bütçeler ile yönetme çabalarıyla doğmuştur (Brown, 2002). Yönetişim, yalnızca kamu yönetimi alanında geçerli bir anlayış olmayıp, kamu yönetimi alanında farklı platformlarda kullanıldığında farklı tanımlara da yol açabilmektedir. Örneğin, kamu ve özel sektör arasında yönetişim uygulamalarında farklılıklar olduğu için, kamusal açıdan farklı geçmişler, yerel uygulamalarda farklı ilkeler ve yerel uygulamalarda farklı ilkeler arasında da farklılıklar vardır, uluslararası uygulamada da farklı ilkeler ortaya çıkabilmektedir.

Tekeli'ye göre yönetişim planlı bir şekilde ortak amacı gerçekleştirmek için, tek özneli, merkezi, hiyerarşik bir işbölümü içinde, araçsal rasyonelliği ön plana alarak insan haklarına dayalı performans ölçütlerini gerçekleştirerek birden çok aktörü bulunan iletişimi güçlü ve akılcı bir şekilde yürüten anlayış olarak tanımlanmaktadır (Tekeli,1999).

Kooiman ise yönetişimi, kamu kesimi ve özel sektörde yer alan aktörlerin, toplumsal sorunların çözümünde ya da toplum yararına çalışmaların oluşumunda etkileşim içinde bulundukları süreçte gerçekleştirdikleri faaliyetlerin, kuramsal anlamda bir bütünü olarak görmektedir. Kooiman yönetişimi kısaca sosyal ve yönetim aktörlerinin toplumları yönlendirmek, kontrol etmek ve yönetmek için yaptıkları amaçlı eylemler olarak tanımlamaktadır (Kesim ve Petek, 2005). Bu noktada Kooiman, yönetişimin etkileşim boyutuna dikkat çekmekte ve yönetimsel etkileşimin, toplumsal katkı ve iyi yönetişimin üzerindeki etkisine işaret etmektedir.

Tablo 1. Geleneksel yönetim ve yönetişim karşılaştırılması

Geleneksel Yönetim	**Yönetişim**
Dikey örgütlenme	Yatay örgütlenme
Merkezilik	Yerindenlik
Otoriter	Demokratik
Hesap sorucu	Hesap verici
Gizlilik	Açıklık/Şeffaflık
Güvensizliğe dayalı ilişki	Güvene dayalı ilişki
Yönetim kurulu hâkimiyeti	Paydaş hâkimiyeti
Hukukilik	Hukukilik ve meşruluk

Stoker'a göre yönetimden yönetişime geçişin ana odağı kamu ile özel sektör arasındaki çizginin artık kolay çizilmemesidir. Yönetişimin özü, devletin otoritesine ve yaptırımlarına dayanmayan düzenleyici mekanizmalara odaklanmaktır (Kesim ve Petek, 2005; Stoker, 1998). Başka bir deyişle, devlet dışı yönetişim fikri, entegre bir toplumun kurumsal biçimi ve hiyerarşik merkezi olarak devlete bağımlılığın sona ermesi anlamına gelir. Ancak yönetişimi, yalnızca kamu hizmetlerinin sunumunda daha etkin sonuçlara

ulaşmak için uygulanabilecek "yeni bir yönetim araçları bütünü" olarak anlamak doğru değildir. Bu bağlamda yazar, yönetişimin şu özelliklerine dikkat etmektedir (Kesim ve Petek, 2005):

- Yönetim ; Hükümete ait bir dizi kuruluş ve kuruluşu belirtir, ancak çok daha fazlasını içerir.
- Yönetim ; Ekonomik ve sosyal sorunların çözümünde bulanık sınırlar ve sorumluluklar.
- Yönetişim, ortak bir eylemde paydaş olan kuruluşlar arasındaki gücün karşılıklı bağımlılığını tanımlar.
- Yönetişim, kendilerini yöneten özerk kuruluşlar ağını ifade eder.
- Yönetişim, hükümet otoritesinin emrinden veya uygulanmasından bağımsız olarak faaliyetler gerçekleştirme yeteneğinin varlığını tanır.

Hükümeti yönlendirmek için yeni araç ve teknikleri kullanma becerisine sahip bir aktör olarak görmektedir. Rhodes ise yönetişimi, yönetimin süreçleri ve faaliyetleri, yönetim düzeninin durumu, yönetme görevi olan kişiler ve politikacılar, bir hükümeti yönetme sistemi, yöntemi veya tarzı olarak açıklamaktadır. Başka bir deyişle, yönetim kavramından daha kapsamlı olan yönetişim kavramı, bir dizi aktör, süreç ve merkezi hükümetin artık ana aktör olmadığı ve diğer aktörlerle göreceli olarak eşit olduğu bir durumu tanımlamaktadır (Coşkun, 2003).

Yukarıda verilen tanımlardan da anlaşılacağı üzere uygulama alanına göre ön plana çıkan bazı özelliklerine rağmen özünde temel ilkeler ihtiva eden yönetişim kavramı, bu ilkeler doğrultusunda tek bir tanım altında toplanacak olursa şöyle ifade edilebilir: Yönetişim; kamu yönetiminde geleceğe yönelik, süreklilik içeren ve "kendini yenileyen bir dönüşüm potasında" (Gündoğan, 2004) yönetenle, yönetilenin karşılıklı iletişimi, iletişimden öte etkileşimini öngörür. Böylelikle yönetilenin kendini pasifize eden yönetilen sıfatından sıyrılarak, devlet yönetiminde temsilini, gerek taleplerini ve sorunlarını doğrudan iletebilme ve çözüm isteyebilme hakkı bağlamında, gerekse yönetime ilişkin karar alma sürecine katılım bağlamında, devlet yönetimine aktif katılım sağlanabilecektir. Yönetişime ilişkin yapılan tanımlamalar, genel olarak yönetişimi kamu-özel, devlet-devlet dışı, ulusal-uluslararası kurum ve uygulamalar tarafından gerçekleştirilen bir çalışma olarak değerlendirmektedir.

Ortaya konulan görüşler, tek merkezli, hiyerarşik bir yapılanma çerçevesince üretim gerçekleştiren yönetim düşüncesinden; çok aktörlü, yerel düzeyde hareket kabiliyetine sahip, bir tek organın kendi başına hareket etmesi yerine, toplumdaki tüm aktörlerin görüşlerine yer veren, onları yetkili kılan ve kaynakların kullanımında daha esnek bir hareket alanı oluşturan yönetişim düşüncesine geçildiğini ifade etmektedir (Güzelsarı, 2003). Buna göre yönetişim, bir ülke veya bölgedeki yetkili otoritenin, o toplumu oluşturan farklı aktörleri toplum yararına bir araya getirerek, toplumun yönetiminde ve ihtiyaçlarını karşılayan faaliyetlerde bulunabilmesi anlamına gelmektedir. Etkin bir sivil toplum ve yönetimin tek taraflı karar alamadığı bir süreç; kontrol, açıklık, hesap verebilirlik, kalite ve etiğin, hukuk düzenlemeleri ve teknolojik gelişmelerle uyumlu, kurallar ve sınırlar dahilinde denendiği siyasi ve ekonomik düzen olarak tanımlanmaktadır.

1.3. Yönetişim Kavramının Gelişim Aşamaları

Yönetişim, "devlet toplumu yönetir" argümanını terk ederek, devlet dışı kuruluşların devlet yönetimine eşit katılımını önermektedir. Devlet ve toplum arasındaki karşıtlığın ortadan kaldırılması gerektiği fikrinden yola çıkan yönetişim, küreselleşmenin getirdiği argümandan yola çıkarak, küreselleşen bir dünya ile yeni bir yönetim tarzı, yeni bir devlet anlayışı ve uyarlanabilir yeni bir yönetim tarzı geliştirmeyi amaçlamaktadır. Gerekli bir süreçtir (Alodalı, Arslan ve Mete, 2004). Süreç içerisinde sosyal bilimlerin toplumsal olay ve gelişmeleri açıklamada yeterli olmadığı yönünde genel bir kabul vardır. Bu dönemin en çok konuşulan krizlerinden biri de "yönetilebilirlik krizi"ydi. Yönetişim krizi bağlamında hükümetlerin toplumu iyi yönetemediği, bunun bazen "meşruiyet" krizinden bazen de "meşruiyet" krizinden kaynaklandığı ileri sürülmüştür. Her türlü krizin geniş çapta tartışıldığı bu süreçte "yönetişim" yaklaşımı, basit olanın önünü açma potansiyeline sahip ve sosyal bilimlerin ana karşıtlıkları dönüştürebilecek bir girişim olarak görülmektedir (Bayramoğlu, 2002). Özellikle yönetişim kavramı uluslararası kuruluşlar (Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler vb.) tarafından oluşturulmuş ve bu kuruluşlar tarafından içerik eklenerek uygulamaya konulmuştur.

Uluslararası kuruluşların yönetişim kavramına katkısı yönetişim kavramının gelişimiyle yakından ilgilidir. Yönetişim kavramının ele alınışında yani yorumlanmasında genel olarak üç aşamadan söz edilmektedir. İlk aşamada, 1989 yılında Afrika ülkelerinde ortaya çıkan krizi açıklamaya yönelik yönetişim fonksiyonu gündeme getirilmektedir. Bu aşamada iyi yönetişimin devletin rolünü azaltmaya odaklandığı görülmektedir. İkinci aşama ise Dünya Bankası'nın 1994 yılında hazırladığı yönetişim raporu çerçevesinde

şekillendirilmiştir. Buna göre sivil toplumun büyümeyi ve canlanmayı yönetecek şekilde gelişmesi gerekmektedir. Üçüncü aşamada yönetişim, 1997 Dünya Bankası raporunda açıklanan çerçevede devlet inşasını vurgulamaktadır (Güneş ve Yükselen, 2004). Yönetişim modelinin geliştirilmesine en büyük katkıyı Dünya Bankası yapmıştır. Dünya Bankası'nın öncelikle yozlaşmış bir ekonomiye karşı politika geliştirmek amacıyla geliştirdiği bir kavram olan yönetişim, öncelikle yerel düzeydeki sorunlara daha etkin çözüm bulmak amacıyla kullanılmakta, daha sonra zaman zaman sorunlara da uygulanmaktadır (Çukurçayır ve Sipahi, 2003). Yönetişim, bugünkü anlamıyla ilk kez 1989 yılında Dünya Bankası tarafından "Sahra Altı Afrika: "Krizden Sürdürülebilir Büyümeye" raporunda da buna değinilmiştir. 1989 raporunda yönetişim, Sahra altı Afrika'daki ekonomik krizden çıkış yolu olarak sunulmuştur (Ekici ve Cantürk, 2005). Dünya Bankası'nın ekonomik krizleri ekonomik çözümlerle çözmeye yönelik geleneksel yaklaşımı bu raporda farklı olup, kriz ve ekonomik kalkınma konusu ilk kez bu raporda ele alınmaktadır. Afrika'daki "krizleri yönetme" durumuna çözüm bulmak için geliştirilmiştir. Bu yaklaşıma "yönetim" adı verilir, ancak terim burada daha ayrıntılı olarak tanımlanmamıştır (Zabcı, 2002). Terim daha sonra OECD ve Birleşmiş Milletler tarafından kullanılmış ve bu üç örgütün çeşitli toplantılarında ve yayınlarında net bir formüle dönüştürülmüştür. Bu raporla Dünya Bankası yönetim teorisinin geliştirilmesinde ve uygulanmasında çok önemli bir merkez haline gelmiştir (Bayramoğlu, 2005). Dünya Bankası yönetişim kavramını geliştirdiğinde, gelişmekte olan ülkelerdeki kalkınma sorunlarını en hızlı şekilde çözmek için bu modeli kullanarak kriz yönetimini çözebileceklerini belirtmişlerdir.

Dünya Bankası yönetişimi demokratik kurumlar ve süreçlerle tanımlar. Sonuç olarak, siyasi ve idari her şeye güvensizlik, yönetimin temel varsayımı haline gelir. Siyasi dünya partizanlığın, ideolojinin, vurgunculuğun, otoriterliğin ve hatta yolsuzluğun dünyası olarak görülüyor. Yönetişim bu şekilde anlaşıldığında demokrasi ortaya çıkar. Demokratik ideolojinin oluşması, "yönetişim" kavramının olumlu içerikli olması ve demokratik yönetimin uygulanması olarak anlaşılmasından kaynaklanmaktadır (Yücetürk, 2000). Birleşmiş Milletler (BM), yönetişim kavramını ilk kez 1992 yılında Rio de Janeiro'da düzenlenen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda kullanmıştır. 1992 yılında Rio'da düzenlenen Dünya Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda 21. yüzyılda sürdürülebilir bir dünya yaratılmasında herkese görev düştüğü beyan edilmiş; sorumluluğun sadece devletlere değil, aynı zamanda yerel yönetimlere, iş dünyasına ve STK'lar gibi yeni devlet dışı aktörlere de yüklendiği gösterilmiştir (Haktankaçmaz, 2004). Rio Konferansı sırasında, ilki Rio Deklarasyonu ve ikincisi Gündem 21 olarak belirlenen eylem programları

olmak üzere 2 temel belge önerilmiştir. Eylem Gündemi Gündem 21 yerellikleri kısaca "kolonilerin yeteneklerini geliştirme projesi" olarak tanımlanabilir (Karaman, 2000). 1989 Dünya Bankası raporu 1994 yılında genişletilerek revize edilmiştir.

1992 yılı "Kalkınma ve Yönetişim" başlıklı ara rapora dayanılarak hazırlanan raporda, gelişmekte olan ülkelerin, özellikle de kredinin verildiği ülkenin ciddi bir yönetim reformu yükümlülüğünün bulunduğuna değinildi. Dünya Bankası 1997 yılında "Kamu sektörünün gelişiminin gözden geçirilmesi" başlıklı yeni bir yönetişim raporu hazırladı. 1994 raporundan farklı olarak devletsiz piyasa mekanizmasının çok zarar göreceği varsayılmış ve devlet-vatandaş ilişkisini yönlendirecek ve işletecek bir kamu kuruluşunun kurulmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Genel olarak raporlama, yönetişime geçişin en somut adımıdır (Ekici ve Cantürk, 2005). Ayrıca 1996 yılında yapılan Habitat II zirvesinde "sorumluluk, eşitlik, katılım aktif katılım, ödenek, yönetişim, açıklık ve şeffaflık, izin verme" gibi yeni doğru kavramların hayata geçirilmesi için çok paydaşlı bir "yönetişim" öngörülmüştür.

Birleşmiş Milletler 1997 yılında 21. yüzyılın katılımcı devlet modelini "yönetişim" kavramıyla açıklığa kavuşturmuştur (Çukurçayır ve Sipahi, 2003). 1990'lı yılların sonlarında Avrupa Birliği de aynı kavramı kendi iç uygulamalarında kullanma ihtiyacı hissetmiş ve Avrupa'nın yönetim anlayışının değişmesini açıkça yazdığı bir çalışma gerçekleştirilmiş olup 2001 yılının sonunda bu çalışma "Beyaz Kitap"ı *(European Governance: A White Paper)* yayımlanmıştır. Bu çalışma Avrupa Birliği için yönetişimin ne olduğunu tanımlamaktadır. AB iyi yönetişim ilkelerini bu kitapta açıklık, katılımcılık, hesap verebilirlik, etkinlik ve (ekonomik ve sosyal) uyum olarak belirtmiştir. Bu ilkelerin gerçekleşmesi için ölçülü olması ve hizmette yerelliğe dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Okçu, 2007). Paydaş ilişkilerinin, siyasal sistemin yönetiminde hükümet ve toplum arasındaki etkileşimi, çalışmayı, paylaşmayı ve karar almayı içerdiğini ve her katılımcının karar verme sorumluluğunda olduğunu vurgulamak önemlidir.

1.3.1. Küreselleşme ve Yerelleşme

1980'li yıllarda başlayan ekonomik, sosyal ve teknolojik dönüşümü tanımlamak için kullanılan küreselleşme, yaşamın birçok alanına ve birçok açıdan etkisine sahiptir. (Toksöz, 2008) Konuya ekonomik açıdan baktığımızda, 1980'li yıllarda dünya çapında üretimin artması ve çok uluslu şirketlerin gücünün artmasıyla hızlanan, ulusal ekonomilerin ve politikaların değişmeye başladığı, uluslararası finanstan etkilendiği yeni bir dönemden söz edebiliriz. Bu süreçte ülkeler ekonomik olarak birbirlerinden ve birbirleriyle ilişkilerden

etkilenmektedir. Yönetişim kavramı, son yıllarda küreselleşmenin etkisiyle giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Yönetişim, bir ülkenin veya kuruluşun yönetiminde katılımcılığı, şeffaflığı, hesap verebilirliği ve adaleti öncelikli olarak benimseyen bir yaklaşımdır. Bu yönetim biçimi, sadece devletlerin değil, aynı zamanda özel sektör kuruluşlarının da yönetiminde önemli bir rol oynamaktadır. Küreselleşme, dünya ekonomisindeki hızlı değişimler ve teknolojik gelişmeler nedeniyle, yönetişim kavramının yayılmasını hızlandırmaktadır. Küreselleşme ile birlikte, ülkeler arasındaki sınırlar giderek azalmakta ve uluslararası işbirliği daha da önem kazanmaktadır. Bu nedenle, yönetişim kavramı, uluslararası alanda da giderek daha fazla benimsenmektedir. Yönetişim kavramının küreselleşmesi, dünya genelindeki yönetim biçimlerinin değişmesine neden olmaktadır. Geleneksel yönetim biçimleri yerine, katılımcılığı, şeffaflığı ve hesap verebilirliği öncelikli olarak benimseyen yönetim biçimleri tercih edilmektedir. Bu yaklaşım sayesinde, yönetim kararları daha adil ve şeffaf bir şekilde alınmakta ve toplumun tüm kesimleri bu kararlara katılım sağlayabilmektedir. Etkilerinin şekillenmeye başlamasıyla 1990'lı yıllarda internet altyapısının oluşması ve yaygınlaşmasıyla birlikte ortaya çıkan, yeni mobil iletişim teknikleri sayesinde küreselleşme teknolojik bir boyut da kazanmıştır. Bilginin eskisinden çok daha erişilebilir olduğu bu yeni dönemde, demokrasi ve yönetişimle ilgili yeni kavramlar tartışılmaya, hükümetler sorgulanmaya başlanmış; şeffaflık, bilgi paylaşımında açıklık ve hesap verebilirlik gibi konular değerlendirilmeye başlanmıştır. Küreselleşen dünyada, bütün milletleri bu anlayış altında birbirine bağlayan tek bir anlayış ve yapı yerine; toplum yerine bireyin, merkez yerine yerelin önem kazandığı bir sisteme geçiş süreci yaşanmaktadır. Yerelleşme olarak da bilinen bu aşamada bireylerin kendilerini algılamaları ve tercihleri; kadın, çevre duyarlılığı, engellilik gibi konular etrafında bir araya gelen topluluklar yeni toplumsal hareketlere öncülük etmiştir. Postmodern söylemlerde de tanımlanan bu yeni siyasal katılım biçimiyle birey-devlet ilişkisi yeni bir biçime bürünmüş ve iktidar yerini yönetişime bırakmıştır (Toksöz, 2008; Argüden, Öğücü Şen, Toksöz, Arıkboğa, İzci, Salihoğlu, 2018).

1.3.2. Siyasi Katılım Süreci

Batı demokrasilerinde 1980li yıllardan sonra birçok araştırmaya göre insanların bazı kurumlara güveninin azaldığını belirtirken özellikle meclis, yargı, ordu ve polis gibi devlet kurumlarına güvenin bariz bir şekilde güven kaybının olduğu ve aynı dönemde de basın, özel girişim ile sivil toplum örgütlerine olan güvenin arttığı belirtilmektedir (Toksöz, 2008:15).

Bu süreçte, vatandaşların fikirleri, görüşleri ve talepleri önemlidir. Yönetişim ise, katılımcı bir yönetim biçimi olduğu için siyasi katılım sürecinin başarılı bir şekilde yürütülmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Yönetişim ilkelerine uygun bir siyasi katılım süreci, vatandaşların demokratik haklarını kullanmalarına olanak tanır. Bu da toplumsal barış ve istikrarın sağlanmasına yardımcı olur. Ayrıca, yönetişim ilkelerine uygun bir siyasi katılım süreci, kamu hizmetlerinin daha etkili bir şekilde sunulmasına ve toplumun refah düzeyinin artmasına yardımcı olur (Toksöz, 2008: 15).

1.3.3. Yeni Sosyal Hareketler

1990'lı yılların başından itibaren kentsel nüfus artışı, diğer yandan ekonomik ve teknolojik gelişme, yeni orta sınıfların oluşmasına ve geleneksel olmayan yeni toplumsal hareketlerin şekillenmesine katkıda bulunmuştur. Kadın hakları, insan hakları gibi konulara odaklanan hareketlerin olması kamu yönetimi anlayışını da etkilemiştir. Bu gelişmeler göz önüne alındığında, siyasal katılım yalnızca bir seçimden diğerine oy vermekle sınırlı olmayıp aynı zamanda iktidara daha fazla katılım talep eden toplulukları da kapsamaktadır. Yeni sosyal hareketler ise, bu kavramın oluşmasında önemli bir role sahiptir. Yönetişim, hükümetlerin ve diğer kurumların, vatandaşlarla işbirliği içinde çalışarak, daha katılımcı, şeffaf ve adaletli bir yönetim anlayışı benimsemelerini ifade etmektedir. Yeni sosyal hareketler ise, toplumun farklı kesimlerinin ortak bir amaç doğrultusunda bir araya gelerek karar mekanizmalarına katılımını ve etkili politika üretmede rol almasını amaç edinir. Bu hareketler, genellikle sivil toplum örgütleri, aktivistler ve diğer toplumsal aktörler tarafından öncülük edilmektedir. Yönetişim sürecinde şeffaf ve açık bir iletişim, vatandaşların taleplerini daha iyi anlamamızı ve onların beklentilerine cevap verebilmemizi sağlar. Aynı şekilde, hesap verebilirlik ilkesi de yöneticilerin kararlarının nedenlerini ve sonuçlarını açıklamasını gerektirir (Toksöz, 2008; Toksöz, Zeytinlioğlu, Görgör, 2015).

1.3.4. Vatandaştan Paydaşa Yöneliş

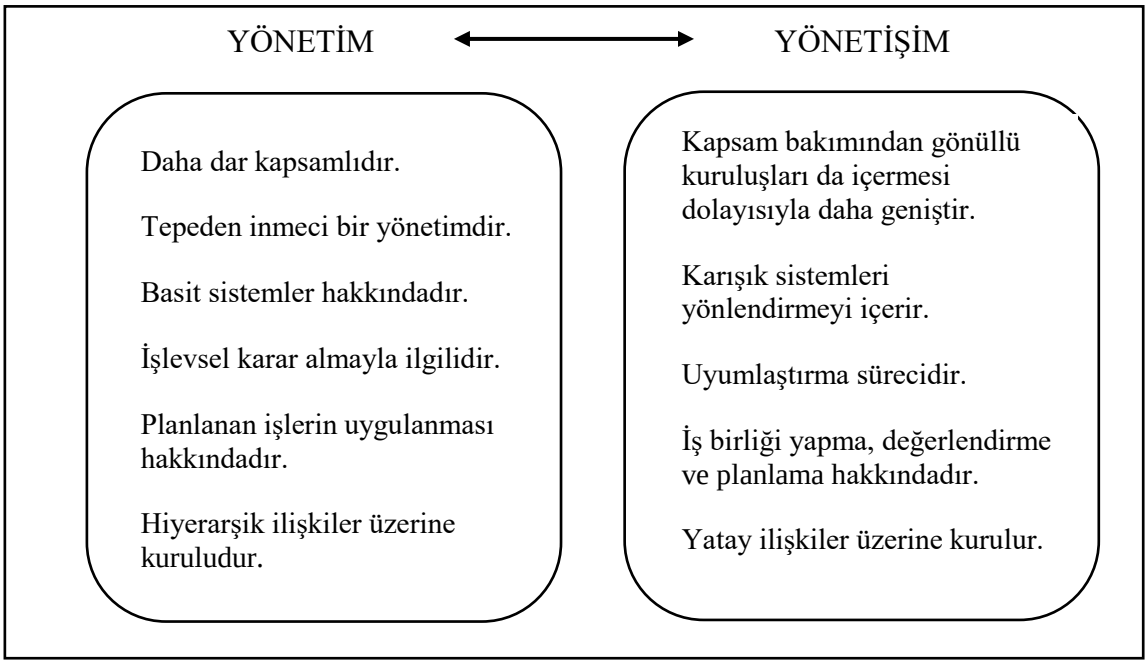
Günümüzde vatandaşlar, toplumun çeşitli kesimlerinde yer alan paydaşlara daha fazla önem vererek, onlarla etkileşimde bulunma ihtiyacı duymaktadır. Bu yönelişin temel nedenleri arasında, vatandaşların bilgiye daha kolay erişebilmesi, teknolojinin ilerlemesi ve iletişim araçlarının gelişmesi sayılabilir. Artık vatandaşlar, paydaşlara ulaşmak için sadece birkaç tıkla işlerini halledebilmekte ve sorunlarını çözebilmektedir. Gelişen dünyada vatandaşlar, daha kaliteli hizmetler almak ve daha iyi yaşam koşullarına sahip olmak

istemektedir. Bu nedenle, vatandaşlar paydaşlara yönelerek, taleplerini iletebilme ve çözüm bulma beklentisi içerisine girmektedir. İyi bir iletişim ve etkileşim sağlandığında, paydaşlar vatandaşların taleplerini daha iyi anlayabilir ve onlara daha iyi hizmet sunabilir. Aynı şekilde, vatandaşlar da paydaşlardan beklentilerini daha rahat iletebilir ve çözüm bulma sürecinde daha aktif rol alabilir (Toksöz, 2008). 1992 Rio zirvesinde "ortak" olarak sunulan bireyin konumu, özellikle İstanbul'da düzenlenen Habitat II konferansıyla birlikte "paydaş" konumuna dönüşmüştür. Bu gelişmelerin ışığında, kamuoyunun bilgisinden ziyade, paydaşlarıyla birlikte karar aldığı ve kamunun hem bireye hem de devlete karşı sorumlu olduğu bir yönetim anlayışını temsil eden 'yönetişim' kavramı ortaya çıkmıştır. Kaynakların yönlendirilmesini kolaylaştırmak için harekete geçme kapasitesine ve sorumluluğuna sahip toplumdaki aktörlerdir. Paydaşlar, amaç ve yöntem birliğinin sağlanması şartıyla diğer zamanlarda ve diğer konularda kamu kurumlarıyla eylemleri koordine edebileceklerdir (Göymen, 2000).

1.4. Yönetim ve Yönetişim

Yönetim, belirli hedeflere ulaşmak için planlama, organize etme, yönlendirme ve kontrol süreçleri aracılığıyla kaynakların koordineli kullanımıdır. Toplumsal yaşamda resmi nitelikte olsun veya olmasın tüm grupların belirli amaçlara ulaşmak için gerçekleştirdiği faaliyetlere verilen ortak addır (Palabıyık, 2004).

Şekil 1 Yönetim ve Yönetişim Karşılaştırılması

Kaynak: Fizpatrick, S. (2022).

Yönetim, ortak hedeflere ulaşmak için meşru politik gücün (örgütün) ihtiyaç duyduğu kaynakların tahsisi ve kullanılması yoluyla örgütsel amaçlara ulaşma sürecidir. Yönetim kavramı aslında siyaset teorisinde devletin resmi kurumlarını içermektedir. Gücün dışlayıcı, baskıcı kullanımı ve karar verme yeteneklerine göre sıralanması genel olarak hükümet, kamu düzenini korumak ve toplumsal hareketleri kolaylaştırmak amacıyla ulusal düzeyde gerçekleşen kurumsal ve resmi süreçleri ortaya çıkarmaya çalışmaktadır (Özer, 2006). Eryılmaz'a göre (2000), yönetim kavramına ilişkin tanımlar üç grupta toplanabilir:

- Moderasyon ve idare açısından yönetim: Yönetim, başka bir kişiyi veya grubu yönlendirme ve yönetme faaliyeti veya süreci olarak tanımlanabilir. Referans ve yönetim, yönetimin grup üzerindeki hakimiyetini ifade eder.
- İdari yönetim: Farklı ülkelerin yönetişim yapılarını ve çalışma yöntemlerini tanımlamak için kullanılır.
- Organizasyon yapısının yönetimi: Yönetim faaliyetleri esas olarak örgütsel düzeydeki yapılar tarafından yürütüldüğünden, yönetim kavramı organizasyon kavramına benzer özellikler taşımaya başlar.

Yönetim ve yönetişim kavramları arasındaki genel karşılaştırma tarihsel sürece dayanacak olursa; "21. son yüzyıldaki yönetişim anlayışı; 20. yüzyıl yönetimi merkeziyetçilik yerine yerel, birleşik yapı yerine federalizm, katı bürokrasi yerine katılım, kapalılık yerine açıklık, hiyerarşi yerine hesap verebilirliği ve hesap verebilirliği sunarak adeta "yönetim devriminin bir parçası olarak imzasını attı" belirtilmiştir (Özer, 2006). Yönetişim açısından genel yönetim yaklaşımının yanı sıra kararlardan etkilenenlerin de söz sahibi olması arzu edilir. Yönetimden yönetişim geçiş, siyasi planlamadaki bir değişiklikle ilişkilendirilebilir. Yönetişimin ortaya çıkışı devletin işlevi, kapasitesi ve sınırlamalarına ilişkin geleneksel değerlendirmelerin sorgulanmasını gerektirir. Bu zorluk, demokratik ve hesap verebilir bir devletin nasıl örgütleneceğine ve bunun demokratik düzeyde uygulanmasının sonuçlarına bağlıdır. Yönetim olgusuna ilişkin geliştirilebilecek yaklaşımların demokratik katılıma açıklık bağlamında yönetişim kavramı tanımlarında vurgulanan en ortak nokta, yönetişimin öncelikli olduğu, tüm kesimlerin güçlü katılımına olanak tanıyan yönetim yaklaşımıdır. Yönetim kavramı devlet merkezli bir yönetim yapısını anlatırken yönetişim kavramı yönetim kavramından daha kapsamlıdır (Coşkun, 2003:40). Yaygın ve güncel yaklaşım, devletin idari gücü elinde bulunduran tek kurum olduğu, devletin ise yöneten aktörlerden biri olduğu yönündedir. Geleneksel yönetim anlayışında yöneten-yönetilen ilişkisi tek yönlü, monolitik iken, yönetimde daha katılımcı ve esnek bir

iletişim tarzı değerlidir. Yani yönetim ile iletişime bir arada bakıldığında yönetişim kavramı ortaya çıkmakta ve dolayısıyla katılımcı, denetleyici, denetleyici, şeffaflık ve benzeri yönetim ilkeleri somutlaştırılmaktadır (Gündoğan, 2004).

Geleneksel yönetim anlayışında devlet, toplum üzerinde baskıcı bir konuma sahiptir. Bu durumun nedenlerinden biri de STK'ların yönetimindeki etkisizliktir. Geleneksel yönetim anlayışı, çıkar gruplarının uzlaşmasına olanak tanıyan bir yapı yerine, devletin ihtiyaçlarını ön planda tuttuğundan, devlet ile toplum arasındaki uçurumun giderek açılmasına neden olmaktadır. Bu nedenle devlet kendini kutsallaştırmaya başlar ve kendini kutsallaştırdıkça toplumdan da uzaklaşmaya başlar. Toplumsal hoşgörü, siyasal etkinlik ve demokratik siyasal kültüre dayalı toplumsal kurumlara güven açısından STK'ların yönetişim sürecinde aktif olarak yer almaları gerekmektedir. Yönetişim, yöneticiden yönetilene ve yönetilenden yöneticiye uzanan etkileşimli, yatay, sürekli ve çok yönlü bir süreçtir. Yönetişim sürecinde vatandaşlar liderden sonra ikincil bir konuma sahiptir. Temsili yönetim anlayışının gereği olarak insanlar, seçtikleri yöneticilerinden, kendilerini temsil etme yetkisi verirler. Vatandaşlar bu süreçte aktif rol oynamazlar ancak seçimlerde oy kullanarak temsilcilerin kendilerine verilen yetkileri nasıl kullandıklarını gösterirler (Başaran, 2007:2). Sorumlu yönetim anlayışına yönelik yönetişimin, karar alma mekanizmalarına katılımın sağlanması ve etkin yönetimin daha verimli ve şeffaf yaratılması açısından geleneksel yaklaşımdan farklılaştığı bilinmektedir.

1.4.1. Yönetişimin Temel İlkeleri

Yönetişimin Temel Kriterleri Bu kavramın 1989 yılındaki Dünya Bankası raporunda tanımlanmasından bu yana pek çok sosyo-politik bilim insanı, akademisyen, ulusal kuruluş ve uluslararası kuruluşlar tarafından tartışıldı ve geliştirilmiştir. Bunlar arasında Avrupa Topluluk Komisyonu tarafından hazırlanan, AB'nin yönetişim plan ve stratejilerini içeren "White Paper" (Beyaz Kitap), iyi yönetişimin kriterlerini dokuz maddede bir araya getirerek kapsamlı bir çerçeve oluşturmaktadır.

Şekil 2 İyi yönetişim ilkeleri

1.4.1.1. Şeffaflık

Şeffaflık en çok vurgulanan yönetişim ilkelerinden biridir. Şeffaflık, yönetim sürecinde alınan kararlara ilişkin yönetimin sorumluluğundadır. Bir idari sistemde insanların devletle ilgili bilgilere ulaşabilmesi şeffaflığın varlığını göstermektedir. Teknolojinin gelişimi etkisini iletişim alanında göstermekte ve bireyin ihtiyaçları siyasal alandan daha fazla hissedilmektedir. Yönetilen insanların demokratik taleplerini ifade etme olasılıkları daha yüksektir. Kamu yönetimi mevcut gereksinimleri karşıladığı takdirde sorumluluk duygusuyla aldığı kararları altındaki kişilere aktaracaktır. Yönetim kararlarını şeffaf bir şekilde almalıdır. "Şeffaflık" terimi, AB terminolojisinde birliğin işleyişindeki netliği ifade etmek için sıklıkla kullanılmaktadır. Bu kavram, kamunun AB bilgi ve belgelerine erişim taleplerinin yanı sıra AB karar alma süreçleri, anlaşmalar ve mevzuat taslakları gibi belgelere kolay erişimle de bağlantılıdır. Yönetişim modeline göre yönetim sürecinde şeffaflığın arttırılmasının faydalı ve gerekli olmasının önemli nedenleri bulunmaktadır. Ancak şeffaflık aynı zamanda yönetim sürecinde etik bir zorunluluk olarak da görülmektedir. Refah ve büyümeyi destekleyen mekanizmalarda şeffaflığın önemi politika yapıcılar tarafından giderek daha fazla kabul edilmektedir. Genel olarak, ekonomik sektörde güvenilir ve güncel bilgilerin mevcudiyeti, hem kaynak tahsisinin iyileştirilmesi hem de üretkenlik ve büyüme üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir (TBB, 2002). Yönetim sürecinde bilgi paylaşımının

sürekli olarak gerçekleştiğini ve bu bilgilerin doğrudan paydaşların karar alma sürecine katılımıyla aktarıldığını vurgulamak gerekir. Ancak şeffaflık; kamu idarelerinin ve özel kuruluşların düzenleyicilerinin, kamu yönetiminden kişilere ve kurumsal yönetimden sorumlu olanlara sürekli bir bilgi akışının olmasını gerektirmektedir. Yönetişim anlayışına göre devletin halka bilgi sunması ve kamu yönetiminde bu bilgilere her an ulaşabilmesi şeffaflığı temsil etmektedir. Şeffaflık, bilginin serbest akışı ve prosedürlere, kurumlara ve bilgiye ihtiyaç duyanların kolayca erişebilmesi sayesinde mümkün olmaktadır. Denetlenebilirlik veya yönetişimin hesap verebilirliği ilkeleri şeffaflık bir ön koşuldur; verimliliği azaltır, güvenilirliği azaltır ve aynı zamanda eşitlik ilkesini de yok eden rüşvet ve yolsuzluğa karşı panzehir görevi görmektedir (Yıldırım, 2004). Kamunun bilgiye erişim hakkını koruyan kanun, aynı zamanda kamu yönetiminde şeffaflığın sağlanmasını da amaçlamaktadır. Bilgi ve teknolojilerin etkin kullanımı ile katılım, şeffaflık ve verimlilik sağlanarak kamunun bilgiye erişim hakkı korunabilir (Uçkan, 2003).

1.4.1.2. Katılımcılık

Katılım, yönetimin bir diğer önemli ilkesidir. Yönetişim modelinde katılım şu şekilde tanımlanmaktadır: Düzenlenen kişinin oylama yoluyla yönetim mekanizmasına ve karar almaya doğrudan katılımıdır. Katılım, vatandaşların kendilerini temsil etmeleri için siyasi karar alma süreçlerine katılması hususundaki özgür düşüncelerini ifade etmektedir. Demokrasinin varlığı katılımcılığı gerektirir. Böylece vatandaşların hükümete katılımı, hükümetin hesap verebilir olmasını sağlamaktadır. Yönetişimin aynı zamanda katılımı destekleyerek demokratik yönetimi de hedeflediği vurgulanmalıdır. Katılım ilkesine göre tüm vatandaşların doğrudan ya da aracı kuruluşlar aracılığıyla karar alma süreçlerine kendileri adına katılmasını gerektirmektedir. Politikalar oluşturulurken halkın aktif katılımıyla farklı çıkarlar arasında uzlaşı sağlanabilir, böylece insanlar kendi çıkarlarının ötesinde ortak çıkar için hareket edebilirler (Özer, 2006). Geçtiğimiz yüzyılda sivil toplum ile devlet arasındaki ilişki geliştikçe insanlar bürokrasinin en aza indirildiği ve yolsuzluğun olmadığı bir devlet talep etmeye başladı. Bu aşamada katılımın en etkin şekilde sağlanabilmesi için vatandaşların devletin nasıl işlediği, kararların nasıl alındığı, mevcut katılım mekanizmaları ve sivil toplumun nasıl örgütlendiği konusunda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Yolsuzlukla mücadele ve sürdürülebilir kalkınma için ulusal düzeyde iyi yönetişimin en etkili unsuru sivil toplumun güçlendirilmesidir (Kösekahya, 2003). Katılımcı bir demokratik yapı için her şeyden önce esas olan, katılımcı bir toplumsal kültürün gelişmesidir. Bu eğilimin zamanla kurumsallaşmaya yol açması beklenebilir. Katılımcı

demokrasinin kurumsallaşmasını kolaylaştıran faktörlerin toplumdaki siyasi, sivil ve ekonomik sınıfların varlığı ve hukukun üstünlüğü olduğunu kabul ettiğimizde, her toplumsal yapıdaki çeşitlilik, farklı bölgelerin veya toplumsal sınıfların ortaya çıkması katılımı daha da önemli kılmaktadır.

Toplum doğal olarak farklı ilgi alanlarına, önceliklere ve beklentilere sahip kesimlerden oluşuyor. Durumun kendisi bile çoğulcu katılımı gerektiriyor. Zira ancak farklı kesimlerin ve kişiliklerin varlığında bunların yönetim sürecine katılımları ve birbirleri üzerindeki etkileri, alaka düzeyi açısından ele alınabilir. Kurumsallaşmış demokratik bir devleti diğer yönetim biçimlerinden ayıran şeyin, sivil toplum sınıflarının siyasal toplumun kesimlerine tercihli olarak kabul edilmesi olduğu tartışılabilmektedir (Hasanoğlu, 2001).

Yönetişimin amacı aktif katılım sürecidir. Kamu yönetimi yeniden yapılanma sürecinin farklı öncelikleri olsa da temel amaç yine de devleti halka yakınlaştırmak ve uygulanan politikaların meşruiyetini sağlamaktır. Bu da bireylerin, STK'ların ve özel sektörün katılımıyla gerçekleştirilebilir (Çukurçayır ve Sipahi, 2003:52). Katılımın sağlanması için insanların teşvik edilmesi, katılım maliyetlerinin düşürülmesi ve önünün açılması yoluyla katılımın sağlanması gerekmektedir. Bu bağlamda iletişim teknolojisi en önemli ve işlevsel araçtır. En önemli yönetişim ilkelerinden biri olan katılımcılığın temel amacı, devletle birlikte özel sektörü ve sivil toplumu harekete geçirmek, daha akılcı ve tutarlı fikir ve yöntemler geliştirmek, her kesimin katılımını ve sorumluluklarını üstlenmesini sağlamaktır. Oy hakkı demokrasilerde yurttaş katılımını sağlamanın en önemli yoludur. Vatandaşlar oy vermenin yanı sıra politikacılarla tanışabilir, çıkar veya baskı grupları oluşturabilir veya bunlara katılabilir ve hatta siyasi süreci etkilemek için protestolar ve mitingler düzenleyebilir (Kesim ve Petek, 2005). Ancak yönetişim anlayışının daha ileri bir aşamasında, değerlendirme ve kontrol aşamalarında dahi vatandaşların karar alma ve uygulamaya katılmasına olanak tanıyan bir süreç değerlidir. Bu anlamda yönetişim anlayışına dayalı bir yeniden yapılanma sürecinin meşruiyeti, katılım fırsatlarının bolluğuyla orantılıdır (Uçkan, 2003). Avrupa Komisyonu tarafından 25 Temmuz 2001'de hazırlanan Avrupa Yönetişimine İlişkin Beyaz Kitap Komisyon raporunda katılımcılık ilkesinin uygulanabilirliğinin sınırlı olduğu, hatta katılımcılık ilkesinin karar verememeye yol açabileceği yönünde endişelerin olduğu açıkça ifade edilmektedir (Kesim ve Petek, 2005). Katılımı sağlamak için öncelikle vatandaşları karar alma süreçlerine dahil eden şeffaf bir devlet yapısı; daha sonra devlet ile halk arasında tutarlı ve sürekli bir bilgi akışının sağlanması; son olarak insanları katılım mekanizmaları konusunda bilgilendirmenin etkili yollarını bulmak gerekmektedir (Kösekahya, 2003).

1.4.1.3. Sorumluluk

Bir diğer yönetişim ilkesi olan sorumluluk, özellikle kamu yönetiminde halkın ihtiyaç ve gereksinimlerini daha iyi karşılama çabasıdır. İyi yönetişimin temelleri kamu yönetimi ilkelerinden biri olarak kabul edilen sorumluluk; bireylerin kamu yönetimine, yöneticilere veya siyasal alana karşı sorumluluğudur. Politikacılardan araştırma konusunda talep ettikleri cevapları almaktır. Duyarlılık, sahip olduğu bilgilerin bireyle paylaşılmasıyla sağlanmaktadır. Duyarlılık ilkesi şunları amaçlamaktadır: Toplum tarafından farklı ihtiyaçlar yaratılmakta ve kamu yönetimi giderek artan bir baskı altındadır. Kamu yönetiminin daha etkin çalışabilmesi için toplumun desteğine ihtiyacı vardır. Pek çok ülkede hükümetler bu olumsuz durumdan çıkmak için dürüstlük ve etik değerlere yani müdahale yönetimi ilkesine odaklanarak başarıya ulaşmaya çalışıyor. Ayrıca operasyonel verimliliği artırmak ve farkındalığı artırmak için müzakere, hizmet standartları, performans ölçümü, kalite yönetimi ve kaynak kullanımı, bilgi teknolojisi gibi bir dizi bütünsel yaklaşım benimsenmektedir. Kamu yöneticilerine bu tür yeni roller atanarak vatandaşların yarattığı baskıların ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır (Acar, 2003).

1.4.1.4. Hukukun Üstünlüğü

Yönetişim, hukukun üstünlüğünü vazgeçilmez bir ilke olarak tanımlamaktadır. Hukukun üstünlüğü, yönetişimin temel kriterlerinden biridir, bu da hukukun üstünlüğüne bağlı tüm işlem ve eylemleri yönettiği ve dolayısıyla hiçbir birey veya kuruluşun hukukun üstünde olmadığı anlamına gelmektedir. Devlet, saygınlığını ve gücünü ülkede hukukun üstünlüğünü sağlamaktan ve etkin bir yargı kurumunun altyapısını oluşturmaktan almaktadır (Öztürk, 2014). Hukuk devletinin anlamı yasal sınırlar içerisinde faaliyetler gösterirken faaliyetlerin adaletli bir şekilde uygulanmasını desteklediğini ve belirlenen yasal düzenlemeleri uygulayacağını taahhüt eder (Karabacak, 2003). Hukukun üstünlüğü, yönetenler ile yönetilenler arasındaki hak ve yükümlülükleri tanımlayan kuralların meşruiyetine dayanan bir yönetim ilkesidir. Liderlerin vatandaşlar arasında ayrım yapmadan hizmet etmeleri ve diğer faaliyetlerinde hukuka uymaları gerekmektedir. Hukukun üstünlüğünün şu üç alanı kapsadığı söylenmektedir. Birincisi, hukukun üstünlüğü devlet iktidarını düzenleyen bir kurumdur. İkincisi, hukukun üstünlüğü, kanun önünde eşitlik anlamına gelmektedir. Hukukun üstünlüğü demokrasinin temeli olarak kabul edilir. Bu ilkenin objektif olarak uygulanması, zayıfları mutlak iktidarın keyfi eylemlerine karşı koruyarak adaleti sağlar. Bu ilke aynı zamanda demokrasinin gereği olarak bireysel ve toplumsal özgürlükleri de güvence altına alır. Çünkü hukukun üstünlüğü kavramı, hukuk

hükümlerinin idareye ait olması anlamına gelmektedir (Karabacak, 2003). Yönetişim ilkelerinin kurumsallaşması ancak yasal hükümlerle yapılabilmektedir. Kanun hükümleri, tüm kurumlar arasındaki hukuki konularda açık, net ve objektif düzenlemeler yapmakta ve yönetenler ile yönetilenler arasındaki davranışları katılım, şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi iyi yönetişim ilkelerine göre düzenlemektedir. Bu ilke, devletin keyfi bir yönetimle değil, yasal çerçeveye dahil olmasını, hukukla bağlı olmasını ve düzenlemelerle yönetilmesini gerektirmektedir. Hukukun üstünlüğü, polis devletinden farklı olarak, devletin tüm faaliyetlerinde hukukun üstünlüğüne bağlı kaldığını dikkate alarak, yönetilenlere hukuki güvence sağlayan bir devlet anlayışıdır. Hukukun üstünlüğü devletinde hukuk üstün gelmeli, vatandaşların hukuki güvenliğini sağlamalı ve özgürlük, adalet, eşitlik gibi evrensel değerlerle uyumlu olmalıdır. Hukukun üstünlüğüne saygı ile iyi ve adil bir adalet sistemi, demokratik bir toplumun ve modern bir ekonominin temel direkleridir. Etkili bir hukuk devleti, genel kabul görmüş yasal normlar ve sosyal değerlerle tutarlı olarak sosyal etkileşimi teşvik eder ve çatışmaları önlemektedir.

Ayrıca hukukun üstünlüğü ve hukukun üstünlüğü; sosyal yaşamda eşit muameleyi ve temel insan haklarına saygıyı sağlar, otoriter uygulamalara son verir Hukuk devletinin var olabilmesi için bazı koşulların gerçekleşmesi gerekmektedir. Bahsedilen koşullar şu şekilde sıralanabilir (Sezer, Kırıt ve Boyar, 2003):

- Kanunların anayasaya uygunluğunun sağlanması,
- Düzenleyici otoritelerin yasalara uyumunu sağlamak,
- Yargı organlarının ve hakimlerin bağımsızlığının sağlanması,
- Temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması,
- Hukukun genelliğini ve kanun önünde eşitlik ilkesini sağlamak,
- Anayasanın üstünlüğünü ve bağlayıcılığını sağlamak.

Hukuk devletinin temel gerekleri aynı zamanda yönetişimin de temel kriterleri olarak değerlendirilmektedir. Yönetişim ancak hukukun üstünlüğünü tanıyan bir hukuki yapı ve yönetim anlayışıyla hayat bulur Temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması, hukukun anayasaya uygunluğu üzerinde yargı denetimi, keyfi idarenin bulunmaması, herhangi bir idari işlemin yasal dayanağı, özel kuruluşların idari işlemleri yargının kontrolü, bağımsızlığı ve hakimlere güvence verilmesi, idarenin mali sorumluluğu gerektiğinde devletin sorumluluğunun mahsup edilmesi ilkesi, hukuk devletinin temel gerekleri dikkate alınmaktadır (Günday, 2003).

Düzenlemelerin sadece hukuki belgelerde yer almaması, dolayısıyla kamu yönetiminde tam olarak ifade edilebilmesi gerekmektedir. İnsanların kurumlara ve birbirlerine olan güveninin güçlü olmadığı ülkelerde, insanlar aynı kanunun herkese eşit şekilde uygulanacağına inanmadıkları için kanunlara kendileri uymazlar, demokratik bir devlette çıkar çatışması yaratan bu durumla karşılaşılmamalıdır. Hukukun uygulanması ve yargı sürecinde karşılaşılan eşitsizlikler insanların güvenini ve adaletini yıpratmaktadır (Saygılıoğlu ve Arı, 2002). Aslında Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde yasalara (vergi yasaları, sağlıkla ilgili uygulamalar, kısıtlama düzenlemeleri, sigara ve tütün ürünleri, imar yasaları gibi) saygı ve uyma isteği çok azdır. Sanki çok fazla kural yokmuş gibi davranırken. Ancak hukukun üstünlüğü, kurumların ve vatandaşların hukuken oluşturulmuş, hakkaniyetli bir çerçeve içerisinde hareket etmelerini ve hukukun herkes tarafından kendi davranışlarına uygulanacağını herkesin baştan kabul etmesini gerektirir (Karabacak, 2003).

1.4.1.5. Etkinlik

Bir diğer yönetim ilkesi olan verimlilik ise şu şekilde tanımlanmaktadır: Sonuca ulaşabilmek için bu yolda edinilen başarı ile ifade edilir. Uzun vadeli bir vizyona sahip olan, kaynakları etkin kullanan, bunun için teknik donanıma sahip, insan kaynakları ekibi kaygılarına duyarlı, bu kaygıların dile getirilebileceği ve çözümlerin aranabileceği bir ortamın oluşturulması gibi kriterlerle ölçülmektedir. Etkin kullanım için bir yönetişim modelinin devreye alınması tavsiye edilmektedir.

Faaliyetlerin gerçekleştirilmesinden elde edilen ürünün değerini yansıtır, dolayısıyla verimlilik, ürünün parasal değerinin ötesine geçen, ürünün sonucu ve bunlarla olan ilişkisinin vurgulanan hedeflerle ilişkilendirildiği bir kavramdır (Falay, 1997). Verimlilik, bir kuruluşun operasyonel performansının en önemli göstergesi olarak tanımlanır ve bu hedeflere ulaşmak için yapılan faaliyetlerle bu hedeflere ne ölçüde ulaşıldığını belirler (Akal, 1998). Bu kuruluşların kaynakların verimli kullanımını sağlayacak sonuçlar üretmesi gerekmektedir. Bu anlamda etkin yönetişim, devletin, özel sektörün, STK'ların ve vatandaşların yönetime katılımını dikkate alırken, küreselleşmenin ve sürdürülebilir kalkınmanın gerektirdiği değişimlere ayak uydurmayı amaçlayan geniş bir bakış açısını temsil etmektedir (Özer, 2006). Performans yönetimi çalışmalarında etkinliği sağlayan noktaların üç alanda toplandığı sonucuna varılmıştır. Halkın toplumsal sorunların çözümü, performansın veya çıktının ölçülmesi ve Devlet yapısının yeniden düzenlenmesi sürecine aktif katılımıdır.

Küreselleşmenin getirdiği ve devam ettirdiği değerler bilgi çağının gelişimi kamu yönetimi dahil birçok alanı değiştirmiştir. Değişimin amacı, değişen ve gelişen ihtiyaçların etkin yönetişim yoluyla karşılanmasıdır. Dolayısıyla yönetimin etkinliği yalnızca devlet kurumlarının etkinliğine bağlı değildir. Aynı zamanda özel sektör, STK'lar ve vatandaşların bireysel olarak, birlikte çalışma ve çözüm bulma şeklidir. Bu onların hareket hızına bağlıdır. Etkin yönetişim için tüm paydaşların işbirlikçi olmalıdır. Ayrıca ülkelerin gelişmişlik düzeyi etkin yönetim için altyapıyı oluşturan nicelik ve niteliği sağlamaktadır. Gelişim düzeyi, genel olarak bilgi ve bilginin değişim hızıdır. Teknolojilerin gelişmişlik düzeyinin önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Bu bağlamda etkili yönetişim ise "küreselleşmenin ve sürdürülebilir kalkınmanın gerekli izleridir. Birlikte rol oynamalarını öngören geniş bir bakış açısını temsil ediyor" (Soylu, 2003). En geniş anlamda etkili bir sistem, istenen sonuca ulaşan sistemdir (Kesim ve Petek, 2005). Beyaz Kitap'ta (2001), etkinlik belirli hedeflere göre gerekli soruları kapsamaktadır. Tecrübeler dikkate alınarak politikaların etkinliği ve yeterliliği bağlamında ele alınmaktadır.

1.4.1.6. Hesap Verebilirlik

Karmaşık bir kavram olmakla birlikte (Kösekahya, 2003) çeşitli sebeplerle zedelenen ve azalan kamuoyu güvenini kazanmanın ve artırmanın bir yolu olarak düşünülebilecek "hesap verebilirlik" ilkesi yetki ve otoriteye sahip olanların kendilerinden beklendiği şekilde davranıp davranmadıklarının ortaya konabildiği bir mekanizmayı içermektedir. Bu bağlamda hesap verebilirlik ilişkisi vatandaşlar ile kamu görevlileri arasında, kamu örgütünün kendi içindeki hiyerarşik kademeler arasında ve politikacılar ile bürokratlar arasında işleyen bir mekanizmadır (Balcı, 2003).

Sorumluluk kavramının temelinde, kişinin herhangi bir eyleminden dolayı bir otorite tarafından "sorumlu" tutulabileceği gerçeği yer almaktadır. Bu çerçevede hesap verebilirlik kavramı öncelikle karar alma süreçlerinde belirli bir düzeyde açıklık ve şeffaflığın ön koşuluna dayanmaktadır. Hesap verebilirliği iyi yönetişimin ilkelerinden biri olarak tanımlayan Beyaz Kitap, yasama ve yürütme süreçlerinde daha net bir role duyulan ihtiyacın altını çizmektedir. Beyaz Kitap'ta bu ilke, yasama ve yürütme süreçlerinde daha net bir role ihtiyaç duyulması ve tüm Avrupa kurumlarının yaptıkları ve tabi oldukları şeyleri açıklamaları gerektiği gerçeği ışığında ifade edilmektedir (Kesim ve Petek, 2005). Hesap verebilirlik, siyasi aktörlerin yaptıklarını açıklaması ve yaptıklarından sorumlu tutulmasının yanı sıra belirli olguları da ifade etmektedir. En önemli gerçeklerden biri, istenmeyen davranışları cezalandırmada neyin işe yaradığıdır. Kurumsallaşmış bir sistemdir.

Yönetişimin temel ilkelerinden biri olan hesap verebilirlik ilkesi, kamu görevlilerinin görev veya yetkilerini yerine getirirken vatandaşlara karşı hukuki ve etik sorumluluklarının bilincinde olmalarını ve vatandaşların yönetime katılımlarını sağlayabilen bir ilkedir. Bu prensibin uygulanabilmesi için vatandaşların inisiyatif alabileceği kontrol mekanizmalarının kurulması, en azından mevcut kontrol mekanizmalarının vatandaşlar adına denetim yapabilmesi ve kamu görevlilerinin bu kontroller aracılığıyla dahi vatandaşlara karşı hesap vermelerinin sağlanması gerekmektedir. Ayrıca vatandaşların hesap verme sorumluluğu veya kamu görevlilerinin hesap verme sorumluluğu da bilgiye erişim hakkına göre değerlendirilebilir. Bireylerin kamu otoritelerini denetleyebilmesi için onların faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir (Kaya, 2005). Bilgi edinme hakkı kamu yönetiminin kontrolünü kolaylaştıran unsurlardan biridir (Yergök, 2004).

Ayrıca kamu kurumları, hesap verebilirlik konusunda doğrudan hesap verme sorumluluğunu, bir plan hazırladıktan sonra hazırlayacakları ve dönem sonunda kamuya sunacakları yıllık raporlar aracılığıyla, belirli dönemlere ait faaliyetleri planlayarak kamuoyunun bilgisine sunabilirler. Böylelikle kamu kurumlarının hedefleri tanımlanacak ve hesap verme mekanizması dönem sonunda otomatik olarak çalışmaya başlayacak, hedeflere ne ölçüde ve neden ulaşıldığını gösterecek, neden hala ulaşılamadı? Ancak bunun gerçekleşebilmesi için her şeyden önce vatandaşına saygılı, hesap verebilirliği vatandaşın en temel haklarından biri olarak kabul eden bir kamu yönetimi anlayışının benimsenmesi gerekmektedir. Sorumluluk; Bu şeffaflık olmadan, düzenleme yapılmadan uygulanabilecek bir prensip değildir. Yönetişimin tüm unsurları dikkate alındığında bütünlüğünü koruyarak ulaşılması zor bir ideal olduğu anlaşılmaktadır. Bütünlüğünü koruyarak yönetişimi sağlamaya çalışan ülke ve toplumların sayısı azdır. Sürdürülebilir insani gelişmeyi sağlamak için bu ideali gerçeğe dönüştürecek araştırmaların yapılması gerekmektedir (Yıldırım, 2004). Bu açıdan bakıldığında etkin hesap verebilirliğin sağlanması için beş hesap verebilirlik göstergesinin uygulanması gerekmektedir. Bunlar (Samsun, 2003);

- Rollerin ve sorumlulukların netliği: Bir hesap verme sorumluluğu ilişkisinde tarafların rolleri ve sorumlulukları açıkça anlaşılmalı ve üzerinde mutabakata varılmalıdır.
- Performans beklentileri açıktır: İzlenen hedefler, beklenen başarılar ve uyulması gereken sınırlar açık, anlaşılır olmalı ve üzerinde anlaşmaya varılmalıdır.
- Beklentileri mevcut yeteneklerle dengelemek: Performans beklentileri tüm tarafların kapasiteleri (yetkiler, kapasiteler ve kaynaklar) ile açıkça uyumlu hale getirilmeli ve dengelenmelidir.

- Raporun güvenilirliği: Bilgiler güvenilir olmalı ve elde edilen performansı ve süreçte neler öğrenildiğini gösterecek şekilde zamanında iletilmelidir.
- İnceleme ve ayarlama: Sorumlu tarafların gerçekleştirdiği operasyonda karşılaşılan başarı ve zorluklara dikkat çekilerek gerekli düzeltmelerin yapıldığı aydınlatıcı ve bilgilendirici bir değerlendirme yapılmalıdır.

Toplum giderek daha fazla sorumlu kamu yönetimine ihtiyaç duymaktadır. Hükümetin sadece parlamentoya değil toplumun diğer kesimlerine karşı da daha hesap verebilir olması gerekmektedir. Bu durum, özgürleşmenin artmasıyla birlikte halkın eğitim düzeyinin artması, bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki hızlı gelişme ve medyanın etkisi gibi farklı gelişme türlerinden kaynaklanmaktadır.

1.4.1.7. Eşitlik

Eşitlik kavramı, günlük yaşamda, toplumsal ve hukuki ilişkilerde olaylara tarafsız ve adil davranılması olarak tanımlanabilir. Eşitlik kavramının anlamı, cinsiyet, statü ve sınıf ayrımı gözetmeksizin tüm bireylerin kanun önünde eşit olması ve dolayısıyla herkese eşit davranılması gereğidir. Hatta bazı siyasi kararlar halkın oyuyla alınıyorsa (seçimler gibi), herkesin eşit haklarla katılması gerekir (Köktaş, 2001:71). Buradan hareketle, iyi yönetişimin ilkelerinden biri olan eşitliğin, herkese eşit fırsatlar sağladığı, eşit hak ve sorumlulukları belirleyerek herkesi ortak bir amaç doğrultusunda bir araya getirdiğini söylemek yanlış olmayacaktır. İnsanların kendilerini güvende hissettikleri ve kendilerini yalnız hissetmedikleri bir ortam, yönetişimin sürdürülebilirliği açısından şarttır. Tüm kurum ve süreçler yönetime katılım ve kamu hizmetlerine erişim kapsamındadır. Paydaş olarak hesap verebilir olarak tüm paydaşlara hizmet etmeye çalışmaktadır.

1.5. Yerel Yönetimlerde Yönetişim

Bir ülkenin kamu yönetiminin düzenlenmesinde iki temel prensip dikkate alınır. Birincisi, ülkenin idari faaliyetlerinin yürütülmesinde asgari düzeyde birlik ve tutarlılığın sağlanması; diğeri ülkenin farklı coğrafi bölgeleri arasındaki idari farklılıkları yansıtır; yönetimin yönetilenlerin çeşitliliğine uyum sağlamasıdır. Birlik ve tekdüzelik ihtiyacı "merkezi yönetim" ile karşılanırken, çeşitlilik argümanı da "merkezi olmayan yönetim"dir (Mahmutoğlu, 2004:221). UNDP, kalkınma için merkezi olmayan yönetişim kavramını kullanarak yerel yönetişim ve merkezi olmayan yönetim alanını tanımlama konusunda

bütünsel bir yaklaşıma sahiptir. Ademi merkeziyetçilik, bazı siyasi ve idari yetkilerin merkezi hükümet dışındaki birimlere devredilmesidir. Hizmetlerin verimli üretilmesi ve kaynakların doğru kullanımının sağlanması amacıyla yerel halkın ihtiyaçlarının yerinde karşılanmasını amaçlayan yerinden yönetim ilkesi, yönetişime evrensel katılımı kolaylaştırması nedeniyle yönetişim demokratik ilkeleri açısından giderek önem kazanmaktadır. Merkezi hükümetten daha üst düzeyde yerel yönetim, yerel yönetim ile tüm toplumsal kuruluşların etkileşim içinde olduğu bir yönetim yapısını ifade etmektedir. Güçlü demokratik temellere sahip bir yerel yönetim modeli, hesap verebilirlik, katılımcılık, hesap verebilirlik ve etkinlik anlayışıyla hareket etmeyi gerektirir. Yerel yönetim, hiyerarşik bir örgütlenmeden ziyade, eşitler arasında bir örgütlenme anlamına gelmektedir (Göymen, 2004; Laberge M, Moretto L, Narang S ve Wilde, A., 2009). Açık ve şeffaf bir kamu yönetimi anlayışı olarak yönetişim, bugün Türkiye'de yerel yönetim biçimini almaya başlamıştır. Türkiye'de yerel yönetimlerin kamu yönetimine katılım ve işlev açısından en etkili yolu belediye adı verilen idari birimlerin uygulanmasıdır. İl özel idareleri ve köyler de yerel yönetim birimi sayılmaktadır ancak uygulamada yerel yönetim denildiğinde belediyeler de anılacaktır. Son dönemde özellikle il yönetimlerinde yeniden yapılanma ve işlev kazandırma konusunda önemli adımlar atılmış olsa da belediyeler hâlâ yerel yönetimin baskın birimleridir.

1.5.1. Sürdürülebilir Kalkınma ve Yerel Gündem 21

Sürdürülebilir kalkınmayı temel alan Gündem 21 fikri, 1992 yılında Rio de Janeiro'da doğan Türkiye'de yerel yönetim pratiğinde öne çıkan ilk uygulama olmuştur. Gündem 21, sürdürülebilir kalkınmayı sağlamaya yönelik bir eylem planıdır ve toplum merkezli bir harekete yönelik çalışmaktadır. Toplumdaki çeşitli aktörlerin karar alma süreçlerine aktif katılımını gerekli görmektedir (Emrealp, 2005). Yerel 21 Gündemi, öncelikle yerel sürdürülebilir kalkınma konularını ele alan uzun vadeli bir stratejik planın hazırlanması ve uygulanması yoluyla, yerel düzeyde Hedef 21'e ulaşmaya yönelik katılımcı, çok sektörlü bir süreçtir (Emrealp, 2005). Yerel Gündem 21'in temel felsefesi; sürdürülebilir kalkınma, toplumun hedefe ulaşma konusunda fikir birliğine varmasıdır. Yerel yönetimler, STK'lar, özel sektör, uluslararası toplum ve merkezi hükümet vazgeçilmez ortaklar olarak görülmektedir. Bu yaklaşım, yerel Gündem 21'in tamamına hakimdir ve geleneksel yönetim anlayışının yerini yönetişim yaklaşımına bırakması açısından da önem taşımaktadır. Aslında Rio zirvesinden başlayan süreçte yerel yönetimler ve STK'lar uluslararası düzeyde etkin ortaklar olarak kabul edilmeye başlanmıştır (Mengi-Algan, 2003). Yerel Gündem 21

çerçevesinde dile getirilen öncelikler temel olarak yerel düzeyde kişi, kuruluş ve özel sektör temsilcileriyle çok paydaşlı yönetim anlayışıyla en alt konut biriminden kalkınmanın sağlanmasıdır. Bu açıdan bakıldığında Yerel Gündem 21'in yönetişim temelli bir hareket anlayışına sahip olduğu ileri sürülebilir. Çünkü Yerel Gündem 21, yerel yönetimin tüm alanlarını, yerel yönetimlerin ve yerelin tüm faaliyetlerini kucaklayan birincil süreç olarak kendisini göstermektedir. Yerel Gündem 21'in işlevlerini yerine getirebilmesi için belirli mekanizmaları ve platformları vardır. Bu mekanizmalar şunlardır: kent konseyleri, çalışma grupları, kadınlar, gençler ve özel ilgi grupları. Yerel Gündem 21, katılımı teşvik edecek çeşitli mekanizmaların geliştirilmesi çağrısında bulunmuştur. Katılımı sağlayan mekanizmalardan biri olan Kent Konseyi, farklı hedefleri savunan grupların katılımıyla kurulmaktadır. Konseyler, kent vizyonunun ve yurttaşlık bilincinin geliştirilmesi, kent hak ve yasalarının savunulması, sürdürülebilir kalkınma, çevre duyarlılığı, sosyal destek ve dayanışma, şeffaflık, hesap verebilirlik, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini uygulamaya çalışmaktadır. Belediyelerin, kamu kuruluşlarının, meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, okulların, üniversitelerin, uygun olduğu durumlarda yetkili STK'ların, siyasi partilerin, kamu yetkililerinin temsilcileri dahil olmak üzere belediye meclisinin faaliyetlerinin verimli ve etkili bir şekilde uygulanmasına destek vermektedir. Belediye meclisi aracılığıyla kurumlar, kuruluşlar, mahalle liderleri ve diğer paydaşlardır.
Yerel Gündem 21'in yerel yönetim açısından işlevleri;

- Yerel karar alma süreçlerine katılımı geliştirilerek; Dünyadaki tüm yerel yönetimlere şehirlerinde katılımcı bir süreç başlatmaları ve kendi şehirlerinde yerel Gündem 21'i oluşturmaları çağrısında bulunuluyor.
- Kentsel yaşamı destekleyecek projeler geliştirmek; Zorluk içinde yaşayan ve hayatlarında olumsuz sonuçlarını hisseden duyarlı vatandaşlar, sorunların çözümüne somut katkılarda bulunacaklardır. Yerel Gündem 21 kapsamında oluşturulan çalışma grupları, bu grupların içindeki alt gruplar ve kent kongreleri vatandaş katkısının gerçeğe dönüşmesine olanak sağlayan ortamı sağlıyor.
- Kalkınma projeleri için sermaye sağlanarak; Bu projeler arasında, modern bir kente katkı sağlamak ve çevre sorunlarını azaltmak amacıyla UNDP tarafından uygun görülen projelere de UNDP kredi desteği sağlanacaktır.
- Yerel yönetim sisteminin açma ve sorun giderme işlevleri; Yerel Gündem 21 sürecinde sorunların en önemli çözümü kent sözleşmelerinde yatmaktadır. Periyodik

olarak toplanan kent kongresi gibi organizasyonlar tüm kamu kuruluşları ve kent temsilcilerine, STK'lara ve kentin tüm vatandaşlarına açıktır. Ayrıca tüm vatandaşlar bu toplantıları takip edebiliyor.

- Demokratik bir yaşamın inşasına katkıda bulunmak; Yerel Gündem 21 projesinin temel amaçlarından biri de yerel yönetişimin güçlendirilmesi için sivil toplumun karar alma süreçlerine katılmasını ve yerel yatırımlarda söz sahibi olmasını sağlamaktır.
- Bir baskı grubu olarak kentsel sorunların çözümüne katkıda bulunmak; Yerel Gündem 21'in uygulanması sırasında kent kongreleri ve düzenli çalışma grupları da kentsel sorunların çözümünde baskı grupları olarak görev yapmaktadır (Adıgüzel, 2003).

1.5.2. Proje Demokrasisi

Türkiye'de yönetişim kavramının yerel yönetim düzeyinde uygulanma yollarından biri de halkın yerel yönetim faaliyetlerine ve projelerine katılımıdır. Yabancılaşmayı önlemek ve vatandaşların kendilerini ilgilendiren gelişmelerde söz sahibi olabilmesini sağlamak amacıyla geliştirilen "Demokrasi Projesi" kavramıdır. Proje demokrasisi, projenin ömrü boyunca (planlama, uygulama ve incelemeler sırasında) halkın veya yerel topluluk üyelerinin bu hayata çeşitli düzey ve ölçeklerde katılmasına olanak tanır. Proje demokrasisinin temel amacı insanları özellikle büyük projeler hakkında bilgilendirerek önce onların dikkatini çekmek, daha sonra projenin her aşamasına aktif katılımlarını sağlamaktır. Proje demokrasisini kolaylaştırmak için çeşitli dayanışma ve halk katılım mekanizmaları kullanılabilir. Bunlar arasında ortak proje karar komitesinin kurulması, bazı yerel yönetimler tarafından başarıyla uygulanan bir yöntem olarak değerlendiriliyor. Bilgi, kitle toplantıları, kitle iletişim araçları veya topluluk temsilcilerinin ortak proje komitelerine doğrudan katılımı yoluyla sağlanabilir (Göymen, 2000).

Proje demokrasisi, yerel yönetim sürecinin aşamalarından biridir. Yerel yöneticilerin yönetim sürecinde yapacakları projenin tüm aşamalarında çok paydaşlı bir anlayışla hareket etmeleri, projenin demokratik bir şekilde uygulanmasını sağlar (Göymen, 1999). Mahalle yönetimi kamu yönetimi sisteminde yasal olarak temsil edilmemektedir. Mahalle yönetimleri hizmet alanlarında hem merkezi hem de yerel yönetimlere destek vermektedir. Ancak mahalle yönetiminin merkezi hükümet teşkilatı ve ilin yerel yönetimi ile örgütsel bir

bağlantısı bulunmamaktadır. Böyle bir yapıda yerel yönetimin gerçekleştirilmesi, ilçe halkının ilçe yönetimiyle koordineli çalışmasıyla sağlanabilmektedir.

1.5.3. Yerel Meclislere Katılımın Güçlendirilmesi

Mahalle danışma konseyleri, yerel yönetime demokratik katılımı sağlamak için en iyi uygulamalardan biridir. İlçe Danışma Kurulu, kent sakinlerinin şikâyet ve taleplerinin kent yönetimine iletilmesini sağlar.

1.5.3.1. Kişisel Başvuru

Kişisel başvuru, yönetim mekanizmasının işleyişini belirleyen bir faktör olmasına rağmen bunu gerçekleştirmek için gerekli bilgileri sağlayacak bir zeminin hazırlanması ve organizasyonel önlemlerin uygulanması gerekmektedir. Vatandaşların kamu kurumlarından çekilmesi tartışmalı bir konu olmaya devam edilmektedir. Bunun nedeni ise kamu kurumlarında karşılaştıkları itici ve küçümseyici sözlü veya sözsüz yaklaşımlardır. Bireysel taleplerin beklentilerinin karşılanması ya da karşılanamıyorsa vatandaşlara tatmin edici bilgilerin sağlanması çok önemli. Burada en önemli rol sürekli eğitim süreçlerini takip etmesi gereken çalışanlara düşmektedir (Çukurçayır ve Sipahi, 2003).

1.5.3.2. Dilekçe

Dilekçe şehir yönetimi için önemli bir bilgi kaynağıdır. Ülkemizde kişisel çıkarların dilekçe yoluyla korunabilmesi yasal bir hak olarak düzenlenmiştir. Ayrıca kamu sorunlarının ve kamu yararlarının korunması amacıyla son yıllarda çeşitli kanunlarda kişilerin dava açma hakkı tanınmıştır (Çukurçayır ve Sipahi, 2003)

1.5.3.3. Kamuoyu Araştırması

Anketler, karar vermeden önce yerel toplulukların ortak çıkara dayalı yerel hizmetler hakkında ne düşündüğünü belirlemeye yardımcı olmaktadır. Bu kullanılması gereken önemli bir yöntemdir. Kamuoyu araştırması genel olarak, katılımcıların bir veya daha fazla konudaki eğilimlerini, görüşlerini, görüşlerini veya bazen tutum ve davranışlarını belirlemek amacıyla katılımcılarla görüşmeler yaparak yapılan araştırmalar olarak tanımlanır. Örneklem grubunu oluşturan bireyler, halkı temsil edecek şekilde seçilir veya anketler gönderilir (Öner, 2001).

1.5.3.4. Referandum

Yerel yönetimlere katılımı büyük ölçüde genişleten bir diğer önemli mekanizma da referandumlardır. Genel seçimlerde oy vermenin yanı sıra vatandaşların seçim yapabileceği bir alan açılmaktadır. Referandumlar vatandaşlarla tartışmaya yönelik kamusal bir forum işlevi görmektedir. (Matsusaka, 2005).

1.6. İyi Yönetişim Olarak Yönetişim

Yönetişim hem küresel hem de yerel boyutları olan, ekonomik, yönetsel, siyasal ve kültürel boyutları olan bir kavramdır. Özellikle farklı alanlardaki küresel etkilerle birlikte, yönetimin artık teknik bir norm olmadığı, politikacılar ve profesyonel yöneticiler tarafından tanımlanan ve her şeyden önce sosyal aktörlerle işbirliği içinde tanımlanmış bir süreçler bütününe dönüşen bir alan olduğu gerçeği ortaya çıkmıştır. arttırmak. yönetişim kavramının önemi (Çukurçayır ve Sipahi 2002). Yönetişim ekonomik, politik ve idari olmak üzere üç temel temele dayanmaktadır (Çukurçayır ve Sipahi, 2003). Ekonomik yönetişim, bir ülkenin ekonomik faaliyetlerini ve diğer ekonomilerle ilişkilerini etkileyen, eşitlik, yoksulluk ve yaşam kalitesi üzerinde etkisi olan karar alma süreçlerini içerir. Siyasi yönetişim, stratejinin formüle edilmesinde karar alma süreciyle ilgilidir. Yönetim, politikaların uygulandığı sistemi ifade eder. Bir bütün olarak ele alındığında "iyi yönetişim", siyasi ve sosyoekonomik ilişkileri yöneten süreç ve yapıları tanımlamaktadır (Karaman, 2000).

Yönetişim kavramının bazı ilkelerinin uygulanmasıyla ortaya çıkacağı durum iyi yönetişim durumudur. Bu nedenle yönetişim kavramı nötr bir duruma işaret ederken, iyi yönetişim şartlı ve eylemsel bir durumu ifade etmek için kullanılmaktadır (Gündoğan, 2004:11). İyi yönetişim; devlet yönetiminde temsil, katılım ve denetimin, etkin bir sivil toplumun, hukukun üstünlüğünün, yerinden yönetimin, yönetimde açıklık ve hesap verme sorumluluğunun, kalite ve ahlakın, kurallar ve sınırlamaların, rekabet ve piyasa ekonomisi ile uyumlu alternatif hizmet sunum yöntemlerinin ve yeni temel teknolojilerdeki gelişmelere uyumun mevcut olduğu bir siyasal ve ekonomik düzeni ifade etmektedir. İyi yönetişim kavramı; vatandaşların güvenliğinin sağlandığı, hukukun üstünlüğünün uygulandığı ve yargı bağımsızlığının mevcut olduğu, kamu harcamalarının kamu kurumları tarafından yönetildiği, adil ve doğru, siyasi liderlerin hesap verebilir olduğu durumlarda hukukun üstünlüğünü de içermektedir. Sonuç olarak iyi yönetişim, siyasi ve sosyoekonomik ilişkileri katılımcı, şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde yönlendiren süreç ve yapılar olarak değer görmeye başlamıştır (Habitat, 2000).

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'na (UNDP) göre iyi yönetişim ekonomik, politik ve sosyal önceliklerin toplumsal uzlaşmaya dayalı olmasını sağlar. 1997 Dünya Bankası raporunda iyi yönetişim kavramı devletin işleyişinin güçlendirilmesi açısından önemlidir. İyi yönetişim kavramı şeffaflığın, hesap verebilirliğin, verimliliğin, adaletin ve daha fazla devlet katılımının sağlanması gibi konulara vurgu yapmaktadır. Bu değerler, siyasi hesap verebilirliğin geliştirilmesi, katılımın arttırılması, etkin bir hukuk düzeni ve devlet ile vatandaşlar arasında bilgi akışı gibi kapsayıcı hedeflere dönüştürülebilir. Bu bakımdan iyi yönetişim, topluma güven ve destek getiren, etkin ve hesap verebilir bir devletin yaratılması olarak görülebilir. Toplumun güvenini ve desteğini kazanmak için siyasi hesap verebilirlik mekanizmalarının oluşturulması önemlidir. Bu, demokratik seçimleri veya yönetenler ile yönetilenler arasında doğrudan bağlantıları gerektirir. Kısacası iyi yönetişim devletin kurumsal yapısını güçlendirmenin bir aracıdır. Bu konuda bir hukuk düzeni oluşturulmalı ve yargının bağımsızlığı sağlanmalıdır. Ayrıca, kurumsal yapının iyileştirilmesinin yanı sıra bilgi akışının ve şeffaflığın sağlanması başta olmak üzere yolsuzluk ve vurgunculuk faaliyetleri ile mücadeleye önemli katkı sağlıyor. Kamu kaynaklarının yönetiminin halkın gözetim ve kontrolünde olmasını sağlayacak kurumsal yapılara ihtiyaç vardır. Mali şeffaflık olarak tanımlanabilecek bu düzenlemeler arasında devletin maliye politikası hedeflerinin ve kamu sektörü hesaplarının açıklanmasının yanı sıra uygun kamu harcamalarının uluslararası karşılaştırmalarla uyumlu olarak açıklanması da yer almaktadır (Öztürk, 20).

Yönetişim kavramının tek bir tanımı yoktur, birçok tanımı vardır. Bunun temel nedeni, yönetişim kavramının ekonomi, siyaset, hukuk gibi birçok alanı kapsamasıdır. Bir başka deyişle yönetişim kavramı hem ulusal hem de uluslararası uygulamalarda somutlaşmaktadır (Bayramoğlu, 2005). Belgelerdeki yönetişim kavramlarının bazı tanımları şunlardır: Yönetişim, bir ülkenin hükümeti tarafından ortak yarar için kullanılan gelenekler ve kurumlardır. Bu durum; düzenleyici kurumların seçilmesi, izlenmesi ve değiştirilmesi süreci, kaynak kullanımını ve uygulamadaki ses sisteminin yeteneklerini aktif olarak yönetebilme, vatandaşlar ve devlet arasındaki ekonomik ve sosyal etkileşimleri yöneten kurumlara saygıyı da içermektedir. Yönetim; Farklı amaç ve hedeflere sahip farklı aktörler (kurumsal çıkarlar, sivil toplum, siyasi aktörler ve uluslararası örgütler) arasındaki uyumu sağlamak için ortaya çıkan kurumlardır. Bu tanımda toplumsal olaylara başvurulmakta ve devlet merkezli bir yaklaşım kullanılmaktadır (Pierre, 2000; Kaufmann, Kraay, Zoido-Lobaton, 1999). Yönetişim aynı zamanda bir ülkenin işlerinin yönetiminde idari, ekonomik ve politik gücün kullanılması olarak da tanımlanmaktadır (BM, 1997). Yönetişim anlayışına

dayalı olarak tabanda saygı unsuru hakimdir. Yönetilen taraf, yöneticinin kararını verirken kendi görüş ve düşüncelerinin de karar alma sürecine dahil edilmesini ister. Çünkü yönetimden farklı olarak belirli kurum veya merkezlere dayalı politika uygulama süreçlerini içermektedir (TÜSİAD, 2005).

İyi yönetişim, Dünya Bankası ve diğer uluslararası kuruluşların öncülüğünde kalkınma sektöründe kullanılmaktadır (Kersbergen ve Waarden, 2004). İyi yönetişim kavramı, genel tanımıyla, toplum ile devlet arasındaki uçurumun kapatılması anlamına gelmektedir. Birçok konunun yönetimine katılımın gerekliliği ile Devletin ve toplumun yönetimini temsil eder. İyi yönetişim kavramının bu kadar popüler hale gelmesinin nedeni, mevcut hükümetlerin demokratik olarak sınırlı olmasıdır. Şeffaflığı ve çoğulculuğu ön plana çıkararak, topluma demokratikleşme alanında mevcut sistemin iyileştirilmesi umudunu vermektedir. Ancak burada asıl soru adil, eşit ve demokratik bir yönetimin nasıl kurulacağıdır (Özer, 2006). Gelişmekte olan ülkelerde uluslararası kurumların kredi verdiği bir ekonomik sistemin kurulmasından önce iyi yönetişim kavramının vurgulanması, bu kavramın bazı eksikliklerinin ek ilkeler çerçevesinde giderilmesini gerektirmektedir. Devlet araçlarının etkisizliği ve STK'ların karar verici olarak görevlendirilmesi meselesi, demokratik anlamda iyi yönetişim kavramının tartışılmasına yol açmıştır. Gerçekten demokratik bir yönetimde sivil toplumun araçları kâr amacı gütmeyen ve gönüllüdür, yani kamu yararına hizmet eder. Bu alanda büyük bir belirsizlik bulunmaktadır (Kara Yıldırım, 2018). Bir yandan şeffaf ve sorumlu yönetim iddiasıyla mali kaynaklar ve siyasi uyum açısından kilit rol oynayan STK'ların ilkeleri çok fazla tartışma yaratıyor. Ayrıca, STK'ların yönetim araçlarındaki temsilcilerin seçilmesine ilişkin prosedürde şeffaflık ilkelerinin gerekliliği gözetilmektedir (Küçükkahyaoğlu, 2019). Gelişmekte olan ülkelerdeki sağlıksız kamu yapıları ve kırılgan ekonomiler karşısında tercih edilen iyi yönetişim modelleriyle büyümeyi başarmış; ancak modelin eksik olduğu ülkeler var. İyi yönetimin nasıl olması gerektiği ve eksiklikleri işte bu nedenlerden dolayı eleştirilmektedir. İyi yönetişim, olması gereken yerde esas olarak demokratik ve yargısal ilkelere dayanan yapıları öne çıkarmaktadır. Bu iki hedefe ulaşmak için hem ekonomik hem de idari açıdan hesap verebilir ve şeffaf bir yönetim yaklaşımı gerekmektedir. Vatandaşların karar alma süreçlerinde devletle koordinasyonunu sağlayacak aktif bir yapının kurulması gerekiyor. Kamu yararını sağlayacak şekilde eşit ve adil bir hizmet anlayışı vardır. İyi yönetişimin anahtarı küresel kamu hizmetlerinin özelleştirilmemesidir. Piyasa kelimesinin devlet kelimesiyle ilişkilendirilmesi ve fiyatlandırma yoluyla etkin kamusal karar almanın sağlanması, küresel anlamda kamu yararını azaltmaktadır. Adil ve demokratik bir yönetimde kamu hizmetleri

herkesin erişimine açıktır. İyi yönetim, barış ve finansal istikrar gibi kamusal değerler hayata geçirilmediğinde dünyada kötü durumların yaşanma ihtimali artmaktadır (Kaul, Grunberg, Stern, 1999). İyi yönetişim kavramı birçok politikacı ve akademisyen arasında geniş çapta tartışılmaktadır. Ancak tüm bunlara rağmen hala iyi yönetişimin tek bir tanımı üzerinde fikir birliğine varılamamıştır. Ancak Dünya Bankası'nın 2002 yılında sunduğu kalkınma raporunda bir ülkenin ekonomik yönetiminde kullanılan güç olarak ifade edilmektedir. Dünya Bankası'nın yaptığı tanımda hukukun üstünlüğü geçerli bir tanım olarak kabul edilmektedir. Bu kavram adalete ve demokrasiye vurgu yaptığı için güncel tartışmaları bir ölçüde marjinalleştirmiştir (Kaufmann, Kraay, Zoido-Lobaton, 1999). İyi yönetişim kavramı küresel çıkarlar açısından kamu yararınadır. Bu bakımdan kamu yararına olan bir değerdir (Morrisey vd., 2002). İyi yönetişim, halkı kamu yönetimine yaklaştırarak demokratik yönetimi gerektirir. Kamu yönetimini harekete geçirerek yolsuzlukla mücadeleyi sağlamaktadır. Ayrıca iyi yönetişim, farklı grupların görüşlerini yönetime bildirerek katılımı artırır, bu da kararların içeriğini zenginleştirir ve uygulama verimliliğini arttımaktadır (Toksöz, 2008, 17).

1.6.1. İyi Yönetişimin Aktörleri ve İyi Yönetişime Yöneltilen Eleştiriler

Yönetişimin üç bileşeni vardır: idari, ekonomik ve politik (UNDP, 1997). Bunlar; İdari yönetim bir politika uygulama sistemidir. Ekonomik yönetişim, bir ülkenin ekonomik performansını ve diğer ülkelerle ilişkilerini etkileyen karar alma süreçlerini içerir. Ekonomik yönetişim, yaşam kalitesi, eşitlik ve yoksulluk gibi konularda önemli hükümler sağlar. Siyasi yönetişim, politika geliştirme için gerekli karar alma süreçlerini içerir. Yönetişim, bu üçünü birbirine bağlayan sosyo-ekonomik ve politik ilişkileri yönlendiren süreç ve yapıları içerir. Birçok konu yönetime katılır. Ancak bu aktörlerden yalnızca birinden açıkça bahsedilmektedir. Yönetme yetkisi bu hükümetlerindir. Bunun temel nedeni, ilgili diğer aktörlerin yönetişim kavramının gerçekleşme düzeyine göre farklılık göstermesi ancak bunların varlığının, yönetimin karar alma iradesini kullanabilmesi için temel bir koşul olmasıdır. Yönetişim terimi devleti kapsar; ama aynı zamanda sivil toplumu ve özel sektörü de kapsayarak devletin ötesine uzanıyor. Devlet idari, hukuki ve siyasi faaliyetler kurar; özel sektör gelir ve istihdam sağlıyor; Sivil toplum sosyal ve politik etkileşimi sağlar. Bu üç aktörün hepsinin güçlü ve zayıf yönleri olduğundan, yönetişim aralarındaki yapıcı etkileşimi teşvik etmektedir (UNDP, 1997).

Yönetişim, aktörler arasında alınan kararlara ve kararın amacına göre değişen, aktörler arasındaki etkileşimi geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bazı kuruluşlar bu aktörler (Devlet, özel sektör ve sivil toplum) arasındaki ilişkilere bağlı olarak farklı yönetişim yorumları sunmaktadır. Bu nedenle yönetişim tanımları da farklılık göstermektedir. Günümüzde yönetişim kavramı toplumsal kurum ve kuruluşlar arasındaki karşılıklı ilişkileri temsil etmek için kullanılmaktadır. Bu süreçte merkezi hükümetin yanı sıra; Yönetim sistemine sivil toplumun ve özel sektörün de dahil olduğu görülmektedir (Eryılmaz, 2000). Bu bağlamda yönetişim modeli, yönetişim alanında giderek artan devlet başarısızlığı sorunlarına çözüm olarak sunulmaktadır. Bu süreçte özellikle kamu ve özel sektör arasındaki işbirliği geliştirilerek öngörme, planlama, hareket etme ve rekabetle yüzleşme becerisi gündeme gelmektedir (Güler, 2000, 9). Yönetişim kavramı teorik olarak devletin, kanundan kaynaklanan ve karar alma kapasitesine göre sınıflandırılan baskıcı gücünü kullanan tüm resmi kurumlarını kapsamaktadır. Genel olarak yönetişim, kamu düzenini korumak ve toplumsal hareketleri kolaylaştırmak amacıyla ulusal düzeyde gerçekleşen süreçleri ortaya çıkarmaya çalışır. Ancak iktidar partileriyle işbirliği içinde bu sorumlulukların üstlenilmesine yönelik çabalar sarf edilmiştir. Yönetişim birçok kurumu kapsadığı gibi devlet, sivil toplum ve özel sektör tarafından alınan kararları da içermektedir (Bell, Morse, 2022; Bell, 2003). Kent yönetişimi tartışılırken kentte yapılan çalışmaların mutlaka kapitalist üretim ve sermaye birikim süreçleri ile de açıklanması belirtilirken yaş dostu kent yönetişimi uygulamalarına yönelik kent tasarımlarında siyasal iktisat bakış açısıyla eleştirel yaklaşılmalıdır (Şengül, 2001).

1.6.1.1. Özel Sektör

Özel sektör, 1980 sonrası özellikle kentsel kentlerde liberal politikaların önemli bir ortağıdır. Yönetişimde özel sektör, farklı alanlara ait özel kurum ve kuruluşları içermektedir. Bu kuruluşlar iş ve gelir kaynakları geliştirerek; ticaret, üretim ve hizmet sunumu yoluyla ekonomik kalkınmaya katkıda bulunurlar. Özel sektörün devreye girmesiyle birlikte, devletteki güç ve otoritenin çeşitli yeni aktörler arasında merkezi bir dağılımı benimsenecektir. Bu aktörle devletin yönetim anlamında demokratikleşmesinin açık bir tezahürü olduğunu gösterdi. Ancak özel sektörün yönetişim üzerindeki karar alma etkisi ve karar alma sürecine katılımı bazı eleştirilere maruz kalmıştır (Kızılcık, 2003).

1.6.1.2. Devlet

Yönetişim uygulamasında devletin toplumsal mutabakata dayalı bir kurum olması gerekmektedir. Üstelik toplumsal uzlaşmanın devletin meşruiyetinin temel şartı olması, iktidarın kaynağı olan görevliler nezdinde vatandaşların mal ve miraslarının korunmasını gerektirmektedir. İşbölümüne ilişkin müzakereler diyalog gerektirmektedir. Toplumsal sözleşmeye dayalı bir örgüt olması bir bakıma toplumsal uzlaşma metni olarak görülmektedir. Devlet; vatandaş ile devlet arasında, bireyin hak ve özgürlüklerini güvence altına alan ve devletin yetki, görev, yetki ve işlevlerinin sınırlarını anayasayla somut olarak ortaya koyan bir sözleşme yoluyla resmi meşruiyet kazanır. (Aktan, 2006). Devletin hukuk devleti olarak varlığı onun hukuki niteliğini de belirlemektedir. Devletin siyasi güç ve otoritesinin sınırlarının devletin anayasasında açıkça belirlenmesi gerekmektedir. Böylece bireyler devlet tarafından korunur ve devletin kanunlarıyla sınırlandırılır. Hukukun üstünlüğü olarak tanımlanan güç ve otoritenin bu yönü, hukukun üstünlüğü ile sınırlandırılmış bir devlette etkin yönetimin gerçekleştirilebilmesi için hayati önem taşımaktadır (Özer, 2006).

1.6.1.3. Sivil Toplum

Yönetişimin önemli aktörlerinden biri olan sivil toplum, yönetişim ilkelerinin gerçekleşmesine ve liderler ile yönetim altındakiler arasındaki iletişimin gerçekleştirilmesine, yönetimin nitelik açısından sahip olduğu önemli bir katkı sağlayacak bir faktördür (Aktan, 2006). Yönetişim bağlamıyla ilgili üçüncü bir aktör sivil toplum ve kar amacı gütmeyen sektör kuruluşlarıdır. Bu kuruluşlar, devlet ile bireyler arasında, toplumu organize etmek ve bilgilendirmek, toplumdaki grupların ekonomik ve sosyal hayata katılımını sağlamak, sosyo-politik etkileşimler için uygun koşullar yaratmak amacıyla gerçekleşir. Dayanışmayı ve kültürlerin bütünleşmesini güçlendirerek eşitlik ve özgürlük kurallarının temellerini atmaya çalışırlar. Bu kuruluşların hiçbir ticari amacı yoktur. Sivil topluma rol model olun; işçi sendikaları, dernekler, vakıflar, meslek daireleri gibi kuruluşlardır (Güler, 2000). Yönetişim, sivil toplumun belirleyici hale geldiği süreci dikkate alır. Yönetişim açısından sivil toplum, toplumsal hedefleri belirleyecek ve bu hedeflere ulaşma işlevini yerine getirecek önemli aktörlerden biridir. Kamu veya kamu yönetiminde geleneksel siyasal iktidar, sivil toplumun sosyal hedeflerinin belirlenmesi ve bu hedeflere ulaşılması için gerekli olan hesap verebilirliğin arttırılmasını amaçlamaktadır (Şaylan, 2000). Devlet ve onun kurumları, devlet aleyhine çalışan sivil toplum kuruluşları potansiyel

organizasyonlar olarak değerlendirilmektedir. Bir görüş olarak geçerli olmasına rağmen toplum ve devlet yine de bu algıyı kabul etmektedir.

1.6.1.4. İyi Yönetişim Eleştirileri

Yeni kavramlar; yeni konuları, yeni tartışmaları gündeme getirebilir. Bunlardan bir tanesi 1990 yılından bu yana yönetim alanında düzenli olarak kullanılmaktadır. Sosyal yaşamda çözülmesi gereken pek çok sorun olduğundan, bu sorunları çözmenin de birçok yöntemi vardır. Çözüm yaklaşımlarında verimlilik, refah, kamu yararı ve verimlilik dikkate alınsa da her biri iyi yönetişimin yanı sıra çözüm bulmanın da güçlü ve zayıf yönleri vardır (Sarısoy, 2010). Öncelikle iyi yönetişim kavramındaki "iyi" kelimesi ele alınacaktır. Eğer yönetişim; esnek, yeni, katılımcı, şeffaf gibi pozitif sıfatları çağrıştırıyorsa niye önüne "iyi" sıfatını alma ihtiyacı duymaktadır. Diyalektik açıdan düşünüldüğünde; yönetişim kavramın iyisi varsa kötüsü de olmalıdır gibi eleştiriler bulunmaktadır. Yeni kavramların aslında çok da yeni olmadığı, birtakım fikirlerinin tekrar piyasaya sürüldüğü görüşü ileri sürülmektedir (Güler, 2003). Herkesin üzerinde fikir birliği sağlayacağı düzenlemeler olmaması, farklı sosyal problemlerin, değişik kriterlere göre çözülmesi konusunda herkesin anlaştığı bir "iyi" mümkün değildir görüşüne destek vermektedir. Böylece iyi yönetişim gibi yeni kavramlarla, yeni bakış açıları ve bu bakış açılarıyla da kamu gücü kapitalizme teslim edilmesi beklenmiştir. Siyasetin gittikçe devre dışı bırakılması, hem küresel hem de ulusal karar alıcıların siyasal kurumların önüne geçmesi, halkın yönetim ve kararlar üzerinde etkisiz bırakılması amaçlanması, kentsel politikalarda ve kentlerin yönetilmesine talip uluslararası şirketler için engel olarak görülen merkezi ve yerel kamu yönetimi örgütlerini yok etmeyi hatta ileri aşamada ulus devletleri yok etmenin formülü olarak iyi yönetişim görülmektedir (Güler, 2003). İyi yönetişimin katılımcılığa önem verdiği kadar anti-demokratik olduğuna dair eleştiriler de vardır. Katılımın nasıl olacağı sorunu ve katılımcı konumundaki sivil toplumun temsil niteliğinin, süreci demokratik ve kamu yararına cereyan eden bir yapıdan çıkaracağı endişesi çok fazla dillendirilmektedir (Çukurçayır ve Sipahi, 2003). İyi yönetişimin esnek olması ile yetki ve sorumluluklarda muğlaklığa yol açacağı ve aktörlerden hangisinin neye hesap vereceğinin belirlenemeyeceği sorunsalı tartışılmaktadır. Hesap verilebilirlik kavramı üzerinde eleştiriler de bulunmaktadır. Kamu politikalarının oluşturulması ve uygulanmasında çok sayıda kişinin yer alması nedeniyle, bu politikaların uygulanmasından kimin ve ne ölçüde sorumlu olacağı açık değildir ve seçilmiş bir grup insanın kişisel kazanç için hizmet sunma riski bulunmaktadır. Şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerinin zamanla hayata geçirilmesiyle bu eleştirilerin hassasiyeti azaltılabilir.

Günümüzde güncel ve değişen ihtiyaçlara cevap verebilen, tüm sektörlerde varlığını ortaya koyabilen bir kamu yönetimi anlayışı arayışının başında iyi yönetişim gelmektedir. İyi yönetişimin işlevsel eksikliğine yönelik eleştiriler, iyi yönetişimin belirli ideolojilerin ve kesimlerin hizmetinde bir araç olduğu argümanından kaynaklanmaktadır. Onlara göre neoliberaller, büyük uluslararası örgütlerin etkisiyle iyi yönetim ve demokrasiyi kullanmakta, düşünce ve kendi fikirleriyle bağdaşmayan demokrasinin üzerine iyi yönetimi inşa etmektedirler. İyi yönetişim, kapitalist sistemin darboğazına çözüm olarak görülüyor. Bu ifade iyi yönetişime yönelik en önemli eleştirilerden biridir. Bir diğer eleştiri ise bu sürecin aktörlerinden biri olan özel sektörün sadece kendi çıkarlarını savunduğu yönündedir. İyi yönetimi eleştirenlere göre, neoliberalizm ile demokrasi arasında uzun süredir bir çatışma vardır. Ancak onlara göre net bir şekilde tanımlanamayan sivil toplumu da ekleyerek, iyi yönetişim kavramının amacı inandırıcı olmaktan öteye gitmektedir. İyi yönetişim dünyada gözlemlenen bir değişim sürecinin ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Mevcut hiçbir sistem mükemmel değildir ve hatasız çalışmaz. Bu ifadeyi kullanmak bile yanlıştır. Her sistemin iyi ve kötü yanları vardır. Dünyanın ihtiyaçlarını karşılamak üzere tasarlanmıştır. Sistemlerden biri olan iyi yönetişimin uygulanmasında sorunlar yaşanabilmektedir. Ancak çoğu zaman demokrasi, insan hakları, şeffaflık, hukukun üstünlüğü gibi pek çok kavramla ilişkilendirilen iyi yönetişim, ekonomik durumun yanı sıra toplumun görüş ve düşüncelerinin devlete daha iyi aktarılabilmesini sağlamaktadır.

1.7. İyi Yönetişim Bağlamında Uygulama Araçları

Yerel yönetimlerin iyi yönetişim üzerine e-belediyecilik, kent konseyleri üzerine uygulamalı çalışmaları vardır. Sisteme entegre etmek için yol gösterici olan Yerel Gündem 21 programı uygulamaları araçlar üzerine paydaşlara bir rehber görevini de üstlenmektedir.

1.7.1. E-Belediyecilik

E-topluluklar, vatandaş-yerel yönetim ve vatandaşlarla aralarındaki iletişimi en üst düzeye çıkarmayı amaçlamaktadır. Ülkemizde ve gelişmiş ülkelerde düzenli olarak gördüğümüz bazı şehir sitelerinde, belediyenin sunduğu hizmetler, devam eden projelerin mevcut durumu ve yapılan yatırım tutarları, tüketici şikâyet merkezi gibi bilgi ve hizmetlere ulaşılabiliyor. İnsanların geri bildirimlerini almak amacıyla sitede kurulan bilgi kanalları da bir iletişim şeklidir. E-kent ile insanların yaşam kalitesi artacak, kent sakinleri kent

yönetimine ihtiyaç duymadan kentlerindeki tüm işlemlerini yönetebilecek, her türlü ödeme, beyan, ihbar ve yönetime katkı işlemlerini yapabilecektir.

1.7.2. Yerel Gündem 21 Programı

Yerel Gündem 21, yerel sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda uzun vadeli bir stratejik planın hazırlanıp uygulanması yoluyla Gündem 21 hedeflerine ulaşmaya yönelik katılımcı ve çok sektörlü bir süreçtir. Bu uygulamayla 21. Yüzyıl yereldeki demokratik yönetim modelini yansıtmaktadır. "Türkiye'de 21. Yerel Gündeme Teşvik ve Destek" Türkiye'de ilk kez 1997 yılı sonunda IULA ve EMME (Doğu Bölgeleri Teşkilatı), Akdeniz ve Orta Doğu koordinasyonunda hayata geçirilmiştir. Bu süreç, iki yıl süren uygulamanın ardından tamamlanan "Geliştirme" projesiyle başladı. İlk projenin başarısı, UNDP'nin (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) desteği ve 2000 yılında Bakanlar Kurulu'nun onayı sayesinde Ocak ayında "21 Yerel Gündemin Türkiye'de Uygulanması" başlıklı ikinci sayı döneme geçmiştir. Çeşitli alt projelerin hayata geçirildiği ve yerel yönetimlerin sayısının 50'yi aştığı bu proje, Yerel Gündem 21 açısından büyük bir başarıdır. Türkiye'de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Yoluyla BM Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve Jonannesburg Uygulama Planının Yerelleştirilmesi Projesi başlıklı üçüncü aşama 2004-2006 yılları arasını kapsamaktadır ve Yerel Gündem 21 süreçlerinin kurumsallaştırılması ve uygulama planının teşvik edilip somutlaştırılması amacıyla Küçük Ölçekli Hibeler Programının hayata geçirilmesini amaçlamaktadır (Emrealp, 1998; Üzan, 1999).

1.7.3. Kent Konseyleri

Yerel katılım yazınına 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu ile giren Kent Konseyi çalışmaları, yerel yönetişimin uygulanma alanlarından bir diğeridir. Kent Konseyi çalışmaları; kent hakkının korunması, sürdürülebilir kalkınma, saydamlık, hesap verebilme ve hesap sorabilme gibi katılımcılığı ön plana çıkaran kavramları hayata geçirmeyi amaçlayan bir birlikteliktir. İlgili kentin belediyelerinin, meslek kuruluşlarının, sivil toplum örgütlerinin, noterlerin, üniversitelerin, siyasi partilerin, kamu kuruluşlarının ve muhtarların katılımıyla oluşturulan kent konseyleri yerel yönetişimde katılımcılığı hedeflenen düzeye yaklaştırabilecek yönetişim kademeleri olarak dikkat çekmekle birlikte, desteklenmesi, uygulanması ve proje geliştirmeleri açısından günümüz itibariyle istenilen düzeyin çok gerisinde kaldığı söylenebilmektedir. Başlangıçta doğrudan demokrasi ve katılım için çok etkili bir araç konumundayken, çok hızlı bir şekilde uygulamaya geçilmesine

rağmen aynı hızla çeşitli nedenlerle ihmal edilen bir proje konumuna gelmiştir (Kızılkaya ve Beşgül, 2017:97).

5393 sayılı Belediye Kanununun "Kent Konseyi" başlıklı 76. maddesinde "Kent Konseyi, kent yaşamında; kent vizyonu ve yurttaşlık bilinci kalkınma, kent hakları ve yasalarının korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevre, duyarlılık, sosyal destek ve dayanışma, şeffaflık, hesap verebilirlik ve hesap verebilirlik, katılımcılık ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.'' belirtilmiştir.

BÖLÜM II

2.1. İYİ YÖNETİŞİM VE YAŞLANMA

Yaşlanma teorisi, yaşlanma sürecinin oluşumunu ve gelişimini açıklamaya yönelik, farklı bakış açıları ve modelleri içeren bütüncül bir bakış açısı sunmakta ve son yıllarda literatürde genellikle yaşam kalitesini artırmaya yönelik çalışmaların temelini oluşturmaktadır. DSÖ tarafından 1999 yılında "Sağlıklı Yaşlanma Bildirgesi" yayınlanmış ve herkes için sağlık hedefleri raporunda "sağlıklı yaşlanma/yaşam süresine yaşam süresi ekleme" hedefi yer almıştır. Yaşlılığa biyolojik bakış, yaşlılığa ilişkin olumsuz algının temel nedenlerinden biridir. Yaşlanma, gerileme ve hastalıkla eş tutulur ve patolojik bir durum olarak kabul edilir. Yukarıda tartışılan gelişmelere dayanarak yaşlanma bilimi (gerontoloji) ile ilgilenen araştırmacılar hastalığa bağlı olarak ortaya çıkan patolojik değişiklikleri ayırt etmektedir. Yaşlanmanın öneminin farkındalar ve normal yaşlanmayı "normal" ve "başarılı" olarak tanımlamaktalardır. Bu ayrıma göre "normal" yaşlılar, herhangi bir patolojisi ve yaşa bağlı değişiklikleri olmayan, kendi yaş gruplarına ve bu ifadeyi göstermeyenlere kıyasla ortalama olarak çok az veya hiç işlev kaybı olmayan veya hiç yetenek kaybı göstermeyen kişiler olarak tanımlanmaktadır. İyi yönetişim, günümüzde toplumların gelişimi için oldukça önemli bir kavram haline gelmiştir. Bu kavram, yönetim süreçlerinin şeffaf, hesap verebilir, katılımcı ve adaletli olmasını ifade eder. İyi yönetişim, halkın ihtiyaçlarını karşılayacak politikaların oluşturulması ve uygulanması konusunda da büyük bir rol oynamaktadır. Yaşlanma ise, dünya nüfusunun artmasıyla birlikte önem kazanan bir konudur. Yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte, sağlık, sosyal güvenlik, barınma gibi konularda yeni politikaların oluşturulması gerekmektedir. Bu noktada iyi yönetişim, yaşlıların ihtiyaçlarına cevap veren politikaların geliştirilmesinde ve uygulanmasında önemli bir araçtır. İyi yönetişim prensiplerinin yaşlıların hayat kalitesini artırmada büyük bir etkisi vardır. Şeffaf ve hesap verebilir yönetim anlayışı sayesinde, yaşlıların ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bu ihtiyaçlara yönelik politikaların oluşturulması kolaylaşmaktadır. Ayrıca, katılımcı ve adaletli yönetim anlayışı sayesinde, yaşlıların hakları korunmakta ve onların görüşleri dikkate alınmaktadır. Yaşama uyum kaybı, "başarılı" bir yaşlı olarak tanımlanıyor. Başarılı yaşlanmada diyet, egzersiz, dengeli beslenme ve sosyal destek ağları gibi faktörler önemli rol oynamaktadır (Bayraktar, 2004).

Başarılı yaşlanmanın farklı tanımları farklı araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Bazı araştırmacılar başarılı yaşlanmanın kişinin fiziksel, psikososyal ve bilişsel işlevleriyle

belirlenebileceğine inanıyor. Diğerleri ise bu koşulların başarılı yaşlanma için yeterli olmadığını, yaşam doyumunun ve kişisel hedeflere ulaşmanın da başarılı yaşlanmayla ilişkili olduğunu savunuyor. Farklı bir bakış açısıyla başarılı büyüme ve başarılı yaşlanma bireyin hayatı boyunca kontrolü en üst düzeyde algıladığı anlamına gelmektedir. Bu da ancak yaşa bağlı fırsatların mümkün olduğu kadar verimli kullanılmasıyla ve yaşa bağlı sınırlamaların dikkate alınmasıyla yapılabilmektedir (Bayraktar, 2004). Başarılı yaşlanma, bireyin her yeni yaş döneminden, o dönemin ve çağın kendine özgü özellikleri çerçevesinde fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal olarak tam bir iyilik halinde çıkmasıdır.

Gerontoloji araştırmalarına konu olan başarılı yaşlanma terimi ilk olarak M.Ö. 44 yılında Romalı filozof ve devlet adamı Cicero tarafından kullanılmıştır. Cicero'nun yaşlılık üzerine yazdığı makale bu konu üzerine yazılmıştır (Bowling, 1993).

Cicero'ya göre insanın yaşlanması için sağlıklı olması, yeme-içme konusunda dikkatli olması, başkalarından etkilenmeden bağımsız bir yaşam sürmesi ve düşünme yeteneğini koruması gerekmektedir (Torres 2002). Cicero, De Senectute adlı eserinde yaşlılığın bir gerileme ve kayıp dönemi değil, olumlu değişim ve üretken çalışma için büyük fırsatlar dönemi olduğunu savunmaktadır. Bu fikirler aynı zamanda bir disiplin olarak sosyal gerontolojinin de merkezindedir. Her ne kadar tarihsel kökleri antik çağlara dayansa da, yaşlanmaya ilişkin başarılı bilimsel araştırmalar 1944'ten sonra başlamıştır (Torres 2002). Başarılı yaşlanma hakkında 1984 yılı öğrenmeyi hızlandırmada bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Bugün John ve Catherine MacArthur tarafından "insanlığın durumunun iyileştirilmesi için bireylerin ve kuruluşların çalışmalarını desteklemek" amacıyla kurulan MacArthur Vakfı, ilk olarak yaşlanma süreciyle ilgili araştırmaları ilerletmeye başlanmış ve biyoloji, nöropsikoloji, epidemiyoloji, sosyoloji, genetik, psikoloji, gerontoloji gibi çeşitli disiplinlerdendir. Organizasyonlarda başarılı yaşlanmayı öğrenen 16 bilim insanını bir araya getirerek bilimsel bir araştırma ekibi kurulmuştur.

MacArthur Vakfı'nın desteğiyle John Wallis Rowe Geriatri uzmanı ve şu anda Mount Sinai Tıp Fakültesi'nin dekanı olan Rowe ve Robert Louis Kahn (Michigan Üniversitesi Halk Sağlığı Bölümü'nden emekli profesör), yazılan ilk kitaplardan biri olan "Başarılı Yaşlanma" başlıklı 1998 tarihli bir çalışmayı yayınladılar. Konuyla ilgili. Kitap, başarılı yaşlanmayı belirleyen temel faktörleri belirlemek amacıyla dört bin yaşlı üzerinde on yıllık bir süre boyunca yürütülen uzun vadeli bir çalışmanın sonuçlarını içeriyor. Kitapta yaşlanma süreciyle ilgili birçok söylenti yalanlandı; Genetik faktörlerin bireyin fiziksel yapısının yalnızca yüzde otuzuna, bilişsel yapısında ise yüzde ellisine kadarını belirlediği, yaşlandıkça kalıtsal özelliklerin etkisinin azaldığı belirtilmektedir. Kitabın ana vurgusu yaşlanma

sürecini belirleyen genetik faktörler değil, bireyin yaşam tarzıdır. Kitap, bireylerin yalnızca daha uzun değil, aynı zamanda daha iyi yaşayabileceği gerçeğinden yola çıkarak, Freud'un iyi bir yaşamın omurgası olarak adlandırdığı sevgi ve çalışmanın, bireylerin fiziksel ve bilişsel yeteneklerini korumalarına yardımcı olan iki önemli faktör olduğunu doğrulamaktadır. Hayatta kalıcı mutluluk. Sevgi ve çalışma yoluyla sağlanabilecek yakın insan ilişkileri ve üretkenlik, hem bireyin biyo-psiko-sosyal refahı hem de toplumsal yapının güçlendirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır (Rowe ve Kahn 1997). Doküman incelemesinde; Balts and Balts, Pfeiffer, Rowe ve Kahn, Carstensen, Caron, Kristjansson, Von Faber, Kahana ve Kahana, Rodeheaver, Gutman, Solomon ve Peterson gibi farklı bilim insanlarının başarılı yaşlanma konusunda farklı modeller sundukları gözlemlenmiştir. Bu çalışmada başarılı yaşlanmanın en çok kabul gören modellerinden biri olarak ele alınacaktır.

2.1.1. Baltes ve Baltes'in Yaşlanma Kuramı

Baltes ve Baltes, yaşlanmayla birlikte gözlemlenen biyolojik değişikliklerin fiziksel, psikolojik ve sosyal işlevsellikte değişikliklere yol açtığını kabul edilmektedir. Yaş, eğitim ve karar alma süreçlerine katılım başarılı yaşlanmanın belirleyicileri arasındadır. Bu yaklaşım, yaşlılık sürecinde olumlu gelişimsel değişime yönelik mevcut potansiyelini vurgulamaktadır. Bu yaklaşım iki varsayıma dayanmaktadır. Birincisi, yaşlıların kullanılmayan yedek kapasitesi vardır. İkincisi, yaşlanmayla birlikte ortaya çıkan azalma ve kayıpları dengelemek ve telafi etmek için mevcut kapasite sürekli olarak geliştirilebilir (Baltes ve Baltes 1990; Hansson ve Carpenter 1994). Araştırmalar yaşlıların yaşlılık döneminde de iyi öğrenmeye devam edebildiklerini göstermektedir (Hansson ve Carpenter 1994). Yaşlı yetişkinler iş gücünden tasarruf sağlayan teknolojilerden (çamaşır, bulaşık yıkama gibi) bir dereceye kadar faydalanabilir ve bilişsel müdahalelere ve faaliyetlere katılabilirler. Mevcut potansiyel, yaşamın ilerleyen dönemlerinde kişisel gelişim için daha ilginç ve anlamlı olabilmektedir. Örneğin, ortaya çıkan bilgelik sayesinde yaşlı yetişkinler yaşam deneyimlerini başarıyla kullanabilirler (Labouvie, 1981). Baltes ve Baltes başarılı yaşlanma için "telafi edilmiş seçici optimizasyon" adı verilen üç aşamalı bir model önermektedir. Öncelikle bir standardı tutarlı bir şekilde koruyamayacağımız gerçeğini kabul etmeliyiz. Yaşlanma sürecine rağmen eski beceri ve sorumluluklarımızı eski performans düzeyleriyle yerine getirmeye devam edemeyiz. Bu sorunu çözmek için yaşlı yetişkinlerin öncelik verdikleri daha az sorumluluk veya performans alanı seçmeleri ve tüm enerjilerini bu alanlara odaklamaları gerekmektedir. Böylece mevcut enerjilerini kişisel kontrol altında kullanabilirler. İkincisi, yaşlı yetişkinler seçtikleri alanda daha fazla zaman ve eğitim

harcayarak performanslarını en üst düzeye çıkarmalıdır. Üçüncüsü ve son olarak, azalan yeteneklerini ve gücünü telafi etmek için sürekli yeni yollar aramalıdır. Örneğin yaşlı yetişkinler, teknolojiyi ve diğerlerini kullanmanın yanı sıra mantıklı veya alternatif stratejiler geliştirerek hedef performans düzeylerine ulaşabilirler. Ünlü piyanist Artur Rubinstein, yaşlanma sürecinde meydana gelen değişikliklerle başa çıkmak için bu üç aşamalı stratejiyi benimsenmiştir. Yavaşlayan tempoya ayak uydurmak ve piyano çalarken performans göstermeye devam etmek için Rubinstein'ın başlangıçta devasa repertuarından daha küçük bir repertuvarı vardı. Daha sonra eğitimi seçtiği parçalar üzerinde tekrarlıyor. Sonuçta belirli bir biçimde çok fazla hız ve hareket gerektiren ve kitlelerin ilgisini çeken bir sanat tarzı geliştirir. Böylece gençliğinde ve yetişkinliğinde olduğu gibi yaşlılığında da piyano icralarına devam ederek konserlerine devam etmekte ve dinleyicilerine dokunmaktadır (Baltes ve Baltes 1990).

2.1.2. Pfeiffer'in Yaşlanma Kuramı

Pfeiffer (2013), başarılı yaşlanma analizi için klinik bir bakış açısı sunmakta ve yaşlanmayla birlikte ortaya çıkan birçok olumsuz yaşam değişikliğine başarılı bir şekilde uyum sağlayamamanın çok çeşitli ruhsal hastalıklara neden olabileceğini savunmaktadır. Buna göre; Başarılı yaşlanma, yaşlanmayla birlikte beklenen fiziksel, bilişsel ve sosyal gerileme sürecinde, ortaya çıkan her türlü değişikliğe uyum sağlamak, ağrı ve semptomları en aza indirgemek, bilişsel, fizyolojik ve psikososyal kayıplara rağmen bireyin fiziksel ve psikososyal iyilik ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Hayattan keyif alma durumu olarak yorumlanır. Pfeiffer yaşlanmayla birlikte yeteneklerin, ilişkilerin ve çeşitli aktivitelere katılımın azaldığını ileri sürüyor ve meydana gelen değişikliklere uyum sağlamak için atılması gereken dört adım öneriyor (Hansson ve Carpenter 1994):

- Emeklilik, ölüm veya sevilen birinin taşınmasından sonraki kayıpları, yeni sosyal roller ve yeni arkadaşlar bularak telafi edilmelidir,
- Yaralanma veya hastalıktan sonra kaybedilen yetenek ve gücü geri kazanın. Örneğin rehabilitasyon terapisiyle iyileşmek.
- Hayatın başlangıcında meydana gelen değişimler karşısında en önemli başlangıç noktası her zaman pozitif büyümenin fırsatı ve gücüdür.

- Bunun (potansiyel olarak) bu değişikliklerle birlikte geleceğini kabul edilir. Yaşlanma süreci bir dizi kaybı, durgunluğu ve gerilemeyi içermektedir. Önemli olan daha azıyla başarılı olmaktır.
- Mevcut fiziksel, zihinsel ve sosyal fonksiyonları aktif olarak korur ve kullanır. Gerontologların dediği gibi "kullan ya da kaybet" ilkesi ile açıklanabilir.

Pfeiffer yaşlılığa başarılı bir şekilde uyum sağlamanın tamamen duygusal ve bilişsel enerji gerektirdiğini öne sürmektedir. Ruh sağlığı ve refah, yaşlanmayla birlikte ortaya çıkan değişikliklerle baş etmenin en önemli dayanaklarıdır. Pfeiffer'in başarılı yaşlanma kavramı, yaşlanmayla birlikte ortaya çıkan algı veya kişisel tanımdaki değişiklikler, yetenek ve hareket kabiliyetindeki sınırlamalar, fiziksel gerileme ve aynı değişikliklerle başa çıkmak için farklı alternatiflerin değiştirilmesi, bu nedenle arzu edilen rol ve ilişkilerin yaşlılıkta da sürdürülebileceği ilkesine dayanmaktadır. Daha genel olarak, yaşlılıkta hayata uygun bir bakış açısının geliştirilmesi, bireyin geçmiş deneyimlerinden tatmin olmasına, yaşamın değerine ve yaşamın amacını ve anlamını keşfetmesine bağlıdır (Hansson ve Carpenter 1994).

2.1.3. Rowe ve Kahn'ın Yaşlanma Kuramı

Rowe ve Kahn (1997) başarılı yaşlanmayı birbiriyle ilişkili üç temel bileşen çerçevesinde inceliyor. Bu bileşenler; "hastalık ve hastalığa bağlı sakatlık olasılığının düşük olması", "yüksek bilişsel ve fiziksel yetenek" ve "yaşamla olumlu etkileşim"dir. Bu üç farklı faktör, içlerindeki alt unsurlar da dahil olmak üzere bir araya getirildiğinde başarıya ulaşacaktır. Örneğin, hastalık olasılığının düşük olması, yalnızca kronik hastalığın olmayışını değil, aynı zamanda predispozan faktörlerin yokluğunu, yüksek düzeyde işlevsellik, fiziksel ve bilişsel sağlık, yaşamla olumlu etkileşimler, tatmin edici ilişki ve üretkenliği de gerektirmektedir (Rowe ve Kahn 1997). Sağlıklı yaşamın sürdürülmesinde kişisel faktörlerin yanı sıra çevresel faktörler de önemli rol oynamaktadır. Yaşlanmayla birlikte genetik faktörlerin etkisi azalır, genetik olmayan faktörlerin etkisi artar ve yaşlanma sürecinin özellikleri kişiden kişiye farklılık gösterebilmektedir.

Yaşlılarda bilişsel işlevin ana belirtileri öğrenme ve kısa süreli hafızadır; fiziksel işlevin ana belirtisi ise günlük yaşam aktivitelerini yerine getirmede zorluk olmamasıdır. Yaşlılarda hafıza fonksiyonunu, bilişsel yeteneği koruyun ve sürdürülerek; Kişisel yeterliliğin yanı sıra eğitim, evde ve çevrede aktif olma gibi faktörlerle de ilişkilidir. Eğitim

bilişsel faaliyetleri doğrudan etkileyen en önemli göstergedir. Eğitim durumu yüksek bilişsel işlevselliği sürdürmekle doğrudan ilişkilidir (Rowe ve Kahn 1997).

Durkheim'in intiharla ilgili klasik çalışmasından bu yana, diğer bireylerden izolasyon ve kopukluğun hastalık ve intihara katkıda bulunan faktörler olduğu kabul edilmiştir. Bu konuyla ilgili araştırmalar, sosyal ağ kurmanın bireyin sosyal uyumu ve yaşam tatmini üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir. Literatürde, yaşlıların sağlık durumuyla doğrudan ilgili olan iki farklı pozitif etkileşim biçimi önerilmiştir. Bunlar sosyo-duygusal destek ve araçsal destektir. Sosyal-duygusal destek; yüz yüze iletişime dayalı sevgi, saygı ve benzeri destek ifadeleri. Araçsal destek, yüz yüze destek, fiziksel yardım, günlük görevlerin yerine getirilmesi, ulaşım hizmetlerinin sağlanması ve mali yardım gibi destek biçimlerini içerir. Bahsedilen iki destek türü farklı durum ve ihtiyaçlarda etkili olabilir. Örneğin; Yaşlı kanser hastaları için araçsal destek, sosyal duygusal destekten daha önemlidir. Tam tersine huzurevi yaşamında psikososyal destek gibi; manevi, araçsal destek daha önemlidir (Rowe ve Kahn 1997). Bütün bunlardan yola çıkarak Rowe ve Kahn (1997) sosyal ilişkiler ve bunların bireyler üzerindeki etkileri hakkında üç sonuç çıkarmıştır. Bunlar;

- İzolasyon (sosyal bağlantı eksikliği) sağlık açısından bir risk faktörüdür.
- Sağlık durumu üzerinde olumlu etkisi olan duygusal destek türleri ve araçlarına sahip olmak
- Destek eyleminde tek tip bir destek modeli yoktur. Destekleyici eylemler bireyin ihtiyaç ve gereksinimlerine ve duruma göre geliştirerek daha yüksek verimlilik sağlamak.

Rowe ve Kahn yaşlanma sırasında ortaya çıkan bozulma ve kayıp olgularının heterojenliğine odaklanmaktadır. Sonuç olarak aynı yaştaki yaşlılar arasında fizyolojik, psikolojik ve sosyal işlevsellik açısından farklılıklar bulunmaktadır. Pek çok bireyde yaşlanmayla birlikte herhangi bir kayıp (kayıp) görülmez veya bu bireyler yaşlanma sırasında minimal kayıplar yaşarlar. Başarılı yaşlanma bir süreçtir ve temeli henüz anne karnındayken atılmıştır. Bu nedenle yaşlanmayla birlikte oluşan kaybın yönünü etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Rowe ve Kahn çeşitli faktörlerin yaşlanmada karşılaşılan fiziksel riskleri azalttığını ve başarılı yaşlanma olasılığını artırdığını belirtmektedir. Örneğin; Diyet yapmak, sigara ve alkol kullanmamak, egzersiz yapmak ve sosyalleşmek gibi yaşlılıkta kazanılan gelir ile sosyal ve sağlıklı yaşam arasında yakın bir ilişki olduğu bilinmektedir. Gerekmedikçe toplumda mümkün olduğu kadar uzun süre kalmak, bireyi

kurumdaki bakımın olumsuz etkilerinden koruyacak ve o tesiste geçirilen süre yaşlanma sürecini olumsuz etkileyecektir (Hansson ve Carpenter 1994; Rowe ve Kahn, 2015; Rowe ve Kahn 1997). Yukarıda ele alınan üç başarılı yaşlanma modelinden yola çıkarak, başarılı yaşlanmanın yalnızca sağlık yönünden değil aynı zamanda psikolojik ve sosyal yönden de tam bir iyilik halinin varlığına işaret eden bir kavram olduğunu ve yaşam uzunluğu, biyolojik ve zihinsel, sağlık, psikolojik ve sosyal yeterlilik, üretkenlik, kişisel kontrol, sosyal yaşama aktif katılım ve yaşamdan zevk almanın başarılı yaşlanmanın temel göstergeleri olarak kabul gördüğünü söylemek mümkündür. Özetle, başarılı yaşlanma kuramı, yaşlanma sürecinin yalnızca genetik faktörlerden değil, aynı zamanda, çevresel koşullar ile yaşama ilişkin bireysel algı ve tutumlardan etkilediğine işaret etmektedir (Ouwehand, Ridder ve Bensing 2007). Başarılı yaşlanma kuramı, genel olarak; yaş, öğrenim durumu, aylık gelir, kurumda kalış süresi, kronik hastalık durumu, sigara ve alkol kullanma, fiziksel, ruhsal ve zihinsel sağlıktan duyulan memnuniyet, karar alma süreçlerine katılma durumu, geçmiş yaşam deneyimlerinden duyulan memnuniyet ve yaşamdan zevk almanın olumlu bir yaşlılık sürecinin belirleyicilerinden olduğunu öne sürmektedir. Başarılı yaşlanma kuramının bu ilkeleri aynı zamanda yaşlılıkta yaşam kalitesini de etkileyen faktörlerdendir. Türkiye'nin hızla yaşlanmaya devam etmesi ile birlikte yaşlı refahının korunması ve geliştirilmesi gerekmekte olup bir disiplin olarak uygulama sürecinde çalışmaların güncellenmesi ve bu çalışmaların yaşlıların haberdar olabilmesi için görünürlüğünün artırılması gerekmektedir (Develi ve Karaduman, 2020). 1960'lardan sonra yaşlıların korunmasında sosyal hizmetin rolü ve gerontolojik sosyal hizmet uzmanının ve bu alanda çalışan sosyal hizmet uzmanının işlevi literatürde "gerontolojik sosyal hizmet uzmanı" kavramı altında tartışılmaya başlamaktadır (Duyan, 2000). Çalışmanın bir sonraki bölümünde genel olarak geriatrik sosyal hizmet ve yaşam kalitesi ele alınacaktır.

2.1.4. Yaşlılığın Ekonomi Politiği Kuramı

Yaşlılık, günümüzde giderek artan bir nüfus grubu olarak ekonomi politiği kuramının önemli bir konusu haline gelmiştir. Yaşlı nüfusun artması, birçok ülkede ekonomik, sosyal ve politik etkiler yaratabilmektedir. Bu nedenle, yaşlılık ekonomi politiği kuramı, yaşlı nüfusun ekonomik ihtiyaçlarını ve kaynaklarını ele alarak, yaşlıların yaşam standartlarını artırmayı ve toplumsal refahı sağlamayı amaçlamaktadır. Yaşlılık ekonomi politiği kuramı, yaşlıların ekonomik aktivitelerine, emeklilik sistemlerine, sağlık hizmetlerine, sosyal güvenlik sistemlerine ve diğer konulara odaklanmaktadır. Bu kuram, yaşlıların ekonomik durumunu iyileştirmek için çeşitli politika önerileri sunmaktadır. Bunlar arasında, emeklilik

sisteminin iyileştirilmesi, yaşlıların işgücüne katılımının artırılması, sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi ve sosyal güvenlik sistemlerinin güçlendirilmesi gibi konular yer almaktadır. Yaşlılık ekonomi politiği kuramı, aynı zamanda yaşlı nüfusun ekonomik ihtiyaçlarına yönelik çözümler de sunmaktadır. Yaşlıların gelir seviyelerinin artırılması, sosyal yardımların genişletilmesi ve yaşlıların finansal okuryazarlığının artırılması gibi politikalar, yaşlıların ekonomik refahını artırmayı hedeflemektedir (Duyan 2000).

2.2. Yaş Dostu Kentlere İlişkin Temel Yaklaşımlar

21. yüzyılda kentleşme ve yaşlanma arasındaki ilişki üzerine çok sayıda araştırma yapılması, iki olgunun hızla gelişmesi ve birbiriyle bağlantılı olması nedeniyle bu konuyu ilgi çekici kılmaktadır. Bu olgunun birlikte değerlendirildiği yaşlı dostu kentler, akademik literatürde de vurgulanan temel bir başlıktır. Nüfusun yaşlanması ve bilinen demografik geçişlerin ortaya çıkardığı sorunları ele almak, birçok ülke farklı politikalar geliştirmenin gerekliliği konusunda hemfikirdir. Çevresel koşullara karşı hassasiyet ve yerel kaynaklara artan bağımlılığın yanı sıra hareketlilik, görsel ve fiziksel yetenekler, bilişsel yetenekler ve sosyalleşme fırsatları değerlendirilirken, sosyal katılım toplumun geri kalanına göre azaldıkça, yaşlanma sosyal bir sorun gibi görünmektedir. Tüm bu faktörler ve çevresel uyaranlara karşı hassasiyet, mevcut etkileşimlerin ev veya yaşam alanıyla sınırlı kalmasına neden olmaktadır. Bu aşamada habitat koşulları yaşlılar üzerindeki baskıya doğru evrilir ve böylece çevrenin bilişsel ve fiziksel özellikleri, aktivite ve fiziksel fonksiyon, kalite, sosyal katılım, hareketlilik, güvenlik, zihinsel ve fiziksel iyilik hakkında önemli bilgiler sağlamaktadır (Cachadinha, 2012). Hızla yaşlanan nüfus nedeniyle, politika yapıcılar ve hizmet sağlayıcılar, yaşlılara "yaş dostu" hizmetler/ürünler sunmanın öneminin giderek daha fazla farkına varmaktadır. Kent planlamasında fiziksel mekan uygulamalarında tek bir kriterin dikkate alınmaması nedeniyle yaşlı dostu kavramının yeterince önemsenmediği ileri sürülmektedir (Alley, Liebig, Pynoos, Banerjee, ve Choi 2007; Cachadinha, 2012). Yaşlı dostu topluluklarla ilişkili pek çok fayda göz önüne alındığında, kentsel tasarımda, yaşlı dostu bir mahalledeki yapılı çevrenin özelliklerini, alandaki literatür taraması ve ampirik kanıtları tanımlayarak tanımlamak ve analiz etmek önemlidir. Son zamanlarda yapılan pek çok çalışma, yapılı çevrenin yaşlıların sağlığı ve yaşam kalitesi üzerindeki etkisine dair mahalle düzeyinde göstergeler bulunmasına rağmen, bu faktörlerin yansımasının farklı ekonomik ve sosyal altyapıya sahip kentsel alanlara göre farklılık gösterdiğini göstermektedir. Bu nedenle farklı coğrafi konuma, kültüre ve sosyal altyapıya sahip farklı ülkelerin deneyimlerinin kavramsal çerçevenin geliştirilmesine olumlu katkı sağlayacağı

düşünülmektedir. Bir şehrin veya küçük bir mahallenin yaş dostu olduğunu varsayarsak hem literatürde hem de farklı ülkelerde bu konuyu çeşitli kurum ve kuruluşlar ele almaktadır. Kuruluşların ortaya koyduğu tanımlar ve kriterler olmasına rağmen Dünya Sağlık Örgütü'nün başlattığı "Yaşlı dostu şehir" girişimin hedefi etrafında ortak bir zeminin olduğu açıktır.

2005 yılında Dünya Sağlık Örgütü'nün gündemine giren sağlık, katılım ve güvenlik kavramları, yaşlıların yaşam standartlarını ve memnuniyetini artıracak yaşlı dostu kentin temel tezahürleri olarak ortaya çıkmıştır (Çakırer Özservet, 2015). Belirlenen anahtar kavramların hedefinin aslında aktif yaşlanma sürecine dayalı bir tanım olduğunu görülmektedir. Bu tanımla DSÖ, şehirlerde nüfusun yaşlanmasına yönelik olumlu politikaların uygulanabilirliği ve doğrulanmasının önünü açmaya çalışmakta; yaşlı kişilere kentsel mekanı aktif olarak kullanmayı, topluma entegre olmayı, deneyimlerinin değerini görmeyi ve toplumsal rollerini aktif hale getirmeyi amaçlamaktadır. Tüm bu fikirler, DSÖ'nün Yaşlı Dostu Şehirler ve Topluluklar hareketinin temelini oluşturdu ve bunu ölçeklendirerek dünya çapında hedeflenen bir temel oluşturulmasına yardımcı olmaktadır. Konsept, DSÖ'nün tanımladığı Yaşlı Dostu Şehirler ve Topluluklar Küresel Ağı üzerine kuruludur ve dünya çapında önemli bir katılıma sahiptir. Analizi türünün ilk örneği olması nedeniyle ilginç kabul edilmektedir. Küresel sağlık kuruluşun önerdiği çerçeve, her topluluk veya şehir için ortak olan ruhtur. Sunulacak herhangi bir plan olmamasına rağmen bunun çıkarımları tetikleyeceği düşüncesi araştırmacılar ve hizmet sağlayıcılar arasında da popülerdir. Onu hareket ettiren bir kıvılcım var. Bu bağlamda araştırma tezi bu ortak çerçeveye dayanan Türkiye'nin en dinamik kentsel yaşam ölçeğidir. Konut yaşamında yaşlı yetişkinlere uygun fiziksel alanlar tasarlar ve değerlendirir. Bir rehberin nasıl oluşturulacağı sorusu üzerinde hareket edilmesi arzu edilmektedir.

2.2.1. Birleşmiş Milletler Yaşlılık İlkeleri

Birleşmiş Milletler, yaşlanan nüfusun artması ve yaşlıların haklarının korunması konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, Birleşmiş Milletler Yaşlılık İlkeleri, yaşlı bireylerin insan haklarına saygı gösterilmesi ve korunması için bir çerçeve sunmaktadır. Yaşlılık İlkeleri, yaşlıların insan haklarına saygı gösterilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Yaşlı bireylerin yaşamlarının her alanında, özellikle sağlık, barınma, eğitim ve istihdam gibi temel haklarda eşitlik ve adalet sağlanması gerektiği belirtilmektedir. Yaşlıların toplumsal hayata aktif katılımının teşvik edilmesi, yaşlılara yönelik ayrımcılığın önlenmesi ve yaşlıların sosyal koruma altında tutulması da Yaşlılık İlkeleri'nin önemli

unsurları arasındadır. Ayrıca, yaşlıların sağlık hizmetlerine erişimlerinin kolaylaştırılması, yaşlılara yönelik şiddetin önlenmesi ve yaşlıların insan onuruna uygun bir şekilde yaşamalarının sağlanması da bu ilkelerin amaçları arasındadır. Birleşmiş Milletler Yaşlılık İlkeleri, yaşlı bireylerin haklarının korunması ve yaşlanan nüfusun toplumun bir parçası olarak kabul edilmesi için önemli bir araçtır. Yaşlıların insan haklarına saygı gösterilmesi ve korunması, toplumumuzun daha adil ve eşitlikçi bir yapıya sahip olmasına katkı sağlayacaktır. Birleşmiş Milletler Yaşlılara İlişkin İlkeler, 16 Aralık 1991 tarihinde BM Genel Kurulu tarafından kabul edilmiş olup bağımsızlık, katılım, bakım, kendini gerçekleştirme, itibar olmak üzere 5 tema ile aktarılmıştır (UN, 1991).

2.2.1.1. Bağımsızlık

Yaşlı kişiler; Aile, toplum veya gelir desteği veya kendi çabalarıyla gıdaya, suya, barınmaya, giyime ve sağlık hizmetlerine tam erişim olarak yaşlı insanlara iş veya diğer gelir getirici fırsatların sağlanması gerekmektedir.

Yaşlılar işgücü piyasasından ne zaman ve ne zaman ayrılacaklarına ilişkin karar alma sürecine katılabilirler. Yaşlıların uygun eğitim ve öğretim programlarına erişimi olmalıdır. Yaşlı insanlar, farklı bireysel tercih ve yeteneklerine göre güvenli ve uyumlu bir ortamda yaşamalıdır. Yaşlılar mümkün olduğu kadar uzun süre evlerinde kalabilirler. Yaşlı kişiler;

- Beslenme, barınma, giyim gibi temel ihtiyaçları karşılamaya ve sağlık hizmetlerinden yararlanmaya yetecek gelire sahip olmalıdır.
- Sıralanan ihtiyaçlarının karşılanması için aileden ve toplumun her kesiminden desteğe ihtiyaç duyarlar.
- İhtiyaçlarını karşılayabilmek için kendilerine yardımcı olabilmeleri için desteğe ihtiyaç duyarlar.
- Gelir getirici işlerle meşgul olabilmeli veya toplumda gelir getirici diğer faaliyetlerden yararlanabilmelidir.
- Emeklilik yaşının belirlenmesinde ve emeklilik koşullarının belirlenmesinde söz sahibi olmalıdır.
- Yaşlarına ve yeteneklerine uygun eğitim ve öğretim programlarına sahip olmalıdır.
- Kişisel tercihlere uygun, güvenli bir ortamda yaşamalıdır.
- Yaşadığı ortam aynı zamanda onlara yeteneklerini geliştirme fırsatı da vermelidir.
- Mümkün olduğu kadar uzun süre özel bir evde veya ev ortamında yaşamalıdır.

2.2.1.2. Katılım

Yaşlılar toplumun ayrılmaz bir parçası olmaya devam etmeli ve mutluluk düzeylerini doğrudan etkileyen politikaların hazırlanmasına ve uygulanmasına aktif olarak katılmalı; Bilgi ve becerilerini genç nesillerle paylaşmalıdır. Yaşlı yetişkinler, ilgi ve yeteneklerine uygun pozisyonlarda kamu hizmeti ve gönüllülük fırsatlarını yakalayabilir veya yaratabilirler. Yaşlı yetişkinler savunuculuk girişimlerinde bulunabilir veya dernekler kurabilir.

- Mümkün olduğu kadar uzun süre özel bir evde veya ev ortamında yaşamalıdır.
- Şirketle ilişkileri sürdürmelidir.
- Refah düzeylerini doğrudan etkileyen politikaların hazırlanmasında ve uygulanmasında aktif olarak yer alınmalıdır.
- Bilgi ve becerilerini genç nesillerle paylaşmalılar.
- Topluma hizmet etmek için çeşitli fırsatlar geliştirebilmelidir.
- İlgi ve yeteneklerine uygun etkinliklere gönüllü olarak katılabilmeli ve hizmet verebilmelidir.

2.2.1.3. Bakım

Yaşlıların her toplumun kültürel değer sistemine uygun olarak aile ve toplum tarafından bakıma ve korunmaya ihtiyaçları vardır. Yaşlıların, fiziksel, zihinsel ve duygusal refahlarını en üst düzeyde sürdürmelerine veya elde etmelerine ya da hastalıkların başlangıcını önlemelerine veya geciktirmelerine yardımcı olacak sağlık hizmetlerine erişmeleri gerekmektedir. Yaşlıların bağımsızlık, koruma ve sosyal bakım düzeylerini iyileştirmek için sosyal ve hukuki hizmetlere erişmeleri gerekmektedir. Yaşlılar, insani ve güvenli bir ortamda, sosyal koruma ve rehabilitasyonun yanı sıra sosyal ve duygusal uyarılma sağlayan tesis bazlı bakım hizmetlerinden uygun düzeyde yararlanmalıdır. Yaşlılar, barınma, bakım veya tedavi merkezinde olmaları halinde tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden yararlanmalıdır; Onurlarına, inançlarına, ihtiyaçlarına ve mahremiyetlerine saygı duyulmalı ve kendi yaşam kaliteleri ve bakımları konusunda söz sahibi olmalıdırlar.

- Aile ve toplum tarafından desteklenmeli ve ihtiyaç sahiplerine uygun bakım sağlanmalıdır.
- Her toplumun kültürel değer sistemine uygun olarak korunmalı ve bağlı kalınmalıdır.

- Asgari düzeyde fiziksel, zihinsel ve ruhsal iyilik halinin sağlanması ve sürdürülmesi için sağlık bakımı almalıdır.
- Hayatlarının kontrolünü ellerine alabilmeleri, ihtiyaç duydukları koruma ve bakıma ulaşabilmeleri için çeşitli sosyal hizmetlere ve yasal düzenlemelere ihtiyaç duymaktadırlar.
- Sosyal ve duygusal olarak desteklenebilecekleri, gelişebilecekleri, koruyucu ve onarıcı hizmetleri nezih bir ortamda ve güvenli bir şekilde alabilecekleri uygun kurumsal bakım modellerinden yararlanmaları gerekmektedir.
- Huzurevinde veya rehabilitasyon merkezinde yaşıyorlarsa; ihtiyaçları, inançları, onurları, mahremiyetleri, bakımları ve yaşam tarzları hakkında bilinçli kararlar verme yeteneklerine tam saygı gösterilmelidir.
- Tüm insan haklarından ve temel özgürlüklerden yararlanmalıdır.

2.2.1.4. Kendini Gerçekleştirme

Yaşlı Bireyler;

- Kişisel potansiyellerinin (yetenek ve becerilerinin) tamamını gerçekleştirme fırsatı verilmeli ve mevcut faaliyetlerden faydalanılmalıdır.
- Toplumun eğitim ve kültür faaliyetlerine aktif olarak katılabilmelidir.

2.2.1.5. İtibar

Yaşlı Bireyler;

- Saygı duyulmalı ve güven içinde yaşamalı,
- İstismardan, fiziksel veya zihinsel istismardan uzak durmalıdır.
- Hizmeti kullanırken; yaş, cinsiyet, ırk, ulusal köken, engellilik veya başka herhangi bir duruma dayalı ayrımcılık yapmamalıdır.
- Gelir durumu belirleyici değildir, gelir düzeyi ne olursa olsun, ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uygun hizmetlerin sunulması gerekir (UN, 1991; Erkan ve Işıkhan, 2007).

2.2.2. Dünya Sağlık Örgütü Yaş Dostu Kentler

Kentleşme olgusu demografik değişim sürecine paralel olarak sürekli gelişen ve gelişen bir olgudur. Hedef gruplardan biri olan yaşlılara yönelik toplumsal tutumların değişmesi büyük önem taşımaktadır. Tarım toplumunda çalışma konusundaki bilgi ve

deneyimleri nedeniyle toplumda saygın bir statüye sahip olan yaşlılar, demografik yapıdaki değişim ve kentleşmenin etkisiyle kendini toplumda daha sınırlı bir sosyal kimliğe hapsolmuş halde buldu. Toplumda kendilerini "yalnız" ve geri kalmış hissetmektelerdir. Kendilerini dünyanın geri kalanından "farklı" hissettiren sorunlarla başa çıkabilmek için hem bireylere hem de devlete çok boyutlu açıdan bazı yükümlülükler getirilmektedir.

İşte bu noktada aktif yaşlanma yaklaşımı, dünyadaki tüm uluslara yönelik bu yükümlülüklere ilişkin temel bir çerçeve ortaya koymuşlardır. Aktif ve sağlıklı bir yaşlanma sürecinin varlığı, hem yerel hem de ulusal düzeyde yeterli fiziksel ve sosyal olanakların sağlanmasıyla yakından bağlantılıdır. Buna ek olarak, kuşaklararası etkileşim de aktif yaşlanmaya büyük ölçüde katkıda bulunmakta (Fitzgerald ve Caro, 2014) ve kuşaklararası sosyal ve duygusal iletişimin desteklenmesi, yeni koşullara adaptasyonu ve kuşaklararası çatışmayı minimize etmeyi hedefleyen bir dost yaklaşımı temellendirmektedir (Biggs ve Carr, 2015). Aktif yaşlanma kavramının özünde aktivite teorisi üzerine söylemlerden türemiş olduğu ve ilk kez 1960'lı yıllarda "başarılı yaşlanma" kavramının bir bileşeni olarak kullanılmaya başlandığı bilinmekle birlikte, Dünya Sağlık Örgütü tarafından 2002 yılında Madrid'de gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler Dünya Yaşlanma Toplantısı'nda (United Nations World Assembly on Ageing) "yaşlıların toplumun üretken ve aktif bireyleri olarak yaşayabilmeleri için eyleme geçilmesi" gerektiğinden bahsedilerek sağlık ve sosyal servislerle ilgili belirleyicileri, kişisel faktörlerle ilgili belirleyiciler, davranışsal belirleyiciler, fiziksel ve sosyal çevre ile ilgili belirleyiciler, ekonomik belirleyiciler aktif yaşlanmanın belirleyicileri olarak tespit edilmiştir. Bunların yanı sıra tüm bu belirleyenleri de etkileyen çapraz belirleyiciler tanımlanmıştır, bunlar kültür ve toplumsal cinsiyettir. Dolayısıyla, yaş dostu kentler için yapılan her tartışmanın temelde belirlenen aktif yaşlanma belirleyicileri çerçevesinde temellendirildiği söylenebilir. Yaş dostu kentler kavramının yakın tarihine bakmanın ise incelenecek olan modellerin ve uygulama örneklerinin daha iyi anlaşılmasına zemin hazırlayacağı düşünülmektedir. Yaşlı dostu şehir konseptinin temelleri, 1982 yılında Viyana'da düzenlenen ilk Birleşmiş Milletler Dünya Yaşlanma Konferansı'nda atılmış ve bu toplantının ardından "Viyana'nın Yaşlanmaya İlişkin Uluslararası Eylem Planı" ve "Birleşmiş Milletler Yaşlanma İlkeleri" ortaya çıkmıştır.

2002 yılında Madrid'de düzenlenen ikinci Birleşmiş Milletler Nüfus Yaşlanması Küresel Toplantısı'nda dünyanın tüm ülkelerinde nüfus yaşlanması olgusuna dikkat çekilmiş ve toplantı sonunda DSÖ tarafından "Aktif Yaşlanma Politika Çerçevesi" sunulmuştur. Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde düzenlenen 18. Dünya Gerontoloji ve Gerontoloji Kongresi'nde fikir alışverişinde bulunuldu, Dünya Sağlık Örgütü tarafından "yaş dostu"

şehir ve topluluk olma üzerine bir ağ modeli oluşturulmuştur. Küresel bir projenin kriterlerinin tasarlanması sürecinde nüfusun yaşlanması ve planlamasının ayrılmaz bir bütün oluşturduğunu vurguladı. Belirlenecek kriterler ile hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerdeki topluluklar için bu yaş dostu kentsel özellikler anlamlı olmalıdır. En önemlisi yaş dostu kriterler yaşlıların deneyimlerine göre kentin öz değerlendirme ve politika savunuculuğu aracı olarak kullanılmalıdır (Plouffe ve Kalache, 2010).

Yaş dostu bir kentin mimarlık, planlama ve kentsel tasarım disiplinleri ile olan sıkı ilişkisi, yerleşim alanlarının formu ve zaman içerisindeki dönüşümü, mekânsal karakteri ve tarihi gelişimi gibi birçok bağlamın değerlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymakta; bu değerlerin irdelenmesi ile yaşlı, genç, çocuk, engelli ve diğer tüm bireylerin yaşama katılım ve memnuniyet düzeylerini arttırma hedefi önem kazanmaktadır. "Yaş Dostu Kent" kavramı, DSÖ tarafından 2006 yılında kabul edilen bir program olup, aktif ve sağlıklı yaşlanmayı hedef alan, destekleyen kapsamlı ve erişilebilir kentsel çevreyi tarifleyen stratejik bir çaba olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaş dostu kent kavramında en çok vurgu yapılan hususlardan birisi de yaşlı bireylerin yaşam kalitesine yönelik algıları olmakla birlikte; bu noktada BM tarafından bağımsızlık, katılım, bakım, kendini gerçekleştirme ve itibar konuları yaş dostu kent olgusunun çıkışında önemli ölçütler olarak görülmektedir (Bowling, 2005).

Küresel Yaş Dostu Kentler Rehberi hazırlanırken 24 ülkeden 33 uluslararası şehirde, orta ve üst gelir sınıfından 60 yaş ve üzeri 1485 katılımcı ve 158 odak grubun dâhil edildiği çalışmalarda kentler için yaş dostu olmayı teşvik edici 8 ana başlık belirlenmektedir (WHO, 2007):

- kentsel açık alanlar ve yapılar,
- ulaşım,
- konut,
- sosyal katılım,
- sosyal içerme ve saygı,
- kamuoyuna katılımı ve istihdam,
- iletişim ve bilgi,
- topluluk desteği ve sağlık hizmetleri.

2010 yılına gelindiğinde oluşturulan rehber çalışmanın dünya üzerinde daha görünür kılınması noktasında Küresel Yaş Dostu Kentler Ağı oluşturulmuş, uygulanan başarılı örneklerden edinilen deneyimlerin aktarımı amaçlanmıştır. Yerinde yaşlanma yaklaşımının

kentsel mekandaki demografik geçişlerin etkisine yönelik önemi ve mekansal faktörlerin yaşlı insanlar ve psikoloji üzerindeki sosyoekonomik etkisi, yaşlı dostu konseptin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Değerli bir araştırma alanı olarak kabul edilmektedir.

Handler'in (2015) dikkat çektiği nokta "şehirler çoğunlukla genç çalışma çağındaki nüfus için hayal edilmiş ve yapılandırılmış mekânlardır. Yaşlı insanlar genel olarak kentsel çevreyle ilgili ana akım düşünce ve planlamalardan etkilenmezler." Dünya Sağlık Örgütü yaşlı dostu şehirler rehberi ile yaşlılar ve hizmet sağlayıcılar için yaş dostu bir şehrin temel özelliklerini belirledi ve bölgedeki, gelişmekte olan ve gelişmekte olan ülkelerdeki şehirler için kıyaslama araştırması yapmıştır. 2010 yılında, yukarıda belirtilen rehbere dayanarak, bu çalışmanın politika önerilerinin uygulanmasını teşvik etmek amacıyla "Yaşlı Dostu Şehirler ve Topluluklar Küresel Ağı" kuruldu. Yaşlı dostu sürece aktif katılım gösterebilen her topluluk, ağa üye olmak için başvurabilir. Daha sonra bir şehirdeki yaşlı dostuluğu değerlendirmek için kriterler veya standartlar geliştirilmektedir (Buffel ve Phillipson, 2016; Davey, 2017).

Küresel Ağ'ın bağlı kuruluşları tarafından, ilki 2011'de Dublin, İrlanda'da ve ikincisi 2013'te Quebec şehrinde, Kanada'da olmak üzere, yaşlı dostu şehirler üzerine iki uluslararası konferans düzenlendi. Ayrıca Uluslararası Dünya Yaşlanma Konferansları Federasyonu da Yaşlı dostu şehirler ve topluluklar üzerine bir konferans düzenlenmiştir. Bu DSÖ girişiminin küresel ve hızla yayılan bir hareket olduğu bilinmektedir (Plouffe, Garon, Brownoff, Eve, Foucault, Lawrence, Lessard Beaupré, Toews, 2012; Warth, 2016; Davey, 2017). Yaşlı dostu şehirler ve topluluklardan oluşan küresel ağ, şu anda 47 ülkede 298 milyondan fazla insanı kapsayan 1.333 şehir ve topluluğu içermiştir.

Küresel bir ağın parçası olmak için şehrin veya topluluğun büyüklüğü önemlidir. Mega kentler dışında kırsal yerleşimler küresel ağa katılım için bir kriter değildir. Bu bağlamda kırsal alanların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik küresel ağın adı "Yaşlı Dostu Şehirler"i "Yaşlı Dostu Şehirler ve Topluluklar" ile değiştirilmiştir (Warth, 2016; Davey, 2017). Küresel Ağa katılmak isteyen şehirlere yönelik kılavuzlar, yaşlı insanların yaşlılık değerlendirmesinin, planlamasının ve eyleminin tüm aşamalarına yakından dahil olma ihtiyacını vurguluyor ve başvuru sahiplerinin değerlendirmelerine sekiz belirleyiciyi dahil etmeleri gerekmektedir. Bununla birlikte, DSÖ tarafından oluşturulan kontrol listesine bakılmaksızın, küresel ağ bağlantılı bölgelerin yaş dostu göstergelerinin yerel düzeyde en iyi nasıl ölçüleceğine karar verme esnekliğine sahiptirler (Davey, 2017). Bu noktada Davey'in de işaret ettiği gibi bir büyükşehirlerde, küçük merkezlere göre farklı araçlara ve daha fazla kaynağa erişime sahip olabilir, ancak aynı zamanda farklı ölçeklerde zorluklarla

da karşılaşması muhtemeldir. Belirlenen kontrol listesine uyulmaması şehirlerin ve/veya üye toplulukların yararına olan bir konudur. Ağa üyelik, yaşlı dostu olmanın tanınması anlamına gelmez. Daha ziyade, şehirlerin yaşlanan nüfusların ihtiyaçlarını dinleme, onların yaşlı dostu olma durumunu değerlendirme ve izleme ve yaşlı insanlarla ve sektörler arası işbirliği yaparak yaş dostu fiziksel ve sosyal ortamlar yaratma konusundaki kararlılığını yansıtmaktadır. Üyelik aynı zamanda deneyimleri, başarıları ve öğrenilen dersleri diğer şehirler ve topluluklarla paylaşma taahhüdüdür. Herhangi bir ülkedeki bir şehrin veya topluluğun Küresel Yaşlı Dostu Kentler ve Topluluklar Ağı'na üye olması için herhangi bir engel bulunmamakla birlikte, üye ağının resmi üyesi olmak için aşağıda sıralanan sadece 3 adım yeterlidir.

Tablo 2. Yaş Dostu Kentler Küresel Ağı'na üyelik aşamaları

1. Adım	www.who.int/age_friendly_cities/en/index.html adresi üzerinden başvuru formu doldurulmalıdır.
2. Adım	Belediye başkanı ve belediye yönetimi tarafından DSÖ'ye, Yaş Dostu Şehirler Küresel Ağı'na bağlılıklarını ve sürekli iyileştirmeyi öngören yazı sunulmalıdır.
3. Adım	Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirlenen dört aşamalı döngü tamamlanmalıdır.

DSÖ, 2015 yılında kentsel çevre dostluğunu yaşla ölçmek için "Temel Göstergelerin Kullanımına İlişkin Kılavuzlar" adlı bir çalışma yayınlanmıştır. Bu kılavuz, yaş dostu bir süreçteki ilerlemeyi izlemek ve değerlendirmek için yerel müdahalelerin seçimini açıklayan bir çerçeve ve bir dizi kılavuz içermektedir. Önceki araştırmaların bir parçası olarak beş tür gösterge belirlendi: birincisi, nasıl bir kanıt ilkesi olarak adalettir; Geriye kalan dört kategori incelemelerdir. Genel ilkeler eşitlik, fiziksel çevreye erişilebilirlik ve sosyal çevrenin kapsayıcılığına ilişkin temel göstergelerde yansıtılmaktadır. Kılavuzun temel göstergeleri Şekil 5'teki sıraya göre açıklanmıştır (WHO, 2015; Davey, 2017). "Temel Göstergeler Kullanım Kılavuzu" başlıklı kitapta ayrıca yerel uygulama örnekleri gibi ek referanslar ve makaleler de yer almaktadır. Bir dizi düzenleyici yönerge gibi görünmek yerine, temel göstergeleri anlaşılması en kolay ve yerel koşullar için en gerekli olacak şekilde uyarlamayı amaçlamaktadır; Aynı zamanda yaşlılara saygıyı ölçmek ve zaman içinde uygulamadaki değişiklikleri takip etmek için ilgili göstergeler kullanılabilir (WHO, 2015).

Tablo 3. Yaş dostu temel göstergeleri

Stratejik öncelik	**Eylemler**
Eşitlik Göstergeleri	Eşitlik kavramı "farklı seviyelerde sosyal avantaj veya dezavantaja sahip olan gruplar orasında sağlıkta (veya sağlığın başlıca sosyal belirleyicilerinde) sistematik eşitsizliklerin olmamasını" sağlamaya yönelik güçlü bir vurguyu ima etmektedir. (Eşitlik göstergelerine ilişkin veriler cinsiyet yaş, zenginlik ve mahalle gibi değişkenlere göre, ayrıştırılmak durumundadır.)
Girdi Göstergeleri	Girdiler, AFCC girişimlerini başarılı bir şekilde başlatmak, büyütmek ve sürdürmek için ihtiyaç duyulan kaynaklar ve yapılardır. Bu göstergeler. zaman içinde kaynak kullanılabilirliğini tahsisini ve kullanımını izleme ve mali etkinlik analizinde kullanılabilir. Ayrıca daha fazla paydaş katılımı ve katkısını da savunma noktasında etkilidir.
Çıktı Göstergeleri	Çıktılar yaş dostu fiziksel ve sosyal ortamlar yaratmak adına istenen sonuçlan ve etkileri elde etmek için uygulanan müdahaleleri ifade etmektedir. Bu müdahaleler, çevreyi değiştirmek için tasarlanmış politikalar hizmetler veya programlar şeklinde olabilmekle birlikte, yeni uygulanan müdahaleler veya mevcut müdahelelerin modifikasyonu da olabilir.
Sonuç Göstergeleri	Bunlar, geçmiş müdahelelerin bir sonucu olarak çevrenin sosyal ve fiziksel alanlarında meydana gelen kısa ve orta vadeli değişikliklerdir. Sonuç göstergelerinin seçimi, yaş dostu girişimin hedefleri ve istenen sonuçları ile doğrudan, gerçek müdaheleler ve bunların beklenen etkileriyle yakından ilişkili olmalıdır. Müdaheleler, genellikle birincil amaçlanan sonuçların ötesinde amaçlanan ve istenmeyen sonuçlar da üretebilir.
Etki Göstergeleri	İnsanların sağlığında, fiziksel, bilişsel ve duygusal işleyişinde ve esenliğinde uzun vadeli değişikliklerin (en azından kısmen), fiziksel ve sosyal çevrenin yaş dostu olma ile ilgili gelişmeler tarafından yönlendirilmesi beklenmektedir. Bu nedenle, etki göstergeleri sonuç kriterlerine uygun olmalıdır.

(WHO, 2007'den derlenmiştir.)

Bu ağın bir başka değerlendirme raporu yakın zamanda DSÖ tarafından yayımlandı (WHO, 2018); Bu rapor ağa üye şehirlerin vaka çalışmalarını içermektedir ve son 10 yılda yaşlıların katılımına yönelik kaydedilen ilerlemeyi özetlemektedir. Raporda ayrıca eşitsizliğin azaltılması ve yaş dostu küresel önlemler vurgulamaktadır. Şehirler ve topluluklar ağlarını öne çıkaracak, yeni ortaklıklar yaratacak noktaya yaşlılar ayrıca şehirler ve topluluklarla çalışarak geleceğe bakmaktadırlar. Yaşlı dostu şehir konseptine küresel bir temel sağlamak amacıyla, 24 ülkede 33 şehirde yaşayan 60 yaş ve üzeri orta ve üst sınıf

sakinlerinin katıldığı grup çalışmaları Dünya Sağlık Örgütü uygulayıcıları tarafından onaylanmıştır.

Şehir yaşamına katılma ve şehir yaşamının sekiz alanında yaşamlarını deneyimleme fırsatına sahipler. Ana hatlarıyla belirtilen kriterlere ilişkin ayrıntılı açıklamalar ve yaş dostu kriterler için şehirler ve topluluklar için kontrol listeleri oluşturmaya olanak tanımaktadır. Kontrol listesi dünyanın dört bir yanından odak grup katılımcılarının girdileriyle oluşturulmuştur. İfade edilen görüşlerin gerçek bir sentezidir (WHO, 2007).

2.2.2.1. Dış Mekânlar ve Binalar

Kentsel açık alanlar ve kamu binaları, yaşlı insanların hareketliliği, bağımsızlığı ve yaşam kalitesi ile yerinde yaşlanma yetenekleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Yaşlılar ve onlarla etkileşime giren diğer kullanıcılar, kentsel peyzajların ve yapılı çevrelerin yaşlı dostu olmaya katkıda bulunan çeşitli özelliklere sahip olduğunu söylüyor. Araştırmalar dünya çapında belirlenen ve üzerinde anlaşmaya varılan temaların "yaşam kalitesi, erişilebilirlik ve güvenlik" olduğunu göstermektedir (WHO, 2007).

Tablo 4. Yaş dostu kamusal mekânlar ve binalar

Stratejik Öncelik	Eylemler
Çevre	Şehir, gürültü seviyelerini ve halka açık yerlerdeki hoş olmayan veya zararlı kokuları sınırlayan zorunlu düzenlemeler ile temizdir.
Yeşil Alan ve Yürüyüş Yolları	Korunaklı, kolay erişilebilen ve yeterli sayıdaki oturma yerleri ve tuvalet olanakları bulunan bakımlı ve güvenli yeşil alanlar vardır. Açık yeşil alanlar engelsiz, pürüzsüz bir yüzeye sahip yaya dostu yürüyüş yollan ve kolayca erişilebilen umumi tuvalet alanları ile donatılmıştır.
Dış Mekân Oturma Alanları	Özellikle parklarda, u1aşım duraklarında ve kamusal alanlarda açık havada oturma imkanı mevcuttur ve oturma alanları düzenli aralıklarla yerleştirilmiştir. Oturma alanlarının bakımı ve güvenliği sürekli denetim altındadır.
Karşılanabilir	Toplu taşıma sistemleri tüm yaşlı bireyler için maddi açıdan karşılanabilir boyuttadır. Tutarlı ulaşım ücretleri uygulanmaktadır ve görünür kılınmaktadır.
Güvenilirlik ve Sıklık	Toplu taşıma güvenilir ve sıktır (gece ve hafta sonları verilen hizmetler dâhil olmak üzere).
Toplu Taşıma	Gönüllü sürücüler ve karşılıklı yapılan seferler de dahil olmak üzere toplu taşıma hizmetleri, yaşlıları belirti etkinliklere ve yerlere götürmek için mevcuttur.
Ulaşım Durakları ve İstasyonlar	Belirlenen ulaşım durakları, yaşlıların yaşadığı yerlerin yakınında bulunur, bekleme noktaları hava koşullarından korunaklı hale getirilir, temiz ve güvenlidir, aydınlatma düzeyi yeterli seviyededir.

	Rampalar, yürüyen merdivenler, asansörler, uygun platformlar, umumi tuvaletler ve okunaklı ve iyi yerleştirilmiş tabelalarla istasyonlara erişilebilir kılınmıştır. Ulaşım durakları ve istasyonlara rahatlıkla erişilebilir bir konumdadır. İstasyon personeli kibar ve yardımseverdir.
Seyahat Yerleri	Yaşlıların hastaneler, sağlık merkezleri, halka açık parklar, alışveriş merkezleri, bankalar ve huzurevleri gibi önemli yerlere ulaşımı için toplu taşıma mevcuttur. Tüm alanlar, şehir içinde (dış alanlar dahil) ve şehirler arasında yeterli, iyi bağlantılara sahip ulaşım yolları bulunmaktadır. Çeşitli ulaşım seçenekleri arasındaki bağlantılar iyi kurgulanmıştır.
Yollar	Yollar bakımlı, geniş ve iyi aydınlatılmış, trafik akışına uygun bir şekilde tasarlanmış ve yerleştirilmiş trafiği yavaşlatıcı mekanizmalara sahip, kavşaklarda trafik ışıkları ve sinyalizasyon sistemi bulunan, açık bir şekilde işaretlenmiş kavşaklara sahip, kanalları kapatılmış ve tutarlı, açıkça görülebilir ve iyi yerleştirilmiş trafik levhaları bulunmaktadır. Trafik akışı iyi düzenlenmiştir. Yollar, sürücünün görüşünü engelleyebilecek olasılıklardan arındırılmıştır. Trafik kuralları sıkı bir şekilde uygulanır ve sürücüler kurallara uymaları için eğitilir.
Parklanma	Uygun fiyatlı otopark mevcuttur. Yaşlılar için binalara ve ulaşım duraklarına yakın öncelikli park yerleri sağlanmaktadır. Binalara ve ulaşım duraklarına yakın yerlerde engelliler için kullanımı izlenen öncelikli park yerleri sağlanmıştır. Engelliler ve yaşlılar için binalara ulaşım duraklarına yakın inme-binme alanları sağlanmıştır.

(WHO, 2007'den derlenmiştir.)

2.2.2.2. Ulaşım

Taşıma, aktif yaşlanma sürecini etkileyen ana faktördür; erişilebilir ve uygun fiyatlı Sosyal ve sivil hayata katılım için hareketliliği, özellikle de kentsel hareketliliği desteklemek, toplum desteği ve sağlık hizmetlerine erişim sağlamaktadır (WHO, 2007).

Tablo 5. Yaş dostu ulaşım

Stratejik Öncelik	Eylemler
Güvenlik ve Konfor	• Toplu taşıma suçtan arındırılmıştır ve aşırı kalabalık değildir.
Yas Dostu Araçlar	• Araçlar bakımlı ve temizdir. • Araçlar, araç numarasını ve varış yerini gösteren açıklayıcı işaretlere sahiptir. • Araçlar; alçalan zeminler, alçak basamaklar, geniş ve yüksek koltuklarla erişilebilir kılınmıştır.
Özelleştirilmiş Hizmetler	• Engelliler için yeterli özel ulaşım hizmetleri mevcuttur.
Öncelikli Oturma Alanları	• Yaşlılar için öncelikli oturma alanları sağlanır ve diğer yolcular tarafından saygı gösterilir.
Taksiler	• Taksiler; düşük gelirli yaşlılar için sağlanan indirimler ve/veya sübvanse edilmiş ücretleri ile uygun fiyatlıdır. • Taksiler, tekerlekli sandalyeler ve/veya yürüteçler için konforlu ve erişilebilirdir. • Taksiciler kibar ve yardımseverdir.
Sürücüler (Toplu Taşınım)	• Sürücüler naziktir, trafik kurallarına uyar, belirlenen duraklarda durur, yola çıkmadan önce yolcuların oturmasını bekler ve yaşlıların araçtan inmesini kolaylaştırmak için kaldırım kenarına park eder. Böylelikle yaşlı bireyler arasında toplu taşıma ile seyahat etme memnuniyeti artar.
Sürüş Yetkinliği	• Düzenli olarak sürücü eğitimleri tekrarlanır ve güvenli sürüş eğitimi teşvik edilir.

(WHO, 2007'den derlenmiştir.)

2.2.2.3. Konut

Konaklama; Her ne kadar güvenlik ve esenlik duygusunun varlığı için gerekli olsa da; Beklendiği gibi, yaşlı dostu şehir yönergeleri üzerine yapılan çalışmanın bir parçası olarak, tüm bölgelerdeki DSÖ danışmanlarının şehrin mimarisinin farklı yönleri (mimari, tasarım, konum ve konaklama seçenekleri) hakkında da söyleyecek çok şeyi olduğu görülmüştür. Yaşlıların özerkliğini ve yaşam kalitesini etkilemede uygun fiyatlı konut alanları, sosyal erişilebilirlik ve sosyal hizmetler arasında güçlü bir ilişki olduğu inkar edilemez. Bu bağlamda değerlendirildiğinde yaşlıların kendilerini ait hissettikleri topluluklarda rahat ve güvenli bir şekilde yaşlanmalarını sağlayacak destek ve barınma hizmetlerinin varlığı küresel tedavi açısından değerli görülmektedir (WHO, 2007).

Tablo 6. Yaş dostu konut

Stratejik Öncelik	Eylemler
Temel Hizmetler	• Herkes için uygun fiyatlar karşılığında temel hizmetler sunulur.
Karşılanabilir	• Tüm yaşlı bireyler için maddi açıdan karşılanabilir boyutta konut seçenekleri mevcuttur.
Konut Seçenekleri	• Yerel bölgede, engelli bireyler de dahil olmak üzere, yaşlı insanlar için bir dizi uygun fiyatlı konut seçenekleri mevcuttur. • Yaşlı insanlar mevcut barınma seçenekleri hakkında bilgi sahibidir. • Yerel bölgede yaşlılara ayrılmış yeterli ve uygun fiyatlı konutlar bulunmaktadır. • Yaşlıların barınma alanlarında bir dizi uygun olanaklar ve etkinlikler yer almaktadır. • Yaşlıların konutları ya da yaşlı bakım evleri, çevredeki toplulukla bütünleştirilmiştir.
Yaşam Çevresi	• Konut aşırı kalabalık değildir. • Yaşlılar barınma ortamlarında rahattır. • Konutlar doğal afetlere maruz kalacak bölgelerde yer almamaktadır • Yaşlılar yaşadıkları ortamda kendilerini güvende hissederler. • Konut güvenlik önlemleri için mali yardım sağlanmaktadır.
Yerinde Yaşlanma	• Konut, hizmet ve tesislere yakın konumdadır. • Yaşlıların evde kalmaları, ‘’yerinde yaşlanmaları’’ makul fiyatlarda hizmetler sunulmaktadır. • Yaşlı insanlar, yerinde yaşlanmalarına yardımcı olacak mevcut hizmetler hakkında bilgi sahibidir.
Tasarım	• Uygun malzemelerden yapılmış ve yapılandırılmıştır. • Yaşlıların serbestçe dolaşabilmeleri için yeterli alan vardır. • Çevre koşullarına uygun şekilde donatılmıştır. (klima veya ısıtma sistemleri vb.) • Konutlar, tek kot seviyesinde, tekerlekli sandalyeler için yeterince geniş geçitlere ve uygun şekilde tasarlanmış banyo, tuvalet ve mutfaklara sahip olacak şekilde yaşlı insanlar için uyarlanmıştır.
Modifikasyonlar	• Konut, gerektiğinde yaşlı insanların ihtiyaçları doğrultusunda değiştirebilinir. • Konut modifikasyonları ekonomiktir ve gerekli donanımlar kolaylıkla temin edilebilir. • Ev tadilatları için mali yardım sağlanmaktadır. • Yaşlıların ihtiyaçlarını karşılamak için konutların nasıl değiştirilebileceği konusunda iyi bir anlayış vardır.

Bakım	• Bakım hizmetleri yaşlılar için uygun maliyetlidir. • Bakım işlerini üstelenecek uygun niteliklere sahip ve güvenilir hizmet sağlayıcılar vardır. • Toplu konutlar, kiralık konutlar ve ortak alanlar bakımlıdır.
Toplumsal Uyum	• Konut tasarımı, yaşlıların toplumla bütünleşmesini kolaylaştırır ve uyumun sürekliliğini sağlar.

(WHO, 2007'den derlenmiştir.)

2.2.2.4. Sosyal Katılım

Sosyal katılım ve destek, kişinin hayatı boyunca sağlığının korunması ve mutluluğun oluşumuyla güçlü bir bağ kurulmaktadır. Ailenin yanı sıra toplumun günlük faaliyetlerine ve sosyal, kültürel ve manevi faaliyetlerine katılmak; yaşlı desteklemek için saygı duyulan ve saygı duyulan becerilerinizi kullanmaya devam edilmekte ve şefkatli ilişkiler geliştirmelerine/kurmalarına izin verilmektedir. Sosyal katılım fenomenler; Sosyal entegrasyonu ve bilginin anahtarını teşvik etmek için dikkat edilmesi gerekenlerdir. Bununla birlikte, yaşlı insanlara DSÖ tarafından resmi veya gayri resmi olarak aşağıdaki tavsiyelerde bulunulmaktadır: Sadece aktivite sağlamada değil aynı zamanda sosyal hayata katılabilme becerisi aynı zamanda araçlara ve tesislere tam erişimin yanı sıra faaliyetlerle ilgili bilgileri de içermekte ve bağlı olduğunu açıkça göstermektedir. DSÖ araştırmalarına katkıda bulunanların çoğu, toplum yaşamına aktif olarak dahil olduklarını ancak katılım için daha fazla fırsat olabileceğini düşündüklerini söyledi. Eve yakın yerlerde daha çeşitli etkinlikler önermenin yanı sıra, diğer yaş gruplarının ve farklı kültürlerin toplumla bütünleşmesini teşvik edecek etkinlikler istediklerini de aktarmışlardır. En büyük endişe, özellikle engelli insanlar için uygun maliyetli ve fiziksel olarak erişilebilir bir sosyal ortam, faaliyetler ve faaliyetler yaratmaktır. Bu olay farkındalığıdır. Erişilebilirliği sağlamak için doğru desteğe sahip olmak her yerde, özellikle hareket etme güçlüğü çeken insanlar için ve hatta ekonomileri geçiş aşamasında olan gelişmekte olan ve gelişmekte olan ülkelerde daha da önemlidir (WHO, 2007).

Tablo 7. Yaş dostu katılım

Stratejik Öncelik	Eylemler
Etkinlik ve Aktivitelere Erişilebilirlik	• Etkinlikler, ekonomik olması ve esnek ulaşım imkanları ile donatılmış, yaşlıların kendi yakın çevrelerindendir. • Yaşlı insanlar bir arkadaşı veya bakıcısı ile katılma seçeneğine sahiptir. • Etkinlik saatleri gün içinde yaşlılar için uygundur. • Bir etkinliğe giriş serbesttir (örneğin üyelik gerektirmez) ve bilet satın alma gibi girişlerde yaşlıların uzun süre sıraya girmesini gerektirmeyen hızlı, tek adımlı bir süreç vardır.

(WHO, 2007'den derlenmiştir.)

2.2.2.5. Sosyal İçerme ve Saygı

Değişen sosyal ve davranışsal normlar, nesiller arası iletişim eksikliği, yaşlanma ve yaşlılar arasındaki yaygın bilgisizlik nedeniyle birçok yaşlıya genellikle saygısılık yapılmaktadır. Başkaları duyulduğunu, tanındığını ve sosyal olaylara dahil olduğunu hissederken, öte yandan toplumda, hizmette ve ailede dikkate alınmaz; kendilerine karşı birbiriyle çelişen davranış ve tutumların ortaya çıkmasıdır. Yaşlıların saygı görmesi ve sosyal katılımı yalnızca sosyal değişime bağlı değildir. Doğu; kültür, cinsiyet, sağlık durumu ve ekonomik durum gibi çeşitli faktörler, bağlamda önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. Yaşlıların şehrin sosyal, sivil ve ekonomik yaşamına katılım düzeyi aynı zamanda onların entegrasyon deneyimleriyle de yakından ilgilidir.

Tablo 8. Sosyal içerme ve saygı

Stratejik Öncelik	Eylemler
Saygılı ve Kapsayıcı Hizmetler	• Yaşlı insanlara, onlara daha iyi hizmet etmenin yoları konusunda kamu, gönüllü ve ticari hizmetler tarafından danışılmaktadır. • Kamu ve ticari hizmetler, yaşlıların ihtiyaç ve tercihlerine göre uyarlanmış hizmetler ve ürünler sağlanmaktadır. • Servisler, yaşlı insanlara yanıt vermek üzere eğitilmiş yardımsever ve nazik personele sahiptir.
Yaşlanmanın Toplumdaki İmajı	• Medya, yaşlıları kamusal imgelere dahil ederek onları olumlu ve klişeler olmadan tasvir eder.

Kuşaklararası ve Aile İçi Etkileşimler	• Topluluk ile gerçekleştirilen etkinlikler, yaşa özel ihtiyaç ve tercihleri karşılayarak her yaştan insanı kendine çeker. • Yaşlı insanlar, özellikle aileler için yapılan topluluk faaliyetlerine dahil edilir. • Nesilleri karşılıklı memnuniyet ve ruhsal zenginlik içi bir araya getiren etkinlikler düzenli olarak yapılmaktadır.
Halk eğitim	• Yaşlanma ve yaşlılar hakkında bilgi edinme, ilkokul ve ortaokul müfredatında yer almaktadır. • Yaşlı insanlar, çocuklar ve öğretmenlerle birlikte yerel okul etkinliklerine aktif ve düzenli olarak katılırlar. • Yaşlı insanlara bilgilerini, geçmişlerini ve uzmanlıklarını diğer nesillerle paylaşmaları için fırsat sunulur.
Toplumsal içerme	• Yaşlı insanlar, kendilerini etkileyen karar süreçlerine dahil edilir. • Yaşlı insanlar toplum tarafından geçmişleri kadar şimdiki katkıları ile tanınır. • Yaşlı sakinler, komşuluk bağlarını ve desteği güçlendirme noktasında temel bilgi kaynakları, danışmanlar, aktörler ve yararlanıcılar olarak toplumsal olaylarda yer alırlar.
Ekonomik İçerme	• Ekonomik açıdan dezavantajlı yaşlılar, kamu, gönüllü ve özel hizmetlere ve etkinliklere erişim hakkına sahiptir.

(WHO, 2007'den derlenmiştir.)

2.2.2.6. Vatandaşlık Görevini Yerine Getirme ve İşgücüne Katılım

Yaşlı dostu bir topluluğun pek çok üyesi özgürdür ve ailelerine ve topluluklarına yardım etmeye isteklidir. Gönüllü olmaya devam edilerek, emekli olduklarında topluluğa katkıda bulunurlar. İsterlerse yaşlı dostu bir topluluğun sakinleri için onlara ücretli veya gönüllü çalışma yoluyla topluma katkıda bulunmaya devam etme ve siyasi sürece katılma fırsatı vermesi gerektiği vurgulanırsa, küresel olarak belirli bölgelerde, ekonomik koşullar yaşlı yetişkinleri emekli olmaları beklendikten sonra daha uzun süre çalışmaya zorlamaktadır (WHO, 2007). Dünya Sağlık Örgütü'nün araştırmasına katkıda bulunan katılımcıların çoğu, kendi topluluklarında gönüllü olmak istediklerini, çoğu şehirde istihdam ve gönüllülük fırsatlarına erişime sahip olduklarını ve katkılarından dolayı genel olarak saygı gördüklerini belirtirken, yaşlı yetişkinlerin daha fazla iş fırsatına ve mevcut fırsatlara ihtiyacı vardır. İhtiyaçlarına ve ilgi alanlarına daha uygun fırsatları görmek istiyorlar. Ayrıca yaşlı yetişkinlerin katılımı konusunda maddi engeller ve kültürel damgalama olduğuna inanıyorlar ve vatandaş katılımını teşvik etmek için daha fazla çaba istemektedirler (WHO, 2007).

Tablo 9. Yaş dostu vatandaşlık görevini yapma ve istihdam

Stratejik Öncelik	Eylemler
Yaşlılar için Gönüllülük Seçenekleri	• Yaşlı gönüllülerin katılması için çeşitli seçenekler mevcuttur. • Gönüllü kuruluşlar, altyapı, eğitim programları ve gönüllü işgücü ile gelişmiştir. • Gönüllülerin becerileri ve ilgi alanları pozisyonlarla eşleştirilir. (örn. kayıt veya veri tabanı) • Gönüllüler, ulaşım imkanları sağlanarak veya park masrafları karşılanarak gönüllü çalışmalarında desteklenirler.
İstihdam Seçenekleri	• Yaşlıların çalışması için çeşitli fırsatlar sunulur. • Politika ve mevzuat, yaşa dayalı ayrımcılığı önler. • Emeklilik bir seçimdir, zorunluluk değildir. • Yaşlı insanlar için yarı zamanlı veya mevsimlik istihdam seçenekleriyle esnek fırsatlar bulunmaktadır. • Yaşlı işçiler için istihdam programları ve ajanslar vardır. • Çalışan örgütleri (örneğin sendikalar), yaşlı işçilerin daha fazla katılımını sağlamak için yarı zamanlı ve gönüllü çalışma gibi esnek seçenekleri desteklemektedir. • İşverenler, yaşlı işçileri istihdam etmeye ve işte tutmaya teşvik edilir.
Girişimçilik	• Yaşlı girişimciler için destek ve serbest meslek fırsatları vardır (örneğin, çiftlik ürünleri ve el sanatları satan pazarlar, küçük işletme eğitimi ve yaşlı işçiler için mikro finansman). • Küçük ve ev tabanlı işletmeleri desteklemek için tasarlanan bilgiler, yaşlı çalışanlar için uygun bir seçenek sunmaktadır.
Maaş	• Yaşlı işçilere yaptıkları iş için adil bir ücret ödenir. • Gönüllülere çalışırken yaptıkları yaptıkları harcamalar için geri ödeme yapılır. • Yaşlı işçilerin kazançları, hak ettikleri emekli maaşlarından ve diğer gelir desteklerinden kesilmez.

(WHO, 2007'den derlenmiştir.)

2.2.2.7. Bilgi Edinme ve İletişim

Çalışma odaklı gruptaki tüm katılımcılar, yaşlılıkta olaylarla ve kişilerle bağlantıda kalmanın, aktif yaşlanmayı yönetmek ve bireysel ihtiyaçları karşılamak bir yana, aktif yaşlanma için de önemli olduğu konusunda hemfikirdi. Gelişmiş ülkelerden katılımcılar, yaşlı yetişkinlere yönelik çeşitli toplu ve özel medyadan bilgi edindiklerini, gelişmekte olan ülkelerin şehirlerinde ise çoğunlukla televizyon, radyo ve gazetelerden bilgi aldıklarını bildirdiler. Ancak dünya çapında yetersiz bilgi veya eşitsizlik korkusu sıklıkla dile getiriliyor. Hızla gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri hem yararlı araçlar olarak övülüyor

hem de sosyal dışlanma araçları olarak eleştirmektelerdir. İletişim seçeneklerinin çeşitliliği ve mevcut bilgi miktarı ne olursa olsun, odak gruplarında belirtildiği gibi öncelikli konu, farklı fiziksel yeteneklere sahip yaşlılar için ilgili bilgilerin kolayca erişilebilir olmasını sağlamaktır.

Tablo 10. Yaş dostu şehirde iletişim ve bilgi edinme

Stratejik Öncelik	**Eylemler**
Bilginin Edinimi	• Yazılı basın, radyo yayını ve telefondan oluşan temel, evrensel bir iletişim sistemi ikamet eden herkese ulaşır. • Bilginin düzenli ve güvenilir dağıtımı, hükümet veya gönüllü kuruluşlar tarafından sağlanır. • Evlerine yakın ve günlük yaşamdaki olağan aktivitelerini yürüttükleri yaşlı insanlara ulaşmak için bilgi yayılır. • Bilgi dağıtımı iyi duyurulan erişilebilir bir toplum hizmetinde ‘’tek noktadan’’ bilgi merkezinde koordine edilir. • Yaşlıları ilgilendiren düzenli bilgi ve program yayınları, hem normal hem de hedef kitle iletişim kanalları yolu ile sunulmaktadır.
Sözlü İletişim	• Örneğin halka açık toplantılar, toplum merkezleri, kulüpler, radyo yayınları aracılığıyla ve sözcüğü bire bir yaymaktan sorumlu kişiler aracılığıyla, yaşlı insanlar tarafından erişilebilir olması tercih edilir. • Sosyal izolasyon riski altındaki kişiler, gönüllü arayanlar ve ziyaretçiler, evde destek çalışanları, kuaförle, kapıcılar veya bakıcılar gibi etkileşimde bulunabilecekleri güvenilir kişilerden bilgi alırlar. • Kamu kurumlarında ve işletmelerde çalışan kişiler, talep üzerine içtenlikle bire bir hizmet vermektedir.
Basılı bilgi	• Resmi formalar, televizyon altyazıları ve ekranlardaki metinler dahil olmak üzere basılı görsel bilgiler büyük harflere sahiptir, ana fikirler net başlıklar ve kalın yazı tipiyle gösterilir.
Sade bir dil	• Yazılı ve sözlü iletişimde kısa, anlaşılır cümleler ve basit, tanıdık sözcükler kullanır.
Otomatik iletişim ve araçlar	• Telefon yanıtlama hizmetleri, talimatları yavaş ve net bir şekilde verilir. Arayanlara mesajı istedikleri zaman nasıl tekrar edecekleri söylenir. • Kullanıcılar, gerçek bir kişiyle konuşma veya birinin geri araması için bir mesaj bırakma seçeneğine sahiptir.

	• Cep telefonları, radyolar, televizyonlar, banka ve bilet makineleri gibi elektronik cihazlarda büyük düğmeler ve büyük harfler bulunur. • Banka, posta ve diğer hizmet makinelerinin gösterge paneli iyi aydınlatılmıştır, farklı boydaki insanlar tarafından erişilebilir.
Bilgisayarlar ve İnternet	• Devlet daireleri, toplum merkezleri ve kütüphaneler gibi haşka açık yerlerde bilgisayarlara ve internete ücretsiz veya asgari bir ücret karşılığında erişim söz konusudur. • Kullanıcılar için özel talimatlar ve bireysel yardım hazırdır.

(WHO, 2007'den derlenmiştir.)

2.2.2.8. Toplum Desteği ve Sağlık Hizmetleri

Tıbbi ve destekleyici hizmetler, halk sağlığını ve kendine güveni korumak için gereklidir. Araştırma odak gruplarındaki yaşlı yetişkinlerin, bakıcıların ve hizmet sağlayıcıların endişelerinin çoğu, yeterli, uygun ve erişilebilir kaliteli bakımın mevcudiyeti ve temel sağlık bakımı ve gelir desteğinin maliyeti yüksek olsa bile sağlanan hizmetin karşılanabilir olup olmadığı ile ilgilidir. Dünyanın her bölgesinde çok yüksek. İhtiyaçlarını dile getirdiler (WHO, 2007).

Tablo 11. Yaş dostu topluluk desteği ve sağlık hizmetleri

Stratejik Öncelik	**Eylemler**
Hizmet erişilebilirliği	• Sağlık ve sosyal hizmetler şehir genelinde belirli bir düzene göre dağıtılmış, elverişli bir konumda yer alıyor ve her türlü ulaşım aracıyla kolayca ulaşabiliyor durumdadır. • Huzurevleri ve bakım evleri gibi yatılı bakım tesisleri, sakinlerinin toplumla etkileşimde kalmalarını sağlamak için hizmetlere ve yerleşim bölgelerine yakın bir yerde konumlanmıştır. • Hizmet tesisleri güvenli bir şekilde inşa edilmiştir ve engelliler için tamamen erişilebilir durumdadır. • Yaşlılar için sağlık ve sosyal hizmetler hakkında açık ve erişilebilir bilgiler sağlanır. • Bireysel hizmetlerin sunumu koordineli ve minimum bürokrasi ile gerçekleştirilir. • İdari ve hizmet personeli yaşlılara saygılı ve duyarlı davranır. • Sağlık ve toplum destek hizmetlerine erişimi engelleyen ekonomik engeller asgari düzeydedir. • Belirlenen mezarlık alanlarına yeterli erişim vardır.

Hizmet sunumu	• Sağlıklı olmayı desteklemek ve sürdürmek, hastalıkları iyileştirmek için yeterli sayıda sağlık ve toplum destek hizmetleri sunulmaktadır. • Kişisel bakım ve temizlik hizmetlerini içeren evde bakım hizmetleri sunulmaktadır. • Sunulan sağlık ve sosyal hizmetler, yaşlıların ihtiyaç ve endişelerine yöneliktir. • Hizmet uzmanları, yaşlılarla iletişim kurmak ve etkin bir şekilde hizmet vermek için uygun becerilere ve eğitime sahiptir.
Gönüllü Destek	• Her yaştan gönüllü, yaşlı insanlara yardım etmeye teşvik edilir ve desteklenir.
Acil durum planlaması ve bakım	• Acil durum planlaması, acil durumlara hazırlanma ve acil durumlara müdahale etme konusundaki ihtiyaç ve kapasitelerini dikkate alarak yaşlı bireyleri de içerir.

(WHO, 2007'den derlenmiştir.)

2.2.3. Yaş Dostu Olma Çözüm Önerileri

Yaş dostu çözüm önerileri, yaşlıların hayat kalitesini artırmak için tasarlanmış bir dizi önlem ve uygulamaları kapsar. Bu öneriler, yaşlıların günlük hayatlarını kolaylaştırmak, sağlık sorunlarını azaltmak ve sosyal bağları güçlendirmek için tasarlanmıştır. Yaş dostu çözüm önerileri arasında, yaşlıların evlerinde daha güvenli ve rahat bir ortam sağlamak için yapılabilecek değişiklikler yer alır. Bu değişiklikler arasında, merdivenlerin kaymaz yüzeylerle kaplanması, banyo ve tuvaletlerin tutacaklarla donatılması ve evin aydınlatmasının iyileştirilmesi yer almaktadır. Yaş dostu çözüm önerileri yaşlıların sağlık sorunlarına yönelik çözümler de sunar. Bu çözümler arasında, düzenli egzersiz yapmak, sağlıklı beslenmek ve düzenli tıbbi kontrol yaptırmak yer alır. Ayrıca, yaşlıların ilaçlarını düzenli olarak alması ve doktorlarına danışmadan ilaç kullanmaması gerekmektedir. Bu sebepler ile birlikte sağlığa erişim için kentin fiziksel koşulları, hastane uzaklığı, hastaneye ulaşım ve hastaneden kısa süreli randevu alabilmesi yaş dostu olabilmesi için dikkat edilmesi gereken meselelerdir.

Hızla yaşlanan bir toplumun genç nüfustan yaşlı bir nüfus olma yolculuğunda ki sorunlara dair mücadele ve müdahalesi için uygulamaların zamanı dar olduğu için daha şiddetli ve çarpıcı bir geçiş süreci yaşanabilir. Zira bu demografik dönüşümü Fransa 115 yıl gibi bir süreçte demlenerek gerçekleştirirken İsviçre ise 85 yıl gibi bir sürede yaşlı bir toplum için demografik yaşlanma sürecindeki toplumu gözlemleme süresine sahip olma fırsatı yakalamıştır. Türkiye ise demografik yaşlanma serüvenini 15- 20 yıl gibi kısa bir sürede tamamlayarak kendini yaşlı toplum sınıfında göreceği günlerin yakın olduğu öngörülmektedir (Arun, 2008; National Research Council, 2001). Bazı yaşlı toplum

tanımlarına göre ise nüfusun %7sinin üzerinde olan yaşlı nüfusu yaşlı bir toplumun göstergesiyken toplumun %10'unu aşan bir yaşlı nüfusun mevcudiyeti o toplumun ileri yaşlı bir toplum olduğunu göstermektedir (Arpacı, 2005). Bu tanıma göre; 2007 yılında yaşlı nüfusun toplam nüfusun %7,1'ini oluşturmasıyla yaşlı toplum kategorisinde yer alan Türkiye'yi 2023 yılında %10,2 ile ileri yaşlı bir toplum olacağı öngörülmektedir (TÜİK, 2019). Demografik dönüşüm sürecine karşılık planlanmayan sosyal politikaların krize dönüşmesi kaçınılmaz olup ortaya çıkan sorunlar karşısında yaşlılığı bir sorun olarak ele almak başka bir krizin habercisi olmaktadır. Gerontososyoloji ile değerlendirilmesi gereken yaşlılığa yönelik sosyal politikalarda krizin önüne geçebilmek; ‘’kuşaklar arası eşitliği’’ sağlamak için ‘’sosyal yurttaşlık’’ kavramını esas alan politikaların üretilmesine ve bu perspektif ile ilerlenmesi ile gerçekleşebilir (Arun, 2015). Gerontolojik sosyal hizmet çalışmalarına baktığımızda; sosyal hizmette odak noktasının yapıdan özneye doğru derinleşmesi ile birlikte müdahale mekanizmasının sorun odaklı yaklaşımdan çözüm odaklı yaklaşıma dönüşümü görülmektedir. Sosyal hizmet yaklaşımı sorun odaklı olduğunda bireyi edilgen bir duruma konumlandırmakta olup çözüm odaklı yaklaşımda ise lineer bir müdahale sergilemez ve bireye özgü hizmet geliştirebilir (Akbaş, 2019; Şahin, 2001).

Yaş dostu çözüm önerileri, yaşlıların sosyal bağlarını güçlendirmek için tasarlanmıştır. Bu bağlar, yaşlıların kendilerini daha iyi hissetmelerine ve hayatın anlamını daha iyi anlamalarına yardımcı olur. Bu amaçla, yaşlıların sosyal etkinliklere katılmaları, arkadaşlarıyla ve aileleriyle düzenli olarak iletişim kurmaları ve yeni insanlarla tanışmaları teşvik edilir. Toplumsal etkileşimi artırmak için yerel yönetimler tarafından yaş dostu merkezler kurgulanmalıdır. Güvenliği odak noktasına alması gereken yaşlılara yönelik yaş dostu merkezler üyelik sistemi ile kulüp olarak planlanması hizmet kalitesini artıracaktır.
Yaşlı dostu şehir dünyanın çeşitli şehirlerinde benimsenerek literatüre katkı sağlamıştır. Modellerin test edilerek ülkemizde nasıl bir değerlendirme filtresi uygulanacağı uygulanabilirlik çalışması da bir diğer tez içerik çalışmasıdır. Doküman incelemesinin bir parçası olarak, kullanılan ölçeğe ilişkin olarak literatürde araştırma ve uygulama örneklerinde sıklıkla model olarak anılan 6 farklı model test edilmek üzere seçilmiştir. Bu bölümde tartışılan çeşitli modellerin içeriği ve yönelimine ilişkin ayrıntılı açıklamalar sağlanmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre, çalışmanın bir önceki bölümünde de belirtildiği gibi, yaşlı dostu şehir yaklaşımı, aktif yaşlanma kavramıyla şekillenen ve DSÖ tarafından önerilen, ağırlıklı olarak Avrupa deneyiminden yola çıkılarak ortaya konan bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Literatürde hakim eğilim DSÖ tarafından oluşturulan model etrafında dönse de modellerin testleri farklı coğrafi bölgelerde gerçekleştirilmiş ve

genel değerlendirme açısından bu konuda faydalı olduğu tespit edilen birçok saha çalışmasıyla sonuçlanmıştır. Yaşa uygun farklı modellerin incelenmesi, roman oluşturma süreci, bunlara yapılan temel vurgular, literatürdeki benzerlik ve farklılıkların kavramsal haritalar ve alt hedefler açısından belirlenmesi araştırmaya önemli katkılar sağlamaya yardımcı olacaktır. Ayrıca tezin asıl amacına ulaşılacağı son bölümleri vurgulamak için bu modellerden çıkarılabilecek genel çıkarımlar ve başlıklar tasarımın temel unsurları olarak değerlendirilebilir ve yaşlı dostu mahallelerin değerlendirilmesi yapılabilmektedir.

2.2.3.1. Yaşam Boyu Mahalle Modeli

Birleşik Krallık Çevre ve Yerel Yönetim Birimi'nin önerdiği ömür boyu konut modeliyle, yaşı ne olursa olsun tüm sakinlerin sağlığı, refahı ve sosyal ve ekonomik özgürlük ve sivil katılım için en iyi fırsatları sağlamak bir topluluk modeli olarak kabul edilmektedir Yüksek yaşam kalitesiyle paylaşılan ortamlar, altyapı, konut, hizmetler ve sosyal ağlar oluşturmak okullar sağlamaktır. Bireyler yaşlandıkça veya savunmasız bir nüfus haline geldikçe, amaç, sosyal olarak katılımdan dışlanmadıkları bir topluluk yaratmaktır (Harding, 2007). Yeni bir yaklaşım olmasa da ömür boyu mahalle kavramı, tüm nesillere fayda sağlayan ve yaşlı yetişkinlerin toplumdaki sosyal, ekonomik ve sivil yaşamdaki rolleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olan kurgusal bir sisteme dayanmaktadır. Her yaştan kullanıcıyı iyi tasarlanmış ve kapsayıcı bir yaşam ortamına getirme hedefiyle yola çıkan bu konsept, özellikle insanlar yaşlandıkça sağlık, refah ve sosyal katılım için mümkün olan en iyi şansı sağlamak üzere tasarlanmıştır. Birleşik Krallık modelinde, sakinlerin sürdürülebilir topluluklar geliştirmelerine yardımcı olmak önemli bir faktör olarak kabul ediliyor. Esas itibarıyla bu bileşen, bir mahallenin parçası olarak yaşam boyunca neyin önemli olduğunu göstermekle kalmıyor, aynı zamanda hizmet sunumu öncesinde veya hizmet sunumu öncesinde kararların nasıl alındığını da tasarımda dikkate alınmaktadır. Yaşam için mahalle perspektifi, kamu ve özel sektörün yanı sıra topluluk ve gönüllü kuruluşların rollerini de göstermektedir. Ayrıca bu yaklaşımın bir parçası olarak yerel yönetimlerin kalıcı bir toplum yaratmada önemli bir rol oynadığının bilinciyle hareket ediyor; Bu özellik, yaşlı dostu konseptine katkı sağlayan yaşam boyu mahalle yaklaşımının önemli bir parçası olarak kabul ediliyor. Başka bir deyişle, DSÖ modelinde eksik olan mahalle politikalarında yaşlıların katılımı en önemli önceliktir. Yaşamak için yerleşim alanı fikri temel olarak yapılı çevre, yeterli konut, hizmetlere erişilebilirlik, sosyal uyum, estetik tasarım ve mekan duygusu, sosyal sermaye, katılım ve disiplinler arası, nesiller arası gibi farklı başlıklar altında

gruplanan temalarla tanımlanmaktadır. Konut tasarım hedefleri Tablo 12'de özetlenmiştir (Harding, 2007).

Tablo 12. İngiltere yaşam boyu mahalle modeli

Stratejik öncelik	**Eylemler**
Yapılaşmış çevre	• Tüm yaş guruplarını kapsayıcı olmalı • Diğer yaş gruplarına göre hareket kabiliyeti açısından kısıtları bulunan yaşlı grup için yapılara ve kamusal açık alanlara erişimde hemzemin bir sistem kurulması, otomatik kapılar, korkuluklar, aydınlatma sistemleri, kaldırımlar, taşıt yollarının bakımı, dış mekanda oturma alanları ve umumi tuvaletler açısından genel düzenlemelere dikkat edilmesi
Uygun konut	• Yaşlı insanlar için yüksek kaliteli bir konut piyasasının oluşturulması • Konut piyasasında yaşlı yetişkinler için geniş bir seçenek yelpazesinin sunulması
Sosyal bütünlük, estetik tasarım ve yer duygusu	• Ana caddelerin, şehir merkezlerinin, yerleşim alanlarının, hizmet alanlarının, eğlence ve çalışma alanlarının net bir şekilde belirlenmesi anlamına gelen net bir mahalle hiyerarşisinin oluşturulması • Önemli yapıların estetik değerlerinin ön plana çıkarılması ve odak noktası olarak tariflenmesi • Hem kamusal hem de özel yapıların topluluğun karakteristiğine uygun, özellikle yaşlı bireyler için ayırt edici ve görünür kılacak işaretlemeler ile geçiş alanlarının kullanışlı kılınması • Yaşlı yetişkinlerin yapılı çevreye erişimde temel kaygısı olan suç, düşme veya yolunu kaybetme korkusunun fiziki mekana yapılan müdahaleler ile minimize edilmesi
Sosyal sermaye	• Boş zaman aktiviteleri veya eğitici kurslara katılım, dış mekana erişim ve kullanım sıklığı gibi unsurlara ilişkin düzenlemeler ile kişinin sosyal hayata katılımının teşvik edilmesi • Gönüllü çalışma imkanlarının sunulması, sosyal ve ekonomik açıdan yaşlı bireylerin değer görmesi
Nesiller arası veya paylaşılan alan kullanımı	• Geliştirilen yeni konut alanlarında nesiller arası farklı kullanımların dengeli düzenlenmesi, sosyal ve kamusal hizmetlerin her yaş grubunu kapsayıcı şekilde oluşturması

Kaynak: Harding, E. (2007).

Yaşam boyu mahalleler "aktif yaşlanmayı" teşvik etmeye ve yaşlanan nüfusa yardımcı olmaya yardımcı olur ve zorlukların çözümünde önemli bir rol oynayacaktır. Her yaştan insanın ihtiyaçları fikir birliği ile dikkate alındığı ve dengelendiği nesiller arası iletişim, bunun önemli olduğu bir alan yaratmayı amaçlıyoruz. Bu bağlamda uzun ömürlülük

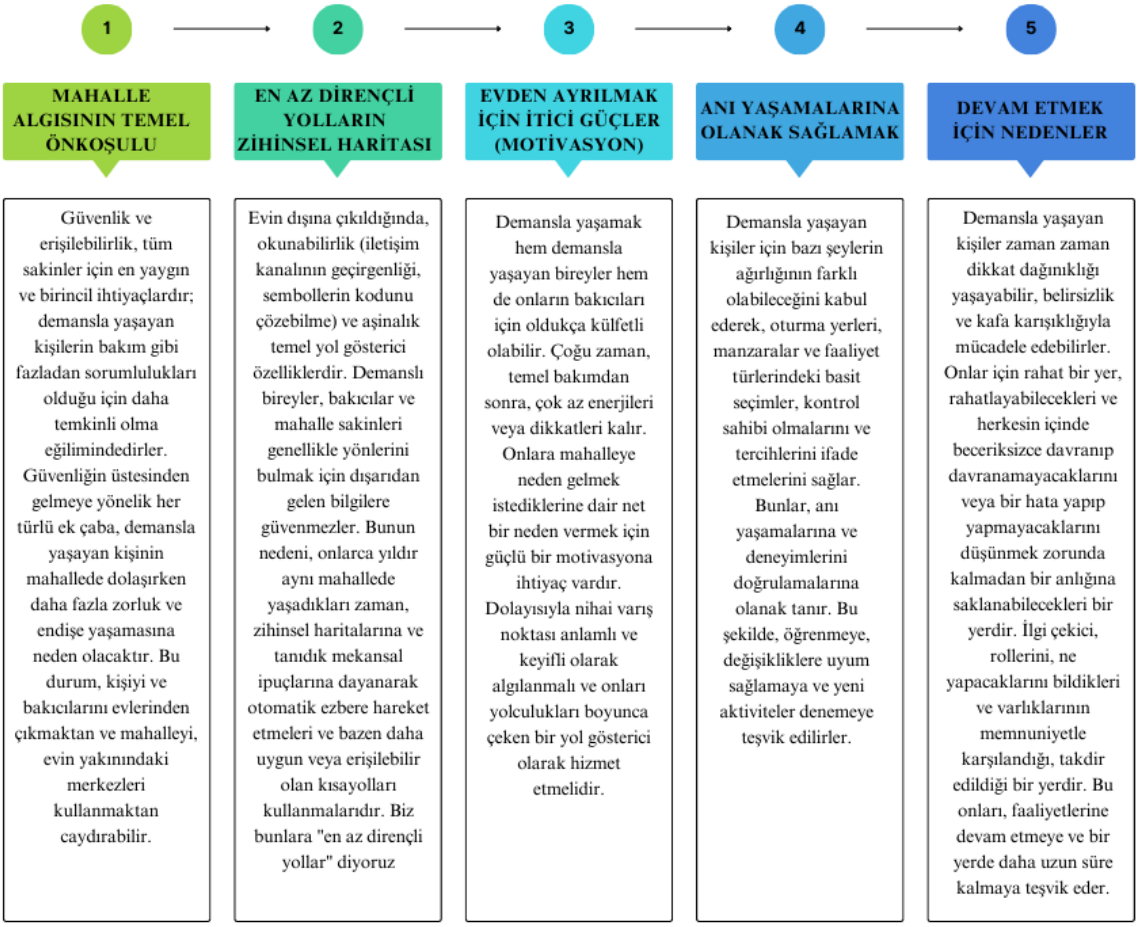
yerleşim alanları, gelecek nesillerin sürdürülebilir bir yaşam ortamında yaşlanması, her yaştan insanın refahını ve yaşam kalitesini iyileştirmek, toplum yapısındaki köklü değişikliklere karşı dayanıklılığı sağlayacak çözümler sunmak için çalışır. Yaşlıların görüşlerini ifade etme ve demokratik, sosyal hayata katılma konusundaki temel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak; yaşam kalitesini ve ihtiyaçları artırmaya yönelik karar vermede, yalnızca planlamacıların ve hizmet sağlayıcıların topluma danışarak etkili iletişimi sağlayabilecekleri yaygın bir görüştür.

Planlamada sektörler arası katılım, yaşam boyu mahalleler için şarttır. Planlamacılar, çevrenin 'yaşlanmaya dayanıklı' topluluklar sunmasını sağlamak için hizmet sağlayıcılarla işbirliği yapmalıdır. Bu sebeple modelin işlevselliği açısından gerontolojik bir perspektif ile disiplinler arası çalışmaların programlanması ve bütüncül bakılması modelin uygulanabilirliği ve sürdürülebilirliği açısından önemlidir. Ömür Boyu Mahalle modelinde erişilebilirliğin sağlanması da önemli bir konudur. Tanışma ve sosyal hayata katılma arzusu yaşla birlikte değişmez, ancak bunu yapma yeteneği (veya yetenek algısı) değişmektedir. Bunun bilincinde olan Yaşam Boyu Mahalle Modeli, her yaştan insanın kendisini rahat hissedeceği, çevresinde olup bitenlerin farkında olduğu ve bulunduğu çevreye ait olduğu bir ortamı, örgütleyen topluluk olurken sağlamayı amaçlamaktadır. Sınırlı fiziksel yeteneklere sahip kişilerin erişimini kolaylaştıran hizmetler, çevresel ortamlar ve kamusal alanlar inşa etmeyi hedeflemektelerdir.

2.2.3.1.1. Demans Dostu Mahalle Modeli

Yaş dostu toplum olabilmenin alt kümesinde demans dostu toplum olabilmeye dair süreçlerin de bulunduğu çalışmalar mevcuttur. Daha özel bir alan olması sebebiyle sadece demans veya Alzheimer hastalarına yönelik çalışmalar olduğu düşünülse de demans dostu mekanlar üzerine Singapur'da bakımverenler de dahil edilerek genç, yetişkin yaş grubunun da demans dostu çalışmalara dahil edilerek kapsayıcı olduğu görülmektedir. Demans dostu mahalle olabilmek için bakım verenlerin farkına varmasının yanı sıra bakım verenlerin yeni bir yaşam biçimine uyum sağlamaları gerektiği belirtilmekte olup Şekil 3'te demans dostu bir mahalle için pilot çalışma yapılmış olup demanslı birey ve bakımvereni için beş aşamalı bir plan sunulmuştur.

Şekil 3. Demansla yaşayan bireyler ve bakıcılar tarafından mahalleyi algılamanın, gezinmenin ve kullanmanın beş aşaması

Kaynak: Agency for Integrated Care (AIC), Centre for Liveable Cities (CLC), Social Urban Laboratory (SOULab). (2023).

2.2.3.2. Yaşanabilir Çevre Modeli

Her birey yaşanabilir bir toplumda yaşamak ister ve her birey böyle bir bütünün nasıl olacağına dair zihninde bir model oluşturmaktadır. Bu tahayyül edilen model kısmen kişinin geçmişte yaşadığı veya yaşamış olduğu çevreye ve topluluğa verilen tepkileri içermektedir. Yaşlı vatandaşlar için yaşanabilir bir topluluk, onların bağımsızlığını ve yaşam kalitesini korumalarına yardımcı olacak unsurları içeren bir modele sahip olacaktır. Konut tasarımının fiziksel nitelikleri, bireyin grubu veya etnik kökeni ne olursa olsun, yüksek yaşam kalitesinin yanı sıra bağımsızlık ve kişisel güvenlik gibi bireysel algı üzerindeki etkileri açısından da önemli girdiler sağlamaktadır (Kim, Sangalang, Kihl, 2012). Uygun fiyatlı konut, destekleyici topluluk özellikleri ve hizmetleri ile birlikte bağımsız bireysel ve vatandaş katılımını kolaylaştıran uygun fiyatlı hareketlilik seçeneklerine sahip bir topluluk

oluşturmasını öneren Kim ve arkadaşları bu bağlamda yaşanabilir bir toplumu tanımlamıştır. Amerikan Emekli Derneği'nin Kamu Politikası Enstitüsü tarafından derlenen Yaşanabilir Topluluklar İncelemesi'nin amacı, insanları şu anda yaşadıkları topluluk veya mahalleye yeni bir bakış açısıyla bakmaya teşvik etmektir. Bu kılavuz yaşlı bir kişinin bakış açısıyla yazılmış olsa da, tartışılan özellikler ve hizmetler her yaştan ve yetenekten insanın yaşanabilirliğini artırmayı amaçlamaktadır. Mahallelerin "derecelendirilmesi" veya derecelendirilmesinin amaç olmadığı bu modelde, mahalle sakinlerinin sorumluluk alanlarını belirlemelerine, mahallelerin kendileri ve başkaları için iyileştirilmesine yönelik adımlar atılması ve mahallelerin iyileştirilmesine yönelik adımlar atılması halinde katılım kavramı gerçeğe dönüşecektir. Aktif olarak sorumluluk alırsanız ve anlamlı bir değişim meydana getirirseniz, bu gerçekleşecektir (Kim, Sangalang, Kihl, 2012). Yaşanabilirlik Endeksi, konut, ulaşım, arazi kullanımı, işbirliği ve iletişim, topluluk ve düzenleme planlamasının yanı sıra yaşanabilir topluluklara ilişkin liderlik görüşlerinin altında yatan temel kriterleri ve tasarım kısıtlamalarını (Oberlink, 2008) açıklarken aynı zamanda 7 ana kategoriye ayrılmıştır. AARP (2018) tarafından yaşanabilir çevre Tablo 13'e göre "konut", "mahalle", "trafik", "çevre", "sağlık", "katılım" ve "fırsat" olarak sınıflandırılmış ve 60 farklı parametre ile yaşanabilir çevreyi ölçmek amaçlanmaktadır.

Tablo 13. Yaşanabilir çevre modeli

Stratejik Öncelik	**Eylemler**
Konut	Yaşlıların erişilebilirliğine önem veren; yürüyerek, tekerlekli sandalye veya yürüteç gibi engeller ile birlikte rahat hareket edilebilen konut tasarımlarının varlığı
Mahalle	Mahallelerin erişilebilir ve hayatı kolaylaştırıcı unsurlara sahip olması Alışveriş ve eğlence merkezleri, yeme-içme alanları, sağlık hizmet alanları, park ve dinlenme alanları gibi noktalara yürüme mesafesinde erişim Düşük suç oranları ve emniyet hissi yaratan dış mekanların yaratılması, dolayısıyla güçlü topluluk duygusu oluşturma
Ulaşım	Yaşayan sakinlere sosyal faaliyet alanlarına, sağlık ve bakım imkanlarına ulaşım seçenekleri sunma Taşıt trafiğine uygun, sağlıklı, erişilebilir ve düşük maliyetli alternatiflerin oluşturulması Toplu taşıma kullanımının teşvik edilmesi, toplu taşıma araçlarının uğrama sıklığı, kısıtlı hareket yeteneği olan kişilere uygun tasarlanması, yaya yollarının yürümeye elverişliliği ve güvenli olması adına üretilen tasarım çözümleri Ulaşım maliyetlerinin minimuma indirilmesi

Çevre	Gelecek nesiller için çevrenin iyileştirilmesi ve korunması yönünde politika üretilmesi Hava ve su kalitesinin korunması ve sürdürülebilirliği, karayollarına ve sanayi alanlarına yakın noktalarda yaşanan kirliliğin önlenmesi Acil durum ve doğal afetlere hazırlıklı olma noktasında eylem planlarının hazırlanması Enerji verimliliğinin teşvik edilmesi Aşırı hava olayları sırasında yerel yönetimlerin hızlı ve çözüm odaklı yaklaşım sergilemesi
Sağlık	Sağlık sorunlarının önüne geçecek hem yapılı çevre hem de sosyal politika çözümlerinin önerilmesi, kaliteli sağlık hizmetlerinin oluşturulması
Katılım	Birlikte çalışma ve toplumsal yaratılacak değişimlerin yakın çevrede yaşayan bireyler ile etkileşim yoluyla tariflenmesi Sosyal katılıma hem sivil hem de mahalle sakinleri ile birlikte bağlantı kurulması adına fırsatlar sunulması, dolayısıyla sosyal izolasyonun azaltılmasının hedeflenmesi
Fırsat	Yaratılan topluluğun çeşitliliği içermesi, her yaş ve kökenden insana fırsat sunması Güçlü bir yerel/ bölgesel ekonomi ve mali kaynaklar açısından yerel yönetimlerce desteklenen bir topluluk yaratılması Yaşayan nüfus için istihdam olanaklarını oluşturma, geçimlik ücretler kazanma ve işten eğitime kadar refah düzeyine üst düzeyde tutacak desteklerin sağlanması

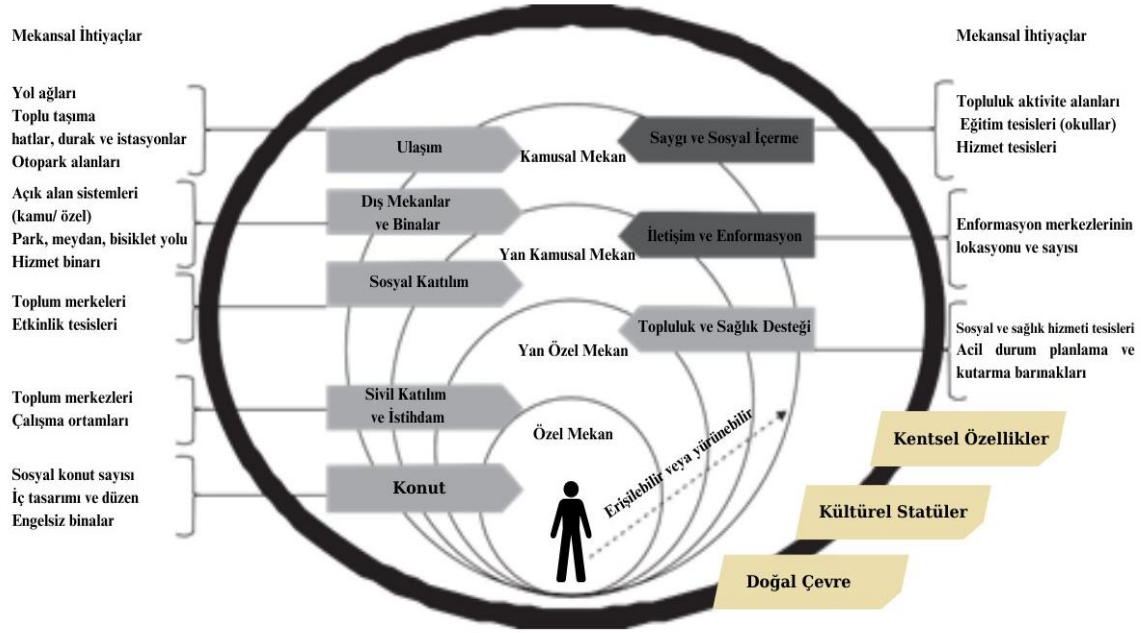
Kaynak: Lynott, J., Harrell, R., Guzman, S., & Gudzinas, B. (2018).

2.2.3.3. İyi Yaşlanma Modeli

Chao (2018) tarafından geliştirilen ve yaşlı dostu kentlerde yapılı çevreye odaklanan Aging Well kentsel planlama modeli, temelde sağlıklı kentler kavramıyla şekillenmektedir (Özgür ve Kılınç, 2022). Doğal manzara, kentsel özellikler ve kültürel statüyle çevrelenmiş bir modelde; yaşlılara yönelik alan kullanımının teşvik edilmesi göstermelik bir şekilde ziyade değerlendirilebilir ve dolayısıyla farklı planlama araçları gerektirebilir (Chao, 2018).

Dünya Sağlık Örgütü'nün insan ölçeğinden belirlediği 8 ana başlık yeniden değerlendirildikten sonra yaşlıların mekânsal ölçeği, bireysel aydınlanma derecesine göre evden kent düzeyine kadar 4 alt seviyeye ayrılarak bu alt başlıklar içinde düşmanca mimari tasarımların yanı sıra dost bir yaklaşım sağlayan çevresel özellikleri de içermektedir (van Hoof, Marston, Kazak, Buffel 2021). Şekil 4'te gösterildiği gibi mekan, tanıtım derecesine göre 4 alt seviyeye bölünmüştür; özel, yarı özel, yarı kamusal ve kamusal alanlar olarak sınıflandırılmakta ve kesişim noktaları belirlenmektedir (Gehl, 2010; Madanipour, 2003; Chao, 2018).

Şekil 4. İyi yaşlanma modeli

Kaynak: Chao, 2018

Her alan farklı şekil, desen, ölçek ve arazi kullanım türlerine sahip farklı mekansal desenlere sahiptir. DSÖ yaşlı dostu şehir modelinin belirlediği sekiz farklı temanın her biri, belirli bir düzeyde kamusallığa, yaşam alanları içindeki mekanların kendileri tarafından kontrol edilen özel alana göre düzenlenmesine, insanların engelsiz konaklamasına karşılık gelmektedir. Bireysel ihtiyaçlar ve sosyal konut sağlama kapasitesi vurgulanmaktadır. Yarı özel alanlar kapsamında toplum merkezleri, acil durum ve yardım planlama sığınakları gibi tesislerin yanı sıra "topluluk ve sağlık desteği" ile belediye hizmetleri kasdedilmektedir. Aynı zamanda "vatandaş katılımını ve istihdamı" teşvik eden çalışma ortamlarını da içermektedir. Yarı kamusal alanlar söz konusu olduğunda; Toplumsal katılım ile iletişim ve bilgi alt bileşenlerinin toplum merkezleri, etkinliklerin gerçekleştiği tesisler, bilgi merkezlerinin konumu ve sayısı gibi unsurları içerdiği anlaşılmaktadır. Temel koşulun yaşlıların kendi yaşam ortamlarında kaliteli ve doğru bilgiye anında ulaşabilmelerinin sağlanması olduğunu vurgulamak gerekir. Son olarak kamusal alanlarda; "Ulaşım", "açık hava ve binalar" ile "saygı ve sosyal katılım" alanları reklam bağlamında bireylerin toplumla en çok etkileşime girdiği, davranışsal faktörlere en fazla etki ettiği ve dolayısıyla fiziksel, bilişsel, psikolojik ve sosyal eylemlere çok net bir mekansal ihtiyaç duyan ve diğer tüm boyutları kucaklayan bir tutum vardır. İnsanların hem bireysel hem de toplumsal rollerini etkileyen hareketlilik ve erişilebilirlik gibi iki kavramın da sosyal içermeyi teşvik ettiği açıktır.

Tablo 14. İyi yaşlanma kentsel modeli

Ölçek	Stratejik Öncelik	Eylemler
Konut alanları (mekan ve ürün)	Konut	• Düşük gelirli konutlar için konut fonları sağlama • İmar kodunu esnek bir şekilde değiştirebilme • Uygun fiyatlı konut için kredi sağlama
Sokak ve Topluluk	Kamusal mekan ve ulaşım	• Erişilebilir ve uygun fiyatlı ulaşım ve kamusal alan • Araçların GPS cihazları ile donatılması ve telefon bildirim sisteminin uygulanması • Trafiği sakinleştirirken yeni, yaya dostu kamusal alanlar yaratma • Yaş dostu parklar tasarlama ve belirleme
	Topluluk ve sivil katılım	• Staj ve iş arama konusunda yardım sağlama • Kuşaklararası gönüllülüğü ve öğrenmeyi teşvik etme
Kent (Kentsel politika ve planlama)	Katılım	• Kültürel ve rekreasyon faaliyetleri • Daha kullanıcı dostu bir çevre adına oluşturulacak web sitesi veya hizmetler aracılığıyla bilgi sağlama imkanı
	Sağlık ve sosyal servisler	• Sağlık sigortası yapılması • Sosyal izolasyon riski altındaki yaşlılara dikkat edilmesi • Besleyici gıdaya erişim

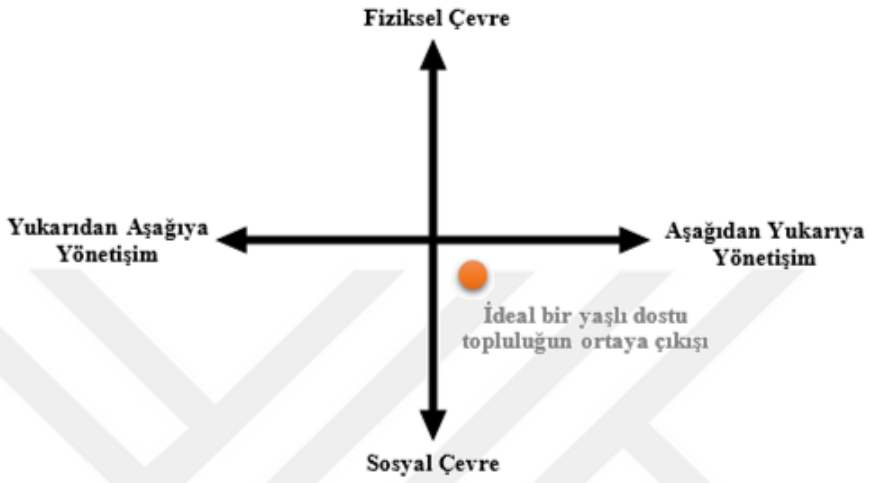
Kaynak: Chao, 2018

2.2.3.4. Yaş Dostu Topluluk Modeli

Dünya Sağlık Örgütü'nün başlattığı ilk çalışma olan Yaş Dostu Şehirler Hareketi yaşlanmakta olan her bireyin dünyadaki her toplumun nerede yaşadığı veya yaşayacağı ile ilgilenir. Gerçeği tasvir ettiği için pek çok bilim insanının ilgisini çekmektedir. Lui, Everingham, Warburton, Cuthill, Bartlett'a göre (2009); toplumun yaşlılara yönelik dostluğuna katkıda bulunmaktadır. Her ne kadar farklı terminoloji başlıkları kullanılsa da, bunun araştırmacılar ve uygulamalar arasında yaşlı dostu toplumla ilgili bir dizi vurgu ve yaklaşımın göstergesi olduğu ileri sürülmektedir. Bu söylemle yaşlı dostu bir topluluğun sürekli iki boyutlu bir mekandaki yeri anlatılmaya çalışılmıştır (Şekil 5). Amaç, Lui, Everingham, Warburton, Cuthill, Bartlett tarafından Şekil 5'te sunulan diyagram aracılığıyla iki eksenli bir yaklaşımla belirtilmektir. Bu şema, dikey eksen ile fiziksel altyapı/hizmetlerin ve sosyal çevrenin kalitesine yapılan vurgu arasındaki sürekliliği göstermektedir. Literatürdeki bazı modeller dikey sürekliliğin fiziksel son noktasına odaklanırken; toplumda yaşayan yaşlıların kullanıcı ihtiyaçlarını karşılayan yapılı çevrenin farklı yönlerinin tasarım

özelliklerinin yanı sıra altyapı/toplum kaynaklarını da detaylı şekilde inceleyen çok sayıda çalışmanın olduğu ileri sürülmektedir. Bu nedenle dikey eksenin literatürde açıklanan çıkarım aralığını temsil ederken aynı zamanda yaşlı dostu bir toplumu da tanımladığının altı çizilmelidir (Lui, Everingham, Warburton, Cuthill, Bartlett, 2009).

Şekil 5. Yaş dostu toplum olmanın iki eksenli boyutu

Kaynak: Lui, Everingham, Warburton, Cuthill ve Bartlett, 2009

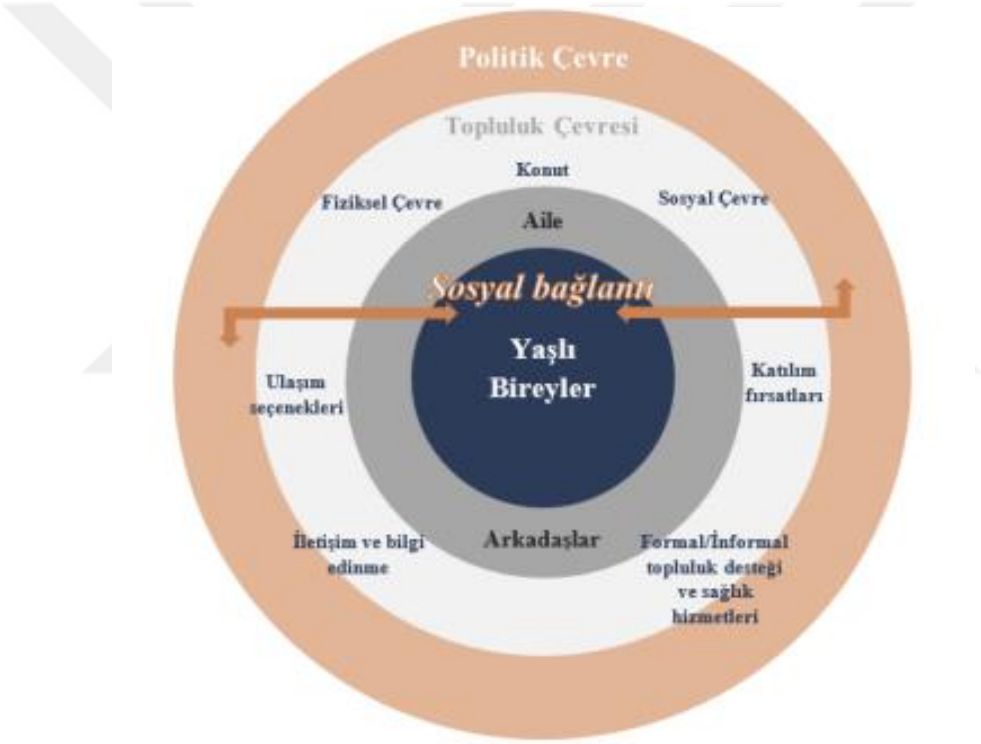
Modelin yatay ekseni; katılımı yaş dostu niteliklerin belirlenmesi ve uygulanmasına entegre etmek için gereken yönetişim temeline odaklanmaktadır. Yönetişim sürekliliğinin temel direklerinden biri, yaşlıların ve her yaştan bireylerin kendi ihtiyaç ve koşulları çerçevesinde mahallelerini ve topluluklarını gelecekte geliştirmek için yaptıkları girişimlerle aşağıdan yukarıya yönetimdir; Diğer sütun ise politika yapıcıların, hükümetlerin, toplulukların, yerel otoritelerin ve şehir plancılarının ulusal ve yerel düzeylerin rehberliğinde hazırlanan yaşlı dostu kuralların uygulanmasına odaklanan yukarıdan aşağıya yönetişim yaklaşımlarıyla ilgilidir. Belgenin genel görüşü, sosyal ve yapılı çevrenin birbirine bağlı ve birbirini güçlendiren bir yapıya sahip olduğuna inanılması ve yaşlılar ile yetkililerin işbirliğine dayalı bir yönetim sistemi aracılığıyla yerel katılımın sağlanmasının toplum ve toplum için önemli olduğu yönündedir. Böylece grafiğin sağ alt çeyreğinde, iki eksenin kesişimine çok yakın bir noktada, yaş dostu bir topluluğun ortaya çıkması ideali ortaya çıkmaktadır (Lui, Everingham, Warburton, Cuthill, Bartlett, 2009).

2.2.3.5. Ekolojik Yaş Dostu Topluluklar Modeli

Yaş dostu eko-topluluklar, DSÖ çerçevesine dayanan yaşlı dostu topluluklar kavramına ve ekolojik bir bakış açısının uygulanmasına dayanmaktadır.

Menec, Means, Keating, Parkhurst ve Eales (2011) tarafından bu alandaki model, araştırma veya politika için açıklayıcı bir not, kararları yönlendirmek için insanlar ve çevre arasındaki etkileşimi vurgulamaktadır. Önemli bir çalışma planlanıyor. Lawton ve Nahemow (1973) tarafından yukarıda da belirtildiği gibi yaşlıların yaşadığı çevre onların yaşamlarını derinden etkilemektedir. Düşüncenin gerontoloji alanında uzun bir geçmişe sahip olduğu bilinmektedir. Psikoloji, sosyoloji ve halk sağlığı dahil olmak üzere çeşitli disiplinlerdendir ve öte yandan ekolojik teori, uygulandığı bağlama bağlı olarak insan davranışını, sağlığını veya refahını tanımlamaktadır. Mutluluğu anlamak için ortak bir çerçeve sağlamaktadır.

Şekil 6. Ekolojik yaş dostu topluluklar

Kaynak: Menec, Means, Keating, Parkhurst ve Eales, 2011

Menec, Means, Keating, Parkhurst ve Eales (2011)'e göre; DSÖ Yaşlı Dostu Şehirler ve AdvantAge2 Girişiminin 4. Hedefi ortak bir çerçeveye dayanarak ve ekolojik bir bakış açısı ekleyerek, Şekil 6'da gösterildiği gibi yaş dostu toplulukları kavramsallaştırdılar. Yaşlı dostu topluluk eko-modeli için amaç, yaşlı dostu bir topluluk ortamının önemli bir faydası olarak sosyal bağlantı kavramını teşvik etmektir. Bu bağlamda yaşlı dostu topluluklar esas olarak yaşlılarla yaşadıkları çevre arasında bir bağ oluşturmaktadır. Ekolojik teori bazı temel

varsayımlara veya ilkelere dayanmaktadır. Yaş dostu toplulukların ve literatüre dayanan sosyal bağlantıların beş ilkesine odaklanır (Bronfenbrenner, 1977, 1994; Keating ve Phillips, 2008; Lawton ve Nahemow, 1973; Leroy, Bibeau, Steckler ve Glanz, 1988; Stokols, 1992, 1996).

- Çevresel faktörler birbirine bağımlıdır ve birbirleriyle etkileşim halinde olup sosyal ilişkileri etkiler.
- Çevresel etki, bir bireye veya bir grup insana (yakın veya uzak) yakınlık açısından tanımlanabilir.
- Sosyal uyumun belirlenmesi için insanlar ve çevre arasındaki uyum esastır.
- Kişisel özellikler ve çevresel koşullar zamanla değişir, ilişkileri ve sosyal bağları dinamiktir.
- Sosyal bağlantıyı belirlemede özellikle önemli olan çeşitli 'kaldıraç noktaları' (insanlarda veya ortamlarda) vardır

Tablo 15. Yaş dostu topluluklar modeli

Stratejik Öncelik	**Eylem Alanları**
Fiziksel çevre	• Dış mekanlar (parklar, yürüyüş yolları vb.) binalar (ne kadar erişilebilir oldukları, konumları vs.) ve doğal çevre (su, hava) • Fiziksel çevrenin sağlıkla ilgili davranıştaki (örneğin, fiziksel aktivite, beslenme) ve sağlıktaki rolüne ilgi, büyük ölçüde hareketsizlik, obezite salgını ve ilişkili sağlık sorunları ile ilgili endişelerinden kaynaklanmaktadır.
Konut	• Evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda bina erişilebilirliğinin arttırılması • Barınma, bir kişinin evinde (bağımsız olarak veya evde bakım gibi ev destekleriyle) yaşamakta yardımlı yaşama veya destekleyici barınmaya ve önemli bakım ihtiyacı olan kırılgan bireyler için bekım evlerine kadar uzanan bir bakım ve destek sürekliliği perspektifinden de düşünülebilir.
Ulaşım seçenekleri	• Scooterler, bisikletler, arabalar (yaşlı bir yetişkin, aile üyesi veya arkadaş tarafından sürülsün), toplu taşıma (otobüs, tren), Handi-Van (engelliler için özel ulaşım) • Ulaşım seçenekleri, sosyal ve egzersiz programları gibi yaşlıların erişebilmesi gereken hizmet veya program yelpazesini ele almalıdır.
Sosyal çevre	• Sağlıklı çevreler ile ilişkili bir tema; hem mikro düzeyde (aile, arkadaşlar) hem de makro düzeyde (ekonomi, kültür vb.) yorumlanmıştır. • Bölge düzeyinde gelir, gelir eşitsizliği veya diğer belirli göstergeler (örneğin; suç oranı, güvenlik veya sosyal düzensizlik) ve sağlıkla ilgili sonuçlar açısından öneriler
Katılım Olanakları	• Sosyal katılım ve sivil katılım (örneğin; gönüllülük, oy verme ve kamu işlerine dahil olma) ve istihdam için fırsatları içerir. • Hem sosyo-politik ortamlarda, hem de fiziksel çevrede aktivitelere katılım yönünden değerlendirme
İletişim ve bilgi edinme	• Yaşlıların ne tür bilgilere ihtiyacı var? Bilgi en etkili şekilde nasıl iletilir (örneğin; kişisel ilişkiler, gazete, internet gibi) Bilgi, yaşlılara uyarlanmış bir biçimde mi sağlanıyor (örneğin; baskı yeterince büyük mü?) Hangi faktörler iletişimi engeller? Bu sorunların tümü, yaş dostu bir topluluk bağlamında irdelenen hususlardır.

Formal/ informal topluluk desteği ve sağlık hizmetleri	• Topluluk destekleri, engelli veya göç durumdaki bireylere evlerinde hemşirelik bakımı veya günlük yaşam aktivitelerine yardımcı olma gibi bir dizi hizmet sağlayan resmi bakım sistemini, özellikle evde bakımı içerir. • Resmi olmayan bakım sağlayıcıları, tipik olarak aile üyeleri, toplumdaki yaşlıları desteklemede ayrıca kritik bir rol oynamaktadır. • Topluluk destekleri ayrıca, yaşlıların kendi evlerinde yemek yiyebilecekleri ‘’Meals on Wheels’’ gibi (sıcak yemek, aşevi hizmeti gibi) hizmetleri; toplu yemek programları, gönüllü sürücüler gibi ulaşım hizmetlerini, gönüllü ziyaret ve dinlenme programları gibi bakıcı destek hizmetlerini içermektedir.

Kaynak: Menec, Means, Keating, Parkhurst ve Eales, 2011

Ayrıca oluşturulan kavramsal modelin, Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımladığı yaşlı dostu çerçeve içindeki 7 ana temanın yaş dostu düşüncesine tam olarak uygun olup olmadığı da tartışılmaktadır. Bu bağlamda suç korkusu ve güvenlik duygusu gibi bazı kriterlerin hem fiziki hem de sosyal çevre ile ilişkili olması nedeniyle tek başlıkta değerlendirme yapılırken bazı noktaların gözden kaçırıldığı da düşünülmektedir (Menec, Means, Keating, Parkhurst ve Eales, 2011). Bu noktada WHO modelinden farklı olarak Evans ve Stoddart'ın (1990) modelini takip ederek önceki başlıkta, Meslektaşların iki eksenli modelde sunduğu fiziksel ve sosyal ortamlar bu açıdan bakıldığında iki kapsam alanı çerçevesinde bir tanım sunmak mümkündür. İçerdiği faktörlere bağlı olarak yaşlıların yaşamlarını etkilemektedir (Menec, Means, Keating, Parkhurst ve Eales, 2011).

2.2.4. Yaş Dostu Çözüm Önerileri

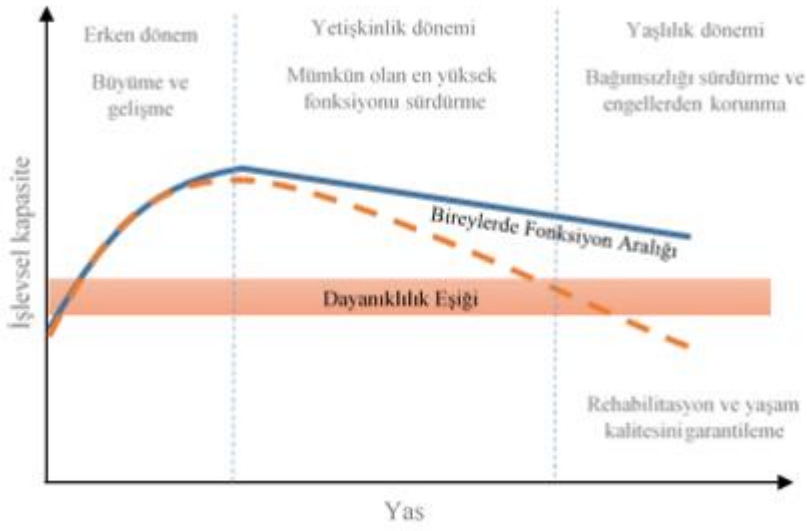
Dünya Sağlık Örgütü'nün Yaş Dostu Kent modeli (WHO, 2007), yaşam ortamlarına ilişkin teorik bir çerçeve çizmek adına bir başlangıç noktası olarak görülmekte; model sayesinde sağlıklı ve yerinde yaşlanma, aktif yaşlanma, yaşanabilirlik, sağlıklı şehirler, yaşam boyu mahalle ve yaşlanan bir toplumun gündemine alınan daha birçok kavram yaş dostu şehirlerin mekânsal bağlamına indirgenmiş ve birbiri ile ilişkilendirilmiştir. Model başlangıçta şehirlere odaklanmış gibi görünse de, zamanla topluluklara (Lui, Everingham, Warburton, Cuthill ve Bartlett, 2009) ve çevreye (WHO, 2017) atıfta bulunarak kentsel ve kırsal alanlarda da güncel bir araştırma alanı yaratmıştır. DSÖ Yaş Dostu Kent çerçevesi ile belirlenmiş 8 ana başlık yukarıda da incelemesi yapılan diğer modeller de temel olarak ele alınmış, kendi yorumlamaları neticesinde aynen ya da benzer kavramsal başlıklar ile tasvir edilmiştir. Sağlık ve yerinde yaşlanma, aktif yaşlanma kavramlarının temel belirleyicileri odağında yapılan ve güncel uygulama örnekleri üzerinden eklemlenen yeni modifikasyonlar sayesinde yaş dostu kent modelinin farklı toplumsal yapılarda uygulanabilirliği ve entegrasyonu adına olumlu gelişim göstermiştir. Yaş dostu kent modeli ile DSÖ tarafından

kentsel yaşamda karşılaşılan engeller ve ihtiyaçlar dâhilinde özellikle yaşlı bireylerin toplumsal yaşamda görünür kılınmasının farklı alanlardaki politikalar ve hizmetlerin eşgüdümlü olarak ortaya konması ile mümkün olacağı fikri, benzer temellerden doğacak yeni yaklaşımlara da ışık tutmuştur. Ana caddeleri, şehir merkezlerini, yerleşim alanlarını, hizmet alanlarını, rekreasyon alanlarını açıkça tanımlamak için bir mahalle hiyerarşisi oluşturmak ve topluluk/eski mahalle modelinde çalışmak, yapı ortamını yönlendirmeye ve kolayca yorumlamaya yardımcı olurken onu daha katlanılabilir hale getirir. Bu modele göre yer işaretleri kentsel mekanlara önemli estetik değer katabilmekte ve farklı alanlarda vurgular yaratabilmektedir. Estetik özelliklerinin yanı sıra yaşlılar için yol gösterici ve hareket kabiliyeti açısından da faydalı bir unsur olarak karşımıza çıkıyor. Yaşlıların yapılı çevreye erişimde temel endişeleri olan suç, düşme veya kaybolma korkusu da Wang'ın yaşamı boyunca konut modelinde ele alınan ana konular olarak değerlendiriliyor. Evin ve çevresinin yaşanabilirliğin merkezinde erişilebilirlik ve rahatlık unsurlarının yer aldığı yaşanabilir model, sosyal-mekansal açıdan bir girişim olarak değerlendiriliyor. Güvenli ve yaşlı dostu bir mahalle ve konut ortamı yaratmak, ulaşım ve hizmet seçenekleri, çeşitlilik sağlamak, aynı zamanda sakinlerinin toplum yaşamına katılmasına olanak sağlamak amacıyla sosyal ve mekansal karşılıklı bağımlılığı tanımlamayı amaçlamaktadır. Habitat modellemesi ile belirlenen stratejiler ve eylem alanları, yaşlı dostu çevrelerin birçok yönüyle örtüşmektedir. Chao (2018) tarafından tasarlanan İyi Yaşlanan Kentsel Planlama Modeli, DSÖ'nün Yaşlı Dostu Şehirler modelinin sekiz alanını özel, yarı özel, yarı kamusal ve kamusal olmak üzere mekansal düzeydeki reklam kategorileriyle birleştirir. Bu sınıflandırmayla yaş dostu kent edebiyatına önemli bir katkının ölçekler arası hiyerarşinin kurulmasında yattığı düşünülmektedir. Böylece, yapılı çevre ve sosyal çevre çevresindeki yaşlı dostu kentsel alanların mekânsal ihtiyaçları belirlenebilir ve yaşlanan ortamların planlanması için teorik bir çerçeve sağlanabilir. Sosyo-fiziksel çevrenin sürekliliğini ve aşağıdan yukarıya yönetim biçimlerini vurgulamaktadır. Bu modelin önemi, yaşlıların yaşadığı fiziksel ve sosyal çevrenin karşılıklı bağımlılığının yanı sıra paydaşları ve toplumu harekete geçirmek için yaşlılar ile yerel yetkililer arasındaki işbirliğine vurgu yapmasıyla ortaya çıkmaktadır. Bu model, entegre bir fiziksel, sosyal çevreye, etkileşimli ve işbirlikçi yönetim biçimlerine dayanan, yaş dostu bir topluluk idealine dayanmaktadır; İki eksenli kavram haritasının oluşturulmasıyla yaşlı dostu kent edebiyatına yeni bir bakış açısı kazandırılmıştır.

2.2.5. Katılımcı-Mekân İlişkisini Belirleyen Yaş Dostu Kriterler

Topluluk yaşlıları yerinde destekleyebilir, ancak yaşlılar hayatı zorlaştıran engelleri de bünyesinde barındırabilirler. Yaşlılara yönelik çok sayıda konut ve mahalle onların değişen ihtiyaçlarına uyum sağlayamıyor ve onların refahına zarar vermektedir. Yakın gelecekte kentsel alanlardaki yaşlı nüfusta beklenen artış, konut, ulaşım ve sosyal hizmetleri artırmak sağlık ve hizmet seçenekleriyle daha entegre yaşlanma altyapısı için gerekli olacaktır. Öyleyse yaşlıların bugün ve yarın ihtiyaçlarını karşılamak yaşlı yetişkinleri kabul etmeye hazır, yaşlı dostu topluluklar geliştirmek giderek daha önemli hale gelmektedir. Yaşlanma ve mekan ilişkisinin çok boyutlu yapısı bu ilişki düşünüldüğünde tıptan, psikolojiden, sosyolojiden vb. çok farklıdır. Bölgelerin ortak vicdanla hareket etmesini gerektirir. "Yaşlı dostu toplum" teriminin tek tip bir tanımı olmasa da genel olarak yaşlıların aktif olarak dahil olduğu, takdir edildiği ve altyapı ve hizmetlerle desteklendiği, ihtiyaçlarını etkin bir şekilde karşıladığı bir yeri ifade eder. Bu yaşlı dostu tanım, Lawton ve Nahemow (1973) tarafından savunulan “insanlar ve çevre arasındaki uyum” kavramına dayanmaktadır (Alley, Liebig, Pynoos, Banerjee, ve Choi, 2007).

Şekil 7. Fonksiyonel kapasiteyi koruma

Kaynak: Kalache, A. ve Kickbusch, I.A. (1997).

Yetişkinlikte, yüksek işlev ile bu işlevi sürdürme yeteneği arasındaki ilişki yaşla birlikte ortaya çıkar ve işlevsel yeteneğin oranı azalmaktadır (Şekil 7). Bu nedenle yaş dostu şehirler sadece “yaşlı dostu” olmamalı, aynı zamanda erişilebilir binalar, alanlar, sokaklar

ve şehirler her yaştan insanın hareketliliğini ve bağımsızlığını desteklemeyi hedeflemelidir. Aktif yaşlanma yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Mekana yaş dostu bir bakış açısıyla bakmak, mekanı deneyimleyen tüm kullanıcıların yanı sıra fiziksel ve sosyal aktiviteyi de kapsamayı amaçlamaktadır. Toplumun herhangi bir kesimine yaşlı dostu gözle bakmak, o kesimin özelliklerinin de yaşlı dostu olacağı anlamına gelecektir (O'Hehir, 2014).
Günümüz planlama ve kent politikaları hem çevresel sebepler, hem de sosyal ve fiziksel erişilebilirliği sağlama adına yüksek yoğunluklu konut çevrelerinin oluşmasına neden olmaktadır. Oysaki sürdürülebilir kentsel gelişim çerçevesinde doğaya minimum zararın ötesinde kullanıcıların yaşam kalitelerini arttıran bir kentsel mekân sunmanın önemi de aynı düzlemde tartışılır olmuştur (Burton, Weich, Blanchard, Prince, 2005).

Yaşam memnuniyetinin temelinde gelir, eğitim, yaş, cinsiyet, aile yaşantısı, çalışma ortamı, fiziksel ve zihinsel sağlık ile sosyal ilişkileri şekillendiren kişisel birikimler olduğu kabul görse de; aynı zamanda toplumsal güvenlik, konut alanları ve çevresi, mahalle, kent hatta ülke ölçeğinde daha birçok etmenin etkisi olduğu yadsınamaz boyuttadır (Arun, 2008). Aktif yaşlanma, fiziksel çevre, sağlık hizmetleri, sosyal hizmetler, ekonomik durum, bireysel özellikler, yaşam kalitesi gibi birçok parametre ile doğrudan ilişkilidir. Aktif yaşlanma için özellikle kişinin yaşadığı fiziksel ortamın engelsiz erişilebilir ve kullanılabilir olması gerekmekte; sokak, cadde, meydan, bahçe, park gibi açık kamusal mekânların erişilebilir olmasının özellikle yaşlı bireylerin sosyal izolasyonunun önünü keseceği düşünülmektedir. Yapılı veya kentsel çevre kesinlikle tanımlanması zor olan karmaşık bir çerçevedir. Amaç, değerlendirme kriterlerine göre çevreyi anlamaktan daha açıklayıcıdır. Her ne kadar boyut aramanın daha doğru olacağı varsayılsa da genel olarak her ne kadar yargılama söz konusu olsa da bu noktada bu yargı açıklamalarını minimumda tutmak önemlidir. Kentsel mekanda oldukça eksiksiz bir sisteme yanıt vermek, hem bu bölgenin dinamiklerini anlamak açısından, hem de önerilen çözümlerin yüzeysel ve sosyo-ekonomik ve ekonomik açıdan farklı olmasının yanı sıra coğrafi bölgelerde değerinin azalmasına neden olacaktır. Yaşlı dostu kentsel çevre tanımının, içeriğinin nasıl anlatılması gerektiği ve hangi unsurları içermesi gerektiği literatürde halen tartışma konusu olduğu ancak çalışmaların öncelikli olarak kentsel ortamlarda test edildiği belirlendi. Ancak bu tez çerçevesinde, şehri oluşturan en küçük kent olan ilçe ölçeğinde değerlendirmenin yüzeysel bir yaklaşım geliştirmek yerine, geride kaldığı farklı yönlerden değerlendirilmesinin daha fazla değer getireceği düşünülmektedir. Kentsel tasarım bağlamında uygulama açısından katkı sağlar. Bu araştırma aşamasında kavramsal çerçevenin nasıl geliştirildiği anlatılacak; Kentsel çevre literatürü incelemesi, yaşlı dostu olma ve aktif yaşlanmayı yerinde desteklemeye yönelik

temel ilkeleri ve temel hususları ayrıntılarıyla anlatmaktadır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, yaş dostu olgusunun kullanıcılara ve lokasyonlara ilişkin fiziksel, sosyal ve yönetsel boyutları olan kriterlerle çevrelendiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Konut düzeyinde yaşlı dostu kriterleri dikkate alındığında konut konseptinin gelişmesi sonucunda fiziksel ve sosyal boyutlar ortaya çıkmaktadır. İdari boyutuyla kesiştiği noktaları belirtmekte fayda vardır. Bu bağlamda konut tasarımı önceliklerinin belirlenmesine yönelik önerilen metodolojideki değişiklikler de tarih boyunca değişmiştir. Tarihten günümüze insan yapımı konutlar ve çevrenin temel bir ortak standardı vardır ve bu ortak standart kişinin kendisi ve çevresi için güvenli bir ortamda yaşaması için çaba sarf edildiği açık olmakla birlikte; kentsel sistemin en küçük parçası olan ilçenin başlangıç noktasıdır. İlk çalışmalardan sonra maddi olarak sosyal olan kentsel mekanlar yaratılması hedeflenmiş ve kendiliğinden sosyal olarak motive edilen ortamların bilinçli üretim planlaması ve tasarımının bir ürünü olarak değerlendirildiği tespit edilmiştir. Her ne kadar teorik olarak sosyal yapıya vurgu yapılsa da bu boyutun hala geride kaldığı söylenebilir. Süreç içerisinde fiziksel mekansal çabaların yanı sıra konut alanı kavramı nasıl oluşturulmalı, sosyal yapılar nasıl oluşturulmalı, fiziksel yerleşim düzeni nasıl tasarlanmalı? Çevrenin bu sosyal bağlamı nasıl destekleyebileceğine dair tartışmalarla entegre edilmiştir. Fiziksel mekanı ve kullanıcıları güncel koşullar bağlamında tasarlanarak, aslında geleneksel mahalle tasarımı fikriyle olan ilişkisi bağlamında, farklı yaklaşımlar sunuluyor. Her ne kadar yeni yaklaşımlar yeni kavramlara ortam sağlıyor olsa da önceki bölümde tanımlandığı gibi "çeşitlilik", "hiyerarşi", "anlam", "dürüstlük", "katılım ve yönetim", "sınır ve ölçek" olmak üzere 6 farklı bileşen bulunmaktadır. Belirli mahalle bileşenleri ile yaşlı dostu olgular arasındaki ilişki de ilk bakışta kavramsal düzeydedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde; Mahalle konseptinin temelleri ile yaşlı dostu mekansal çözümlerin formüle edilmesine yönelik çerçevenin kavramsal olarak bu kadar benzer olması da bu konuda doğru ölçeğin seçildiğini, tasarım yöntemi önerip fiyatı düşürdüğünü göstermektedir. Uygulanan yaşlı politikaları, yaşlı yetişkinlerin ihtiyaçlarını karşılayan destekleyici mahallelere olan ihtiyacı artırıyor; bu nedenle, sosyal ağların daralması ve hareketliliğin azalmasıyla birlikte, konut bağlamı yaşlıların günlük ihtiyaçlarının karşılanması açısından giderek daha önemli hale gelmektedir (Van Dijk, Cramm, Van Exel, Nieboer, 2015). Mevcut durumda çoğu kentsel mekan, kullanıcılarla bağlarını koparmamak için temel insani ihtiyaçların yanı sıra diğer çeşitli ihtiyaçlara yönelik seçimler yaratmayı amaçlamaktadır. Fiziksel yeteneklerin değişkenliği ve sosyal yapının sürekli dönüşümü, bu döngüde fiziksel mekanın yeniden şekillendirilmesi ihtiyacını göstermektedir. Sınırlamalar ve engellerle çevrili bir kentsel

alan, kullanıcı için hoş olarak değerlendirilemez ve ikametlerinin uygunsuz hale gelebileceği veya hizmet ve desteklere erişimlerinin kısıtlanabileceği durumlarda hareketliliklerini etkileyebilir veya sosyal aktivitelerini sınırlayabilir. Bu nedenle, yaşlı dostu toplulukların ve ortamların yerinde tasarlanması, bu engellerin çoğunun azaltılmasına veya hafifletilmesine yardımcı olabilir. Özellikle nicel araştırmalara göre yaşlı yetişkinler yaşam kalitesinin sağlık, aile ve sosyal ağların yanı sıra bağımsızlık gibi konularla da ilişkili olduğunu vurgulamaktadır (Arun, 2008). Bir önceki bölümde olduğu gibi "temiz şehir", "yaşanabilir şehir", "yaşam için mahalle" gibi farklı isimlerle yaşlı dostu çözüm önerileri çerçevesinde, yaşlı dostu yaklaşıma göre belirlenen 8 ana kriter ve 56 alt kriter vardır. Kriterler; evrensel tasarım, erişilebilirlik ve sürdürülebilirlik kavramlarını ele alan çözümler önerir. Mahallenin büyüklüğü belirlenirken hedef kitlenin kim olduğuna göre sınıflandırma yapılıyor. Bu aşamada, birincil ve ikincil kriterlerin her birinin değerlendirildiği bağlamı tanımlamaya çalışılmıştır.

Kentsel morfoloji üzerinde tasarımsal olarak eksik ve bütüncül bir bakış açısı ile geliştirilmemiş kriterler yaşlanan bireyler için mekânsal kısıtlıklar doğurmakta olup yaş dostu kent kriterleri tüm kentler için uygulanmalıdır (Akyıldız ve Akbaş, 2020).

2.2.5.1. Erişilebilirlik

Mahalle yaşamında kullanıcılar tarafından beğenilme hissi ve aidiyet hissi Burkhardt'taki kuruluşta çevrede erişilebilirliğin sağlanması önemli bir kriterdi, özellikle yaşlanmayla birlikte hareketliliğin azalmakta ve hareket kısıtlılıkları olabilmektedir. Bu nedenle hem ulaşıma bağımlılıkları hem de ihtiyaçları çevreye bağlıdır. Bireysel becerilerin çevresel gereksinimlerle etkileşime girdiği bir platform olarak ve ulaşım, yaşam kalitesini oluşturan birbiriyle ilişkili birçok bileşenden biridir. Birçok seçeneğin olduğu ileri sürülmüştür (Joseph ve Fuller, 1991). Tüm yaşlar, cinsiyetler ve sosyal ağlar farklı yeteneklere sahip grup veya bireylere güvenli ve konforlu seyahat imkanı sağlamaktadır. Her noktaya erişilebilirlik, merkezi olmayan bir kentsel ulaşım sisteminin varlığına bağlıdır (WHO, 2007). Bölge tasarımında tanımlanan trafik hiyerarşisinde tanımlanır. Kullanıcı mekan ilişkisi, yaşlanma dostu kriterlerin belirlenmesinde oldukça önemlidir. Bu kriterler, yaşlı bireylerin günlük hayatlarını sürdürebilmeleri için gerekli olan özellikleri içermelidir. Bu özellikler arasında, mekanın erişilebilirliği, kullanım kolaylığı, aydınlatma düzeyi, ses yalıtımı gibi faktörler yer almaktadır. Yaşlı bireylerin mekanlarda rahatlıkla hareket edebilmeleri için, engelsiz bir yapıya sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle, mekanların rampalarla donatılması, asansörlerin bulunması gibi önlemler alınmalıdır. Ayrıca, mekan

içindeki mobilyaların da kullanımı kolay olmalı ve yaşlı bireylerin hareket kabiliyetleri göz önünde bulundurularak tasarlanmalıdır. Aydınlatma düzeyi de yaşlı bireyler için son derece önemlidir. Kullanılan aydınlatma sistemleri, mekanın fonksiyonuna ve kullanım amacına uygun olmalıdır. Ayrıca, aydınlatmanın yeterli düzeyde olması da sağlanmalıdır. Böylece, yaşlı bireylerin göz yorgunluğu yaşamadan mekan içinde rahatlıkla hareket edebilmeleri sağlanabilir. Ses yalıtımı da yaşlanma dostu kriterler arasında yer almaktadır. Mekan içindeki gürültü seviyesinin düşük olması, yaşlı bireylerin konforu açısından son derece önemlidir. Bu nedenle, mekanların ses yalıtımı konusunda da özen gösterilmesi gerekmektedir. Her adımın yük akışı üzerinde belirli bir ağırlığı vardır ve kurallara saygı gösterilmesi gerekiyorsa aynı zamanda güvenli bir şekilde erişilmesi de gerekmektedir. Yaya kaldırımları, demiryolu geçitleri, plazalar, avlular ve yakındaki parklar da dahil olmak üzere trafik hiyerarşisine dahil olan toplu taşıma durak ve durak alanlarını koruyun; Yakın yerleşim yerlerine veya şehir merkezine toplu taşıma bağlantılarının uygun maliyetle ve özelleştirilmiş araçlarla sağlanması, bölgede yaşayan kullanıcıların çeşitliliğine de katkıda bulunacaktır (Cvitkovich ve Wister, 2001). Çünkü ulaşılabilirlik ve erişilebilirliğin çeşitliliği, kullanıcılara hem sayı hem de nitelik çeşitliliği açısından deneyimler kazandıracaktır. Ayrıca, Cvitkovich ve Wister'ın (2001) belirttiği gibi, yaşlılar istedikleri yerlere kolaylıkla erişemedikleri takdirde evlerine kapanma riskiyle karşı karşıya kalmaktadırlar; Kendilerine en yakın yerleri tercih etseler bile, ulaşım hizmetinden ya da konumundan memnun kalmazlarsa başka bir alternatif aramayacak ve evden çıkmak istemeyeceklerdir. Konut ölçeğinde tasarım yöntemleri kullanılarak kentsel çevreye yaya merkezli bir yaklaşım getirilecektir. Erişilebilirlik açısından öncelikli olmasına rağmen araç trafiği her yaştan insanı etkilemektedir. Günümüz kent yaşamında kullanıcılar için önemli olduğu gerçeğini değiştirmez ve kamu hizmetlerine veya açık alanlara erişmenin özel yolları, yayaların dikkatini çekerken rahatsız etmeyecek düzeyde düşünülmelidir. Bu içerikte; Özellikle hareket kabiliyeti kısıtlı kullanıcılar için bu, toplu taşıma araçlarının ve yayaların park alanında yönlendirilmesine yardımcı olacaktır. Özellikle trafiğe aktif olarak katılacak yaşlılara yönelik bilgi ve eğitim sağlayacak şekilde tasarlanması ve konumlandırılması önemlidir. Referanslar fiziksel ve zihinsel yeteneklerine göre değerlendirilmelidir; Sürekli eğitim faaliyetleriyle farkındalık yaratmayı hedeflemelidir.

BÖLÜM III

3. METODOLOJİ

3.1. Araştırmanın Modeli

Türkiye'de yerele yetkilerin artırılması ve incinebilir kesimlere yönelik çalışmaların yerele devredilmesi ile birlikte yerel yönetimlerin yaşlılara yönelik hizmetlerinde hizmet yönelimlerinin ve bu hizmetlerin nasıl sunulduğu araştırılmak istenmiştir. Ancak sadece yerel yönetimlerin mevcut hizmetleri, gerçekleştirdikleri faaliyetlerden ziyade planlarına da bakılmak istenmiş ve strateji planları da araştırmaya dahil edilmiştir. Birleşmiş Milletlerin yaşlılık ilkelerine göre yerel yönetim hizmetlerini sınıflandırırken aksayan ya da gerçekleştirilemeyen, eksik kalan hizmet sunumu olabilir ve yaşlılara yönelik hizmetler bir alanda yığılma ile sunulabilir. Bu sebeple yerel yönetimlerin yaşlılara yönelik hizmet planlamalarının da incelenerek yerel yönetimlerin yaşlılık çalışmalarına bakış açısı, süreç içerisinde gelişen hizmetler veya uygulanamayan hizmet alanları tespit edilmek istenmektedir.

Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği tercih edilmiştir. Yerel yönetimlere ait strateji raporları ve faaliyet raporları incelenecektir.

3.2. Araştırmanın Amacı, Konusu, Önemi

Araştırmaya değer görülen ve çözülmesine çalışılan problemin ne olduğu, önemi, arka planı, bugün gelinen durum, yaşanan sorunlar, eksiklikler, alan kaynakçasında doldurulması gereken boşluklar vb. hususlar açık ve net bir şekilde ortaya konulmalıdır.

Mevcut sosyal politika üretiminde sosyal kimlik gruplarını LGBTİ+ dostu, kadın dostu, genç dostu olarak sadece belirli bir grup çerçevesinde olabildiğince homojenleştirerek aldığımızda üretilen planlar toplumda uygulanabilir ve sürdürülebilir olamıyor. Yaşlı dostu diye ele aldığımızda da sadece yaşlıya odaklandığımız için yaşlılık öncesi yaşanılan eşitsizliklerin yaşlılık dönemine aktarıldığını göz ardı ediyoruz. Bu sebeple kapsayıcı bir toplum çalışmaları için yaş dostu politikalara ihtiyaç vardır.

Kapsayıcı ve sürdürülebilir kentler için iyi yönetişim ilkeleri ile bireylerin dönemsel ve kategorilendirilmiş durumlarına hizmet geliştirmekten ziyade yaşam seyri perspektifiyle gerçekleştirilen yaş dostu hizmetlerin amacına ulaşabileceği öngörülmektedir. Kültürel yaşlanma dinamiği ile birlikte 65 yaşına gelmiş her bireyin yaşlılık durumları aynı olmadığı için yerel yönetimlerin 65 yaş ve üstü bireylere verdikleri hizmetler çeşitlilik göstermeli ve Birleşmiş Milletlerin beş yaşlılık ilkesi olan bağımsızlık, bakım, kendini gerçekleştirme,

itibar, bağımsızlık ilkelerini kapsayan yerel yönetim hizmetlerinden oluşmalıdır. Öncelikle şu anki durumu görselleştirmek ve yaş dostu yerel yönetim hizmetlerini iyi yönetişim ilkeleri ile değerlendirerek mevcut durumu ortaya koymalıyız. Birleşmiş Milletlerin yaşlılık ilkelerine göre hizmetlerin alanlarına göre sınıflandırılması ile hizmet dağılımı sunulmalıdır. Bu hizmetlerin iyi yönetişim ilkelerine göre etkin ve verimliliği açısından değerlendirilmesi hizmetlerin sürekliliği açısından önemlidir.

Araştırma kapsamında 2020 – 2024 yılı dönemi İstanbul'da bulunan yerel yönetimlerin yaşlı hizmetlerine dair güncel durumunu betimlemek amaçlanmış olup kentte yaşayan yaşlılara yerel yönetimlerin hangi alanda ve nasıl hizmet sunduğu ve kentsel alanda yerel yönetimlerin yaşlı hizmetlerinin yönetişimine odaklanılmıştır.

Araştırma yerel yönetim stratejilerinde ve uygulamalarında yaşlılara yönelik hizmetlerin nasıl temsil edildiğini göstermeyi amaçlamaktadır. Bu temsiller Birleşmiş Milletlerin belirlediği yaşlılık ilkeleri esas alınarak incelenerek kategorilendirilmiştir. İstanbul ili 39 ilçesinin tüm ilçe ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi olmak üzere 40 yerel yönetimin strateji planlarını ve faaliyet raporlarını belirlenmiş kodlar ile inceleyecektir.

Araştırma kapsamında yerel yönetimlerin yaşlılara yönelik hizmetler planlarken ve faaliyetlerini yürütürken hedef kitleyi nasıl tarif ettikleri de incelenmiştir. Yerel yönetimlerin strateji raporu ve faaliyet raporunda ''yaşlı, 65 yaş, 65+, ileri yaş, yaş almış, emekli, kıdemli vatandaş, büyükler, Alzheimer, dede, nine, ikinci bahar, çınar'' kelimeleri aratılmıştır. Strateji planlarında amaç, hedef, faaliyet, performans göstergeleri, faaliyetler gerçekleşecekken olası riskler kısmında yer alan belirlenmiş kodlar araştırmaya dahil edilmiştir.

3.3. Araştırmanın Örneklemi ve Kapsamı

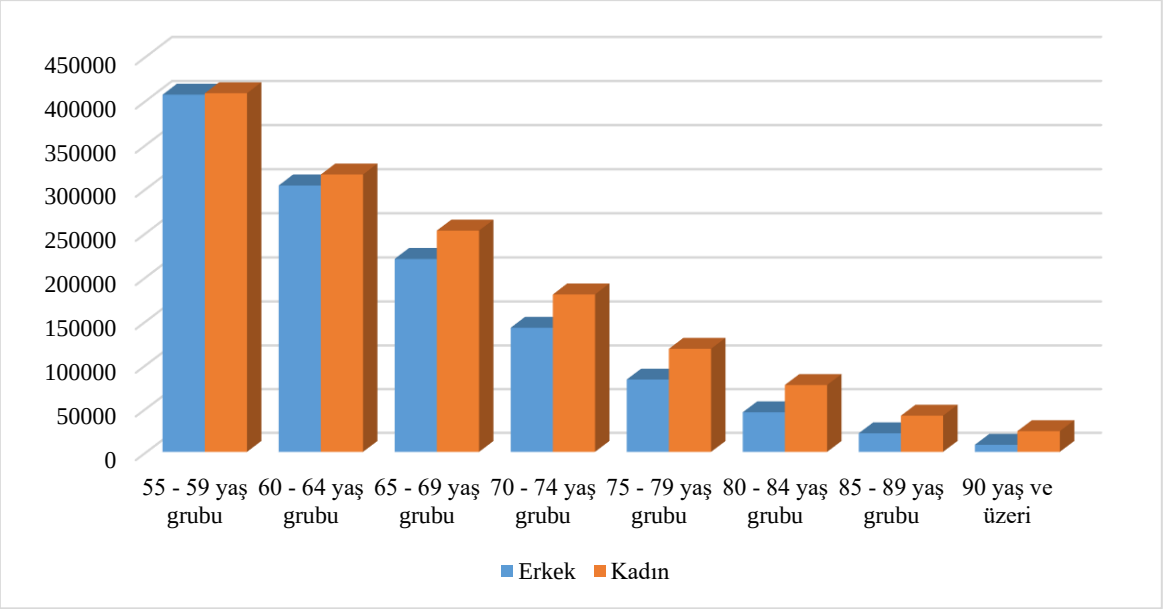
Araştırmanın çalışma grubu İstanbul ilinde bulunan 39 ilçe belediyesi ve 1 büyükşehir belediyesidir. Bu tezde Birleşmiş Milletlerin yaşlılık ilkelerine göre yerel yönetimlerin yaşlılara yönelik hizmetleri kategorilendirilerek yönetişim ilkeleri ile planlamalar ve hizmetler değerlendirileceği için stratejik plan raporları ve faaliyet raporlarının incelenmesi uygun görülmüştür.

Araştırmanın evrenine göre 81 il belediyesi, 519 ilçe belediyesinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise İstanbul ili olarak belirlenmiştir. Araştırma nezdinde örneklem İstanbul ilinin demografik yapısı, ilçe belediyelerinin 5393 Belediye Kanunu'na göre nüfusu 50.000'i geçen yerel yönetimlerin strateji planları hazırlama zorunluluğu olması ile birlikte

Türkiye'nin kültürel yaşlanma dinamiklerinin yaşandığı İstanbul ilinin kapsayıcı olması ile birlikte örneklem olarak uygun görülmüştür.

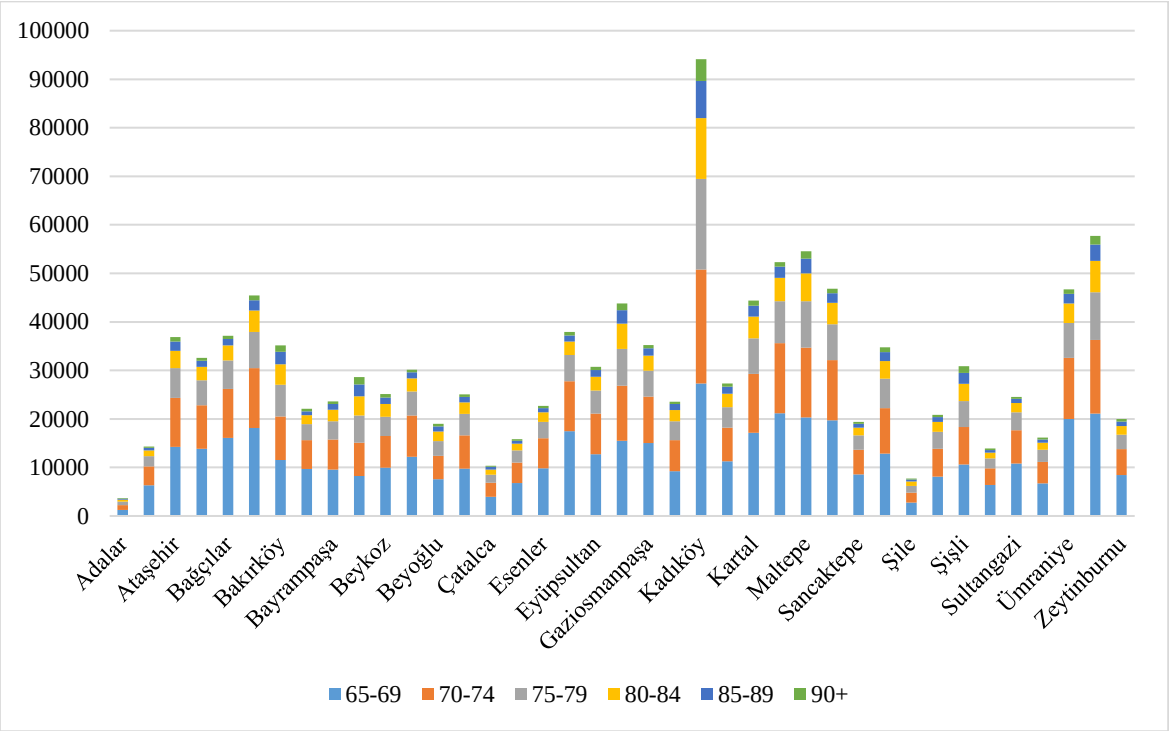
5393 Belediye Kanunu madde 41'e göre nüfusun 50.000 üzeri olan yerel yönetimlerin stratreji raporu hazırlama yükümlülüğü olması ile birlikte Adalar ve Şile Belediyesi'nin stratejik eylem raporları bulunmamaktadır. Çatalca ilçesi 50.000'i geçen nüfusu ile birlikte ilk kez araştırmaya dahil edilen 2020 – 2024 strateji eylem planını hazırlamıştır.

Şekil 8. İstanbul ilinde ikamet eden 55 yaş üzeri bireylerin yaş gruplarına dağılımı

Şekil 8'e göre İstanbul ilinde ikamet eden 55 yaş ve üstü bireylerin beşer yıllık yaş gruplarına dağılımlarına baktığımızda kadın nüfusunun erkeklere oran ile daha fazla olduğu görülmektedir. İstanbul ilinde toplam yaşlı nüfusunun 2.644.181'dir. Yaşlı nüfusun %53,53'si kadınlardan oluşmaktadır (TÜİK,2022).

Şekil 9. Yaş gruplarının İstanbul ilçelerine göre dağılımı

Şekil 9'a göre İstanbul ilinde bulunan 39 ilçenin en çok yaşlı bulunan ilçesi Kadıköy ilçesi olup sırasıyla Üsküdar, Maltepe, Küçükçekmece ilçeleri toplam yaşlı nüfusu 50.000'i geçen ilçelerdir. Yaşlı nüfusu 50.000'e yaklaşan Pendik, Ümraniye ilçeleri takip etmektedir. İstanbul ilinde en az yaşlı nüfusunun olduğu ilçe ise Adalar olmak üzere Şile ve Çatalca ilçeleri takip etmektedir.

Araştırma kapsamında İstanbul ilinde bulunan yerel yönetimlerin 2020 – 2024 yılı strateji raporları incelenirken ilçede demografik yapıya göre kaynakların dağılımı planlanmaktadır. Yaşlılara yönelik planlamalarda ve faaliyetlerin gerçekleşmesinde hizmet verilecek yaşlıların oranı önem arz etmektedir. İstanbul'da yaşlı nüfusunun ilçelere göre dağılımına baktığımızda Şekil 9'da görüldüğü üzere en az yaşlı nüfusu Adalar'da bulunmaktadır. Ancak yerel yönetimlerin bulundukları ilçenin kırılımlarına, ilçe bazlı yaşlı yoğunluğuna bakarak hizmet planlamaları yaptığı düşünülerek her ilçenin yaşlı bağımlılık oranı araştırma kapsamında sınıflandırılmıştır. Türkiye'nin 2022 yılı yaşlı bağımlılık oranı 14,55 iken İstanbul'un yaşlı bağımlılık oranı 10,59'dur (TÜİK,2023). Tablo 16'ya göre İstanbul ilçelerinde en düşük yaşlı bağımlılık oranı %5,51 ile Esenyurt ilçesi ve en yüksek yaşlı bağımlılık oranının olduğu ilçe ise %32,94 ile Adalar'dır.

Tablo 16. İstanbul ilçelerinin yaşlı bağımlılık oranı ve 65+ yaşlıların nüfus dağılımları

İlçeler	65-69 Yaş	70-74 Yaş	75-79 Yaş	80-84 Yaş	85-89 Yaş	90+ Yaş	Yaşlı Bağımlılık Oranı (%)
Esenyurt	17473	10300	5400	2787	1266	668	5,51
Sancaktepe	8595	5063	2929	1605	799	404	5,62
Sultanbeyli	6368	3454	2028	1216	531	306	5,67
Başakşehir	9666	5959	3311	1835	810	489	6,16
Sultangazi	10817	6839	3688	1943	841	419	6,45
Arnavutköy	6352	3852	2102	1180	545	285	6,5
Bağcılar	16065	10150	5864	3059	1358	666	7,02
Esenler	9838	6167	3413	1960	870	409	7,02
Çekmeköy	6782	4259	2454	1389	616	318	7,45
Tuzla	6737	4389	2534	1451	664	348	7,75
Kağıthane	11273	6925	4203	2817	1419	679	7,89
Pendik	19725	12398	7363	4415	1983	930	8,7
Ümraniye	19955	12617	7224	4026	1929	949	8,74
Küçükçekmece	21180	14460	8628	4833	2255	972	8,95
Zeytinburnu	8465	5288	2969	1825	933	479	9,36
Gaziosmanpaşa	15023	9562	5372	3116	1514	661	9,88
Eyüpsultan	12697	8399	4736	2843	1400	640	9,94
Avcılar	13836	8960	5171	2756	1293	597	10,01
Beylikdüzü	12214	8504	4926	2710	1262	549	10,38
Bahçelievler	18134	12339	7422	4437	2130	958	10,46
Beyoğlu	7547	4876	2981	1987	1062	508	11,22
Güngören	9256	6350	3886	2323	1238	522	11,41
Bayrampaşa	9543	6191	3796	2393	1170	485	11,7
Ataşehir	14229	10108	6134	3590	1875	959	11,93
Kartal	17167	12099	7316	4499	2220	1108	12,62
Büyükçekmece	9730	6908	4368	2409	1148	480	12,82
Silivri	8139	5700	3502	2022	1035	410	13,23
Sarıyer	12877	9366	6053	3603	1852	988	13,34
Beykoz	9945	6546	3977	2630	1319	700	13,96
Maltepe	20290	14414	9533	5769	3040	1529	14,01
Şişli	10594	7714	5348	3604	2194	1395	14,72
Üsküdar	21077	15204	9808	6448	3381	1788	15,03
Fatih	15527	11324	7602	5155	2824	1342	16,62
Çatalca	3980	2844	1695	1044	561	224	19,28
Bakırköy	11534	8984	6505	4255	2537	1327	22,3
Beşiktaş	8259	6836	5592	3956	2477	1502	22,71
Şile	2751	2038	1408	907	415	194	26,13
Kadıköy	27302	23459	18697	12529	7641	4521	28,12
Adalar	1264	971	702	411	225	127	32,94

3.4. Araştırmanın Veri Toplama Aracı

Yerel yönetimler 5393 Belediye Kanunu kapsamında nüfusu 50.000'i geçen yerel yönetimler strateji planlarını hazırlamalı ve faaliyet raporlarını da yıllık olarak hazırlayarak kamuoyu ile raporlarını şeffaf bir şekilde paylaşmalıdır. Bu sebeple yerel yönetimler resmi web sitelerinde strateji raporlarını ve faaliyet raporlarını yayımlamaktadırlar. İyi bir

yönetişim için bunu sağlayan yerel yönetimlerin resmi web sitelerinde strateji planı ve faaliyet raporlarının olup olmadığı incelenmiş ve araştırmanın verileri toplanmıştır. Kamuoyu ile şeffaf bir şekilde paylaşmayan yerel yönetimlerden ise 9/10/2003 tarihli 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında strateji planları ve faaliyet raporları yerel yönetimlerden dilekçe yolu ile talep edilmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve İstanbul'un 38 ilçe belediyesine dair strateji raporu ve faaliyet raporu kamuoyu ile şeffaf bir şekilde paylaşılmıştır. Bahçelievler Belediyesi web sitesinde strateji raporunu paylaşmış olup kamuoyu ile paylaşılmayan faaliyet raporu 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında dilekçe yolu ile edinilmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile birlikte İstanbul'un 39 ilçe yerel yönetimlerinin araştırma kapsamında belirlenmiş kodlar ile strateji raporları ve faaliyet raporları taranarak doğrudan yaşlılara yönelik hedefler ve faaliyetler BM yaşlılık ilkelerine göre sınıflandırılmıp olup alfabetik sıraya göre Ek 1'den Ek 40'a kadar yerel yönetimlerin bilgileri raporda geçen cümleler ve nasıl sınıflandırıldığı aktarılmıştır. Ek 41'de ise tüm yerel yönetimlerin BM yaşlılık ilkelerine göre strateji raporlarının ve faaliyet raporlarının veri tabanı aktarılmıştır.

3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada yerel yönetimlerin yaşlılara yönelik hizmet planlamaları strateji raporları üzerinden incelenmek istenmiştir. 03/07/2005 yılında 5393 No'lu Belediye Kanunu'nun 41. Maddesine göre nüfusu 50.000'in altında olan belediyelerde stratejik plân yapılması zorunlu olmadığı için Adalar Belediyesi ve Şile Belediyesi'nin nüfusları 50.000'e ulaşmaması nedeniyle plan hazırlama insiyatifleri mevcut yerel yönetime bırakılmıştır. Stratejik raporlarını isteğe bağlı olarak hazırlama yükümlülüğüne sahip Adalar Belediyesi ve Şile Belediyesi strateji raporu hazırlamayı tercih etmemiştir. 5393 No'lu Kanuna göre; belediye başkanı, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plânı ve programı ile varsa bölge plânına uygun olarak stratejik plânı belediye meclisine sunmaları gerektiği için göreve gelen yeni yerel yönetimin hizmetlerin sunulmasından önce yaşlılara yönelik hizmetler hakkında inceleme yapılamamıştır.

5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve Kamu İdarelerince Hazırlanacak Faaliyet Raporları Hakkında Yönetmelik doğrultusunda yerel yönetimlerin faaliyet raporlarını hazırlarken dikkat edilmesi hususlara dair başlıklar, içerikler belli standartlar ile aktarılmıştır, ancak yerel yönetimlerin iyi hazırlanmamış faaliyet raporları araştırmanın sınırlılıkları arasında olup yaşlılara yönelik hizmet planlamalarının incelenmesini etkilemiştir.

Yerel yönetimlerin toplam nüfusları, nüfus içinde yaşlı yoğunlukları, insani ve fiziki kaynaklarının farklı olması, yerel yönetimlerin farklı kurum kültürleri, müdürlük sayıları ve görevlendirme dağılımları, yerel yönetim içi müdürlük yönetmelikleri, kent konseyi ve STK gibi sivil insiyatifin gücü ve motivasyon farklılıklarının bulunması gibi etkenler her yerel yönetimin sürecini ve hizmet sunumunu farklılaştıran çeşitli faktörlerdendir. Bu sebeple araştırma kapsamında yerel yönetimlerin genel durumunun betimlenmesi neticesinde yaşlı bağımlılık oranına göre sınıflandırılarak doğrudan yaşlılara yönelik hizmet planlamaları ve faaliyetlendirmeleri incelenmiş olup ilçede sadece yaşlı yoğunluğuna bağlı olarak hizmet çeşitliliği ve hizmet yoğunluğunun sağlanmadığı araştırmanın sınırlılıklarındandır.

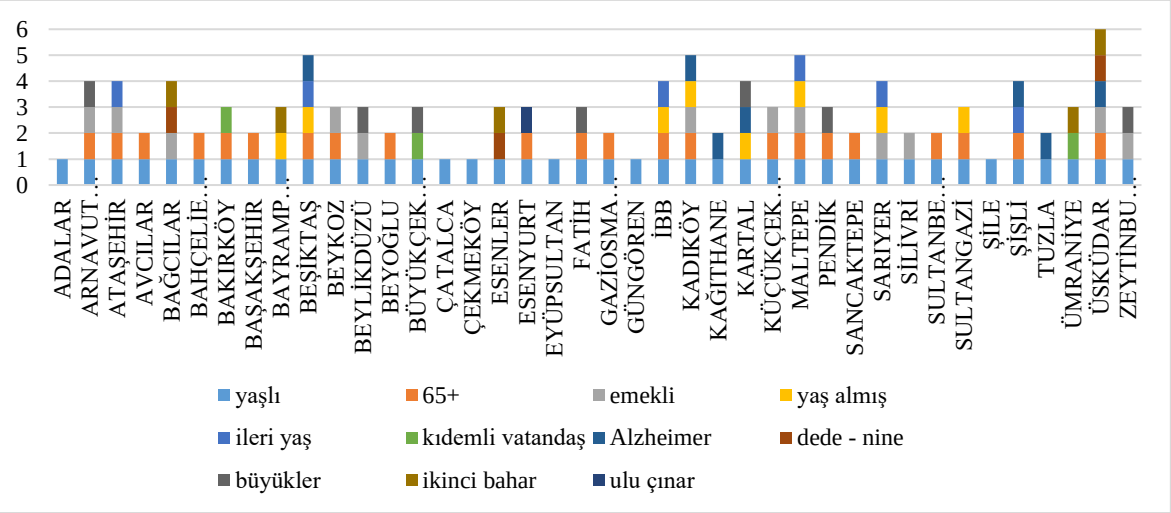
Araştırma kapsamında 2020 – 2024 yılı strateji planı ve 2022 yılı faaliyet raporu incelenmiş olup hizmetlerin 2021 ve 2023 yılı faaliyet raporları araştırma kapsamında olmadığı için gerçekleşen hizmetlerin sürdürülebilirliği araştırmanın sınırlılığıdır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Araştırma dahilinde bulunan 39 ilçe belediyesi ve 1 büyükşehir belediyesinin Birleşmiş Milletlerin beş yaşlılık ilkesine dair dağılımları ve yönetsel anlamda hizmetlerin şeffaflığı ve hesap verebilirliği incelenirken yerel yönetim raporlarında ‘’yaşlı’’ söyleminden kaçınıldığı fark edilmiş olup tarama çalışmalarındaki kodlar genişletilmiştir.

Şekil 10. Yerel yönetimlerin strateji ve faaliyet raporlarında ‘’yaşlı’’ lara yönelik kullanılan kelimeler

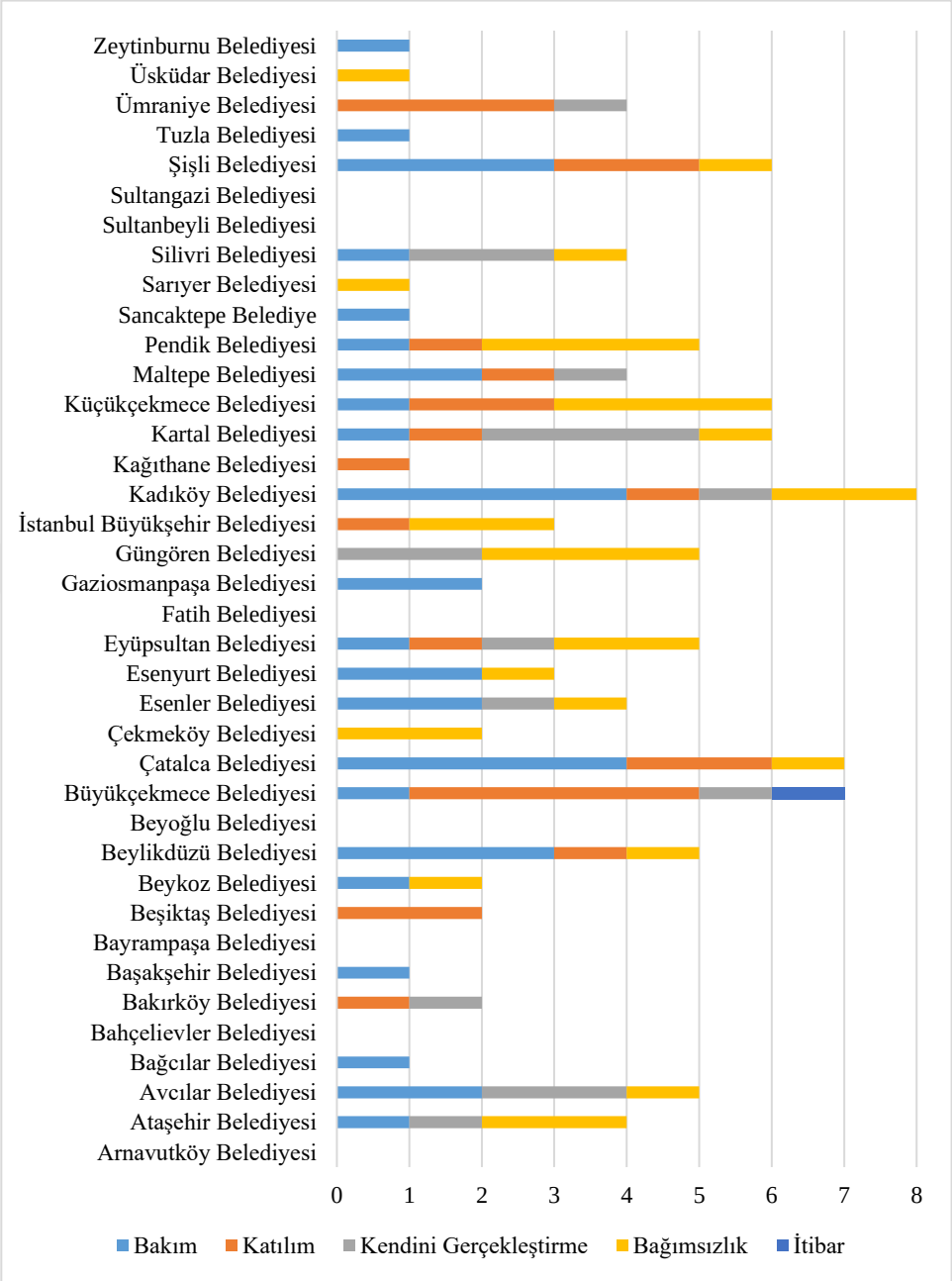

Şekil 10’da görüldüğü üzere yerel yönetimler yaşlılara yönelik stratejilerini ve gerçekleştirdiği faaliyetleri aktarırken raporlarında ‘’yaşlı’’ kelimesi yerine farklı ifadeleri tercih edebilmektedir. Adalar Belediyesi ‘’yaşlı’’ ifadesini; Arnavutköy Belediyesi ‘’yaşlı’’, ‘’65+’’, ‘’büyükler’’, ‘’emekli’’ ifadelerini; Ataşehir Belediyesi yaşlı, 65+, ileri yaş, emekli ifadelerini, Avcılar Belediyesi “yaşlı”, “65+” ifadelerini, Bağcılar Belediyesi “yaşlı”, “emekli”, “dede-nine”, “ikinci bahar”; Bahçelievler Belediyesi “yaşlı”, “65+”, Bakırköy Belediyesi “yaşlı”, “kıdemli vatandaş”, “65+”; Başakşehir Belediyesi “yaşlı”, “65+”, Bayrampaşa Belediyesi “yaşlı”, “yaş almış”, “ikinci bahar”; Beşiktaş Belediyesi “ileri yaş”, “yaşlı”, “65+”, “yaş almış”, “Alzheimer”; Beykoz Belediyesi “yaşlı”, “emekli”, “65+”; Beylikdüzü Belediyesi “yaşlı”, “emekli”, “büyükler”; Beyoğlu Belediyesi “yaşlı”, “65+”; Büyükçekmece Belediyesi “yaşlı”, “büyükler”, “kıdemli vatandaş”; Çatalca Belediyesi “yaşlı”; Çekmeköy Belediyesi “yaşlı”; Esenler Belediyesi “yaşlı”, “dede-nine”, “ikinci bahar”; Esenyurt Belediyesi “yaşlı”, “çınar”, “65+”; Eyüpsultan Belediyesi “yaşlı”; Fatih

Belediyesi “yaşlı”, “65+”, “büyükler”; Gaziosmanpaşa Belediyesi “yaşlı”, “65+”, Güngören Belediyesi “yaşlı”; İstanbul Büyükşehir Belediyesi “yaşlı”, “65+”, “ileri yaş”, “yaş almış”; Kadıköy Belediyesi “yaşlı”, “65+”, “yaş almış”, “emekli”, “Alzheimer”; Kağıthane Belediyesi “yaşlı”, “Alzheimer”; Kartal Belediyesi “yaşlı”, “yaş almış”, “büyükler”, “Alzheimer”; Küçükçekmece Belediyesi “yaşlı”, “65+”, “emekli”; Maltepe Belediyesi “yaşlı”, “65+”, “yaş almış”, “ileri yaş”, “emekli”; Pendik Belediyesi “yaşlı”, “65+”, “büyükler”; Sancaktepe Belediyesi “yaşlı”, “65+”; Sarıyer Belediyesi “yaşlı”, “ileri yaş”, “emekli”, “yaş almış”; Silivri Belediyesi “yaşlı”, “emekli”, Sultanbeyli Belediyesi “yaşlı”, “65+”, Sultangazi Belediyesi “yaşlı”, “65+”, “yaş almış”; Şile Belediyesi “yaşlı”; Şişli Belediyesi “yaşlı”, “65+”, “ileri yaş”, “Alzheimer”; Tuzla Belediyesi “yaşlı”, “Alzheimer”; Ümraniye Belediyesi “yaşlı”, “kıdemli vatandaş”, “ikinci bahar”; Üsküdar Belediyesi “yaşlı”, “65+”, “emekli”, “ikinci bahar”, “Alzheimer”, “dede-nine”; Zeytinburnu Belediyesi “yaşlı”, “emekli” ifadeleri kullanılmıştır.

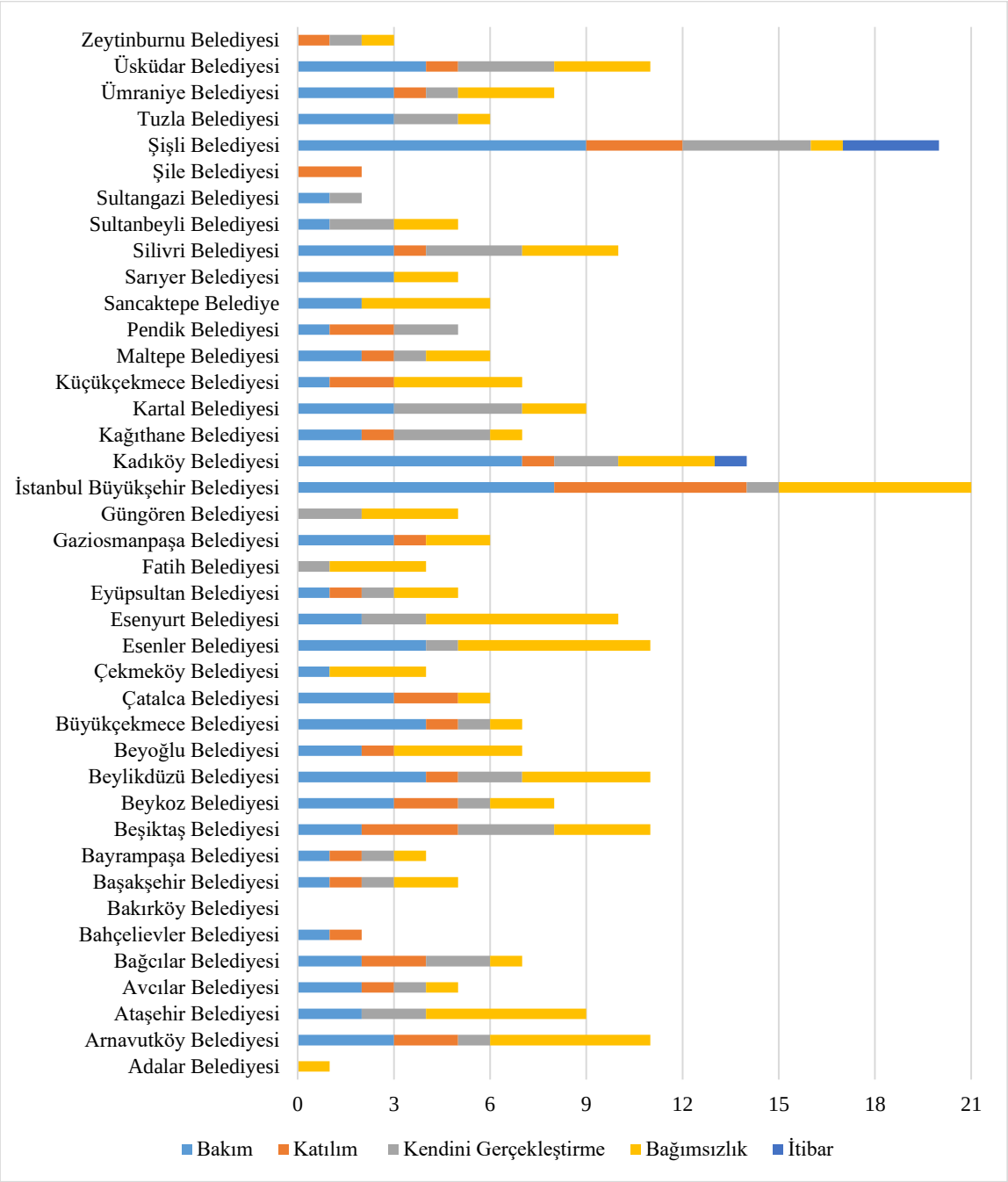
Yerel yönetimlerin 40 tanesi (%100) yaşlı ifadesini, 22 yerel yönetim (%55) 65+ ifadesini, 12 yerel yönetim (%30) emekli ifadesini, 8 yerel yönetim (%20) yaş almış ifadesini, 7 yerel yönetim (%17,5) Alzheimer ifadesini, 7 yerel yönetim (%17,5) büyükler ifadesini, 6 yerel yönetim (%15) ileri yaş ifadesini, 5 yerel yönetim (%12,5) ikinci bahar ifadesini, 3 yerel yönetim (%7,5) kıdemli vatandaş ifadesini, 3 yerel yönetim (%7,5) dede – nine ifadesini, 1 yerel yönetim (%2,5) ulu çınar ifadesini kullanmıştır.

Şekil 11. Yerel yönetimlerin strateji raporunda BM yaşlılık ilkeleri dağılımı

5393 No'lu Belediye Kanunu madde 41'e göre ''Nüfusu 50.000'in altında olan belediyelerde stratejik plân yapılması zorunlu değildir''. Stratejik eylem planı hazırlama zorunluluğu bulunmayan Adalar Belediyesi ve Şile Belediyesi'nin strateji eylem planlarının bulunmaması sebebiyle grafikte yer almamaktadır. İstanbul ili ilçe belediyelerine ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nden oluşan 38 yerel yönetimin 2020 – 2024 yılı strateji raporları incelendiğinde Arnavutköy Belediyesi, Bahçelievler Belediyesi, Bayrampaşa Belediyesi, Beyoğlu Belediyesi, Fatih Belediyesi, Sultanbeyli Belediyesi, Sultangazi Belediyesi olmak üzere toplam 7 belediyenin beş yıllık strateji planlarında yaşlılara yönelik hedeflerinin olmadığı tespit edilmiştir.

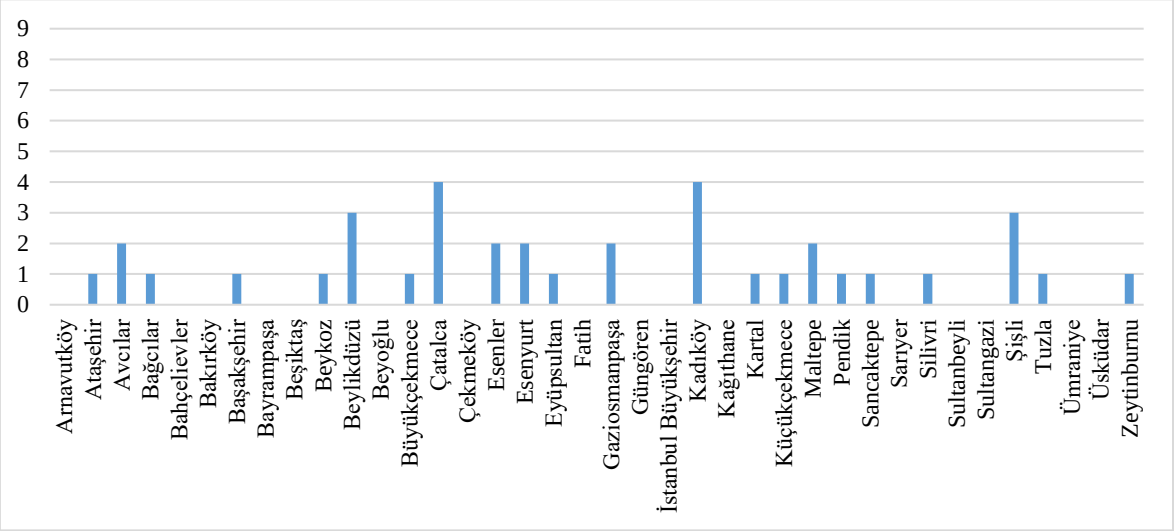
Şekil 12. Yerel yönetimlerin faaliyet raporlarında BM yaşlılık ilkeleri dağılımı

Şekil 12'de görüldüğü üzere İstanbul ilinde yer alan yerel yönetimlerin 2022 yılı faaliyet raporları incelendiğinde toplam 40 yerel yönetim içerisinden sadece Bakırköy Belediyesi'nin 2022 yılına dair faaliyet raporunda yaşlılara yönelik hizmetlerinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

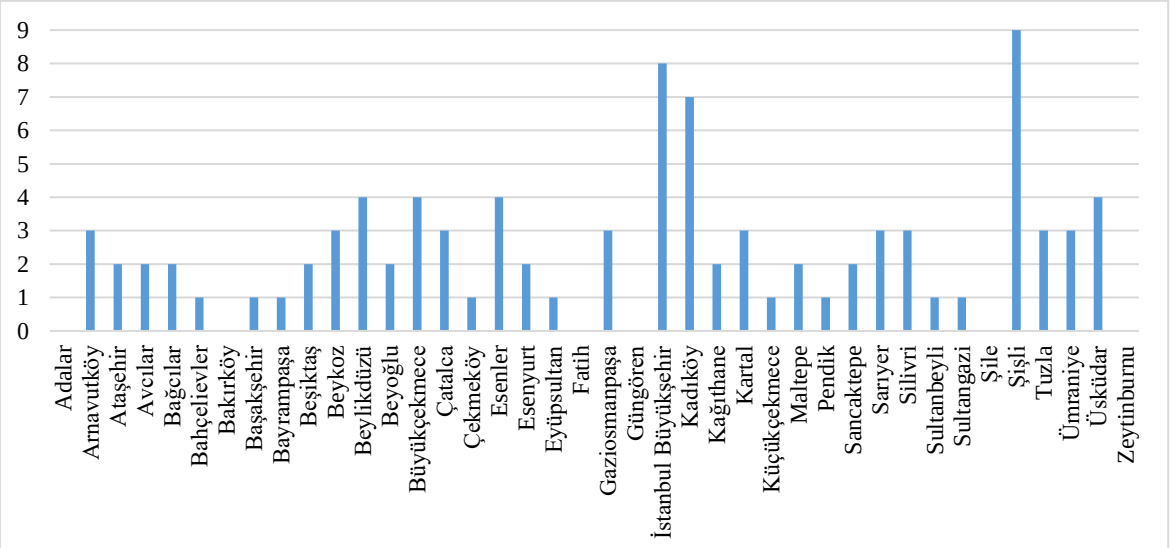
Doğrudan yaşlılara yönelik olarak İstanbul ilinde 2022 yılında en çok faaliyet türü ile faaliyetlerini gerçekleştirmiş ve raporlamış birinci yerel yönetim İstanbul Büyükşehir Belediyesi olup 21 faaliyet gerçekleştirmiştir. Büyükşehiri takip ederek ikinci sırada Şişli Belediyesi 20 faaliyet ve üçüncü sırada Kadıköy Belediyesi 14 faaliyet gerçekleştirmiştir.

Şekil 13. Yerel yönetimlerin strateji raporunda yer verilen BM bakım ilkesi

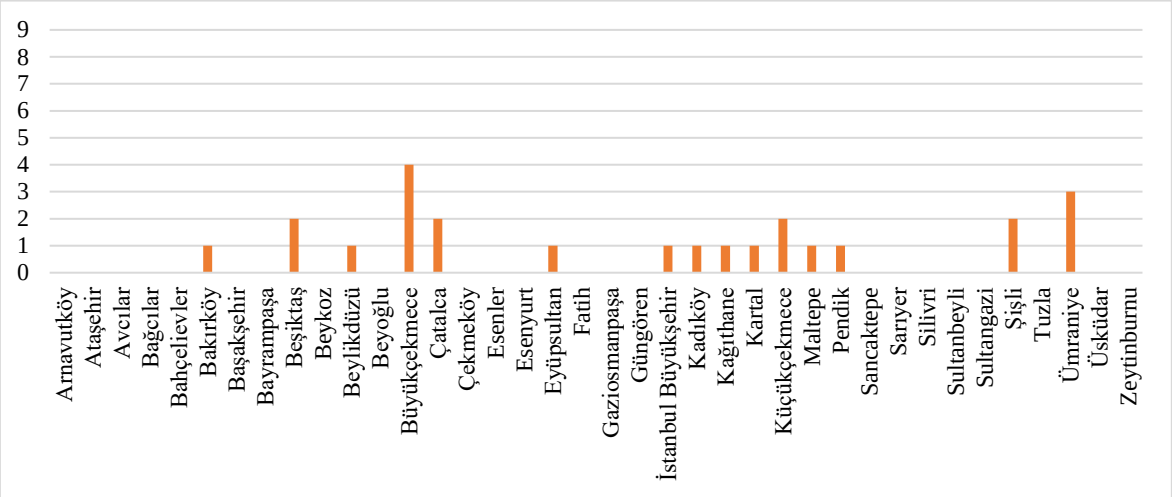
Şekil 13'de görüldüğü üzere 2020 – 2024 yılı strateji raporunda İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne baktığımızda yaşlıların bakımına dair bir strateji olmadığı dikkat çekmektedir. İlçe belediyelerine ilişkin olarak stratejik planlarında Arnavutköy Belediyesi, Bahçelievler Belediyesi, Bakırköy Belediyesi, Bayrampaşa Belediyesi, Beşiktaş Belediyesi, Beyoğlu Belediyesi, Çekmeköy Belediyesi, Fatih Belediyesi, Güngören Belediyesi, Kağıthane Belediyesi, Sarıyer Belediyesi, Sultanbeyli Belediyesi, Sultangazi Belediyesi, Ümraniye Belediyesi, Üsküdar Belediyesi'nin yaşlıların bakım hizmetlerine dair stratejisi bulunmamaktadır.

Şekil 14. Yerel yönetimlerin 2022 yılı faaliyet raporunda yer verilen BM bakım ilkesi

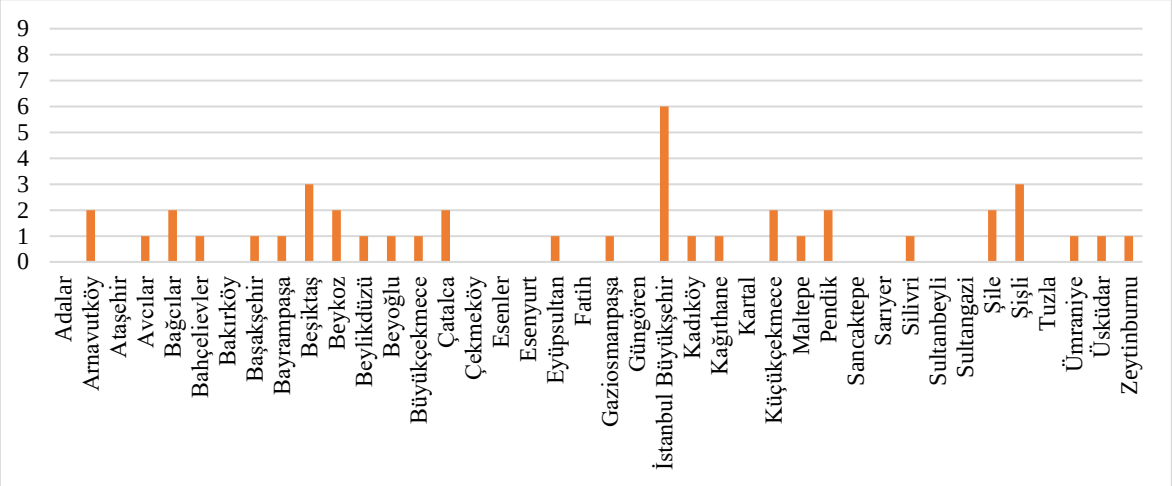
Şekil 14'te İstanbul ili 2022 yılı faaliyet raporlarının yaşlılara yönelik bakım hizmetleri incelendiğinde toplam 5 yerel yönetim olmak üzere Adalar Belediyesi, Bakırköy Belediyesi, Fatih Belediyesi, Güngören Belediyesi, Şile Belediyesi'nin BM yaşlı ilkelerinden bakım ilkesine dair bir çalışmasının faaliyet raporunda yer almadığı tespit edilmiştir. 2022 yılında yaşlılara yönelik bakım ilkesini en çok faaliyetlendiren ve hizmet çeşitliliği olan yerel yönetim Şişli Belediyesi iken bakım ilkesine dair en az hizmet veren yerel yönetimler Bahçelievler, Başakşehir, Bayrampaşa, Çekmeköy, Eyüpsultan, Küçükçekmece, Pendik, Sultanbeyli, Sultangazi belediyeleridir. Şişli Belediyesi Birleşmiş Milletler yaşlılara yönelik bakım ilkesine dair 9 farklı hizmet geliştirirken ikinci sırada 8 hizmet türü ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi yer almaktadır.

Şekil 15. Yerel yönetimlerin strateji raporunda yer verilen BM katılım ilkesi

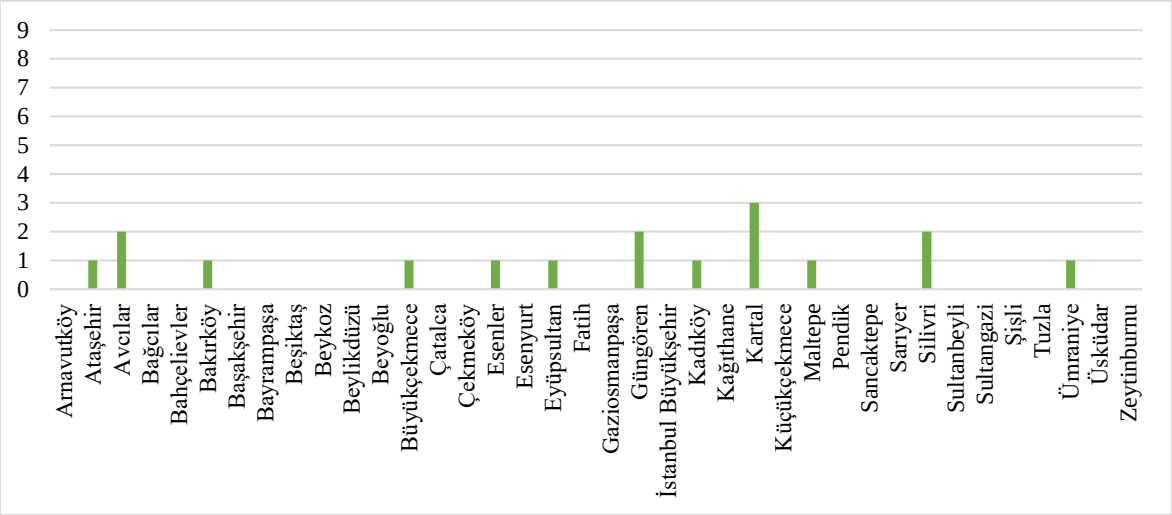
Şekil 15'te görüldüğü üzere 2020 – 2024 yılı strateji raporunda 40 yerel yönetimden 15'inin (%39,4) yaşlıların katılımına dair stratejik hedefi bulunmaktadır. İstanbul ili belediyelerinin stratejik planlarında Arnavutköy, Ataşehir, Avcılar, Bağcılar, Bahçelievler, Başakşehir, Bayrampaşa, Beykoz, Beyoğlu, Çekmeköy, Esenler, Esenyurt, Fatih, Gaziosmanpaşa, Güngören, Sancaktepe, Sarıyer, Silivri, Sultanbeyli, Sultangazi, Tuzla, Üsküdar ve Zeytinburnu Belediyesi'nin yaşlıların katılımlarına dair stratejik planı bulunmamaktadır. 2020 - 2024 yılları stratejik planlamalarında İstanbul ili yerel yönetimleri arasında yaşlılara yönelik katılım ilkesine dair 4 farklı stratejik hedefi ile en çok stratejisi bulunan yerel yönetim Büyükçekmece Belediyesidir.

Şekil 16. Yerel yönetimlerin faaliyet raporunda yer verilen BM katılım ilkesi

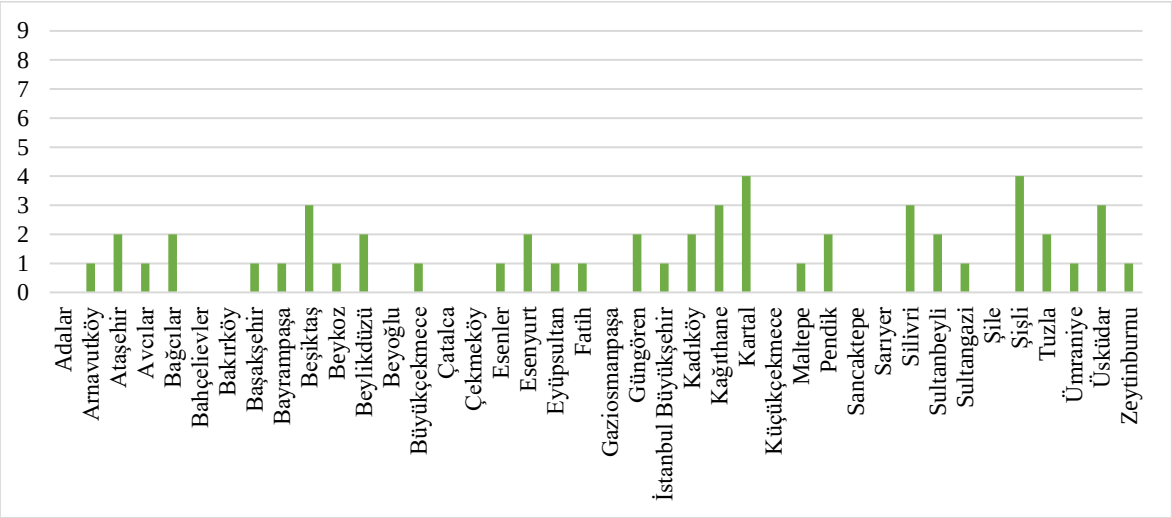
Şekil 16'da İstanbul ili 2022 yılı faaliyet raporlarının yaşlıların katılımlarına yönelik hizmetler incelendiğinde toplam 13 yerel yönetim olmak üzere Adalar, Ataşehir, Bakırköy, Çekmeköy, Esenler, Esenyurt, Fatih, Güngören, Kartal, Sancaktepe, Sarıyer, Sultanbeyli, Sultangazi, Tuzla Belediyesi'nin BM yaşlılara yönelik katılım ilkesine dair bir çalışmasının faaliyet raporunda yer almadığı tespit edilmiştir. 2022 yılında yaşlılara yönelik katılım ilkesini en çok faaliyetlendiren ve hizmet çeşitliliği olan yerel yönetim İstanbul Büyükşehir Belediyesi iken katılım ilkesine dair en az hizmet veren yerel yönetimler toplam 3 olmak üzere Avcılar, Bahçelievler, Başakşehir, Bayrampaşa, Beylikdüzü, Beyoğlu, Büyükçekmece, Eyüpsultan, Gaziosmanpaşa, Kadıköy, Kağıthane, Maltepe, Pendik, Silivri, Üsküdar, Zeytinburnu Belediyeleridir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Birleşmiş Milletlerin yaşlılara yönelik katılım ilkesine dair 6 farklı hizmet geliştirirken ikinci sırada 3 hizmet türü ile Şişli Belediyesi yer almaktadır.

Şekil 17. Yerel yönetimlerin strateji raporunda yer verilen BM kendini gerçekleştirme ilkesi

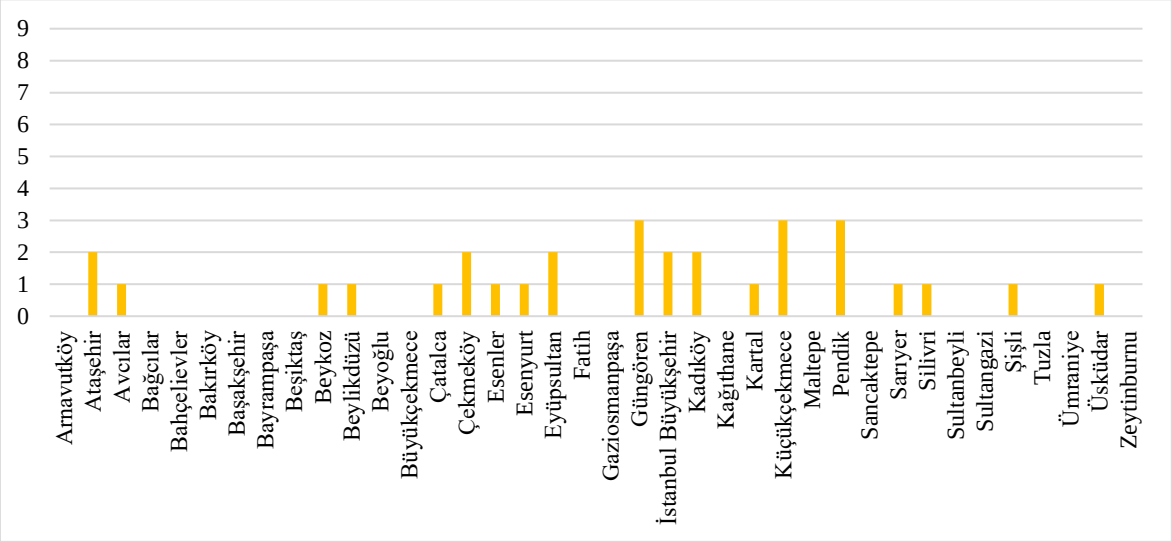
Şekil 17'de görüldüğü üzere 2020 – 2024 yılı strateji raporunda 40 yerel yönetimden 12'sinin (%31,5'inin) yaşlıların kendilerini gerçekleştirmelerine dair stratejik hedefi bulunmaktadır. İstanbul ili belediyelerinin stratejik planlarında Arnavutköy, Bağcılar, Bahçelievler, Başakşehir, Bayrampaşa, Beşiktaş, Beykoz, Beylikdüzü, Beyoğlu, Çatalca, Çekmeköy, Esenyurt, Fatih, Gaziosmanpaşa, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Kağıthane, Küçükçekmece, Pendik, Sancaktepe, Sarıyer, Sultanbeyli, Sultangazi, Tuzla, Üsküdar ve Zeytinburnu Belediyesi'nin yaşlıların kendini gerçekleştirmelerine dair beş yıllık yerel yönetim hizmetlerine ilişkin stratejik planı bulunmamaktadır. 2020 - 2024 yılları stratejik planlamalarında İstanbul ili yerel yönetimleri arasında yaşlılara yönelik kendini gerçekleştirme ilkesine dair 3 farklı stratejik hedefi ile en çok stratejisi bulunan yerel yönetim Kartal Belediyesidir. İkinci sırada Avcılar, Güngören ve Silivri Belediyesi iki stratejik hedef ile Ataşehir, Bakırköy, Büyükçekmece, Esenler, Eyüpsultan, Kadıköy, Maltepe, Ümraniye bir stratejik hedefinin olduğunu strateji raporunda beyan ederek 2020 – 2024 yılları arasında gerçekleştireceğine dair taahhütte bulunmaktadır.

Şekil 18. Yerel yönetimlerin faaliyet raporunda yer verilen BM kendini gerçekleştirme ilkesi

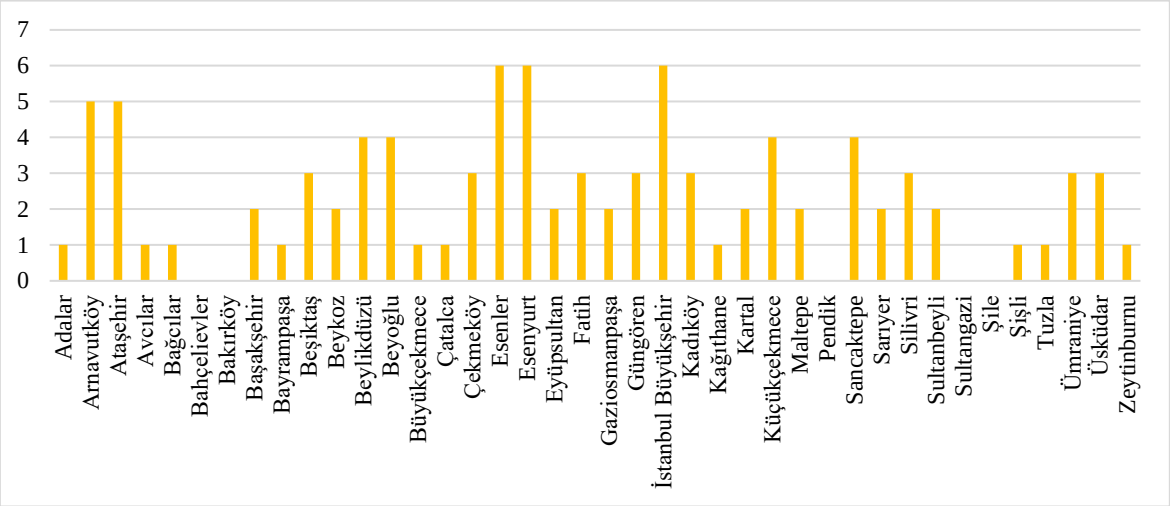
Şekil 18'e göre İstanbul ili 2022 yılı faaliyet raporlarının yaşlıların kendilerini gerçekleştirmelerine imkan verecek hizmetleri incelendiğinde toplam 12 yerel yönetim olmak üzere Adalar, Bahçelievler, Bakırköy, Beyoğlu, Çatalca, Çekmeköy, Gaziosmanpaşa, Küçükçekmece, Sancaktepe, Sarıyer, Şile, Ümraniye Belediyesi'nin BM yaşlılara yönelik kendilerini gerçekleştirme ilkesine dair bir çalışmasının faaliyet raporunda yer almadığı tespit edilmiştir. 2022 yılında yaşlılara yönelik kendilerini gerçekleştirme ilkesini en çok faaliyetlendiren ve hizmet çeşitliliği olan yerel yönetimler Kartal Belediyesi, Şişli Belediyesi, Üsküdar Belediyesidir. Kendilerini gerçekleştirme ilkesine dair en az hizmet çeşitliliği olan yerel yönetimler toplam 13 olmak üzere Arnavutköy, Avcılar, Başakşehir, Bayrampaşa, Beykoz, Büyükçekmece, Esenler, Eyüpsultan, Fatih, İstanbul Büyükşehir, Maltepe, Sultangazi, Zeytinburnu Belediyeleridir. Kartal, Şişli, Üsküdar Belediyeleri Birleşmiş Milletlerin yaşlılara yönelik kendilerini gerçekleştirme ilkesine dair 4 farklı hizmeti gerçekleştirmektedir.

Şekil 19. Yerel yönetimlerin strateji raporunda yer verilen BM bağımsızlık ilkesi

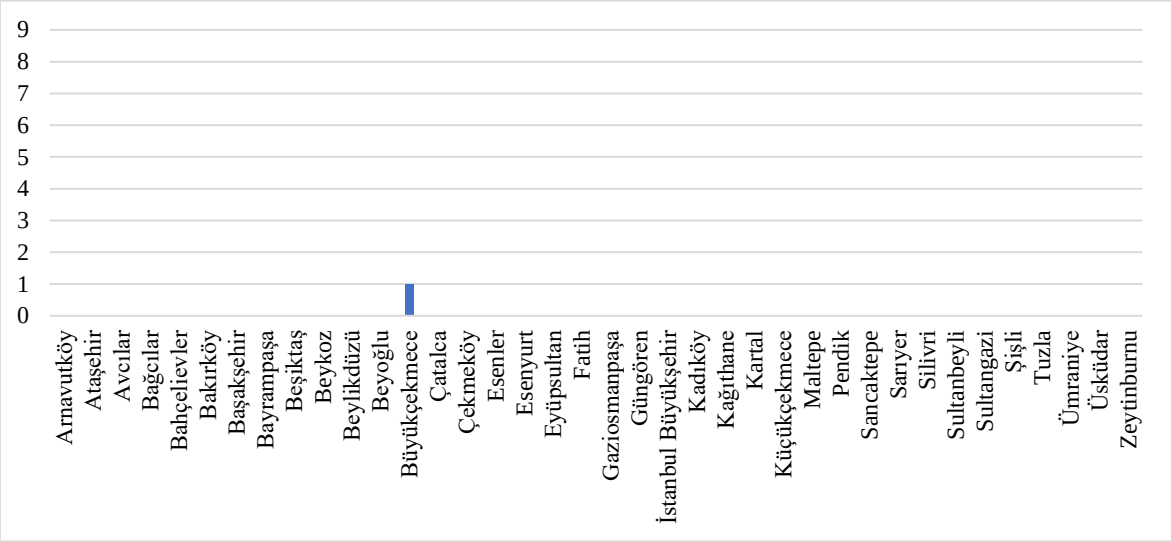
Şekil 19'da görüldüğü üzere 2020 – 2024 yılı strateji raporunda 40 yerel yönetimden 19'unun (%50) yaşlıların bağımsızlığına dair stratejik hedefi bulunmaktadır. İstanbul ili belediyelerinin stratejik planlarında Arnavutköy, Bağcılar, Bahçelievler, Bakırköy, Başakşehir, Bayrampaşa, Beşiktaş, Beyoğlu, Büyükçekmece, Fatih, Gaziosmanpaşa, Kağıthane, Maltepe, Sancaktepe, Sultanbeyli, Sultangazi, Tuzla, Ümraniye ve Zeytinburnu Belediyesi'nin yaşlıların bağımsızlığına dair stratejik planı bulunmamaktadır. 2020 - 2024 yılları stratejik planlamalarında İstanbul ili yerel yönetimleri arasında yaşlılara yönelik bağımsızlık ilkesi kapsamında en çok stratejisi bulunan yerel yönetimler Güngören, Küçükçekmece, Pendik Belediyeleridir. Birleşmiş Milletlerin yaşlılara yönelik bağımsızlık ilkesi kapsamında 3 farklı stratejik hedefi olan Güngören, Küçükçekmece ve Pendik Belediyesi; 2 farklı stratejik hedefi ile Ataşehir, Çekmeköy, Eyüpsultan, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Kadıköy Belediyesi, 1 stratejik hedefi ile Avcılar, Beykoz, Beylikdüzü, Çatalca, Esenler, Esenyurt, Kartal, Sarıyer, Silivri, Şişli, Üsküdar Belediyeleri bulunmaktadır.

Şekil 20. Yerel yönetimlerin faaliyet raporunda yer verilen BM bağımsızlık ilkesi

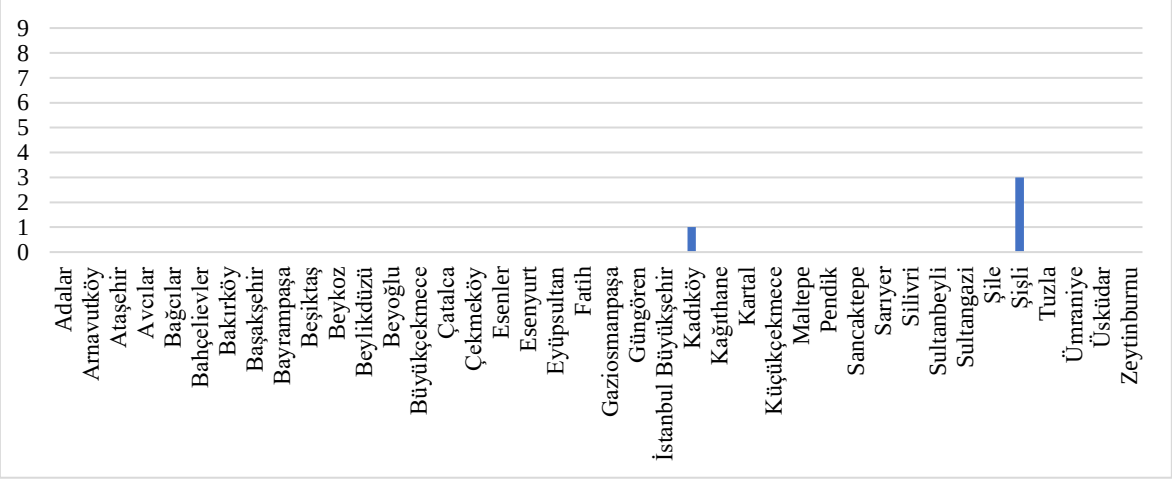
Şekil 20'ye göre İstanbul ili 2022 yılı faaliyet raporlarında yaşlıların bağımsız yaşamlarını destekleyen hizmetler incelendiğinde toplam 5 yerel yönetim olmak üzere Bahçelievler, Bakırköy, Pendik, Sultangazi ve Şile Belediyesi'nin BM yaşlılara yönelik bağımsızlık ilkesine dair bir çalışmasının faaliyet raporunda yer almadığı tespit edilmiştir. 2022 yılında yaşlılara yönelik bağımsızlık ilkesini en çok faaliyetlendiren ve hizmet çeşitliliği olan yerel yönetim İstanbul Büyükşehir Belediyesidir. Bağımsızlık ilkesine dair en az hizmet çeşitliliği olan yerel yönetimler toplam 3 olmak üzere Arnavutköy, Avcılar, Bağcılar, Bayrampaşa, Büyükçekmece, Çatalca, Kağıthane, Şişli, Tuzla, Zeytinburnu Belediyeleridir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Birleşmiş Milletlerin yaşlılara yönelik bağımsızlık ilkesine dair 7 farklı hizmeti gerçekleştirmiştir. İkinci sırada ise Esenler ve Esenyurt Belediyesi 6 farklı hizmet türü ile yaşlıların bağımsızlıklarına dair faaliyet yürütmüştür.

Şekil 21. Yerel yönetimlerin strateji raporunda yer verilen BM itibar ilkesi

Şekil 21'de görüldüğü üzere 2020 – 2024 yılı strateji raporunda 40 yerel yönetimden sadece 1 (%2,6) yerel yönetimin yaşlıların itibarına ilişkin stratejik hedefi bulunmaktadır. 2020 - 2024 yılları stratejik planlamalarında İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile birlikte 36 İstanbul ilçe belediyesinin yaşlılara yönelik itibar ilkesi içerisinde stratejik hedefi yer almamaktadır. 2020 – 2024 yılı İstanbul ili yerel yönetimlerinde stratejik hedefi bulunan tek yerel yönetim Büyükçekmece Belediyesi'dir.

Şekil 22. Yerel yönetimlerin faaliyet raporunda yer verilen BM itibar ilkesi

Şekil 22'ye göre İstanbul ili 2022 yılı faaliyet raporlarında yaşlıların itibarlarına yönelik olarak yerel yönetimlerin sadece %5'inin faaliyet gerçekleştirdiği tespit edilmiştir.

2022 yılında yaşlılara yönelik itibar ilkesini en çok faaliyetlendiren ve hizmet çeşitliliği olan yerel yönetim Şişli Belediyesi'dir. İstanbul ilinde bulunan toplam 40 yerel

yönetimden sadece Şişli Belediyesi ve Kadıköy Belediyesi'nin itibar ilkesine dair çalışmaları faaliyet raporunda yer almaktadır. Şişli Belediyesi Birleşmiş Milletlerin yaşlılara yönelik itibar ilkesine dair 3 farklı hizmeti gerçekleştirmiştir. İkinci sırada ise Kadıköy Belediyesi 1 hizmet türü ile yaşlıların itibarlarına dair faaliyet yürütmüştür.

Tablo 17. İstanbul ili yerel yönetimlere ait yaşlılara yönelik hizmet veren merkezler

Yerel Yönetimler	**Yaşlılara Yönelik Hizmet Veren Merkezler**	**İlgili BM İlkesi**	
Arnavutköy Belediyesi	Arnavutköy Yaşlı ve Engelli Merkezi	Bağımsızlık	Bakım
	Gündüz Bakım Evi	Bakım	
Ataşehir Belediyesi	30 Ağustos Emekli Kültürevi	Kendini Gerçekleştirme	
Avcılar Belediyesi	Sosyal Hizmet Binası Huzur Evi	Bakım	
Bağcılar Belediyesi	Yaşlı Bakım Evi (Hazırlanıyor)	Bakım	
Bakırköy Belediyesi	Osmaniye Şefkat Huzur Evi	Bakım	
	Kartaltepe Şefkat Huzur Evi	Bakım	
	Yeşilköy Şefkat Huzur Evi	Bakım	
Bayrampaşa Belediyesi	İkinci Bahar Lokali	Kendini Gerçekleştirme	
	Yaşlı Bakım Evi (Hazırlanıyor)	Bakım	
Beşiktaş Belediyesi	Etiler Yaşam Evi	Kendini Gerçekleştirme	
	Ulus Yaşam Evi	Kendini Gerçekleştirme	
Beylikdüzü Belediyesi	Emekliler Lokali	Kendini Gerçekleştirme	
Büyükçekmece Belediyesi	Mimaroba Büyükçekmece Büyükleri Konukevi	Bakım	
Esenler Belediyesi	Dede Torun Yaşam Merkezi	Kendini Gerçekleştirme	
	İkinci Bahar Kıraathanesi	Kendini Gerçekleştirme	
Esenyurt Belediyesi	Ulu Çınar Sosyal Yaşam Merkezi	Kendini Gerçekleştirme	
	Geriatri Merkezi (Yaşlı Bakım Merkezi) (Hazırlanıyor)	Bakım	
Fatih Belediyesi	Yadigâr Kafe	Kendini Gerçekleştirme	
Gaziosmanpaşa Belediyesi	Engelli ve Yaşlı Bakım Merkezi	Bakım	
İBB	Kayışdağı Darülaceze Kampüsü	Bakım	
	Akseki Ormanalı Abdullah-Nerime Turan Huzurevi/ Sanatçı Yaşamevi	Bakım	
	İBB Kartal Yaşlı Bakım Merkezi	Bakım	
	Yaşam Evi Hizmetleri	Kendini Gerçekleştirme	
Kadıköy Belediyesi	19 Mayıs Sosyal Yaşam Evi	Kendini Gerçekleştirme	
	Sahraycedit Sosyal Yaşam Evi	Kendini Gerçekleştirme	
	Göktepe Alzheimer Merkezi	Bakım	

	19 Mayıs Alzheimer Merkezi	Bakım
Kağıthane Belediyesi	Kır Kahvesi	Kendini Gerçekleştirme
Küçükçekmece Belediyesi	Emekliler Lokali Kafeteryası	Kendini Gerçekleştirme
Maltepe Belediyesi	Altın Yıllar Yaşam Merkezi	Kendini Gerçekleştirme
Pendik Belediyesi	Yaşlılar Aktivite Merkezi	Kendini Gerçekleştirme
	Vefa Kıraathanesi	Kendini Gerçekleştirme
Sarıyer Belediyesi	Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay Yaşlı Gündüz Bakımevi	Bakım
	Bağlar Yaşamevi	Kendini Gerçekleştirme
	Cumhuriyet Yaşamevi	Kendini Gerçekleştirme
	Darüşşafaka Yaşamevi	Kendini Gerçekleştirme
	Kilyos Yaşamevi	Kendini Gerçekleştirme
	Şifasuyu Yaşamevi	Kendini Gerçekleştirme
	Kasapçayırı Yaşamevi	Kendini Gerçekleştirme
	2 Temmuz Yaşamevi	Kendini Gerçekleştirme
	Huzur Mahallesi Sosyal Yaşam Merkezi	Kendini Gerçekleştirme
	Prof.Dr.Türkan Saylan Yaşam Merkezi	Kendini Gerçekleştirme
	Prof. Dr. Uğur Şahin & Dr.Özlem Türeci Sosyal Yaşam ,Terapi ve Fizik Tedavi Merkezi	Kendini Gerçekleştirme
Şişli Belediyesi	Yaşayan Ev	Kendini Gerçekleştirme
	Yaşlı Hakları Merkezi	İtibar
	Alzheimer Gündüz Bakım Evi	Bakım
	Mahalle Berberi	Bakım
Tuzla Belediyesi	Yaşlılar Merkezi	Kendini Gerçekleştirme
Ümraniye Belediyesi	İkinci Bahar Kafe	Kendini Gerçekleştirme
Üsküdar Belediyesi	İkinci Bahar Emekliler Kahvesi	Kendini Gerçekleştirme
	Alzheimer Hobi Merkezi	Bakım
Zeytinburnu Belediyesi	Millet Camii içinde Emekliler Kıraathanesi	Kendini Gerçekleştirme

Tablo 17'ye göre İstanbul'da bulunan yerel yönetimlerin ağırlıklı olarak yaşlıların kendilerini gerçekleştirmelerine ve bakımlarının gerçekleşmesi için faaliyetler yürüttüğü söylenebilir. İstanbul yerel yönetimlerine ait bir adet itibar ilkesi üzerine çalışmalar yürüten merkezin bulunması dikkat çekmektedir.

4.1. Yerel Yönetimlerin Yaşlı Bağımlılık Oranına Göre Hizmet Planlamaları ve Faaliyetleri

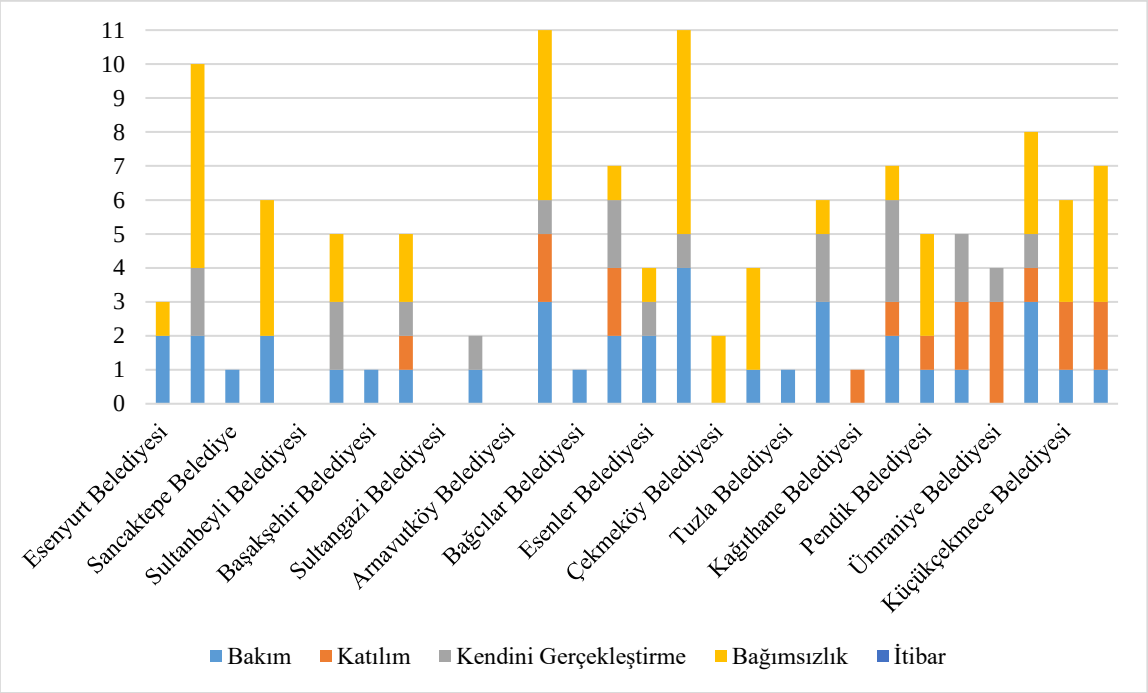
İstanbul ili yerel yönetimlerine dönemsel olarak 2020 – 2024 yılına baktığımızda yerel yönetimlerin doğrudan yaşlılara yönelik olarak strateji hedefi ve faaliyet sayılarında, BM yaşlılık ilkelerine göre yapılan sınıflandırmalarına göre hizmet sunumlarında farklılaşmalar bulunmaktadır. İstanbul ilinde bulunan ilçelerin yaşlı nüfus oranları

Yerel yönetimler kaynaklarını planlarken ilçenin demografik yapısına göre kaynaklarının dağılımına karar verebilirler. Bu sebeple farklı yaşlı bağımlılık oranlarına sahip yerel yönetimlerin yaşlılara yönelik hizmetleri de farklılık gösterebilir. Yaşlı bağımlılık oranlarına göre yerel yönetimler araştırma kapsamında İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranının %10,59 olması ile birlikte %9 yaşlı bağımlılık oranının altında olan ilçelerin yerel yönetimleri ortalamanın altı, %9 - %13 arasında yaşlı bağımlılık oranına sahip olanlar ortalama civarı ve %13 yaşlı bağımlılık oranının üzerinde olan yerel yönetimler ortalama üstü olmak üzere üç sınıflandırma yapılarak incelenmiştir.

4.1.1. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama altında kalan yerel yönetimler

İstanbul ilinin %5,51 ile en düşük yaşlı bağımlılık oranının olduğu Esenyurt ilçesi ile Sancaktepe (%5,62), Sultanbeyli (%5,67), Başakşehir (%6,16), Sultangazi (%6,45), Arnavutköy (%6,5), Bağcılar (%7,02), Esenler (%7,02), Çekmeköy (%7,45), Tuzla (%7,75), Kağıthane (%7,89), Pendik (%8,7), Ümraniye (%8,74), Küçükçekmece (%8,95) ilçeleri İstanbul'un yaşlı bağımlılık oranının ortalama civarının altında kalan yerel yönetimler olarak sınıflandırılmıştır. Yaşlı bağımlılık oranı diğer yerel yönetimlere göre düşük oranlara sahip olan 14 yerel yönetimden Şekil 23'e göre her yerel yönetimin ilk çubuğu strateji raporunda yaşlılara yönelik plan sayısını gösterirken ikinci çubuk faaliyet raporundaki gerçekleştirilmiş hizmetleri göstermektedir.

Şekil 23. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı altında bulunan yerel yönetimlerin BM yaşlılık ilkelerine göre hedefleri ve faaliyetleri

Şekil 23'e göre Sultanbeyli, Sultangazi, Arnavutköy olmak üzere 3 yerel yönetimin doğrudan yaşlılara yönelik stratejik hedefleri raporda belirtilmemiştir. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarının altında bulunan 14 yerel yönetiminde yaşlılara yönelik olarak en az bir tane BM yaşlılık ilkeleri kapsamında yaşlılara yönelik olarak faaliyet gerçekleştirdiği görülmektedir.

Stratejik hedefleri bulunan 11 yerel yönetimden Esenyurt, Sancaktepe, Başakşehir, Bağcılar, Esenler, Tuzla, Pendik, Küçükçekmece olmak üzere 8 yerel yönetimin bakım ilkesi kapsamında hedefi bulunmakta; Çekmeköy, Kağıthane, Ümraniye olmak üzere 3 yerel yönetimin bakım ilkesi kapsamında stratejik hedefi bulunmamaktadır. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarının altında bulunan 14 yerel yönetimden 14'ün de bakım ilkesi kapsamında yaşlılara yönelik faaliyet gerçekleştirildiği raporlanmıştır.

Stratejik hedefleri bulunan 11 yerel yönetimden Kağıthane, Pendik, Ümraniye, Küçükçekmece olmak üzere 4 yerel yönetimin katılım ilkesi kapsamında hedefi bulunmakta; Esenyurt, Sancaktepe, Başakşehir, Bağcılar, Esenler, Çekmeköy, Tuzla olmak üzere 7 yerel yönetimin katılım ilkesi kapsamında stratejik hedefi bulunmamaktadır. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarının altında bulunan 14 yerel yönetimden Başakşehir, Arnavutköy, Bağcılar, Kağıthane, Pendik, Ümraniye, Küçükçekmece olmak üzere 7 yerel yönetimin katılım ilkesi kapsamında yaşlılara yönelik faaliyet gerçekleştirildiği; Esenyurt,

Sancaktepe, Sultanbeyli, Sultangazi, Esenler, Çekmeköy, Tuzla olmak üzere 7 yerel yönetimin katılım ilkesi kapsamında doğrudan yaşlılara yönelik faaliyetinin faaliyet raporunda yer almadığı tespit edilmiştir.

Stratejik hedefleri bulunan 11 yerel yönetimden Esenler, Ümraniye olmak üzere 2 yerel yönetimin kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında hedefi bulunmakta; Esenyurt, Sancaktepe, Başakşehir, Bağcılar, Çekmeköy, Tuzla, Kağıthane, Pendik, Küçükçekmece olmak üzere 9 yerel yönetimin kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında stratejik hedefi bulunmamaktadır. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarının altında bulunan 14 yerel yönetimden Esenyurt, Sultanbeyli, Başakşehir, Sultangazi, Arnavutköy, Bağcılar, Esenler, Tuzla, Kağıthane, Pendik, Ümraniye olmak üzere 11 yerel yönetimin kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında yaşlılara yönelik faaliyet gerçekleştirildiği; Sancaktepe, Çekmeköy, Küçükçekmece olmak üzere 3 yerel yönetimin kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında doğrudan yaşlılara yönelik faaliyetinin faaliyet raporunda yer almadığı tespit edilmiştir.

Stratejik hedefleri bulunan 11 yerel yönetimden Esenyurt, Esenler, Çekmeköy, Pendik, Küçükçekmece olmak üzere 5 yerel yönetimin bağımsızlık ilkesi kapsamında hedefi bulunmakta; Sancaktepe, Başakşehir, Bağcılar, Tuzla, Kağıthane, Ümraniye olmak üzere 6 yerel yönetimin bağımsızlık ilkesi kapsamında stratejik hedefi bulunmamaktadır. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarının altında bulunan 14 yerel yönetimden Esenyurt, Sancaktepe, Sultanbeyli, Başakşehir, Arnavutköy, Bağcılar, Çekmeköy Esenler, Tuzla, Kağıthane, Ümraniye, Küçükçekmece olmak üzere 12 yerel yönetimin bağımsızlık ilkesi kapsamında yaşlılara yönelik faaliyet gerçekleştirildiği; Sultangazi, Pendik olmak üzere 2 yerel yönetimin bağımsızlık ilkesi kapsamında doğrudan yaşlılara yönelik faaliyetinin faaliyet raporunda yer almadığı tespit edilmiştir.

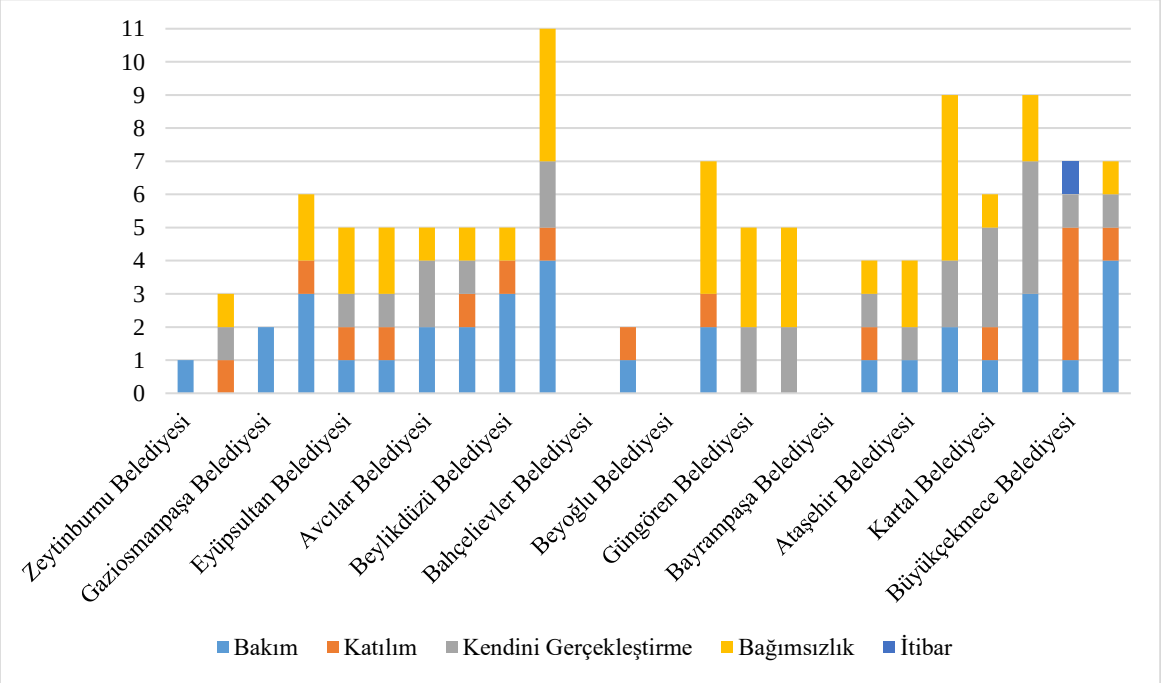
Stratejik hedefleri bulunan 11 yerel yönetimden 11inin de itibar ilkesine dair strateji raporlarında hedefleri bulunmamakta ve faaliyet raporlarında herhangi bir faaliyet olduğuna dair raporlama tespit edilmemiştir. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarının altında bulunan 14 yerel yönetime baktığımızda itibar ilkesi kapsamında doğrudan yaşlılara yönelik bir faaliyetinin faaliyet raporunda yer almadığı tespit edilmiştir.

İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarının altında bulunan 14 yerel yönetimin arasında faaliyet çeşitliliğine baktığımızda 11 farklı faaliyet ile en çok faaliyet gerçekleştiren yerel yönetimin Arnavutköy Belediyesi ve Esenler Belediyesi olduğunu, akabinde 10 farklı faaliyet gerçekleştiren Esenyurt Belediyesi'nin takip ettiğini görmekteyiz.

4.1.2. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarında olan yerel yönetimler

İstanbul ilinin yaşlı bağımlılık oranı %10,59 olması ile birlikte Zeytinburnu (%9,36), Gaziosmanpaşa (%9,88), Eyüpsultan (%9,94), Avcılar (%10,01), Beylikdüzü (%10,38), Bahçelievler (%10,46), Beyoğlu (%11,22), Güngören (%11,41), Bayrampaşa (%11,7), Ataşehir (%11,93), Kartal (%12,62), Büyükçekmece (%12,82) ilçeleri İstanbul'un yaşlı bağımlılık oranının ortalama civarınında bulunan yerel yönetimler olarak sınıflandırılmıştır. Yaşlı bağımlılık oranı İstanbul'un ortalama yaşlı bağımlılık oranına yakın olan 12 yerel yönetimden Şekil 24'e göre her yerel yönetimin ilk çubuğu strateji raporunda yaşlılara yönelik plan sayısını gösterirken ikinci çubuk faaliyet raporundaki gerçekleştirilmiş hizmetleri göstermektedir.

Şekil 24. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı civarında bulunan yerel yönetimlerin BM yaşlılık ilkelerine göre hedefleri ve faaliyetleri

Yaşlı bağımlılık oranı İstanbul'un ortalama yaşlı bağımlılık oranına yakın olan 12 yerel yönetimden Şekil 24'e göre 9 yerel yönetimin doğrudan yaşlılara yönelik hedeflenmeleri bulunmakta ve Bahçelievler, Beyoğlu, Bayrampaşa olmak üzere 3 yerel yönetimin hedefi bulunmamaktadır.

Stratejik hedefleri bulunan 9 yerel yönetimden Zeytinburnu, Gaziosmanpaşa, Eyüpsultan, Avcılar, Beylikdüzü, Ataşehir, Kartal, Büyükçekmece olmak üzere 8 yerel yönetimin bakım ilkesi kapsamında hedefi bulunmakta; Güngören olmak üzere 1 yerel

yönetimin bakım ilkesi kapsamında stratejik hedefi bulunmamaktadır. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarının altında bulunan 12 yerel yönetimden Gaziosmanpaşa, Eyüpsultan, Avcılar, Beylikdüzü, Bahçelievler, Beyoğlu, Bayrampaşa, Ataşehir, Kartal, Büyükçekmece olmak üzere 10 yerel yönetimin bakım ilkesi kapsamında yaşlılara yönelik faaliyet gerçekleştirildiği; Zeytinburnu, Güngören olmak üzere 2 yerel yönetimin bakım ilkesi kapsamında faaliyet raporunda bir faaliyet raporlamadığı tespit edilmiştir.

Stratejik hedefleri bulunan 9 yerel yönetimden Eyüpsultan, Beylikdüzü, Kartal, Büyükçekmece olmak üzere 4 yerel yönetimin katılım ilkesi kapsamında hedefi bulunmakta; Zeytinburnu, Gaziosmanpaşa, Avcılar, Güngören, Ataşehir olmak üzere 5 yerel yönetimin katılım ilkesi kapsamında stratejik hedefi bulunmamaktadır. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarında bulunan 12 yerel yönetimden Zeytinburnu, Gaziosmanpaşa, Eyüpsultan, Avcılar, Beylikdüzü, Bahçelievler, Beyoğlu, Bayrampaşa, Büyükçekmece olmak üzere 9 yerel yönetimin katılım ilkesi kapsamında yaşlılara yönelik faaliyet gerçekleştirildiği; Güngören, Ataşehir, Kartal olmak üzere 3 yerel yönetimin katılım ilkesi kapsamında doğrudan yaşlılara yönelik faaliyetinin faaliyet raporunda yer almadığı tespit edilmiştir.

Stratejik hedefleri bulunan 9 yerel yönetimden Eyüpsultan, Avcılar, Güngören, Ataşehir, Kartal, Büyükçekmece olmak üzere 6 yerel yönetimin kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında hedefi bulunmakta; Zeytinburnu, Gaziosmanpaşa, Beylikdüzü olmak üzere 3 yerel yönetimin kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında stratejik hedefi bulunmamaktadır. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarına yakın 12 yerel Zeytinburnu, Eyüpsultan, Avcılar, Beylikdüzü, Güngören, Bayrampaşa, Ataşehir, Kartal, Büyükçekmece olmak üzere 12 yerel yönetimin kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında yaşlılara yönelik faaliyet gerçekleştirildiği; Gaziosmanpaşa, Bahçelievler, Beyoğlu üzere 3 yerel yönetimin kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında doğrudan yaşlılara yönelik faaliyetinin faaliyet raporunda yer almadığı tespit edilmiştir.

Stratejik hedefleri bulunan 12 yerel yönetimden Eyüpsultan, Avcılar, Beylikdüzü, Güngören, Ataşehir, Kartal olmak üzere 6 yerel yönetimin bağımsızlık ilkesi kapsamında hedefi bulunmakta; Zeytinburnu, Gaziosmanpaşa, Büyükçekmece olmak üzere 3 yerel yönetimin bağımsızlık ilkesi kapsamında stratejik hedefi bulunmamaktadır. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarında bulunan 12 yerel yönetimden Zeytinburnu, Gaziosmanpaşa, Eyüpsultan, Avcılar, Beylikdüzü, Bahçelievler, Beyoğlu, Güngören, Bayrampaşa, Ataşehir, Kartal, Büyükçekmece 12 yerel yönetimin bağımsızlık ilkesi kapsamında yaşlılara yönelik faaliyet gerçekleştirildiği görülmektedir.

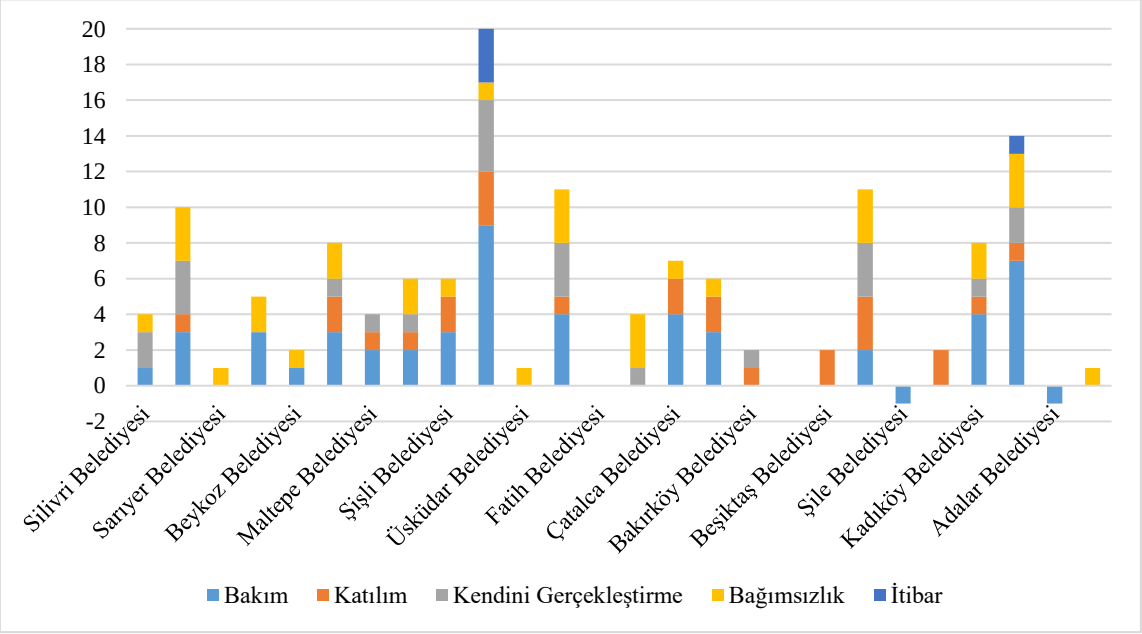
Stratejik hedefleri bulunan 12 yerel yönetimden 11'inin itibar ilkesine dair strateji raporlarında hedefleri bulunmamakta; Büyükçekmece Belediyesi'nin itibar ilkesine dair bir hedefi bulunmaktadır. Bu 11 yerel yönetimin faaliyet raporlarında itibar ilkesi kapsamında faaliyet olduğuna dair raporlama tespit edilmemiştir. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarında bulunan 12 yerel yönetime baktığımızda itibar ilkesi kapsamında doğrudan yaşlılara yönelik bir faaliyetinin faaliyet raporunda yer almadığı tespit edilmiştir.

İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarınında bulunan 12 yerel yönetimin arasında faaliyet çeşitliliğine baktığımızda 11 farklı faaliyet ile en çok faaliyet gerçekleştiren yerel yönetim Beylikdüzü Belediyesi olmaktadır. Akabinde 10 faaliyet gerçekleştiren Ataşehir Belediyesi, Kartal Belediyesi'nin takip ettiğini görmekteyiz.

4.1.3. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama üzerinde olan yerel yönetimler

İstanbul ilinin yaşlı bağımlılık oranı %10,59 olması ile birlikte Silivri (%13,23), Sarıyer (%13,34), Beykoz (13,96), Maltepe (%14,01), Şişli (%14,72), Üsküdar (%15,03), Fatih (%16,62), Çatalca (%19,28), Bakırköy (%22,3), Beşiktaş (%22,71), Şile (%26,13), Kadıköy (%28,12), Adalar (32,94) ilçeleri İstanbul'un yaşlı bağımlılık oranının ortalama civarınının üzerinde bulunan yerel yönetimler olarak sınıflandırılmıştır. Yaşlı bağımlılık oranı İstanbul'un ortalama yaşlı bağımlılık oranının üzerinde olan 13 yerel yönetimden Şekil 25'e göre her yerel yönetimin ilk çubuğu strateji raporunda yaşlılara yönelik plan sayısını gösterirken ikinci çubuk faaliyet raporundaki gerçekleştirilmiş hizmetleri göstermektedir.

Şekil 25. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı üzerinde bulunan yerel yönetimlerin BM yaşlılık ilkelerine göre hedefleri ve faaliyetleri

Yaşlı bağımlılık oranı İstanbul'un yaşlı bağımlılık oranı civarının üzerinde olan 13 yerel yönetimden Şekil 25'e göre 10 yerel yönetimin doğrudan yaşlılara yönelik hedeflenmeleri bulunmakta ve Fatih olmak üzere 1 yerel yönetimin hedefi bulunmamaktadır. Şile Belediyesi ve Adalar Belediyesi'nin ilçenin toplam nüfusunun 50.000 kişi altında olması ile birlikte strateji raporu olma zorunluluğu bulunmaması ile birlikte stratejik raporları mevcut değildir. Bakırköy Belediyesi'nin doğrudan yaşlılara yönelik faaliyeti faaliyet raporunda tespit edilmemiştir.

Stratejik hedefleri bulunan 10 yerel yönetimden Silivri, Beykoz, Maltepe, Şişli, Çatalca, Kadıköy olmak üzere 6 yerel yönetimin bakım ilkesi kapsamında hedefi bulunmakta; Sarıyer, Üsküdar, Bakırköy, Beşiktaş olmak üzere 3 yerel yönetimin bakım ilkesi kapsamında stratejik hedefi bulunmamaktadır. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarının üzerinde bulunan 12 yerel yönetimden Silivri, Sarıyer, Beykoz, Maltepe, Şişli, Üsküdar Çatalca, Kadıköy olmak üzere 8 yerel yönetimin bakım ilkesi kapsamında yaşlılara yönelik faaliyet gerçekleştirildiği; Fatih, Şile, Adalar olmak üzere 3 yerel yönetimin bakım ilkesi kapsamında faaliyet raporunda bir faaliyet raporlamadığı tespit edilmiştir.

Stratejik hedefleri bulunan 10 yerel yönetimden Maltepe, Şişli, Çatalca, Bakırköy, Beşiktaş, Kadıköy, Silivri, Sarıyer, Beykoz, Üsküdar olmak üzere 10 yerel yönetimin katılım ilkesi kapsamında hedefi bulunmakta; Silivri, Sarıyer, Beykoz, Üsküdar olmak üzere 4 yerel yönetimin katılım ilkesi kapsamında stratejik hedefi bulunmamaktadır. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı civarının üzerinde bulunan ve faaliyet raporunda doğrudan yaşlılara yönelik faaliyetleri bulunan 12 yerel yönetimden Maltepe, Şişli, Çatalca, Bakırköy, Beşiktaş, Kadıköy olmak üzere 6 yerel yönetimin katılım ilkesi kapsamında yaşlılara yönelik faaliyet gerçekleştirildiği; Sarıyer, Fatih, Adalar olmak üzere 3 yerel yönetimin katılım ilkesi kapsamında doğrudan yaşlılara yönelik faaliyetinin faaliyet raporunda yer almadığı tespit edilmiştir.

Stratejik hedefleri bulunan 10 yerel yönetimden Silivri, Maltepe, Bakırköy, Kadıköy olmak üzere 4 yerel yönetimin kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında hedefi bulunmakta; Sarıyer, Beykoz, Şişli, Üsküdar, Çatalca, Beşiktaş olmak üzere 6 yerel yönetimin kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında stratejik hedefi bulunmamaktadır. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarının üzerinde olan 12 yerel yönetimden Silivri, Beykoz, Maltepe, Şişli, Üsküdar, Fatih, Beşiktaş, Kadıköy olmak üzere 8 yerel yönetimin kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında yaşlılara yönelik faaliyet gerçekleştirildiği; Sarıyer, Çatalca, Şile, Adalar olmak üzere 4 yerel yönetimin kendini gerçekleştirme ilkesi

kapsamında doğrudan yaşlılara yönelik faaliyetinin faaliyet raporunda yer almadığı tespit edilmiştir.

Stratejik hedefleri bulunan 10 yerel yönetimden Silivri, Sarıyer, Beykoz, Şişli, Üsküdar, Çatalca, Kadıköy olmak üzere 7 yerel yönetimin bağımsızlık ilkesi kapsamında hedefi bulunmakta; Maltepe, Bakırköy, Beşiktaş olmak üzere 3 yerel yönetimin bağımsızlık ilkesi kapsamında stratejik hedefi bulunmamaktadır. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarının üzerinde bulunan ve faaliyet raporunda doğrudan yaşlılara yönelik faaliyeti bulunan 12 yerel yönetimden 11 yerel yönetimin bağımsızlık ilkesi kapsamında yaşlılara yönelik faaliyet gerçekleştirildiği; Şile Belediyesi'nin faaliyet raporunda doğrudan yaşlılara yönelik bir faaliyetin faaliyet raporunda yer almadığı tespit edilmiştir.

Stratejik hedefleri bulunan 10 yerel yönetimden 10'unun itibar ilkesine dair strateji raporlarında hedefi bulunmaktadır. İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarının üzerinde bulunan ve faaliyet raporunda doğrudan yaşlılara yönelik faaliyeti bulunan 12 yerel yönetimden faaliyet raporlarında 10 yerel yönetimin itibar ilkesi kapsamında faaliyet olduğuna dair raporlama olmadığı; Şişli ve Kadıköy Belediyesi olmak üzere 2 yerel yönetimin faaliyet raporunda doğrudan yaşlılara yönelik itibar ilkesi kapsamında faaliyet olduğu tespit edilmiştir.

İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranı ortalama civarının üzerinde bulunan ve faaliyet raporunda doğrudan yaşlılara yönelik faaliyeti bulunan 12 yerel yönetimin arasında faaliyet çeşitliliğine baktığımızda 20 farklı faaliyet ile en çok faaliyet gerçekleştiren yerel yönetim Şişli Belediyesi olmaktadır. Akabinde 14 faaliyet gerçekleştiren Kadıköy Belediyesi'nin takip ettiğini görmekteyiz.

4.2. Yerel Yönetimler

İstanbul ilinde bulunan bir büyükşehir belediyesi ve 39 ilçe belediyesi olmak üzere 40 yerel yönetimin strateji planı ve faaliyet raporları incelenmiştir. Adalar ve Şile Belediyesi'nin nüfus sayısından dolayı istisnai durumları olmak ile birlikte 38 strateji planı ve 40 faaliyet raporu incelenmiştir. Yaşlılara yönelik hizmet planlamaları ve faaliyetler BM yaşlılık ilkelerine göre sınıflandırılarak hizmet alanları belirlenmiş olup Ek bölümünde her yerel yönetim için tablolar hazırlanmıştır. Alfabetik sırayla Ek 1'den Ek 40'a kadar her yerel yönetim strateji raporu ve faaliyet raporlarında geçen doğrudan yaşlılara yönelik çalışmaların bilgileri yer alırken Ek 41'de tüm yerel yönetimlere ait BM yaşlılık ilkelerine göre sınıflandırılmış veri tablosu yer almaktadır.

4.2.1. Adalar Belediyesi

Adalar Belediyesi uhdesinde Büyükada, Heybeliada, Burgazada, Kınalıada, Sedef Adası, Yassıada, Sivriada, Kaşık Adası, Tavşan Adası yer almaktadır. 2022 yılı faaliyet raporunda yetki, görev ve sorumluluklar tanımlanırken 03.07.2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun maddelerinden yaşlılara yönelik uygun hizmet sunumunun yapılmasına dair referans gösterilmiştir.

5393 Nolu Belediye Kanunu madde 41'e göre nüfusu 50.000'in altında olan belediyelerde stratejik plânın hazırlanması zorunlu değildir. Yerel yönetimin insiyatifine bırakılmaktadır. Buna istinaden belediye nezdinde stratejik plan hazırlanmamıştır.

Adalar Belediyesi'nin resmi web sitesinde 2022 yılı faaliyet raporu yayımlanmıştır. Faaliyet raporuna göre Adalar Belediyesi Ek 1'e göre 2022 yılında gerçekleştirilmiş bir faaliyeti bulunmakta olup hasta nakil aracı hizmeti bağımsızlık ilkesi kapsamında hategorilendirilmiştir. Adalar Belediyesi'nin katılım, kendini gerçekleştirme, itibar, bakım ilkelerine dair bir faaliyeti raporlanmamıştır.

4.2.2. Arnavutköy Belediyesi

2020 – 2024 yılı Arnavutköy Belediyesi Stratejik Planında üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 2019 yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'ndan yalnız yaşayan yaşlılar için planlamalar referans gösterilmiştir. Ancak strateji planında yaşlılara yönelik olarak hedef ve performans göstergesinin yer almamaktadır.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 11 faaliyet bulunmakta olup Ek 2'ye göre Yaşlı ve Engelli Merkezi hizmeti, yaşlılara özel kuaförlük ve cilt bakım hizmeti, özel eğitim ve psikolojik danışmanlık rehberlik hizmeti bakım ilkesi kapsamında; sosyal servis hizmeti ve Yaşlılara Destek Projesi ile düzenlenen ziyaretler katılım ilkesi kapsamında; sıcak yemek hizmeti, engelli ve yaşlılar için market hizmetleri, medikal malzeme yardımları, yarında umut var projesi ile gezi, düğün gibi özel durumlarda yaşlı ve hastaların bırakılabileceği gündüzlü bakım evi hizmetinin verilmesi, ulaşım hizmetleri bağımsızlık ilkesi kapsamında; yaşlılar için kültür, sanat, gezi, özel günlerin kutlanması gibi etkinlikler kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.3. Ataşehir Belediyesi

2020 – 2024 yılı stratejik planda revize olmuş ve güncel hali alınarak yaşlılara yönelik yerel yönetimin planları değerlendirilmiştir. Raporun üst politika analizinde yaşlılara yönelik referanslar bulunmamaktadır.

2020 – 2024 yılı Ataşehir Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında bir amaç ve bir hedef bulunmaktadır. Vatandaş merkezli hizmet anlayışıyla ilçe sakinlerinin yaşam kalitesini artırmak amacıyla dezavantajlı ve yardıma muhtaç vatandaşlara destek sunulması hedeflenmiştir. Hedef doğrultusunda Ek 3'e göre engelli ve yaşlı vatandaşlar için etkinlikler organize edilmesi için kahvaltı ve gezi organizasyonları kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. Yaşlı ve engelli vatandaşların yaşam kalitesini artırmak için eşya yardımı ve tekerlekli sandalye karşılanması bağımsızlık ilkesi kapsamında, hasta bezi taleplerinin karşılanması bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. Katılım ve itibar ilkesine dair bir stratejik hedef bulunmamaktadır.

2022 yılı faaliyet raporunda strateji raporunda yer alan hedeflerin 4 tanesi de gerçekleştirilmiştir. Strateji planına ilişkin performans göstergelerinin 2022 yılı faaliyetleri şu şekildedir:

Eşya yardımı talebinde bulunan vatandaşlardan uygun olanlarının taleplerinin %61i karşılanabilmiş olup her talebin sağlanamamasının sebebi ''Eşya bağış doğrultusunda geldiği için ve eşyaların kullanılmaz durumunda olduğundan dolayı 2'ci el eşya taleplerin hepsi karşılanamamıştır'' olarak açıklanmıştır.

Tekerlekli sandalyenin karşılanma oranı %10 gibi çok düşük olmasının nedeni ''Bütçe kullanımının, vatandaşın daha yoğun talebi olan konularda yapılmasından dolayı tekerlekli sandalye 2022 yılı içerisinde azaltılmıştır.'' Hedefe bilerek ulaşılmadığı ve kaynakların başka ihtiyaçlara aktarıldığı belirtilmektedir.

Ataşehir Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü'ne yapılan başvurular doğrultusunda, ihtiyaç sahibi olduğu Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü meslek elemanları tarafından tespit edilerek belirlenen ve tespit neticesinde Yardım Değerlendirme Kurulu'nun onayı ile ilçe sınırları içerisinde yaşayan yaşlı ve engelli vatandaşlarının talepleri üzerine hasta bezi yardımı yapılmaktadır. 2022 yılı içerisinde ihtiyaç sahibi vatandaşlara 1.457 paket hasta bezi yardımı yapıldığı aktarılmıştır.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 5 faaliyet bulunmakta olup Ek 3'e göre hava kalitesi değerlendirme ve ölçüm çalışmaları, sıcak yemek hizmeti, hasta nakil hizmetleri, bağımsızlık ilkesi kapsamında; evde sağlık hizmetleri bakım ilkesi

kapsamında; Emekli Kültürevinin kurulması kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. Katılım ve itibar ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

İtibar ve katılım ilkesine dair bir hizmet Ataşehir Belediyesi'nin hem strateji raporuna dair beş yıllık hedeflerinde hem de 2022 yılında gerçekleştirdikleri faaliyet raporunda yer almamaktadır.

4.2.4. Avcılar Belediyesi

2020 – 2024 yılı Avcılar Belediyesi Strateji Planına göre üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 2022 Sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ve 5378 Sayılı Engelliler Kanunu'nun referans alındığı belirtilmiştir. Avcılar Belediyesi 2022 yılı faaliyet raporunda Sosyal Hizmetler Alanına İlişkin Mevzuat kısmında Birleşmiş Milletlerin Yaşlılık İlkelerine göre faaliyetlerin uygulandığı belirtilmiştir.

Avcılar Belediyesi'nin Strateji Planında yaşlılara yönelik olarak 2020 – 2024 yılları arasında uygulanması hedeflenen iki amaç ve iki hedef bulunmaktadır. Ek 4'e göre birincisi dezavantajlı grupların toplumsal entegrasyonunu güçlendirmek ve bu bağlamda kentlinin fiziksel, sanatsal ve kültürel gelişimini yükseltmektir. Toplumsal eşitlik ilkeleriyle sosyal odaklı hizmet projelerini yaygınlaştırma hedefi ile Sosyal Yaşam Kompleksi çatısı altında yaşlılar yönelik hizmetlerin yürütülmesi amacıyla yaşlı yaşam evlerinde ev temizliği ve evde kuaförlük hizmeti bakım ilkesi kapsamında; etkinlik planlamaları kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında; ulaşım hizmeti bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İkinci amaç; doğal afetlere karşı yaşam alanlarını modernize ederek zenginleştirmektir. Kamusal açık alanlarda yaşanabilir altyapı ve üstyapıyı geliştirme hedefi ile Sosyal Yaşam Kompleksinin yapılması kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ve katılım ilkelerine dair bir hedef raporlanmamıştır.

Ek 4'e göre kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında Sosyal Yaşam Kompleksi planlanmış ancak 2022 yılında gerçekleştirilemediği tespit edilmiştir. Sosyal Yaşam Kompleksi çatısı altında engellilere yönelik hizmetlerin yürütülmesi amacıyla engelli yaşam evinin %58'inin tamamlandığı dikkat çekerken performans göstergelerinde yer alan Sosyal Yaşam Kompleksi çatısı altında yaşlılara yönelik hizmetlerin yürütülmesi amacıyla yaşlı yaşam evlerinin kurulmasına dair %0 gerçekleşme olduğu belirtilmektedir.

Faaliyet planında anlatılan evde bakım hizmeti altında '' Pansuman, yara bakımı, doktor tarafından reçete edilen serum takılması vb.'' gibi hizmetlerin verildiğinden bahsedilmiş olup faaliyet raporunda evde bakım ve evde sağlık hizmetlerinin içeriği

karıştırılmıştır. Strateji raporunda evde temizlik hizmeti bulunup evde sağlık hizmetine dair stratejik bir hedef bulunmamaktadır. Evde temizlik hizmetine dair 2022 yılında 200 kişiye hizmet verileceğine dair bir hedef konulmuş olup Covid-19 nedeniyle ev temizliği hizmeti verilemediği belirtilmiştir.

Ulaşım Hizmetine dair performans göstergelerinde 100 yaşlıya hizmet verildiği belirtilmiş olup engelli ve yaşlı için verilerin ayrıldığı dikkat çekmektedir. Ulaşım hizmeti verilen 780 engellinin ve 100 yaşlının hastane ve kamu kurumlarına ulaşımı sağlandığı aktarılmıştır.

Performans gösterge verilerinde işbirliği yapılan etkinlik sayısına bakıldığında yaşlılara dair 2 etkinlik hedeflenmiş ancak COVID 19 nedeniyle herhangi bir etkinliğin yapılamadığı beyan edilmiştir. Engelliler için performans göstergesi ayrı hesaplanmıştır. Engellilere yönelik düzenlenen etkinlik sayısı 10 adet belirtilmişken 15 etkinlik gerçekleştirilmiş, 3 işbirliği geliştirmek hedeflenmişken 2022 yılında 11 işbirliği geliştirilmiştir.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 4 faaliyet bulunmakta olup Ek 4'e göre Yaşlı Bakım Evi planlaması, evde sağlık hizmetleri bakım ilkesi kapsamında; sosyokültürel etkinlikler kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında; Yaşlılar Haftasında yaşlılara yapılan ziyaretler katılım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. Bağımsızlık ve itibar ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.5. Bağcılar Belediyesi

2020 – 2024 yılı Bahçelievler Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak İstanbul Bölge Planı, 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı ve 11. Kalkınma Planı referans alınmıştır.

Bağcılar Belediyesi'nin 2020 – 2024 yılı Strateji Raporunda yaşlılara yönelik olarak bir amaç ve bir hedef bulunmaktadır. Ek 5'e göre Bağcılar'da dezavantajlı grupların tüm kentsel ve sosyal hizmetlere erişilebilirliğini artırmak amacıyla dezavantajlı gruplara yönelik sosyal belediyecilik hizmetlerini geliştirilmesi hedeflenmiştir. Hedef doğrultusunda bakıma muhtaç, engelli ve yaşlı ailelere hizmet sağlanması bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. Katılım, kendini gerçekleştirme, itibar, bağımsızlık ilkelerine dair bir hedef raporlanmamıştır.

Ek 5'e göre stratejik hedef olarak bakıma muhtaç, engelli ve yaşlı ailelere verilecek hizmet sayısı 2022 yılında 1.200 olarak hedeflenmiş ve 1.072 bireye faaliyet gerçekleştirilmiştir.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 6 faaliyet bulunmakta olup Ek 5'e göre Yaşlılara Saygı Haftasında düzenlenen etkinlikler, gezi programları kendilerini gerçekleştirme ilkesi kapsamında; Yaşlı Bakım Merkezi kurulmasına yönelik faaliyetler bakım ilkesi kapsamında; nakdi yardım bağımsızlık ilkesi kapsamında; Kadın Meclisinin yaşlılara yönelik düzenlediği ziyaretler ve emekli öğretmenlerden çocuklara yapılan bilgi aktarımı katılım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.6. Bahçelievler Belediyesi

2020 – 2024 yılı Bahçelievler Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı politika ve tedbirleri referans alınmıştır.

Bahçelievler Belediyesi'nin 2020 – 2024 yılı Strateji Raporunda Ek 5'e göre yaşlılara yönelik amaç ve planlama bulunmamaktadır.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 2 faaliyet bulunmakta olup Ek 5'e göre Yaşlılara Saygı Haftasında belediye başkanı tarafından yaşlılar ile sohbet etmek katılım ilkesi kapsamında; engelli ve yaşlılar için berberlik hizmetleri bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar, kendini gerçekleştirme, bağımsızlık ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.7. Bakırköy Belediyesi

2020 – 2024 yılı Bakırköy Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak

Bakırköy Belediyesi'nin 2020 – 2024 yılı Strateji Raporunda yaşlılara yönelik olarak bir amacı ve bir hedefi bulunmaktadır. Ek 7'ye göre Bakırköy'ü küresel ölçekte çağdaş ve sosyal adaleti sağlamış bir kent haline getirmek amacıyla yaşlı – kıdemli vatandaşların yaşam kalitesini iyileştirmek ve sosyal alana daha fazla katılımlarını sağlamak hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda Şefkat Huzurevi'nde kalan yaşlılara yönelik etkinlik yapılması kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında; huzurevinde kalan yaşlıların memnuniyetlerinin alınması katılım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. Strateji raporunda itibar, bağımsızlık bakım ilkelerine dair bir hedef raporlanmamıştır.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen bir faaliyet bulunmamaktadır.

4.2.8. Başakşehir Belediyesi

2020 – 2024 yılı Başakşehir Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 11. Kalkınma Planı ve 5393 Sayılı Belediye Kanunundan referanslar belirtilmiştir.

Başakşehir Belediyesi'nin 2020 – 2024 yılı Strateji Raporunda yaşlılara yönelik olarak Ek 8'e göre toplumsal gelişimin desteklenmesi amaç edinmiş olup toplumsal dayanışmayı geliştirmek hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda yaşlı, engelli ve bakıma muhtaç vatandaşlara evde bakım hizmetlerinin verilmesi bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar, kendini gerçekleştirme, bağımsızlık, katılım ilkelerine dair bir hedef raporlanmamıştır.

Ek 8'e göre strateji planında yaşlı, engelli, bakıma muhtaç bireylerin evde bakım taleplerinin karşılanmasına dair %100lük hedefin gerçekleştirildiği ve taleplerin %100'ünün karşılandığı belirtilmiştir.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 4 faaliyet bulunmakta olup Ek 8'e göre sosyal aktivitelerin gerçekleştirilmesi kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında; yaşlı ve engellilerin evlerine gönderilen iftar ile sahur yemeği, sıcak yemek hizmetleri bağımsızlık ilkesi kapsamında; ev ziyaretleri ise katılım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ve bakım ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.9. Bayrampaşa Belediyesi

2020 – 2024 yılı Bayrampaşa Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 2014 - 2023 İstanbul Bölge Planından referanslar belirtilmiştir.

Bayrampaşa Belediyesi'nin 2020 – 2024 yılı Strateji Raporunda Ek 9'a göre yaşlılara yönelik hedefi bulunmamaktadır.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 4 faaliyet bulunmakta olup Ek 9'a göre hasta nakil hizmetleri bağımsızlık ilkesi kapsamında; seminer programları kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında; Yaşlı Bakım Evi bakım ilkesi kapsamında; İkinci Bahar Dinlenme Lokali hizmeti katılım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.10. Beşiktaş Belediyesi

2020 – 2024 yılı Bayrampaşa Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 11. Kalkınma Planından referanslar gösterilmiştir.

Beşiktaş Belediyesi'nin 2020 – 2024 yılı Strateji Raporunda yaşlılara yönelik olarak Ek 10'a göre bir amacı ve bir hedefi bulunmaktadır. Toplum bileşenlerinin eşit olarak sosyal haklara erişimini desteklemek amacıyla Dünya Sağlık Örgütü yaşlı dostu kentler standartlarına ulaşmak için sürekli iyileştirme, engelli ve yaşlı hizmetlerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması hedeflenmiştir. Hedef kapsamında emekli kampı, yaşam evleri faaliyetlerinin sürdürülmesi; İleri Yaşta Üretkenlik Merkezi'nin kurulması; yaşlı dostu kentler çalıştayının yapılmasına dair faaliyetler belirtilmiştir. Yerinde incelenen yaşlı dostu kentler başarılı uygulamalar, yaşlı dostu kent standartlarına ulaşmak için hazırlanan plan sayısı, yaşlı dostu kentler standartları erişim planına istinaden yapılan uygulama ve raporlamalar, yaşlı hizmetlerinden (sosyal içerme çalışmaları) yararlanan bireylere dair performans göstergesi katılım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. Kendini gerçekleştirme, katılım, itibar, bağımsızlık ilkelerine dair bir stratejik hedef bulunmamaktadır.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 10 faaliyet bulunmakta olup Ek 10'a göre sosyal yardımlar, gıda kolisi desteği mobil vezne hizmeti bağımsızlık ilkesi kapsamında; 65+ yaşam ofisi, 7 / 24 çevrimiçi tıbbi danışma hizmeti katılım ilkesi kapsamında; özel günler, seminer programları, yaşam evleri kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında; evde sağlık destek hizmeti, evde fizyoterapi hizmeti bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ilkesine dair bir faaliyet bulunmamaktadır.

4.2.11. Beykoz Belediyesi

2020 – 2024 yılı Beykoz Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 11. Kalkınma Planı, İstanbul Bölge Planından referanslar belirtilmiştir.

Beykoz Belediyesi'nin 2020 – 2024 yılı Strateji Raporunda yaşlılara yönelik olarak Ek 11'e göre bir amacı bulunmaktadır. İlçe halkının sağlık, esenlik ve huzurunu korumak, yaşam kalitesini artırmak amacıyla Beykoz'da yaşayan yatağa bağımlı, yaşlı, engelli veya kronik rahatsızlığı olan hastalara evde sağlık hizmeti sunmak bakım ilkesi kapsamında; hasta nakil ambulansı hizmeti ise bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar, kendini gerçekleştirme, katılım ilkesine dair bir hedef bulunmamaktadır.

Ek 11'e göre strateji raporunda evde sağlık hizmeti verilen hasta sayısı 2.200 kişi olarak hedeflenmiş ve 2.588 kişiye hizmet verildiği faaliyet raporunda belirtilmiştir. Hasta nakil ambulansının talep karşılama hedefi 3.300 kişi olarak belirtilmiş olup faaliyet raporunda 1.985 kişiye hizmet sağlandığı belirtilmiştir.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 6 faaliyet bulunmakta olup Ek 11'e göre festivalde köyün yaşlısının konuşmacı olması ve ev ziyaretleri katılım ilkesi kapsamında; gezi gibi etkinlikler kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında; evde temizlik ve evde kuaförlük hizmeti bakım ilkesi kapsamında; sıcak yemek hizmeti bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ilkesine dair bir faaliyet bulunmamaktadır.

4.2.12. Beylikdüzü Belediyesi

2020 – 2024 yılı Beylikdüzü Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve 11. Kalkınma Planı referans gösterilmiştir.

Beylikdüzü Belediyesi'nin 2020 – 2024 yılı Strateji Raporunda yaşlılara yönelik Ek 12'ye göre bir amacı ve amaç doğrultusunda iki alt hedefi bulunmaktadır. Sosyoekonomik risklere karşı dirençli, sosyal içermeyi sağlayan, toplumsal hayata katılımı artıran, herkes için yaşam kalitesi yüksek bir kent oluşturma amacıyla sosyal içermenin ve kapsayıcılığın sağlanması hedeflenmiştir. Hedefe ulaşmak için evde öz bakım hizmeti, evde kuaförlük hizmeti, ev temizliği hizmeti bakım ilkesi kapsamında; sıcak yemek hizmeti bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İkinci hedef ise eğitim, sağlıklı yaşam, sanat ve sosyal içermenin kapsayıcılığının sağlanması ve kültüre yönelik destekleyici çalışmaların yapılmasıdır. Hedefin gerçekleştirilmesi için yaşlı ve engelli hizmetlerinin (terapi hizmetleri, gezi, sosyal haklar konusunda danışmanlık vb.) sürdürülebilirliğinin sağlanması üzerine engelli ve yaşlılara memnuniyet çalışmalarının yapılması katılım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. Kendini gerçekleştirme ve itibar ilkesine dair bir hedef raporlanmamıştır.

Ek 12'ye göre strateji raporunda yaşlı ve engelli sosyal destek hizmetleri verilen kişi sayısı 1.480 olarak hedeflenmiş olup faaliyet raporunda 1.786 kişiye hizmet verildiği belirtilmiştir. Katılım ilkesi kapsamında hizmetlerden yararlanan yaşlı ve engelli vatandaşların memnuniyet oranı %100 hedeflenmiş olup %100 gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 6 faaliyet bulunmakta olup Ek 12'ye göre Ramazan ayı sıcak yemek dağıtımı, medikal malzeme desteği, hasta nakil ambulans hizmetleri bağımsızlık ilkesi kapsamında; evde sağlık hizmetleri bakım ilkesi kapsamında; tarih müzesi hizmeti ve Emekliler Lokali kurularak hizmet sağlanması kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ve katılım ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.13. Beyoğlu Belediyesi

2020 – 2024 yılı Beyoğlu Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 2014 – 2023 İstanbul Bölge Planı'ndan referans gösterilmiştir.

Beyoğlu Belediyesi'nin 2020 – 2024 yılı Strateji Raporunda yaşlılara yönelik olarak doğrudan bir amaç ve planlama bulunmamaktadır.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 6 faaliyet bulunmakta olup Ek 13'e göre aşevi hizmetleri, sıcak çorba dağıtımı, Yaşlılara Saygı Haftasında gıda, market ihtiyaçları yapılarak eve teslim edilmesi, hasta nakil ambulans hizmeti bağımsızlık ilkesi kapsamında; güzellik ve saç bakımı, evde temizlik hizmeti bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. Kendini gerçekleştirme ve itibar ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.14. Büyükçekmece Belediyesi

2020 – 2024 yılı Büyükçekmece Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 5393 sayılı Belediye Kanunu referans gösterilmiştir.

Büyükçekmece Belediyesi'nin 2020 – 2024 yılı Strateji Raporunda yaşlılara yönelik olarak bir amacı ve amaç doğrultusunda 2 alt hedefi vardır. Ek 14'e göre Büyükçekmece halkının talepleri doğrultusunda, bütüncül yaklaşımla, sosyal ihtiyaçlarını destekleyerek, kaliteli, hızlı, kesintisiz hizmetler sunarak, kentte aidiyet duygusunu geliştirmek ve yaygınlaştırmak amaçlanmıştır. Gülen Yüzler Projesinin gerçekleşmesi hedeflenerek yaşlı ve hastalara evde kuaförlük ve bakım hizmeti sağlanması bakım ilkesi kapsamında; vatandaştan alınacak memnuniyet geribildirimi ile katılım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İkinci hedef ise hassas grupların ve kırılganlık dönemindeki bireylerin ihtiyaçlarını bütüncül bir yaklaşımla belirleyip destekleyerek bireyleri güçlendirmesidir. Hedef doğrultusunda ayni destek hizmetleri, nakdi destek hizmetleri bağımsızlık ilkesi kapsamında; sosyal incelemelerin yapılması, sosyal doku çalışmaları ve sosyal desteklerden memnuniyet üzerine geribildirimlerinin alınması katılım ilkesi kapsamında; seminer ve etkinlik programları kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında; kadın, çocuk, engelli, yaşlı, roman ve göçmenler gibi kırılgan gruplara yönelik eşitlik eylem planlarının hazırlanması itibar ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. BM'nin beş yaşlılık ilkesinin beş ilkesini de kapsayan hedefler bulunmaktadır.

Büyükçekmece Belediyesi 2022 faaliyet raporunda performans göstergeleri tablosunda Gülen Yüzler Projesi'ne dair evde bakım ve kuaförlük hizmetlerinden memnuniyet oranı, sosyal destek hizmetlerinden ayni destek hizmetlerinin sayısı, yapılan

sosyal inceleme sayısı, sosyal doku çalışmalarının tamamlanma oranına dair bilgi, sosyal desteklerden faydalanan bireylerin memnuniyet oranına dair bilgi belirtilmemiştir. Ek 14'e göre Büyükçekmece Belediyesi Strateji Raporunda Gülen Yüzler Projesi ile 1.318 yaşlı ve engellilere verilecek evde bakım ve evde kuaförlük hizmeti hedeflenmiş olup 2022 yılı faaliyet raporuna göre 2.303 kişiye hizmet gerçekleştirilmiştir. Nakdi destek hizmetlerinin 2.600 kişiye verilmesi hedeflenmiş olup faaliyet raporuna göre 4.041 kişiye hizmet sağlanmıştır. Küresel amaçlar için düzenlenen seminer sayısı 4 hedeflenmişken 41 seminer düzenlemiştir. İkinci hedef doğrultusunda sağlanan hizmetler hassas ve kırılgan grupları kapsayarak nakdi destek sağlanan kişilerin yaşlı sayısı ve oranı bilinmemektedir.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 6 faaliyet bulunmakta olup Ek 14'e göre odak grup eksenli Yaşlılar Çalıştayı katılım ilkesi kapsamında; evde sağlık hizmetleri, diyetisyen hizmetleri, Büyükler Konuk Evi hizmetleri bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar, kendini gerçekleştirme ve bağımsızlık ilkelerine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.15. Çatalca Belediyesi

Çatalca Belediyesi 2020 – 2024 yılı Strateji Planında üst politika analizlerinde doğrudan yaşlılara yönelik olarak referans yer almamaktadır.

Çatalca Belediyesi'nin 2020 – 2024 yılı Strateji Raporunda yaşlılara yönelik olarak bir amaç ve amaç doğrultusunda iki alt hedef bulunmaktadır. Ek 15'e göre toplumun her kesimine hitap edecek şekilde faaliyet oluşturma amacıyla ihtiyaç sahibi yaşlı vatandaşlara hasta bezi temin edilmesi ve kadın, çocuk, yaşlı, hasta, engellilik gibi dezavantajlı kesimlerin yaşam kalitesini yükseltmek hedeflenmiştir. İhtiyaç sahibi yaşlılara bez temin edilmesi bakım ilkesi kapsamında; vatandaşa hizmetten memnuniyetin sorulması katılım ilkesi kapsamında; psikolojik destek verilmesi, diyetisyen desteği, evde kuaförlük hizmetleri bakım ilkesi kapsamında; akülü ve tekerlekli engelli sandalye sağlanması bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ilkesine dair bir hedef bulunmamaktadır.

Strateji raporuna göre bez temin edilen hasta sayısı 2022 yılında 150 kişi hedeflenmiş olup faaliyet raporunda 161 yaşlıya bez sağlandığı raporlanmıştır. Bu hizmetten memnuniyet oranı %95 olarak hedeflenmiş ancak faaliyet raporunda belirtilmemiştir. 2022 yılında 1.250 kişiye psikolojik destek verilmesi hedeflenmiş, 511 kişiye hizmet sağlanmış olup memnuniyet oranı %95 hedeflenirken faaliyet raporunda memnuniyet oranına dair bir bilgi belirtilmemiştir. 2022 yılında 500 kişiye diyetisyen desteği sağlanması hedeflenmişken hizmetin gerçekleştirilmesine dair bilgi faaliyet raporunda yer almamaktadır. Evde

kuaförlük hizmetlerinin %100'ünün gerçekleştirilmesi hedeflenmiş olup faaliyet raporunda 61 kişiye hizmet verildiği belirtilmiştir. Belirtilen 61 kişinin İkinci hedef doğrultusunda bulunan performans göstergelerinde hedefler ve hizmetin gerçekleştirildiği kişi sayısı kadınlar, çocuklar, hastalar, engelliler, yaşlıları kapsamakta olup yaşlılara verilen hizmetin oranı ve sayısı bilinmemektedir. Akülü engelli sandalye desteğinin 5 kişiye, tekerlekli sandalye desteği sağlanması ise 10 kişiye verilmesi hedeflenmiş olup akülü engelli sandalye 7 kişiye, tekerlekli sandalye ise 32 kişiye sağlanmıştır.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 2 faaliyet bulunmakta olup Ek 16'ya göre engelli ve yaşlılara yapılan ziyaret, huzurevi ziyareti katılım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiş olup itibar, kendini gerçekleştirme, bağımsızlık, bakım ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.16. Çekmeköy Belediyesi

2020 – 2024 yılı Çekmeköy Belediyesi Strateji Planının üst politika analizleri raporda yer almamaktadır.

Çekmeköy Belediyesi'nin 2020 – 2024 yılı Strateji Raporunda yaşlılara yönelik olarak bir amacı ve bir alt hedefi vardır. Ek 16'ya göre nitelikli sosyo-kültürel hizmetler ile hayatı zenginleştirmek amacıyla odaklı sosyal hizmet projelerinin geliştirilmesi hedeflenmiş olup sosyal destek hizmeti desteği verilmesi ve yaşlılara günlük sıcak yemek yardımı verilmesi bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar, kendini gerçekleştirme, katılım, bakım ilkelerine dair bir hedef bulunmamaktadır.

Ek 16'ya göre strateji raporunda sosyal hizmet desteği verilen yaşlı sayısı %13 olarak hedeflenmiş ve %10,56 oranında gerçekleştirilmiştir. Yaşlılara sıcak yemek yardımının yapılmasına dair 1.157.625 ₺ bütçe hedeflenmişken 2022 yılında 3.842.117 ₺ bütçe harcanmıştır. Kendini gerçekleştirme, bakım, itibar ve katılım ilkesine dair hedef bulunmamaktadır.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 2 faaliyet bulunmakta olup Ek 16'ya göre medikal yardım desteği bağımsızlık ilkesi kapsamında; evde temizlik ve kişisel bakım hizmetleri desteği bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar, kendini gerçekleştirme, katılım ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.17. Esenler Belediyesi

2020 – 2024 yılı Esenler Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak

Esenler Belediyesi'nin 2020 – 2024 yılı Strateji Raporunda yaşlılara yönelik olarak bir amaç ve iki alt hedefi bulunmaktadır. Ek 17'ye göre kültürel, sosyal ve bilimsel faaliyetlerin ön plana çıktığı, kararların yönetişim anlayışıyla alındığı bir kültür, sanat ve eğitim kenti olması amacıyla ihtiyaç sahiplerinin sağlık, sosyal ve ekonomik yönden yaşam standartlarını yükseltmek hedeflenmiş olup yaşlı, yatağa bağımlı ve kronik rahatsızlığı olan hastalara verilen hasta nakil hizmeti bağımsızlık ilkesi kapsamında; evde verilen bakım hizmetleri, ev temizliği, berberlik hizmetleri bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İkinci hedef ise sosyal dayanışma ve topluma kazandırma faaliyetlerini etkin olarak gerçekleştirilmesi için Sosyal Hizmet Merkezlerinden (Dede Torun Yaşam Merkezi, İkinci Bahar Kıraathanesi, Anne Çocuk Oyun Kampüsü) yararlanılması kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ve katılım ilkesine dair bir hedef bulunmamaktadır.

Strateji raporunda Ek 17'ye göre yaşlı, yatağa bağımlı ve kronik rahatsızlığı olan hastalara verilen hasta nakil hizmeti 1.890 olarak hedeflenmiş olup 1.980 kez hizmet sağlanmıştır. Yaşlı, yatağa bağımlı ve kronik rahatsızlığı olan hastalara verilen evde bakım ve kuaförlük hizmeti 980 adet hizmet verilmesi hedeflenmiş olup 1.050 adet hizmet sağlanmış ve ev temizliği ile evde kuaförlük hizmeti 1.500 adet hedeflenirken 4.355 adet hizmet sağlanmıştır. Sosyal Hizmet Merkezlerinden yararlanan kişi sayısı 18.000 kişi olarak hedeflenirken 20.030 kişinin merkez hizmetlerinden faydalandığı belirtilmiş olup merkezlerin sadece yaşlılar için değil sosyal hizmetlere dair her bireyin faydalanabileceği merkezler olması sebebiyle faydalanan kişilerden yaşlılara dair bir oran ve sayı belirtilmemiştir.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 7 faaliyet bulunmakta olup Ek 18'e göre acil durum anı için evlerde bulunan acil hayat butonu, ayni ve nakdi yardımlar gibi sosyal destek hizmetleri, Yaşlılar Haftasında Yalnız Değilsiniz Projesi ile psikolojik destek hizmeti, Şehrimde Hayat Var Projesi bakım ilkesi kapsamında; gıda yardımı, alışveriş kartı, aşevi hizmetleri bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. Katılım, itibar ve kendini gerçekleştirme ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.18. Esenyurt Belediyesi

2020 – 2024 yılı Esenyurt Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak

Esenyurt Belediyesi'nin 2020 – 2024 yılı Strateji Raporunda yaşlılara yönelik olarak bir amacı ve bir alt hedefi bulunmaktadır. Ek 18'e göre sosyal hizmetler çeşitlendirilerek, birlik ve dayanışma ruhuyla, ihtiyaç sahiplerinin sosyal yaşamı desteklenmesi amacıyla engelli ve dezavantajlı guruplara hizmet verilmesi hedeflenmiştir. Hedefe ulaşmak için huzurevinin yapılması, ev temizliği bakım ilkesi kapsamında; Ramazan ayında yaşlı ve engelli ailelerin evlerine verilecek iftar yemekleri bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar, kendini gerçekleştirme, katılım ilkelerine dair bir hedef bulunmamaktadır.

Ek 18'e göre strateji hedeflerinde bulunan yapılacak huzurevinin 2022 yılında %45'inin tamamlanması hedeflenmişken faaliyet raporunda %0 oranında bir gerçekleşme belirtilmiştir. Ev temizliği yapılacak yaşlı ve engelli aileye ait 45 ev temizlenmesi hedeflenmiş faaliyet raporuna göre 60 ev temizlenmiş ve Ramazan ayında iftar yemeğinin 11.000 eve dağıtılması hedeflenmişken 24.00 adet iftar yemeği evlere dağıtıldığı belirtilmiştir. İtibar, kendini gerçekleştirme, katılım ilkesine dair bir hedef bulunmamaktadır.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 8 faaliyet bulunmakta olup Ek 18'e göre belediyede işlemlerini gerçekleştirmek için ziyarete gelen yaşlı ve engelliler için refakat hizmeti, hasta nakil ambulans hizmetleri, medikal malzeme yardım desteği, kahvaltı desteğinin sağlanması, sıcak yemek dağıtımı bağımsızlık ilkesi kapsamında; Ulu Çınar Sosyal Yaşam Merkezi ve düzenlenen seminerler kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında; termal kür ve tedavi hizmetleri ise bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ve katılım ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.19. Eyüpsultan Belediyesi

2020 – 2024 yılı Eyüpsultan Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı'ndan (2010 – 2023) referans gösterilmiştir.

Eyüpsultan Belediyesi'nin Stratejik Eylem Planında 2 kendini gerçekleştirme, 1 bakım, 1 katılım, 2 bağımsızlık ilkesine dair toplam 6 adet performans göstergesi yaşlıları kapsamaktadır. Ancak 2022 yılı performans göstergelerinde yaşlıların kendilerini

gerçekleştirmeleri için bir hedef yer almamakta olup araştırma 2022 yılını kapsadığı için 5 adet performans göstergesi değerlendirmeye alınmıştır.

Eyüpsultan Belediyesi'nin 2020 – 2024 yılı Strateji Raporunda yaşlılara yönelik olarak dört amacı ve dört alt hedefi bulunmaktadır. Birincisi kentsel yaşam ihtiyaçlarının karşılandığı, insanların bir arada mutlu yaşadığı, erişilebilir bir kent planlamaktır. Bu amaç özelinde toplumsal bütünleşmeyi sağlayan kapsayıcı kentsel tasarımlar ve mimari çözümler geliştirmek hedeflenerek yaşlılara yönelik merkez sağlanması ve projelendirmesi üzerine faaliyet planlaması yapılacağı belirtilmiş ve kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında kategorilendirlmiştir. Ancak performans göstergelerinde 2022 yılına dair hedef konulmamıştır. İkinci amaç toplum sağlığını güçlendirmek, aile birliğini kurmak ve korumak üzerine olup vatandaşların bedensel ve ruhsal sağlıklarını etkileyen unsurlar hakkında bilinçlenmek hedeflenmiştir. Hedef doğrultusunda özel ilgi gerektiren (yaşlı, engelli) sağlık hizmetlerinden faydalanmasına yönelik faaliyet gerçekleştirileceği bağımsızlık ilkesi kapsamında ambulans hizmeti bakım ilkesi kapsamında doktor ve hemşirelik hizmetlerinin sağlanması hedeflenmiştir. 2022 yılına yönelik olarak talep edilen ambulans hizmetinin %90'ının karşılanacağı hedeflenmiş olup %85'i karşılanmıştır. Talep edilen doktor ve hemşirelik hizmetlerinin ise %100'ünün karşılanacağı hedeflenmiş ve %100'ünün karşılandığı belirtilmiştir. Üçüncü amaç; toplumsal yaşamın tüm alanlarında ve tüm vatandaşlar için kapsayıcı ve sürdürülebilir sosyal yaklaşımlar gerçekleştirmektir. Amaç doğrultusunda Eyüpsultan ilçesinde yaşayan sosyal ve ekonomik yoksunluk içerisinde bulunan vatandaşlarımıza sosyal destek hizmetleri sunarak toplumsal bütünleşmeyi sağlamak hedeflenmiş ve ihtiyaç sahibi ailelere sosyal yardımların yapılmasına yönelik faaliyetin gerçekleştirileceği belirtilmiştir. Bu faaliyet ise bağımsızlık ilkesi kapsamında engelli ve yaşlıların ihtiyaç duyduğu medikal malzemelerin karşılanması ile ölçülmüştür. Talep edilen medikal malzeme ihtiyacının %80'inin karşılanacağı hedeflenmiş ve 2022 yılında taleplerin %100'ünün karşılandığı belirtilmiştir. Dördüncü amaç; ilçede yaşayan vatandaşların kültürel, sanatsal, eğitsel, sosyal ve sportif alanlarda kentsel yaşam standartlarını yükseltmek olup vatandaşları spora teşvik etmek, sporun yaşamın bir parçası haline gelmesinin sağlanması hedeflenmiştir. Spor tesisleri ve sportif faaliyetlerin çeşitliliğinin artırılarak toplumun her kesiminden (kadın, çocuk, genç, engelli, yaşlı) katılımın sağlanmasına yönelik faaliyetler olacağı belirtilerek kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında spor tesisleri katılımcı sayısı 15.000 hedeflenirken 2022 yılında %147 oranında hedefe ulaşıldığı ve 22.050 kişinin faydalandığı belirtilmiştir. Ancak 22.050 kişinin altı kırılımları belirtilmemiş ve faydalanan yaşlı sayısı belirtilmemiştir. Bu faaliyetin

ölçülebilmesi için kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında sportif organizasyon sayısına dair 2022 yılında hedef konulmamış, ancak 31 organizasyon gerçekleştirilmiştir. Katılım ilkesi kapsamında spor tesisleri katılımcı memnuniyet çalışmasının yapılacağı hedeflenerek %80 oranında belirtilen memnuniyet hedefinin %83lük bir memnuniyet ile gerçekleştiği belirtilmiştir.

Strateji planında yer almayarak hedeflenmeyen ancak 2022 yılında gerçekleştirilen faaliyet bulunmamaktadır.

4.2.20. Fatih Belediyesi

2020 – 2024 yılı Fatih Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde toplumun alt kırılımları özelinde bir referans gösterilmemiştir.

2020 – 2024 yılı Fatih Belediyesi Strateji Planında yaşlılara yönelik olarak hedef ve planlama yer almamaktadır.

Ek 20'ye göre 2022 yılı Fatih Belediyesi Faaliyet Raporu'nda stratejik eylem planında yer almayan ancak 2022 yılında gerçekleştirilmiş 4 faaliyet bulunmaktadır. Giyim yardımı, sıcak yemek yardımı ve bez cüdan, ilaç kutusundan oluşan yaşlı kiti bağımsızlık ilkesi kapsamında, Fatih Belediyesi'nin hizmete açtığı Yadigar Kafe ise kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar, bakım, katılım ilkesine dair bir faaliyet bulunmamaktadır.

4.2.21. Gaziosmanpaşa Belediyesi

2020 – 2024 yılı Gaziosmanpaşa Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak bir referans gösterilmemiştir.

2020 – 2024 yılı Gaziosmanpaşa Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında bir amaç bulunmaktadır. Gaziosmanpaşa'yı zengin, kültürel ve sosyal hayatı, sunduğu ekonomik fırsatlarıyla toplumsal barış ve huzurun hakim olduğu şehir haline getirme amacı doğrultusunda ihtiyaç sahiplerini desteklemek ve toplumsal dayanışmayı geliştirmek hedeflenmiştir. Ek 21'e göre evde temizlik hizmetleri bakım ilkesi kapsamında, evde berber hizmetti bakım ilkesi kapsamında kategorize edilmiştir.

Bakım ilkesi kapsamında eevde temizlik hizmeti verilen 65 yaş üstü kişi sayısı 815 hedeflenmiş olup 845 evde temizlik hizmeti gerçekleştirilmiş ve evde berber hizmeti verilen (engelli ve yaşlı eve bağımlı) kişi sayısı 1.650 hedeflenmiş iken 1.672 kişiye evde berberlik

hizmetleri verilmiştir. İtibar, kendini gerçekleştirme, katılım, bağımsızlık ilkesine dair bir hedef bulunmamaktadır.

Ek 21'e göre strateji raporunda doğrudan yaşlılara yönelik faaliyet hedefi olmayan ancak 2022 yılında gerçekleştirilmiş 4 faaliyet bulunmaktadır. Engelli ve yaşlı bakım yapım çalışmaları bakım ilkesi kapsamında, aşevi yardımı bağımsızlık ilkesi kapsamında, gıda kolisi ile erzak desteği bağımsızlık ilkesi kapsamında, yaşlılar ile sohbet ise katılım ilkesi kapsamında kategorize edilmiştir. İtibar, kendini gerçekleştirme ilkesine dair bir faaliyet bulunmamaktadır.

4.2.22. Güngören Belediyesi

2020 – 2024 yılı Güngören Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 5393 sayılı Belediye Kanunu referans gösterilmiştir.

2020 – 2024 yılı Güngören Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında bir amaç bulunmaktadır. Toplumsal ve kültürel ihtiyaçlara yönelik hizmetleri yaygınlaştırmak amacıyla sosyal destek hizmeti çalışmalarını planlı olarak yürütmek hedeflenmiştir. Ek 22'ye göre sosyal destek kapsamında vatandaşlara yönelik sosyopsikolojik çalışmaların tamamlanması ve toplumsal farkındalığı artırmaya yönelik yapılan eğitim, seminer ve etkinliklerin yapılması kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında, aşevinden verilen yemek desteği, sosyal destek kapsamında sosyal yardımların sağlanması ve gıda ihtiyacının karşılanması ise bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar, bakım, katılım ilkesine dair bir hedef bulunmamaktadır.

Kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında sosyo-psikolojik çalışmalarının %90'ının tamamlanması hedeflenmiş ve %95'inin tamamlandığı; eğitim seminer ve etkinlik sayısı 2022 yılında 20 adet hedeflenmiş ve 40 adet gerçekleştirilmiştir. Bağımsızlık ilkesi kapsamında aşevinden verilen yemek sayısı 100.000 adet hedeflenmiş ve 149.438 adet gerçekleştirilmiş; sosyal yardımlardan faydalanan kişi sayısı 14.000 hedeflenmiş ve 15.891 gerçekleştirilmiş; gıda ihtiyacının karşılanması oranı %100 hedeflenmiş ve %100 gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

Ek 22'ye göre strateji raporunda doğrudan yaşlılara yönelik faaliyet hedefi olmayan ancak 2022 yılında gerçekleştirilmiş faaliyet bulunmamaktadır. Güngören Belediyesi'nin itibar, bakım, katılım ilkesine dair bir faaliyeti bulunmamaktadır.

4.2.23. İstanbul Büyükşehir Belediyesi

2020 – 2024 yılı İstanbul Büyükşehir Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından hazırlanmış Akıllı Ulaşım Sistemleri Strateji Belgesi referans gösterilmiştir.

2020 – 2024 yılı İstanbul Büyükşehir Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında bir amaç bulunmaktadır. Sosyal ihtiyaçları eşit ve kapsayıcı bir şekilde karşılayarak paylaşan bir şehri oluşturmak amaçlanmış eşit haklara ulaşamayan toplumsal gruplara yönelik hizmetleri geliştirmek hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda bulunan performans göstergeleri Ek 23'e göre sosyal hizmet merkez sayısı, sosyal hizmetler alanında verilen yıllık hizmet ve bu hizmetlerden yararlanan yıllık kişi sayısına yönelik göstergeler bağımsızlık ilkesi kapsamında, sosyal hizmetlerden faydalanan kişilerin memnuniyet oranı katılım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar, bakım, kendini gerçekleştirme ilkesine dair bir hedefi bulunmamaktadır.

Strateji planında yer alan performans göstergelerinin hedef ve gerçekleşme oranlarına baktığımızda Ek 23'e göre bağımsızlık ilkesi kapsamında yıl içinde hizmete alınan sosyal hizmete alınan sosyal hizmet merkez sayısı hedefi 45 iken 38 adet gerçekleşmiş, sosyal hizmetler alanında verilen yıllık hizmet sayısı hedefi 1.775.408 iken 1.853.018 gerçekleşmiş, sosyal hizmetlerden faydalanan yıllık kişi sayısı ise 836.294 kişi iken faaliyet raporunda kırılımlar belirtilerek 226.101.817 yaşlının faydalandığı belirtilmiştir. Katılım ilkesi kapsamında sosyal hizmetlerden faydalanan kişilerin memnuniyet oranı %82 hedeflenmiş olup %87 oranında memnuniyet olduğu belirtilmiştir.

Strateji raporunda doğrudan yaşlılara yönelik faaliyet hedefi olmayan ancak 2022 yılında gerçekleştirilmiş 19 farklı faaliyet bulunmaktadır. Ek 23'e göre yaşlı bakım merkezinin temelinin atılmasına yönelik faaliyet; düzenli egzersiz ve spor yapılarak yaşam kalitesini artırmaya yönelik Aktif Yaşlılık Projesi; uzmanlar tarafından bireysel durum analizi ile bireye özgü sosyal bakım planının yapılması; yaşlılara yönelik Sağlıklı Yaşam Merkezi'nde geleneksel ve tamamlayıcı tıp yöntemleri ile hizmetlerin sağlanması; Darülaceze kampüsü, yaşlı bakım merkezleri, yaşam evleri ve misafirhane hizmetleri, evde sağlık hizmetleri, uzaktan program ile yetişkin, ileri yaş, çocuk olmak üzere üç kategoride evde spor aktiviteleri olmak üzere 8 farklı faaliyet bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. Genç, kadın, yaşlı, engelliler, ile Katılımcı Planlama Çalıştayı, mahalle evleri, sosyal hayata adaptasyon projesi, Darülaceze dostluğu ve gönüllülüğü projesi, yaşam evi hizmetleri olmak üzere 5 farklı faaliyet katılım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. Yaşlılara sosyal amaçlı toplu ulaşım desteği, fizik tedavi ve

rehabilitasyon hizmetleri, hasta nakil hizmeti, mezar ziyaretleri için ulaşım kolaylığının sağlanmasına yönelik 4 farklı faaliyet bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. Psikososyal destek çalışmaları ise kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında kategorilendirilmiş olup itibar ilkesi kapsamında ise herhangi bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.24. Kadıköy Belediyesi

2020 – 2024 yılı Kadıköy Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 11. Kalkınma Planı, 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Programı referans gösterilmiştir.

2020 – 2024 yılı Kadıköy Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında iki amacı ve üç hedefi bulunmaktadır. Toplumsal eşitlik perspektifi ile toplumun tüm kesimlerinin gözetildiği ve farklılaşan ihtiyaçlarının karşılandığı yaşam haklarına saygılı bir kent olmak amacıyla toplumun tüm kesimlerine yönelik ulaşılabilir ve erişilebilir bütüncül sosyal hizmet uygulamaları üretmek hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda Ek 24'e göre evde temizlik hizmeti ve evde kişisel bakım hizmeti bakım ilkesi kapsamında, sıcak yemek hizmeti bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İkinci olarak toplumun tüm kesimlerine yönelik ulaşılabilir ve erişilebilir bütüncül sosyal hizmet uygulamaları üretmek hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında Sosyal Yaşam Evlerinden faydalanan üye sayısı ve kurslara katılım oranı kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında, Alzheimer Merkezine yönelik faydalanan kişi, Alzheimer hastası yakınlarına verilen eğitim, Alzheimer Merkezinde verilen eğitimlere katılım oranı bakım ilkesi kapsamında, Alzheimer hastalığına yönelik farkındalık çalışmaları ise bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İkinci amaç ise kurumsal kapasiteyi ve hizmet verimliliğini artırmak için yenilikleri yakından takip ederek teknolojik hizmetlerin etkin, verimli ve güvenli verilmesini sağlamak hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda Dijital Kadıköy Mobil Uygulaması kullanan 65 yaş üstü bireylerin memnuniyet oranı katılım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ilkesine dair bir hedef bulunmamaktadır.

Bakım ilkesi kapsamında 65 yaş üstü, kronik sağlık sorunu olan veya engelli olma kriterlerini sağlayan bireylere verilen bakım hizmetlerinde; evde temizlik hizmetine yönelik hedef belirtilmemiş olup 175 kişiye 800 kez hizmet, evde kişisel bakım (kuaförlük) hizmetine yönelik hedef belirtilmemiş olup 369 kişiye 692 kez hizmet verilmiştir. Bakım ilkesi kapsamında Alzheimer hastalarına yönelik olarak Alzheimer Merkezinden faydalanan kişi sayısı 990 hedeflenmiş olup 1.080 kişiye, Alzheimer hasta yakınlarına 40 adet eğitim verilmesi hedeflenmiş 34 adet eğitim verilmiş olup bu eğitimlere katılım oranı %100

hedeflenirken %90 oranında katılım gerçekleşmiştir. Bağımsızlık ilkesi kapsamında sıcak yemek hizmeti için hedef belirtilmemiş olup 140 hanede bulunan 250 kişiye hizmet verilmiş ve Alzheimer hastalığına yönelik olarak 22 farkındalık çalışması hedefi 22 adet program ile gerçekleştirilmiştir. Kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında Sosyal Yaşam Evlerinden faydalanan üye sayısı hedefi 2.800 kişi iken 1.424 üyesi olmuş ve verilen kurslara katılım oranı %100 hedeflenmiş olup %73,75 katılım oranı olduğu belirtilmiştir. Katılım ilkesi kapsamında Dijital Kadıköy Mobil Uygulaması kullanan 65 yaş üstü bireylerin memnuniyet oranı %70 hedeflenmiş iken %66,60 oranında memnuniyet belirtilmiştir.

Stratejik eylem raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 6 farklı faaliyet bulunmaktadır. Ek 24'e göre yaşlılar haftasında yapılan spor etkinliği, yerinde sağlık ile evde girişimsel sağlık hizmeti ve belediye bünyesinde bulunan iki Alzheimer Merkezi olmak üzere 3 farklı bakım ilkesi kapsamında; yaşlılara saygı haftasında yapılan sempozyumlar kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında; hasta nakil hizmetleri bağımsızlık ilkesi kapsamında; yaşlı ve çocuk dostu kent planlamaları gibi çalışmalarını yürüten Kadıköy Akademi ise itibar ilkesi kapsamında kategorilendirilmiş olup BM'nin her ilkesini kapsayan faaliyetler gerçekleştirilmiştir.

4.2.25. Kağıthane Belediyesi

2020 – 2024 yılı Kağıthane Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak referans gösterilmemiştir.

2020 – 2024 yılı Kağıthane Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında bir amaç ve bir hedef bulunmaktadır. Sosyal devlet anlayışına yerel düzeyde katkı sağlama amacıyla odaklı sosyal alanlar ve sosyal destek projeleri geliştirmek ve uygulamak hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda yaşlılara evde bakım hizmeti ve yaşlı gündüz hizmet merkezi yanı sıra sosyal destek hizmetlerinden memnuniyet oranına yönelik performans göstergesi katılım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir.

Katılım ilkesi kapsamında sosyal destek hizmetlerinden memnuniyet oranı %90 olarak hedeflenmiş olup %74 oranında memnuniyet oranının olduğu belirtilmiştir. İtibar, kendini gerçekleştirme, bakım, bağımsızlık ilkesine dair bir hedef bulunmamaktadır.

Stratejik eylem raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 6 faaliyet bulunmaktadır. Ek 25'e göre psikolojik danışmanlık, ev temizliği hizmeti bakım ilkesi kapsamında; aşevi hizmeti bağımsızlık ilkesi kapsamında; Yaşlılar Gündüz Hizmet Merkezi, seminerler ve Kır Kahvesi isimli hizmet noktasının işletilmeye başlanması kendini

gerçekleştirme ilkesi kapsamında kategorilendirilmiş olup itibar ve katılım ilkesi kapsamında herhangi bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.26. Kartal Belediyesi

2020 – 2024 yılı Kartal Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 11. Kalkınma Planı, 2018 – 2023 Yılı Kadının Güçlenmesi Stratejisi Belgesi ve Eylem Planı, 2014 – 2023 İstanbul Bölge Planı referans gösterilmiştir.

2020 – 2024 yılı Kartal Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında bir amaç ve iki hedef bulunmaktadır. Ek 26'ya göre kentin sosyal, kültürel, sportif ve ekonomik gelişimine katkı sağlamak amaçlanmış ve yaşlılar, engelliler için yaşanabilir bir kenti oluşturmak hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda ihtiyaç sahiplerinin, yaşlıların, engellilerin ve Yaşlı Bakım Huzurevinin ihtiyaçlarının karşılanması ve kapasite kullanım durumu bağımsızlık ilkesi kapsamında, Yaşlı Bakım Huzurevi'nde ağırlanan misafirlerin ailelerine yönelik bilgilendirme ve danışmanlık hizmetinin verilmesine yönelik memnuniyet oranı katılım ilkesi kapsamında, Yaşlı Bakım Huzurevi'nde yönlendirilecek yaşlıların iş ve işlemlerinin yürütülmesi bakım ilkesi kapsamında, yaşlı ve yaşlı yakınlarına (demans, Alzheimer, yaşlı bakımı, sağlıklı yaşlanma vs.) eğitim ve seminerler düzenlenmesi kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İkinci olarak eğitim, kültür, sanat ve spor faaliyetleri ile toplumsal gelişimi desteklemek hedeflenmiş olup çocuklara, gençlere, yaşlılara ve dezantajlı vatandaşlara eğitsel faaliyet düzenlenmesi ile kadınlara, gençlere ve yaşlılara sportif, sosyal ve kültürel aktivitelerin düzenlenmesi kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ilkesine dair bir hedef bulunmamaktadır.

Bağımsızlık ilkesi kapsamında ihtiyaçların karşılanmasına yönelik oran ve kapasite kullanım durumu %90 hedeflenmiş iken gerçekleşen oran faaliyet raporunda belirtilmemiş olup katılım ilkesi kapsamında memnuniyet oranı %80 hedeflenmiş ve gerçekleşen oran belirtilmemiştir. Bakım ilkesi kapsamında Yaşlı Bakım ve Huzurevine yönlendirilecek yaşlıların iş ve işlemlerinin yürütülmesi için 30 kişilik bir hedef konuşmuş ancak 5 kişilik hedef gerçekleşmiştir. Kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında yaşlı ve yaşlı yakınlarına (Alzheimer, sağlıklı yaşlanma vs.) eğitim ve seminerler verilmesine yönelik 100 eğitim hedefi planlanmış ve 150 eğitim gerçekleştirilmiş, her yaştan bireylere eğitsel faaliyetlerin düzenlenmesi 6 adet hedeflenmiş ve 1 faaliyet gerçekleşmiş ve her yaştan bireye sportif, sosyal ve kültürel aktiviteler 4 adet hedeflenmişken 14 adet faaliyet gerçekleştirilmiştir.

Stratejik eylem raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 5 faaliyet bulunmaktadır. Ek 26'ya göre evde yaşam desteği hizmeti, beslenme danışmanlığı bakım

ilkesi kapsamında; park yapım çalışmaları, aşevi hizmeti bağımsızlık ilkesi kapsamında; yaşlılar haftasında yapılan etkinlikler ve yeni yıl kutlamaları gibi özel günlerde yapılan faaliyetler ise kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ve katılım ilkesi kapsamında herhangi bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.27. Küçükçekmece Belediyesi

2020 – 2024 yılı Küçükçekmece Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 11. Kalkınma Planı referans gösterilmiştir.

2020 – 2024 yılı Küçükçekmece Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında bir amaç ve bir hedef bulunmaktadır. Ek 27'ya vatandaş memnuniyetini esas alan yenilikçi bir anlayışla; paydaşlarla koordineli çalışarak kurumun ve ilçenin marka değer algısını güçlendirmek, farkındalığını ve bilinirliğini artırmak amacıyla halkın kuruma erişimini kolaylaştırmak amacıyla yerinde iletişim kanalları oluşturmak hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda strateji raporunun faaliyet planında engelli ve yaşlı hizmeti kapsamında yaşlı ve engellilere yönelik bakım ve ayni yardım hizmetine yönelik performans göstergeleri belirtilmiştir. Halkın yönetime katılımı için hizmet verilen yaşlı sayısı ve dezavantajlı gruplara verilen hizmetlerden memnuniyet oranı katılım ilkesi kapsamında, ulaşım yardımı talebinde bulunan engelli, yaşlı ve hastalara ulaşım hizmeti verilmesi, medikal malzeme talebi, danışmanlık, sosyal yardım ve destek sağlanan engelli sayısı bağımsızlık ilkesi kapsamında, temizlik ve kişisel bakım hizmeti verilen hasta ve yaşlılar ise bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ve kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında herhangi bir hedef raporlanmamıştır.

Katılım ilkesi kapsamında halkın yönetime katılımı için hizmet verilen yaşlı sayısı 2.750 hedeflenmiş iken 887 yaşlıya hizmet verilmiş ve dezavantajlı gruplara verilen hizmetlerden memnuniyet oranı %80 hedeflenmiş ve %94,5 oranında memnuniyet olduğu belirtilmiştir. Ulaşım talebinde bulunan engelli, yaşlı ve hastalara ulaşım hizmeti hedefi 675 kişi iken 2.106 kişiye, medikal malzeme talebi karşılanan engelli sayısı hedefi 700 iken 1.309 kişiye, danışmanlık, sosyal yardım ve destek sağlanan engelli sayısı hedefi 1.200 kişi iken 3.315 kişiye hizmet verilmiştir. Bakım ilkesi kapsamında temizlik ve kişisel bakım hizmeti verilen hasta ve yaşlılara yönelik 1.200 kişi hedeflenmişken 1.139 kişiye hizmet verilmiştir.

Stratejik eylem raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen bir faaliyet bulunmakta olup Ek 27'ye göre aşevi hizmetleri bağımsızlık ilkesi kapsamında değerlendirilmiştir. Katılım, kendini gerçekleştirme, bakım ve itibar ilkelerine dair strateji

raporunda olmayan ancak 2022 yılında gerçekleştirilmiş bir faaliyet raporlanmamıştır. İtibar ve kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında herhangi bir hedef raporlanmamıştır.

4.2.28. Maltepe Belediyesi

2020 – 2024 yılı Maltepe Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 2014 – 2023 İstanbul Bölge Planı referans gösterilmiştir.

2020 – 2024 yılı Maltepe Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında bir amaç ve bir hedef bulunmaktadır. Tüm canlıları farklılıklarıyla kapsayan, hak temelli, bilimsel, adil, güvenli ve eşitlikçi bir kent yaratmak amacıyla yaşlı veya evden çıkamayanların hayatını kolaylaştırmak hedeflenmiştir. Ek 28'e göre Altın Yıllar Yaşam Merkezi kültür sanat kursları kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında, evde bakım ve evde sağlık hizmeti bakım ilkesi kapsamında, yaşlılara yönelik hizmetlerin memnuniyet oranı katılım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ve bağımsızlık ilkesi kapsamında herhangi bir hedef raporlanmamıştır.

Kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında Altın Yıllar Yaşam Merkezi kültür sanat kurslarından faydalanan yaşlı sayısı 490 olarak hedeflenmiş 565 yaşlı faydalanmıştır. Bakım ilkesi kapsamında evde bakım hizmeti alan kişi sayısı 1.500 hedefleniş olup 254 kişiye hizmet sağlanmış, evde sağlık hizmeti verilecek vaka sayısı 7.500 adet hedeflenmişken 5.888 vakaya hizmet sağlanmıştır. Katılım ilkesi kapsamında yaşlılara yönelik hizmetlerden memnuniyet oranı hedefi %80 iken %65 oranında hizmetlerden memnuniyet sağlandığı hedeflenmiştir.

Stratejik eylem raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen iki faaliyet bulunmakta olup Ek 28'e göre aşevi yemek hizmeti ve ortak kullanımlı spor alanları bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiş olup itibar ilkesine yönelik herhangi bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.29. Pendik Belediyesi

2020 – 2024 yılı Pendik Belediyesi Strateji Plan üst politika analizleri yaşlılara yönelik olarak doğrudan referans gösterilmemiştir.

2020 – 2024 yılı Pendik Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında bir amaç ve iki hedef bulunmaktadır. Sosyal yardım hizmetleri alanında adil, şeffaf ve ulaşılabilen hizmet anlayışı içinde olmak amacıyla ilçemizde ihtiyaç sahibi vatandaşlara ihtiyaçları doğrultusunda gerekli destekleri vererek yaşam kalitelerini artırmak hedeflenmiştir. Ek 29'a

göre bağımsızlık ilkesi kapsamında yardım başvurularının karara bağlanması süresi, sosyal yardımların vatandaş nezdinde bilinirlik oranı bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İkinci olarak dezavantajlı, hasta ve yaşlı gruplara yönelik hizmet alanlarının geliştirilmesi ve faaliyetlerle desteklenmesini artırmak hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda Engelsiz Yaşam Merkezinden faydalanan kişi sayısı, bireysel verilen hizmetlerden faydalanan kişi sayısı bağımsızlık ilkesi kapsamında, Vefa Kıraathanesinden memnuniyet oranı katılım ilkesi kapsamında, dezavantajlı kesimlere yönelik yıllık düzenlenen faaliyet sayısı bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ve kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında herhangi bir hedef raporlanmamıştır.

Bağımsızlık ilkesi kapsamında yardım başvurularını karara bağlama süresi 6 gün olarak ve sosyal yardımların vatandaşlar nezdinde bilinirlik oranı %89 olarak, Engelsiz Yaşam Merkezinden faydalanan kişi sayısı 3.300 kişi, bireysel verilen hizmetlerden faydalanan kişi sayısı 10.806, Vefa Kıraathanesinden memnuniyet oranı %89, dezavantajlı kesinlere yönelik yıllık düzenlenen faaliyet sayısı 68 olarak hedeflenmiş ancak faaliyet raporunda tüm performans göstergelerinin gerçekleşen bilgisi belirtilmemiştir.

Stratejik eylem raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 4 faaliyet bulunmakta olup Ek 29'a göre gezi, spor, eğlence vb, özel günlerde de olmak üzere yapılan etkinlikler ve Vefa Kıraathanesi kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında, Vefa Kıraathanesinden hizmet alan yaşlılara tesis tanıtımı, ortak çalışmalar, kurum ziyaretleri, ev ziyaretleri katılım ilkesi kapsamında; Ramazan ayında 65 yaş ve üzeri vatandaşlara yönelik ev ziyareti yapılarak pide ve hurma ikram edilmesi manevi bakım olarak değerlendirilmiş olup bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ve bağımsızlık ilkesi kapsamında herhangi bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.30. Sancaktepe Belediyesi

2020 – 2024 yılı Sancaktepe Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak referans gösterilmemiş olup kadın, çocuk, gençlik için üst politika belgeleri sınıflandırılmıştır. Ayrıca ''Hukuk Devleti, Demokratikleşme, İyi Yönetişim'' üzerine başlık açarak üst politika analizleri yapılmış ve iyi yönetişimin sağlanması için 11. Kalkınma Planı maddeleri ve İl Gelişim Planı referans gösterilmiştir.

2020 – 2024 yılı Sancaktepe Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında bir amaç ve bir hedef bulunmaktadır. Kültürel ve sosyal gelişime yönelik hizmetleri etkinleştirmek amacıyla sosyal destek hizmetleri tasarlamak ve gerçekleştirmek hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda Ek 30'a göre engelli ve yaşlı vatandaşlara yönelik

fizyoterapi, diyetisyen ve psikolog desteği faaliyetlerine yönelik sağlık hizmetleri taleplerinin karşılanabilmesi bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ve kendini gerçekleştirme, bağımsızlık ve katılım ilkesi kapsamında herhangi bir hedef raporlanmamıştır.

Bakım ilkesi kapsamında engelli ve yaşlılara yönelik fizyoterapi, diyetisyen ve psikolog desteği faaliyetine yönelik taleplerin karşılanma oranı %100 olarak hedeflenmiş ve %98 engelli ve yaşlının sağlık hizmeti talebinin karşılandığı belirtilmiştir.

Stratejik eylem raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 5 faaliyet bulunmakta olup Ek 30'a göre acil hayat butonu, medikal malzeme yardımı, sıcak yemek hizmeti, pandemi sürecinde Covid 19 testi pozitif olan aile ve 65 yaş üstü vatandaşlar için aşevi hizmeti, hasta nakil hizmetleri bağımsızlık ilkesi kapsamında; evde sağlık hizmetleri bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiş olup katılım, kendini gerçekleştirme, itibar ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.31. Sarıyer Belediyesi

2020 – 2024 yılı Sarıyer Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 11. Kalkınma Planı referans gösterilmiştir.

2020 – 2024 yılı Sarıyer Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında bir amaç ve bir hedef bulunmaktadır. Sarıyer'de yaşama hakkının önde tutulduğu, altyapı ve üstyapı çalışmalarıyla yaşamının kolaylaştırıldığı, toplumun bütün kesimlerinin kent hizmetlerinden aynı oranda faydalandığı, kırsal, kentsel ve yeşil alanlarıyla bütünlüklü bir kent oluşturulması amacıyla engelli bireylerin kesintisiz mekânsal erişilebilirliği için Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği çerçevesinde belirlenmiş standartların sağlanması hedeflenmiştir. Hedef doğrultusunda Ek 31'e göre engelli metal rampaları ve yaşlılar için demir tutamakların yapılması bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar, kendini gerçekleştirme, bakım, katılım ilkesi kapsamında herhangi bir hedef raporlanmamıştır.

Bağımsızlık ilkesi kapsamında engelli metal rampaları ve yaşlılar için demir tutamak taleplerinin karşılanmasına %76 oranında hedeflenmiş olup faaliyet raporunda 433 mtül yaoım gerçekleştiği belirtilmiştir.

Stratejik eylem raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 4 faaliyet bulunmakta olup Ek 31'e göre ev temizliği, semt ve yaşamevleri ile sosyal rehabilitasyon merkezi, yaşlı gündüz bakımevi bakım ilkesi kapsamında; sağlık hizmetleri kapsamında ev

ziyaretleri ile temel tetkiklerin yapılması bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiş olup katılım, kendini gerçekleştirme ve itibar ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.32. Silivri Belediyesi

2020 – 2024 yılı Maltepe Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 5393 Belediye Kanunu referans gösterilmiştir.

2020 – 2024 yılı Silivri Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında bir amaç ve bir hedef bulunmaktadır. Kapsayıcı sanat, spor ve kültürel faaliyetleri gerçekleştiren, yoksulluğu ve eşitsizliği ortadan kaldıran, birleştirici sosyal belediyeciliği hayata geçirmek suretiyle mutlu bir Silivri oluşturmak amacıyla dezavantajlı toplumsal kesimleri gözetmek, yoksulluğu ortadan kaldıracak tam ve üretken çözümler geliştirmek hedeflenmiştir. Hedef doğrultusunda Ek 32'ye göre engelli ve yaşlılara rehabilitasyon hizmetlerinin verilmesi bakım ilkesi kapsamında, fizik tedavi hizmeti bağımsızlık ilkesi kapsamında, sosyal etkinliklerden yararlanan engelli ve yaşlılar ile Emekliler Lokali yapımı kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ve katılım ilkesine dair bir hedef raporlanmamıştır.

Bakım ilkesi kapsamında engelli ve yaşlılara rehabilitasyon hizmeti taleplerin sağlama oranı %100 olup hedefin %100 gerçekleştiği, bağımsızlık ilkesi kapsamında fizik tedavi hizmetinden faydalanan kişi sayısı 500 kişi olarak hedeflenmiş iken 385 kişinin faydalandığı ve Emekliler Lokaline ilişkin 2022 yılında %100 yapılmış ve bitirileceğine dair bir hedef var iken %0 oranında yapımın gerçekleştiği belirtilmiştir.

Stratejik eylem raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 6 faaliyet bulunmakta olup Ek 32'ye göre Engelli ve Yaşlı Koordinasyon Merkezi katılım ilkesi kapsamında; huzurevi hizmetinin verilmesi ve hemşirelik hizmetleri bakım ilkesi kapsamında; huzurevinde bulunan yaşlılar için özel kahvaltı programı ve özel gün yemeklerinin planlanması kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında; hasta nakil hizmetleri ve sosyal servis hizmetleri bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.33. Sultanbeyli Belediyesi

2020 – 2024 yılı Sultanbeyli Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 11. Kalkınma Planı, 2014 – 2023 Yılı Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi referans gösterilmiştir.

2020 – 2024 yılı Sultanbeyli Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında yaşlılara yönelik olarak doğrudan bir amaç ve hedef bulunmamaktadır.

Sultanbeyli Belediyesi'nin fuar ve festival hedefi 2 (iki) adet olup 14. İstanbul Edebiyat Festivali ve Sultanbeyli Kitap Fuarı'nın altıncısı 2022 yılında gerçekleştirilmiş olup hedefe ulaşılmıştır. Ancak performans göstergelerinde festival performans göstergelerinin 2022 yılı strateji raporunda yer alan veriler kısmında bilgisi verilmemiş olup strateji raporunun içinde yer alan faaliyet aktarımlarına bakarak performans gösterge verisine eklenmiştir. ''Kültürel belediyecilik doğrultusunda gerçekleştirilen kültür sanat etkinlik sayısı''na dair bilgi net bir şekilde paylaşılmamış olup 2022 yılı faaliyet raporunda yapılan düzenlenen gezi sayısı, Aydos okur-yazar buluşma etkinlik sayısı, Belirli gün-hafta etkinlik sayısı (Ulusal bayramlar, anma törenleri, özel gün ve haftalar vb. günlerde), Düzenlenecek sineması sayısı, Düzenlenecek kitap fuarı sayısı, Yetişkin tiyatro gösterim sayısı, Düzenlenecek gezi sayısı, Konser sayısı toplanmış olup hedefe ulaşılamamıştır. Strateji raporunda hedefe ulaşılamam nedeni ''Talep doğrultusunda hedef altı kalmıştır.'' şeklinde belirtilmiştir.

Yıllık yapılan halk görüşü ve halk toplantısı toplantı sayısı faaliyet raporunda belirtilmemiştir. Komşular buluşuyor etkinliğine katılımcı sayısı hedefinin 10.000 kişi olurken 5.200 kişinin katıldığını ve hedefe ulaşılamadığı belirtilmiştir. Nedeni olarak ''Koronavirüs etkisi, hava şartları dolayısıyla hedeflenen değere ulaşılamamıştır.'' diye belirtilmiştir. Komşular Buluşuyor programı faaliyet raporunun sadece veri kısmına yazılmış olup hedeflere dair faaliyetlerin anlatıldığı içerikte paylaşılmamıştır. Belediyenin şeffaflık açısından güçlendirilmesi gereken alanıdır.

Yıllık ziyaret edilen esnaf ve hane sayısı 2022 yılı faaliyet raporunda 120 ziyaretin esnafa, 5328 ziyaretin hanelere gerçekleştiğine dair şeffaf ve detaylandırılmış bilgi verilmiştir. Hizmet hedefin üstünde olup hedefin %778 üzerinde bir faaliyet gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Başkan ile görüşme talebi karşılanan ziyaretçi sayısının 550 olup tüm taleplerin karşılandığına dair bilgi verilmiştir.

Sultanbeyli Belediyesi'nin hem kurum içi hem de kurum dışı birçok memnuniyet anketi uygulayıp hizmetlerindeki etkililiği çok yönlü olarak ölçmüştür. Kurumsal performans; vatandaş memnuniyeti, objektif ölçüm kriterleri ve çalışan memnuniyetine göre değerlendirildiği belirtilmektedir ve personel, stajyer, vatandaşa yapılan değerlendirme sonuçları faaliyet raporunda belirtilmiştir.

Yerinde kişisel bakım faaliyeti tam olarak neyi kapsadığına baktığımda detaylı bir bilgi verilmemek ile birlikte kişisel bakım ve ev temizliği denilmiştir. Kişisel bakım

kapsamında kuaförlük, banyo yaptırma, el ayak bakımı gibi hizmetlerin var olup olmadığına dair bir bilgi söz konusu değildir.

Nakil hizmeti içerişimde engelli nakil hizmeti, hasta nakil ambulansı, hasta servisi, diyaliz servisi, hasta taksi servisi olup ulaşım hizmeti kapsayıcıdır.

Koruma hizmetleri verilen kişi sayısı faaliyet raporunun verilerinde paylaşılmamış olup faaliyetlerin aktarımında Geçici Koruma Altındaki 1127 kişiye danışmanlık hizmeti verildiği bildirilmiştir.

Psikolojik, ekonomik, fiziksel, cinsel vb. Şiddete yönelik yapılan eğitim, etkinlikler kadın ve çocuklara yönelik olduğu belirtilmiştir.

Kamu, STK ve gönüllülerle uyuma yönelik yapılan işbirliği sayısı 12 olup sivil toplum merkezine dair bir alt yapı çalışmasının dolduğuna dair bir bilgiye ulaşılmamıştır. STKlar ile yaptıkları projelerin olduğu ve işbirlikleri geliştirdikleri görülmektedir.

Barınma hizmeti sağlanmamakta olup afet anları için barınma çalışmaları yapıldığı aktarılmıştır. Afet Koordinasyon Merkezi ve Eğitim Parkı şeklinde tasarlanan yapının proje çalışmaları tamamlanmış ve ihalesinin gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Alan afet anında insani yardım amacı ile Sultanbeyli'de görev yapacak personellerin konaklamasında kullanılacaktır. 4.600 m² alana ise geçici barınma evleri imalatı yapılmıştır. Tüm alanda genel çevre düzenleme çalışmasının 2023 yılında yapılması planlanmaktadır.

Çeşitli meslek grupları ile ilgili kurum kuruluş ve kişilerle işbirliği yapılmasına dair hedef 50 iken 1325 kurum kuruluş ve kişiler ile işbirliği geliştirilmiş olup hedef üstü olmasının ve istihdam konusunda başarılı ve etkili bir hizmetin sunulması ''Proje ile yeni personelin istihdam edilmesinden dolayı daha fazla kişiye hizmet verilmiştir.'' şeklinde açıklanmaktadır.

Stratejik eylem raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 5 faaliyet bulunmakta olup Ek 33'e göre sıcak yemek hizmetleri, hasta nakil ambulans hizmeti bağımsızlık ilkesi kapsamında; evde kişisel bakım hizmetleri bakım ilkesi kapsamında; yaşlılara gezi, oyun oynama gibi etkinlikler ile sosyal becerilerin geliştirilmesi, kültür gezi programı kapsamında yapılan etkinlikler kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. Katılım ve itibar ilkesi kapsamında bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.34. Sultangazi Belediyesi

2020 – 2024 yılı Sultangazi Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak doğrudan bir referans gösterilmemiştir.

2020 – 2024 yılı Sultangazi Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında yaşlılara yönelik olarak doğrudan herhangi bir amaç ve hedef bulunmamaktadır.

Stratejik eylem raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 2 faaliyet bulunmakta olup Ek 34'e göre çocuk, genç, yaşlı her yaştan bireyin şiir, hikaye ve masal gibi eserlerini seslendirmesi kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında; Sultangazi ilçesinde yer alan bir alanın huzurevi yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezi binası olarak kullanılmasına ilişkin çalışmalar bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. Katılım, itibar, bağımsızlık ilkesi kapsamında bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.35. Şile Belediyesi

5393 No'lu Belediye Kanunu madde 41'e göre nüfusu 50.000'in altında olan belediyelerde stratejik plânın hazırlanması zorunlu değildir. Yerel yönetimin insiyatifine bırakılmaktadır. Buna istinaden belediye nezdinde stratejik plan hazırlanmamıştır.

Strateji raporu bulunmayan Şile Belediyesi'nin 2022 yılı faaliyet raporun incelendiğinde Ek 35'e göre 2022 yılında gerçekleştirilmiş 2 faaliyeti bulunmakta olup engelli ve yaşlı ziyaretleri, huzurevi ziyaretleri katılım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. Şile Belediyesinin bağımsızlık, kendini gerçekleştirme, bakım, itibar ilkesi kapsamında bir faaliyeti raporlanmamıştır.

4.2.36. Şişli Belediyesi

2020 – 2024 yılı Şişli Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 11. Kalkınma Planı, Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı, İstanbul Bölge Planı referans gösterilmiştir.

2020 – 2024 yılı Şişli Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında yaşlılara yönelik olarak doğrudan bir amaç ve üç hedef bulunmaktadır. Hak ve eşitlik temelli bir yaklaşımla toplumsal gelişim desteklenecek ve refahın artırılması amacıyla ihtiyaç sahibi bireyleri ve aileleri güçlendirmek için psikososyal destek ve ekonomik yardımlar, çeşitlendirilerek artırılması hedeflenmiştir. Hedef doğrultusunda Ek 36'ya göre sosyal yardımlarda memnuniyet oranı katılım ilkesi kapsamında, sosyal yardım alanında meslek elemanları tarafından hazırlanan sosyal inceleme rapor sayısı bağımsızlık ilkesi kapsamında, psikolojik danışmanlık ve terapi hizmeti verilmesi bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İkinci olarak toplum temelli sosyal hizmet yaklaşımıyla, Şişli genelindeki mevcut sosyal donatıların kapasitesi ve hizmet kalitesinin yükseltilmesi ve

belirlenecek ihtiyaçlar doğrultusunda yeni hizmet alanları oluşturulması hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda yaşlı gündüz bakım evi hizmeti verilmesi bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. Üçüncü olarak Şişlililerin yaşam koşullarını iyileştirici, koruyucu ve önleyici sağlık hizmetleri geliştirilecek ve bunların sosyal hizmetlerle eşgüdümü sağlanması hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda evde sağlık ve bakım alanında toplam yıllık hizmet verilmesi bakım ilkesi kapsamında ve sağlık hizmetlerinin kaliteli yapıldığına dair algı düzeyi katılım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ve kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında herhangi bir hedef raporlanmamıştır.

Katılım ilkesi kapsamında sosyal yardımlardan memnuniyet oranı % 85 hedeflenmiş, sağlık hizmetlerinin kaliteli yapıldığına dair algı düzeyi %80 oranında hedeflenmiş ve bağımsızlık ilkesi kapsamında sosyal yardım alanında meslek elemanları tarafından hazırlanan sosyal inceleme rapor sayısı 950 hedeflenmiş olup faaliyet raporunda gerçekleşen değerler belirtilmemiştir. Bakım ilkesi kapsamındapsikolojik danışmanlık ve terapi himeti verilen birey, aile, çift seans sayısı 3.250 hedeflenmiş ve 1.164 seans gerçekleştirilmiş; evde sağlık ve bakım alanında toplam yıllık hizmet sayısı 18.000 hedeflenmiş olup 5.368 hizmet gerçekleştirilmiştir.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 17 faaliyet bulunmakta olup Ek 36'ya göre Yaş Dostu Belediyecilik Çalıştayı, Kent Hakkı – Komşu Hakkı Çalıştayı, sohbet arkadaşlığı projesi katılım ilkesi kapsamında; tiyatro, dans atölyesi, gezi, özel gün etkinlikleri, dijital kapsayıcılık projesi, seminer programları, Yaşayan Ev hizmetinin açılması kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında; Demans Dostu Mekanlar Projesi, Dünya Yaşlı İstismar Paneli, Yaşlı Hakları Merkezi hizmetinin açılması itibar ilkesi kapsamında; Alzheimer hasta ve hasta yakınlarıyla iletişim üzerine eğitimler, Alzheimer risk taraması, sağlıklı yaşlanma üzerine sportif faaliyetler, yerinde yaşlı bakım modeli, Parkinson akademisi, Alzheimer Gündüz Yaşam Evi, Mahalle Berberi hizmetinin açılması bakım ilkesi kapsamında; yaşlı vatandaşların evinden alınan atıklar ile geri dönüşümün desteklenmesi bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. BM'nin her ilkesini kapsayan faaliyetler gerçekleştirilmiştir.

4.2.37. Tuzla Belediyesi

2020 – 2024 yılı Tuzla Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak doğrudan referans gösterilmemiştir.

2020 – 2024 yılı Tuzla Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında yaşlılara yönelik olarak doğrudan bir amaç ve bir hedef bulunmaktadır. Kültürel, sosyal, ekonomik

gelişimin saplanması amacıyla ihtiyaç sahiplerinin sosyal ve ekonomik yönden yaşam standartlarını yükseltmek hedeflenmiştir. Hedef doğrultusunda Ek 37'ye göre düşkün ve yaşlı vatandaşların evlerinin temizlenmesi bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar, kendini gerçekleştirme, bağımsızlık, katılım ilkelerine dair herhangi bir hedef raporlanmamıştır.

Bakım ilkesi kapsamında düşkün ve yaşlı vatandaşlara evde temizlik hizmeti yılda 840 adet olarak hedeflenmiş ve 1.040 adet gerçekleştirilmiştir.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 5 faaliyet bulunmakta olup Ek 37'ye göre evde sağlık hizmetleri, merkezde yapılan yaşlı bakım hizmetleri bakım ilkesi kapsamında; yaşlılar festivali, geziler, hobi bahçesi, Yaşlılar Merkezi kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında; yaşlıların nakil hizmetleri bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ve katılım ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.38. Ümraniye Belediyesi

2020 – 2024 yılı Ümraniye Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 5393 Belediye Kanunu, 11. Kalkınma Planı, 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Programı referans gösterilmiştir.

2020 – 2024 yılı Ümraniye Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında yaşlılara yönelik olarak doğrudan bir amaç ve bir hedef bulunmaktadır Ümraniye'de sosyal yardımlarla sosyal hizmetler arasındaki bağlantıyı güçlendirmek amacıyla yaşlıların ev ortamlarında ihtiyaç duydukları bakım hizmetlerini desteklemek, sosyal hayata katılımlarının sağlanması hedeflenmiştir. Hedef kapsamında Ek 38'e göre yaşlılara verilen tüm hizmetler ve hizmetlerden memnuniyet oranı ile yaşlı hizmet birimi etkinliklerine katılım oranı katılım ilkesi kapsamında, yaşlı hizmet birimi etkinliklerinin yapılması kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir.

Katılım ilkesi kapsamında yaşlı hizmeti verilen kişi sayısı 26 adet, yaşlı hizmet birimlerinden faydalanan memnuniyet oranı %85. Yaşlı hizmet birimi etkinliklerine katılım oranı %70 olarak hedeflenmiş olup gerçekleşen değerler ile ilgili faaliyet raporunda bilgi verilmemiştir.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 8 faaliyet bulunmakta olup Ek 38'e göre sağlıklı beslenme hizmeti, ev temizliği, kişisel bakım hizmeti bakım ilkesi kapsamında; tamir tadilat, ilaçlama, eşya yardımı, boya badana gibi yaşlıların yaşam alanlarını düzenleme, sıcak yemek yardımı, danışma ve refakat hizmeti bağımsızlık ilkesi kapsamında; gezi, müzik dinletisi, etkinlikler kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında;

kadın meclisinin yaşlıları evlerinde ziyaret etmesi katılım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.39. Üsküdar Belediyesi

2020 – 2024 yılı Üsküdar Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Programı referans gösterilmiştir.

2020 – 2024 yılı Üsküdar Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında yaşlılara yönelik olarak doğrudan bir amaç ve bir hedef bulunmaktadır. Üsküdar'da yaşayan her canlının yaşam standartlarını yükseltmek, sosyal hayata katılımını artırmak ve tüm bireyler için güvenli, temiz ve sağlıklı ortamlar oluşturmak amacıyla temiz ve sağlıklı bir yaşam alanı oluşturmak için tüm canlıların yaşam koşullarını iyileştirmeye yönelik doğayla barışık ve çevreye duyarlı çağdaş hizmetler sunulması hedeflenmiştir. Bu hedef kapsamında ihtiyaç sahibi yaşlılara ayni ve nakdi yardımların yapılması bağımsızlık ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar, kendini gerçekleştirme, katılım, bakım ilkesine dair herhangi bir hedef raporlanmamıştır.

Bağımsızlık ilkesi kapsamında yardım edilen yaşlı vatandaş sayısı 830 kişi olarak hedeflenmiş ve 838 kişiye hizmet sağlanmış, yaşlı vatandaşlara yapılan yardım ve hizmet sayısı 10.000 hedeflenmiş iken 14.926 kişiye hizmet gerçekleştirilmiştir.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 10 faaliyet bulunmakta olup Ek 39'a göre işitme testi taraması, Yeşil Egzersiz ile Sağlıklı Yaşlan Projesi kapsamında yapılan spor ve egzersizler, Engelsiz Yaşam Merkezi hizmetinin kurulması, evde temizlik hizmeti bakım ilkesi kapsamında; refakat hizmeti, sıcak yemek hizmeti bağımsızlık ilkesi kapsamında; İkinci Bahar Kahvesi hizmetinin kurulması ve merkezde yapılan etkinlik, gezi, kahvaltı ve sinema etkinliği ile Alzheimer Hobi Merkezi, özel gün ve etkinliklerin gerçekleştirilmesi kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında; Döngüsel ve Sürdürülebilir Tekstil üzerine İkinci Bahar Emekliler Kahvesi'nin etkinlikte başrol olması katılım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

4.2.40. Zeytinburnu Belediyesi

2020 – 2024 yılı Zeytinburnu Belediyesi Strateji Planının üst politika analizlerinde yaşlılara yönelik olarak İstanbul Bölge Planı, 11. Kalkınma Planı, 2019 Yılı Cumhurbaşkanlığı Programı referans gösterilmiştir.

2020 – 2024 yılı Zeytinburnu Belediyesi Strateji Planında araştırma kapsamında yaşlılara yönelik olarak doğrudan bir amaç ve bir hedef bulunmaktadır. Toplum refahı ve sağlığının korunmasını sağlamak amacıyla koruyucu ve önleyici sağlık hizmetlerini geliştirmek ve gereken tedavi hizmetlerini sunmak hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda toplum sağlığına yönelik planlanan tüm faaliyetler bakım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar, katılım, kedini gerçekleştirme, bağımsızlık ilkesine dair bir hedef raporlanmamıştır.

Bakım ilkesi kapsamında toplum sağlığına yönelik planlanan tüm faaliyetlerin %100 oranında gerçekleştirilmesi hedeflenmiş olup faaliyet raporunda 2022 yılında gerçekleştirilen değer belirtilmemiştir.

Faaliyet raporunun temel değerler ve önceliklerimiz kısmında yönetişimin 7 ilkesine dikkat çekerek yerel yönetimlerde var olması gereken değerler olduğu belirtilmiştir.

Strateji raporunda olmayan 2022 yılında gerçekleştirilen 3 faaliyet bulunmakta olup Ek 40'a göre nakil hizmetleri bağımsızlık ilkesi kapsamında; Zeytinburnu Millet Camii içerisinde Emekliler Kıraathanesi yapılması kendini gerçekleştirme ilkesi kapsamında; yönetimin yaşlıları ziyaret etmesi ve bayramlaşması katılım ilkesi kapsamında kategorilendirilmiştir. İtibar ve bakım ilkesine dair bir faaliyet raporlanmamıştır.

5. TARTIŞMA

Araştırmanın arka planını ‘’Yaşlılara yönelik hizmetler yerel yönetimlerde nasıl temsil edilmektedir? Yerel Yönetimler Birleşmiş Milletler Yaşlılık İlkeleri doğrultusunda hizmetlerini nasıl planlamıştır ve uygulamada nasıldır? Yerel yönetimlerde uygulanan hizmetler planlanmış mıdır yoksa süreç içerisinde fark edilerek mi hizmetler geliştirilmiştir? Yerel yönetimler yaşlılara yönelik çalışmalarda hangi hizmetlere ağırlık vermektedir? Yerel yönetimler yaşlılara yönelik kapsayıcı bir hizmet sunumunu faaliyete aktarabiliyorlar mı? Eğer yerel yönetimler yaşlılara yönelik her alanda kapsayıcı bir hizmet sunamıyorsa planlamaları yapıp uygulamaya mı dökemiyor yoksa yaşlılara yönelik hizmetlerde bakış açısında dar bir görüş mü hakimdir?’’ soruları oluşturmaktadır.

5.1. Geleneksel Yönetim ve Yönetişim Karşılaştırmasında Neredeyiz?

Türkiye geleneksel yönetim anlayışının hakim olduğu bir düzenden gelmektedir. Önemli olan yönetişime geçiş ile birlikte değişime açık olmak ve organizasyon yapılarında görev alan bireylerin buna dair motivasyonlarıdır.

Türkiye’de köyden kente göç ile birlikte demografik yapı değişmiş ve dönüşen toplumun ihtiyaçları da değişmiştir. Toplumda yaşanan bu hareketlilik ile birlikte sosyal sorunlar ortaya çıkmış ve sivil toplum örgütleri aracılığıyla sosyal hizmet uygulamalarının aktarılması noktasında yetersizlikler ve aksaklıkların yaşanması baş göstermiştir. Sivil toplumun eksik kalması ile birlikte hükümet daha çok sorumluluğu üzerine almıştır. Bu süreçte küreselleşen dünyada merkezi hükümet artan sorumluluklarını yerele aktararak sorumlulukları paylaştırmıştır. Sosyal politikaların yeniden dizaynı ile birlikte yerel haklar, yerel siyaset, yerel katılım gibi kavramlar tartışma açılırken yerindelik ve yönetişim kavramları çerçevesinde sivil toplum örgütleri ve yerel yönetimler yeni görevler edinmiştir. (Karagöl ve İpek, 2018). İş yükü fazla olan merkezi yönetimin 2005 yılında ‘’yerindelik’’ kavramının konuşulmasına mütakip halk ile en yakın teması kurabilen yerel yönetimler için belirli düzenlemeler yapılmıştır. Yerel yönetimlere aktarılan karar alma süreçlerindeki insiyatifler ile birlikte sunulan hizmetlerde farklılıklar oluşurken hizmetin gerçekleştirilmesi ve hizmet içeriği, hizmetin aktarılması konusunda eşitsizlikler belirginleşmiştir. Böylelikle yerel yönetimlerin hizmetlerini planlaması ve sunmasına yönelik belli standartların oluşturulması için ihtiyaçlar doğmuştur (Falay, 2006). Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ne geçişle birlikte kurulmuş olup hizmetlerin planlanması ve koordine edilmesi görevi tanımlanmıştır. 2019 yılında 1. Yaşlılık

Şurası planlanmış olup 2019 yılı ‘’Yaşlılık Yılı’’ ilan edilmesi ile birlikte bu araştırmada yer alan yerel yönetimlerin strateji planlarında üst politika analizlerine baktığımızda 2019 yılı Cumhurbaşkanlığı Programı’nın yer aldığı dikkat çekmektedir. Küreselleşme ve yerelleşme birbirine zıt kavramlar iken yerel yönetimler küreselleşme sebebiyle güçlenmiştir. Küreselleşme ile birlikte hizmetlerin yerele aktarılması ve merkezin elinde bulundurduğu ekonomik güç konusunda söz sahibi olan yerel yönetimlerinde dahil edilmesi ile bütçenin yürütülmesi tekel bir yönetim anlayışını zayıflatmış ve yönetişimi güçlendirmiştir.

Yönetim hiyerarşik bir yapıyı muhtevasında bulundururken yerel yönetimlerin halk ile doğrudan ve düz zeminde temasının kurulabilmesi yönetişimin güçlendirilmesi açısından önemli bir temastır. Araştırmada strateji planlarında yer alan amaçlar ve performans göstergeleri incelenirken yaşlıların hizmetlerin sunulmasına dair katılımlarının planda yer alması dikkat çekmektedir. Yaşlıların katılımına dair bir çaba olduğu ancak 2022 yılı faaliyet raporlarını incelediğimde gerçekleştirilirken aksaklıkların olduğu görülmektedir. Yaşlılardan sunulan hizmetlere dair geribildirim alınması ve hizmetlerin planlanması, geliştirilmesi sürecine yaşlıların dahil edilmesi hedeflenmişken memnuniyet oranlarının alınmadığı, verilerin belirtilmediği ya da memnuniyet oranlarının %100 oranında olduğu dikkat çekerken oranları belirten yerel yönetimlerin bu çalışmayı kaç yaşlıya, hangi mahallelere, nasıl yaptığına dair bir bilgi paylaşılmamıştır. Geleneksel kamu yönetiminde vatandaşlık, vatandaşların kamu hizmetlerine eşit erişimini sağlamaktadır. Hizmet sunumunda özel sektör kavramları gibi memnuniyete odaklanılmaktadır (Bıçkı, 2011).

5.2. Yönetişim Bağlamında Yerel Yönetimlerin Yaşlılara Yönelik Hizmetleri

Yerel yönetimlerin hizmetlerini planlayıp beş yıllık süreçte faaliyetlerini gerçekleştirirken yönetsel açıdan şeffaf ve doğrulanabilir olmasını sağlayacak mekanizmaları oluşturması beklenmektedir. İyi yönetişimi sağlamak için yerel yönetimin yaşlılık hizmetlerini yönetişim ilkeleri bağlamında değerlendirmek Türkiye’de yeni bir alan olan ve uygulamaları verimli ve etkin bir şekilde gerçekleştirmek hızla yaşlanan Türkiye için önem arz etmektedir. Kamuda 2019 yılında 1. Yaşlılık Şurası’nın toplanmasıyla birlikte 2019 yılı Yaşlılık Yılı ilan edilmiş ve kamu kurumlarında planlamalar ile uygulamalar gündeme gelmiştir. Türkiye’de yeni bir alan olan gerontolojinin muhtevasının nasıl anlaşıldığı ve neye göre planlanması, hangi ölçümlere göre uygulanması, katılımcı demokrasinin gerçekleşmesi için izleme değerlendirme çalışmalarının nasıl gerçekleşmesi gerektiği de tartışmalı bir konudur (Con Wright, 2022). Bu sebeple yerel yönetimden yerel yönetişime doğru güçlenme adımlarında ilerleyen Türkiye’de yerel yönetimlerin yaşlılık ve

yaşlanma hizmetlerini nasıl planladığı ve uygulamada neler yapabildiğine dair mevcut durumu görmek bir ajanda oluşturmak için önemlidir.

Araştırma dahilinde İstanbul'un tüm ilçeleri ve büyükşehir belediyesi olmak üzere yerel yönetimlere baktığımızda kendini yaş dostu olarak tanımlayan iki ilçe bulunmaktadır: Kadıköy Belediyesi, Beşiktaş Belediyesi. İstanbul'da DSÖ Yaş Dostu Kentler ve Topluluklar Ağına üye olan iki yerel yönetim bulunmaktadır. Üyelik için formu dolduran her yerel yönetim bu ağa üye olarak yaş dostu bir yerel yönetim olma yolunda taahhüt vermişlerdir. DSÖ Yaş Dostu Kentler ve Topluluklar Ağına üye olan yerel yönetimlerden, topluluklardan beklenen sürekliliğin olması gerektiğidir. Ağın yapısına bakıldığında bir takip süreci olduğu ve sürekliliğin sağlanmaması tespit edildiğinde ağa üyeliğin sonlandırıldığı görülmektedir. Bu nedenle yerel yönetimlerin elde ettiği kazanımların yanı sıra yaş dostu hizmetlerin sürekliliğinin sağlanmasını da teşvik etmesi açısından üye olmak yaş dostu yerel yönetişimi de güçlendirdiğini söyleyebiliriz. Üye olarak DSÖ yaş dostu kentler ağı kapsamında yapılan çalışmaların faaliyet raporlarında aktarılması iyi yönetişimin şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerinin pekiştirilmesini sağlayabilir.

Yerel yönetimler beş yılda bir değişen yönetim ile birlikte her seçim sonrası strateji planlarını yayınlamaktalardır. Seçimle birlikte yeni gelen yönetim ilk yılını eski yönetimin strateji planlarına göre faaliyetlerini yürütmektedir. İlk yıl belli bir strateji planı ile çalışmalarını yürütürken aynı yıl içerisinde yeni strateji planını tasarlar. Yeni dönemin yönetime gelerek beş yıllık strateji planını tasarlarken yayımlamadan önce mevcut strateji planını uygulaması, aksaklıkları ve fırsatları tespit edebilmesi açısından avantajdır. Özellikle yerel yönetimlerin mevcut fiziki kaynakları koruması ve yerel yönetimin önceki kazanımlarına dair sürekliliğinin sağlanabilmesi gelecek strateji planı ile elde edilebilmektedir. Strateji planı, yerel yönetimin sahip olduğu bütçenin beş yıllık dağılımının verdiği kararı bize gösterdiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bu sebeple strateji raporunda olmayan hizmetin ilerleyen yıllarda gerçekleştirilebilmesi ek bütçe gereksinimi doğuracağı için faaliyetlendirilmesi çok güç olabilir. Strateji planının sahayı tanıyarak, mevcut durum analizleri yaparak ve ihtiyaçları tespit ederek bilinçli bir şekilde hazırlanması çok önemlidir. Çalışma içerisinde yerel yönetimlerin strateji raporunda yer almayan ancak 2022 yılında gerçekleştirilmiş faaliyetlerin olduğu görülmektedir. Burada araştırmanın tekniği gereği ''yaşlı'', ''65 yaş'' gibi belirli kodlar ile raporlar tarandığı için doğrudan yaşlılara yönelik planlamalar ve hizmetleri kapsamaktadır. Bu sebeple strateji raporunda hedef kitle belirtilmeden planlanan hizmetler olup faaliyet içerisindeyken yaşlılara da hizmetin sunulduğu görülmektedir. Süreç değerlendirildiğinde strateji planının toplumsal olaylar

neticesinde değişen toplumsal ihtiyaca göre kaynakların bazı faaliyetlerde kısılması ve başka hizmetlere aktarılması söz konusu olabilir. Örneğin; COVID 19 pandemi süreci ile birlikte yaşlılara yönelik hizmetlerde aksama, durdurma veya sonlandırma kararı alındığı faaliyet raporlarında beyan edildiği görülmektedir. Hak temelli yapılan hizmetlerde verilen hizmetlerin süresiz bir şekilde durdurulması söz konusu olmamalıdır (Arun, 2022). Hukukun üstünlüğü ile birlikte yerel yönetim hizmetlerinin dirençli olması gerekliliği dikkat çekmektedir. Dirençli ve uygun şartlara göre esnek olabilmesi hak temelli bir hizmetin sürekliliğinin sağlanması açısından önemlidir. Evde bakım hizmetlerinin yerel yönetimlerde sonlandırılması veya durdurulması sürecini incelediğimizde; Türkiye'de yaşlı nüfusun yalnızlaştığını göz önüne alırsak pandemi sürecinde 65 yaş ve üstüne dışarı çıkma yasağının uygulanması ile birlikte dışarı çıkamayan yaşlılara evde sunulan hizmetleri herhangi bir gerekçe ile sonlandırmak ve hizmetlerin ikamesini mevcut koşullara göre revize etmemek çaresiz bırakılmış yalnız yaşayan yaşlıların eşitlikçi bir hizmet alamadığını göstermektedir. Herkesin eşit hizmet alamadığını sadece normal şartlar altında eşit hizmet alabildiğini yansıtmaktadır. Yaş dostu yerel yönetişim, normal şartlarda geçerli olabilmektedir.

İstanbul ilinde bulunan yerel yönetimlere bakıldığında yaşlılara yönelik hizmet planlamalarının ve faaliyetlerinin yoğun olarak bakım alanında gerçekleştiğini söylemek mümkündür. Strateji planlarında 38 yerel yönetimden 22 yerel yönetimin bakım alanında doğrudan yaşlı hizmetleri ile ilgili hedefleri mevcuttur. Bu 22 yerel yönetimin yaşlılara yönelik olarak bakım alanında toplam 37 strateji hedefi bulunmaktadır. İkinci sırada ise yerel yönetimlerin doğrudan yaşlılara yönelik olarak strateji hedefleri yaşlıların bağımsızlığı alanındadır. İstanbul'da 38 yerel yönetim arasından 19 yerel yönetim bağımsızlık alanında beş yıllık strateji hedefi koymuştur. Yaşlılara yönelik olarak bağımsızlık alanında bu 19 yerel yönetimin toplam 30 adet doğrudan strateji hedefi bulunmaktadır. Bu hususta yerel yönetimlerin çalışma alanlarının ağırlıklı olarak bakım hizmetlerine yoğunlaştığını ve ikinci sırada da yaşlı yoksulluğuna ve erişilebilirliklerine odaklanarak bağımsızlık alanında stratejik hedefler planladığını söyleyebiliriz. Gerçekleştirilen faaliyetlere bakıldığında 34 yerel yönetimin bakım alanında faaliyetlerinin olduğunu ve toplam 94 faaliyetin gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Aynı şekilde ikinci sırada bağımsızlık ilkesine dair İstanbul ilinde 35 yerel yönetimin faaliyet gerçekleştirdiği ve toplam 94 hizmetin sunulduğu görülmektedir. Kentsel alanda yerel yönetimlerin yaşlıların bakımı ve bağımsızlıklarını sağlayabilme konusunda yaşlılara yönelik hizmetlerini yoğunlaştırdığını söyleyebiliriz.

İstanbul ili yerel yönetimlerine baktığımızda yaşlılara yönelik hizmet planlamaları en çoktan aza doğru sırasıyla bakım, bağımsızlık, katılım, kendini gerçekleştirme ve son

olarak itibar alanında yapılan hizmetlerdir. Yaşlılara yönelik olarak en çok hangi alanda hizmetlerin gerçekleştirildiğine baktığımızda ise sırasıyla bakım ve bağımsızlık alanında çalışma yoğunluğu aynı olmak ile birlikte katılım, bağımsızlık, kendini gerçekleştirme, katılım ve son olarak itibar alanında çalışmalar olduğunu görmekteyiz. Verilere bakıldığında yerel yönetimler hedeflediklerinden daha çok bağımsızlık alanında çalışarak yaşlı yoksulluğu üzerine süreç içerisinde beklenenden daha fazla hizmet verdiğini söyleyebiliriz. Sosyal yardımlar üzerine doğrudan yaşlılara yönelik planlama belirtilmese de bu konuda yerel yönetimlerin hedefleri strateji planlarında bulunmaktadır. Ancak süreç içerisinde faaliyetler gerçekleştirilirken yaşlılara yönelik bir hizmet aktarımı olduğunu ya da hizmetlerin yaşlıları da kapsadığı fark edilmektedir.

Yaşlıların katılımına yönelik hedefler beş ilke arasında üçüncü sırada yer alırken faaliyetlerin gerçekleştirilmesi konusunda dördüncü sırada yer almaktadır. Bu hususta katılım ilkesine yönelik stratejik hedefler bulunmakta, yerel yönetimler yaşlıların katılımlarına dair hizmet sunmalarının, dahil etmenin farkında olduklarının bilincindedir ve bir motivasyonları olduğunu görmekteyiz. Ancak süreç içerisinde hizmetlerin gerçekleştirilmesi noktasında bir bariyer olduğunu söyleyebiliriz. BM'nin beş yaşlılık ilkesinin dört ilkesine dair İstanbul yerel yönetimlerinin yarısından fazlasının hedefleri ve hizmetleri bulunmaktadır. Bu sebeple yerel yönetimlerin yaşlılara yönelik bakım, katılım, kendini gerçekleştirme ve bağımsızlıkları konusunda hizmetler gerçekleştirmesi gerektiğinin farkında olduğunu ve hizmetleri sunma motivasyonunun olduğunu söyleyebiliriz. Ancak BM yaşlılık ilkelerinden olan itibar ilkesi kapsamında yaşlıların hakları, ayrımcılık, her türlü ihmal, istismar ve suiistimal ile mücadele ve müdahale süreçlerini içine alan çalışmalara yönelik hizmet planlamalarının ve faaliyetlerinin olmadığını görmekteyiz.

İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranına göre üç gruba sınıflandırılan yerel yönetimlerin nüfus projeksiyonları baz alınarak yaşlılara yönelik strateji hedefleri ve faaliyetleri dağılımının etkilendiğini söyleyebiliriz. Bu sebeple yönetişim ilkelerine göre kaynakların verimli ve etkin kullanımının önemsendiği gözlemlenirken yaşlı bağımlılık oranı İstanbul ilinin üzerinde olan yerel yönetimin yaşlılara yönelik az sayıda faaliyet gerçekleştirdiği, İstanbul ili yaşlı bağımlılık oranına göre düşük oran ile ilk sınıflandırmada yer alan yerel yönetimin daha çok hizmet sunması dikkat çekmektedir. Hizmetlerin gerçekleştirilmesinde kaynaklar, demografik yapı gibi birçok faktör rol oynarken ilçe nüfusunun yüksek olması ile birlikte yaşlı bağımlılık oranının yüksek olduğu ilçelerde hizmetin sağlanacağı yaşlı sayısı yüksek olacaktır. Bu sebeple niceliksel olarak hizmet çeşitliliğinin artması yerel yönetim

kaynaklarından alınması gereken payı artırdığı için hizmetlerde niceliksel olarak hizmet çeşitliliği olamayabilir.

Katılım ilkesi hem yönetişim ilkeleri arasında hem de BM yaşlılık ilkeleri arasında yer almaktadır. Performans göstergelerinde hizmetlerin gerçekleştirilmesinin yanı sıra hizmetlerin değerlendirilmesi için yaşlı vatandaşlara memnuniyet oranlarına dair performans göstergeleri yer almaktadır. Bakırköy Belediyesi, Beylikdüzü Belediyesi, Büyükçekmece Belediyesi, Çatalca Belediyesi, Eyüpsultan Belediyesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Kadıköy Belediyesi, Kartal Belediyesi, Küçükçekmece Belediyesi, Maltepe Belediyesi, Pendik Belediyesi, Şişli Belediyesi ve Ümraniye Belediyesi olmak üzere toplam 40 belediyenin 13 tanesinin performans göstergelerinde memnuniyet durumuna ilişkin planlanma yaptığı görülmektedir. Hizmetlerin katılımcı olması birlikte planlanması, memnuniyetlerinin alınarak revize edilerek hizmetlerin vatandaşa aktarılması gerekmektedir. Vatandaşa sorulmadan vatandaş için hizmet planlamalarının yapılması öznelerin kurbanlaştırılmasını ve bireylerin planlamaya katılmasının desteklenmemesi veya alan açılmaması, onlar adına karar almak vatandaşı kurban olarak gören bir yönetişim anlayışını göstermektedir (Arun, 2019). Strateji planında yer alması ile birlikte memnuniyet çalışmalarını gerçekleştiren yerel yönetimler: Beylikdüzü Belediyesi, Eyüpsultan Belediyesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Kadıköy Belediyesi, Küçükçekmece Belediyesi, Maltepe Belediyesi olmak üzere toplam 6 yerel yönetimin gerçekleştirebildiğini söyleyebiliriz. Faaliyet raporunda yönetişimin şeffaflık, hesap verebilirlik ilkeleri açısından memnuniyet çalışmalarının kimlere, kaç kişiye ve nasıl gerçekleştirildiğine dair bir bilgilerin paylaşılması yapılan hizmetleri güçlendirebilir.

Strateji ve faaliyet planlarına baktığımızda planlamalardan hizmeti sunmaya doğru geçen akışta hedeflere göre faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde bir artış yaşandığını görmekteyiz. Ayrıca faaliyet planları olan yerel yönetimlerin hedeflerinden daha çok sayıda faaliyet türü gerçekleştirdiği hatta yaşlılara yönelik doğrudan strateji planı bulunmayan yerel yönetimlerin faaliyet raporunda doğrudan yaşlılara yönelik faaliyetler sunduğu görülmektedir. Bu durum yerel yönetimlerin strateji planında sadece sunacağı hizmetin yapılacağına dair taahhüt vermesi ancak hizmetin sağlanacağı hedef kitleyi belirtmemesi hizmetin yaşlılara yönelik gerçekleştirilmesinde sürekliliğin sağlanamamasına neden olabileceği literatürde tartışılırken araştırma kapsamında yerel yönetimlerin sorumluluk ilkesini sağladığını söyleyebiliriz.

5.3. Kuramsal Çerçeve ve Yönetişim

Baltes, P. B. ve Baltes, M. M. (1990)'in başarılı yaşlanma kuramı tanımsal olarak doğuştan engellilerin hiçbir zaman başarılı yaşlanamayacağına dair eleştirilerin bulunması ile birlikte eleştirilirken kuramın yaşlılık döneminde kapasite geliştirme yeteneklerine ve kayıplarına odaklanarak yerel yönetimlerde iyi yönetişimin sağlanması ile ilişkisi değerlendirilmek istenmiştir. Kurama göre yaşlıların kullanılmayan yedek kapasitelerinin geliştirilmesi için yerel yönetimlerin sağladıkları hizmetler birer fırsattır. Yaşlanmayla birlikte ortaya çıkan kayıpları dengelemek için kapasitenin sürekli geliştirilmesi gerekmektedir. Böylelikle birincisi yerel yönetimlerin yaşlıların kendilerini gerçekleştirmelerine yönelik fırsatları yaratarak hizmetler sunması, ikincisi ise sunulan hizmetlerin sürekliliği önem arz etmektedir. Yaşlıların kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik fırsatların yaratılarak başarılı yaşlanmanın sağlanması için ilk olarak BM yaşlılık ilkelerinden olan kendini gerçekleştirme ilkesine yönelik hizmetlerin planlanması ve sunulması kıymetli olacaktır. Yaşlıların kapasitelerinin geliştirilmesine yönelik yerel yönetimlerde iyi yönetişimin sağlanması ile etkin ve sürdürülebilir hizmetler için yaşlıların bu kapsamda planlamalara dahil edilmesi önemlidir.

Başarılı yaşlanmak, aynı zamanda yaşlanma ile birlikte dönüşüme uyum sağlamayı da gerekli kılmaktadır. Yerel yönetimlerin neden yaşlılara yönelik merkezleri olması sorusuna da burada cevap bulabiliriz. Yerel yönetimlerin ve sivil toplum örgütlerinin ''Gençlik Merkezi'' modeli ile birçok şehirde bulunan merkezin aksine ''Yaşlı/lık Merkezi'' üzerine yapılan tartışmalarda kuşaklararası çalışmaların olması gerekliliğine dair görüşler öne çıkmaktadır. Yaş dostu merkezlerin planlanması BM yaşlılık ilkelerinin gerçekleştirilmesi için çok kıymetli olduğuna hemfikir olarak burada asıl konunun yaşlılara ait bir alan olması gerekliliğine dikkat çekmek isterim. Piyanist Artur Rubinstein'ın yavaşlamış ve yavaş bir akışa ayak uydurabildiği için eserinin akışını yavaşlatarak ona ayak uyum sağlayabilmesi hizmetlerde fırsatların sunulabilmesi için yaşlılık dönemine özel ihtiyaçların gerekliliğini göstermektedir. Yaşlı Merkezlerinde yerel yönetimlerin yaş dostu mahalle evleri/ halk evleri/ toplum merkezleri gibi yaş dostu mekanların varlığından ayrı olarak modelin amacı farklıdır. Burada yavaşlamış ve özelleştirilmiş bir akış ile psikososyal destek çalışmalarının hazırlanması ve gerontolojik sosyal hizmet uygulamalarının geliştirilmesi beklenmelidir. Pfeiffer'ın bakış açısına göre uyum sağlanmaz ise kayıpların derinleşeceği ve çeşitli rahatsızları tetikleneceği belirtilmiştir. Uyum ile katılımın sağlanması arasında aynı yönde doğrusal bir ilişkinin kurulması sebebiyle katılımın

sağlanması hizmetlerin yaşlılar ile uyum içerisinde planlaması ve sürdürülmesi ile ilişkilendirilebilir.

Esping-Andersen'a göre üç çeşit refah rejimi söz konusudur. Bunlar ise; piyasanın hakim olduğu liberal, aileye bırakılan korporatist ve devlet güvenceli İskandinav Model olarak söylenebilir (Esping-Andersen, 2015). Türkiye'de bakım politikalarının Esping Andersen refah rejimine göre bakım politikalarının daha çok liberal ve korporatist modelin ağırlıklı olduğu söylenebilir (Suğur, 2019). Bunun sebebi aile döngüsüne baktığımızda akraba ilişkilerinden dolayı çocukların yaşlı ebeveynlerinin bakımlarını kendi evlerinde üstlenmeyi tercih etmelerinden dolayı yaşlılar için kurumsal bakım düzeyi düşük olabilir (Canpolat, 2008; Yavuz, Yüceşahin, 2012). Bu sebeple yerel yönetimlerde yerinde bakım hizmetleri, yaşlıların bakım hakkı ve olası bakım ihmallerine tedbiren güçlendirmek önemlidir. Bireyin hayat kalitesine her yaşta dikkat edeceği uygulamalarla sağlık harcamaları indirgenebilirken bakıma muhtaçlık durumunda yürütülmekte olan çalışmalar, yaşlıların hayat memnuniyeti açısından değer arz etmektedir. Bireyin bakıma muhtaç olma halinde ailesine, çevresine bırakılan bir sosyal boyut mevcuttur. Kadınların istihdam oranlarında artışıyla işgücüne katılımın sağlanması, eğitim seviyesinin yükselmesi ile birlikte toplumsal cinsiyet rollerinde kadına verilen bakım görevinde değişiklikler meydana gelmiştir. Değişen bakım kültürüyle birlikte profesyonel bakım ihtiyacı artmıştır ve yeni bakım modellerine ihtiyaç doğmuştur. "Yaşlılar için Gündüz ve Evde Bakım Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi (YAGEP)" ve ‘’Yaşlıları Destek Projesi (YADES)’’ biyo-psiko sosyal bakıma ihtiyacı olan bireylerin mekânlarında gerekli olan bakımlarının yapılması için Türkiye'nin desenine uygun bir şekilde bölgesel farklılıkların gözetilerek yeni bakım kültürüne ve ihtiyaç analizlerine göre yaşlı bakım modelini planlayarak başvurusu kabul edilen yerel yönetimlere bakım hizmetleri kapsamında destek vermektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2021). Bakım ilkesi kapsamında İstanbul ili yerel yönetimlerinin raporları incelendiğinde yaşlılara yönelik olarak yeni bakım modellerinin geliştirildiği ve mevcut bakım hizmetlerinin güçlendirilmeye çalışılması için yeni adımların atıldığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında yerel yönetimlerin bağımsızlık ilkesi kapsamında yaşlılara yönelik sosyal destek hizmetlerinin ağırlıklı olarak sunulmasının yanı sıra ülkemizde sosyokültürel aktivitelerin, hobi çalışmalarının, kültür ve sanatın ekonomik olarak ulaşılabilirliğini sağlayabilmek yaşlıların başarılı yaşlanmasını desteklemektedir (Görgün Baran, 2007).

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Yönetişimi anlamak tek bir yöntem, reform veya uygulamayı önermez. Özünde halkın katılımıyla başlayan ve başta STK'lar ve kamu sektörü temsilcileri olmak üzere toplumun tüm kesimlerini ve özel sektörün temsilini kapsayan katılımcı bir platformdur. Birlikte çalışmak, demokratik, tamamlayıcı müzakere süreçlerini uygulamak hukukun üstünlüğü ilkelerine ve öncüllerine dayanan bir yaklaşımı içerir. Ülkemizin idari gelişme veya idari reform araştırmaları konusunda köklü bir geçmişi olmasına rağmen, kaydedilen ilerlemenin tatmin edici olmadığı görülmektedir. Yönetişim çalışmalarında unutulmaması gereken şey sosyal, kültürel ve organizasyonel değişim sırasında ele alınması gerektiği ve ilgili alanda ve ihtiyaç halinde değişim ve gelişimi inceleyen bir alt süreç değerlendirilebilir. Bu bağlamda, Türkiye'nin uzun süredir planladığı kamu yönetimi yeniden yapılanması 1990'lı yıllara kadar devam etmiştir. Eninde sonunda yeni dinamiklerle, gerçeklerle yüzleşmesi gerektiği bir gerçektir. Ekonomik olarak, sosyal, kültürel ve siyasal-idari içerikli küreselleşme-bölgeselleşme ve yerelleşme ile bu süreçte Avrupa Birliği'nin dinamizmi rehberliğinde Avrupa Birliği ile ilgili adımlar atılmıştır. Türkiye'de yönetişim tartışılıyor, ancak henüz toplumsal açıdan maliyetli olmadığı görülmektedir. Bu nedenle yönetişim kavramı etrafında yapılan tartışmaların zaman kaybetmeden somut eylemlere dönüştürülmesi ve bu şekilde bir yönetişimde kamu yönetimi ve ilgili alanları etkileyecek yeni bir yönetim anlayışının geliştirilip benimsenmesi gerekmektedir. Öte yandan kamu yönetiminin kendisinden planlandığı, uygulanmasının bürokrasiye bırakıldığı ve sonuçta yeniden yapılanma çabalarıyla karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Geçmişte yapılan hataları düzeltme olasılığı ve koşulların değişme hızı göz önüne alındığında nispeten kolay ve uygulanabilir görünse de; mevcut şartlarda kaçırılan fırsatların telafisi kolay değildir. Kentleşmenin ve mekânsal dönüşümün hızla gelişmesi nedeniyle, özellikleri yansıtan bir temel bulmak giderek zorlaşıyor; değişen demografinin sonuçları daha da şiddetli hale gelecektir. Pek çok yeni yerleşim yeri mevcut koşullarda tekrarlanarak kimlik çeşitliliğini baltalıyor. Bu bağlamda dünyanın çoğu ülkesinde önemi giderek artan yaşlıya saygı kavramını incelemek ve yaşlanma süreci hakkında daha kolay cevap vermek faydalı olacaktır. Yaşlanma küresel bir değişim süreci olarak görülse de tüm dünyaya etkisi açısından aynı özellikleri göstermemektedir. Dolayısıyla insanın mekanı, mekanın da insanı şekillendirdiği teorisinden hareketle, yaşam alanının tek bir tanımlamaya göre değerlendirilmesi düşünülemez. Farklı coğrafi ve kültürel bölgelerin yanı sıra evrensel süreçlerin gelişimine göre ortak değerlere saygı duyulan evrensel bir tartışma ortamının kurgulanması daha adil olacaktır. Avrupa ve Amerika kentlerine özel olarak yapılan

çalışmalarda, yeni planlama yaklaşımlarıyla geleneksel yerleşimlerin incelenmesine yapılan vurgu bazen yetersiz kalmaktadır. Bu noktada araştırmalar; değişen demografik, ekonomik ve sosyal koşullarda standartlaşmayı değil, olası sorunları en aza indirmeyi amaçlayan, ortak ama yerel bir dil oluşturmanın önemine odaklanmaktadır.

Çalışmanın başlangıcında yönetişim, yönetişimin aktörleri ve iyi yönetişim ile yaş dostu kavramlarının ortak kesişimi ne olabilir sorusu ile ortaya konan araştırma soruları ve hipotezlerin tezin içeriğindeki her bir alt başlığı oluşturma noktasında katkı sunduğu, bu bağlamda da test edilebilirliğinin hem kavramsal çıkarımlar, hem de örneklem alanları üzerinden bir inceleme ile sunulması yapılan kapsamlı çalışmanın bir özeti olarak ifade edilebilir. Dolayısıyla her bir hipotezin doğruluğunun ortaya konması, tez çalışmasına katkı sağlamıştır.

Birleşmiş Milletlerin yaşlılık ilkelerine göre yaşlılık çalışmalarını planlaması sadece sağlık hizmetlerine hapsetmeden gerontolojik bir perspektif ile çalışmalarını ele alması gereken yerel yönetimler, toplumdaki sorunlarla ilgili sorumluluk üstlenmeli; adil, tutarlı, katılımcı politikalar ve uygulamalar gerçekleştirmeli; uygulamaları sonucunda şeffaf bir şekilde hesap verebilmeli ve uygulamalarının sonucu etkili olmalıdır.

Cumhurbaşkanlığı Programında 2019 yılının ‘’Yaşlılık Yılı’’ ilan edilmesi ile birlikte yerel yönetimlerin strateji raporlarında program referans gösterilerek tedbir kararları üzerine hedeflerin konulduğu görülmekte olup 2024 yılının Cumhurbaşkanlığı kararı ile ‘’Emeklilik Yılı’’ ilan edilmesi ile birlikte Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı odağında birçok düzenleme yapılması beklenmekte ve yerel yönetimlerin doğrudan yaşlılara yönelik çalışmalarının da etkileneceği düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında İstanbul ili yerel yönetimlerinin Birleşmiş Milletlerin yaşlılık ilkelerine göre yaşlılara yönelik hizmetleri sınıflandırılmış olup iyi yönetişim ilkeleri bağlamında tartışılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda mevcut durum betimlenerek kentsel alanda yaş dostu yerel yönetişim için yerel yönetimlerin bundan sonraki adımları için de gerontolojik bakış açısıyla yaş dostu kent yönetişimine dair bir ajanda şu şekilde önerilmektedir:

1. Yaşlılara yönelik hizmetler etkin bir şekilde planlanmalı ve gerçekleştirilmelidir.
    a. İhtiyaçları belirleme ve planlama: Detaylı ihtiyaç analizleri yapılara yerel yönetimin sorumlu olduğu nüfus projeksiyonları kapsamlı bir şekilde incelenmelidir.
    b. Demografik analizler, sosyo-ekonomik durum, sağlık ve bakım ihtiyaçları, mevcut yerel yönetim hizmetleri değerlendirilmesi, yaşlı nüfus artışı ile

birlikte yaşlıların gelecek tahayyülleri, yerelde mevcut sivil insiyatifler ile görüşmeler yapılabilir.

c. Dirençlilik: Salgın hastalıklar, doğal afetler, acil durumlar için risklerin ihtiyaç analizleri dahil edilebilir.

d. Erişilebilirlik ve ulaşılabilirlik: Hizmetlere kolay erişim için fiziksel ve dijital erişilebilirlik sağlanmalıdır. Yaş dostu merkezlerin hem sosyal hem fiziksel açıdan planlanması kolaylaştırabilir.

2. Yaşlılara yönelik hizmetler şeffaf bir şekilde planlanmalı ve gerçekleştirilmelidir.

   a. Hizmetler açıkça tanımlanmalıdır: Yerel yönetimde hangi hizmetlerin sunulduğunu, kimlerin bu hizmetlerden faydalanabileceğini ve hizmetlerin nasıl erişilebileceğini içermelidir.

   b. Hizmet standartlarının belirlenmesi: Hizmetlerin gerontolojik etik değerlere uygun ve kalitenin denetlenebilir olması açısından kriterler oluşturulmalıdır. Bu kriterler yaşlılar ile birlikte katılımcı planlama süreçlerinde sivil insiyatif ile birlikte sağlanarak şeffaf olarak yerel yönetimin web sitesinde düzenli periyotlar ile paylaşılmalıdır.

   c. Hizmetlerin süreçlerinin şeffaf olması: Hizmetlerin sunulma süreçleri yaşlılar ve aileleri ile paylaşılmalıdır. Bu, hizmetlerin nasıl planlandığını, uygulandığını ve denetlendiğini anlamalarını sağlayarak takip edebilmeleri için destekleyebilir.

   d. Hizmetten memnuniyet mekanizmalarının paylaşılması: Yaşlılar ve ailelerinin hizmetlerle ilgili geri bildirimlerde bulunabilecekleri mekanizmaların olduğu yerel yönetim raporlarında görülmektedir. Ancak bu mekanizmaya dair bir bilgi paylaşımı söz konusu değildir. Her yerel yönetimin birbirinden öğrenerek geliştirebilmesi için, hizmetlerin iyileştirilmesi ve şeffaflığın artırılması için hizmetlerden memnuniyet üzerine mekanizma oluşturulabilir.

   e. Hizmetlerin maliyetlerinin paylaşılması: Hizmetlerin maliyetleri açıkça belirtilerek yerel yönetim bütçesinin hizmetlere nasıl pay edildiği raporlarda yer alması vatandaşın hizmetlerin finansmanı ve kaynakların nasıl kullanıldığını anlamalarına yardımcı olabilir.

3. Yaşlılara yönelik hizmetler yerel yönetimler tarafından hesap verilebilir olmalıdır.

   a. Sosyal medya ağlarında şeffaf bilgi paylaşımı: Bütçe ve kaynakların nasıl sunulduğu paylaşılırken katılımcı bir şekilde mahalle bazlı vatandaş ile

birlikte bütçe planlamalarını yaparak kararların akabinde süreç hakkında bilgilendirme toplantıları yapmak ve vatandaşa web sitesi gibi sosyal medya ağlarından bilgi paylaşılmalıdır.

b. Dış denetim ve bağımsız gözlem: Yerel yönetimler, diğer kamu birimleri tarafından hizmetlerine dair gerçekleştirilen dış denetimler hakkında bilgi verebilir ve özel olarak hizmetlerini etkin kılmak ve geliştirmek için uzmanlar tarafından bağımsız gözlemi teşvik edebilir. Bu, hizmetlerin tarafsız bir şekilde değerlendirilmesini sağlar ve herhangi bir yanlış uygulamanın engellenmesi yönünde zaman ve kaynakların kaybının önüne geçebilir.

c. Şikayet ve danışma hattı oluşturma: Yerel yönetimler, yaşlılar ve toplumun diğer kesimlerinden gelen şikayetleri dinlemek ve çözmek için şikayet ve danışma hattı gibi mekanizmaları oluştururken yaşlıların dijital okuryazarlıklarının erişilebilirliği engelleyebilme ihtimaline göre etkin bir şekilde bu sistemin çalışmasını kurgulayabilir.

4. Demokrasinin temeli olarak hukukun üstünlüğü idari prosedürler ile belirleyici olmalıdır.

   a. Hizmet standartlarının belirlenmesi: Yerel yönetimlerin strateji raporlarında yaşlılara yönelik bakım hizmetleri üst politikaları analizleri yapılarak referans gösterilmiştir. Bakım hizmetleri özelinde uygulanmaya yönelik standartlar belirlenmesi evde bakım hizmetlerinin yaşlı haklarının korunması için kıymetli olacak ve yaşlılara yönelik itibar ilkesini de kapsayacaktır.

   b. Şeffaf ve hesap verilebilirlik: Denetleme süreçlerinde hizmetlerin şeffaflığı ve hesap verebilirliği sağlanmalıdır. Bu, hizmetlerin nasıl sunulduğunu anlamak ve gerekirse düzeltici önlemler almak için önemlidir. Ayrıca bilgilerin şeffaf bir şekilde paylaşılması diğer yerel yönetimlere bilgilerin aktarılarak yerel yönetimlerin birbirlerini güçlendirmesi açısından hizmetlerin etkin bir şekilde başlatılmasını ve yürütülmesini sağlayabilir.

5. Yerel yönetimlerin hizmetleri eşit hizmet anlayışı ile sunulmalıdır.

   a. Kültürel yaşlanma: Yaşlı nüfus içerisindeki çeşitliliği ve kültürel farklılıkları dikkate alarak hizmetlerin sunulması önemlidir. Farklı kültürlere, inançlara saygı gösterilmeli ve hizmetler bu çeşitliliği kapsayacak şekilde şehir plancıları ve sosyal bilimciler ile birlikte tasarlanmalıdır.

b. Yaşlı hakları üzerine eğitimler, bilgi notları: Yaşlı hakları hukukuna yönelik kanun maddeleri, mevzuatlar, yasal yükümlülükler bir çatı altında derlenirse daha erişilebilir olabilir. Yaşlı hakları ve yaş ayrımcılığı nedir üzerine bilgilendirme çalışmaları yerel yönetimlerde çalışanlarına sağlanırsa hizmeti sağlayanlar bilinçlendirilebilir.

6. Yerel yönetim sorumluluk bilinciyle hizmet planlamalı ve yürütmelidir.
    a. Hizmetlerin değerlendirilmesi ve raporlanması: Hizmetlerin yerel yönetimde uzmanlar tarafından düzenli olarak değerlendirilmesi ve bu değerlendirmelerin yaşlılar ve aileleri ile paylaşılması akabinde paydaşlar ile değerlendirilmesi önemlidir. Bu raporlar, hizmetlerin etkinliği, verimliliği ve kalitesi hakkında bilgi sağlar. Vatandaşın da katılımı için yol gösterici bilgi kaynakları olacaktır.
    b. Sürdürülebilirlik: Yerel yönetimler, hizmetlerin sürdürülebilirliğini sağlamak için kaynakları etkili bir şekilde paydaşlar ile planlarken çevresel, ekonomik ve sosyal faktörleri dengeli bir şekilde ele almayı gerektirecektir.
    c. Hizmetlerin etkin ve verimli sunulması: Yerel yönetimler, hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde sunulmasını sağlamak için uygun kaynakları, personeli ve altyapıyı sağlamalıdır. Hedef kitleyi iyi tanımak hizmetlerin zamanında ve kaliteli bir şekilde sunulması için kıymetli olabilir.
7. Yerel yönetimler hizmet çalışmalarında özneyi kurbanlaştırmadan katılımcı bir şekilde hizmetlerini planlamalı ve yürütmelidir.
    a. Yaş dostu çevre: Yerel yönetimlerinin merkezlerinin hem sosyal hem de fiziki açıdan yaş dostu tasarlanması erişilebilirliği ve ulaşılabilirliği artıracaktır.
    b. Halkı bilgilendirme ve eğitim: Yerel yönetimler, yaşlıların hizmetlere nasıl erişebileceklerini, haklarını ve mevcut hizmetleri nasıl kullanabileceklerini anlamalarına yardımcı olmak için düzenli olarak bilgilendirme ve eğitim programları düzenlemelidir.
    c. Halkla iletişim: Yerel yönetimler, yaşlıların ve ailelerinin görüşlerini almak ve ihtiyaçlarını anlamak için düzenli olarak halkla iletişim kurmalı ve danışma süreçleri düzenlemelidir. Bu, halkın katılımını teşvik eder ve hizmetlerin daha etkili bir şekilde tasarlanmasını sağlar.
    d. Katılımcı planlama ve karar alma süreçlerinde paydaş olma: Yaşlılar ve yaşlıların yakınları hizmetlerin planlanması ve karar alma süreçlerine aktif

olarak katılımları teşvik edilebilir. Bu şekilde yaşlıların ihtiyaçları ve tercihleri dikkate alınarak hizmetler tasarlanabilir.

e. Katılımcılığı teşvik etme: Yaşlılar ve toplumun diğer kesimleri hizmetlerin planlanması ve yürütülmesi sürecine katılmalıdır. Toplumdan gelen geri bildirimler dikkate alınmalı ve bu geri bildirimlere yanıt verilmelidir. Yerel yönetimler, toplumla etkileşim halinde olmalı ve karar alma süreçlerinde şeffaf bir şekilde katılımı teşvik etmelidir.
f. Hizmetlerde yaşlı haklarına dair işbirliği: Yaşlılara yönelik hak ihlalleriyle mücadelede diğer kurumlar, sivil toplum kuruluşları ve yerel topluluklarla işbirliği yapmalıdır. Bu, daha geniş bir ağ oluşturarak sorunların çözümüne ve önlenmesine katkı sağlayabilir.
g. Farkındalık ve tanıtım: yerel yönetimler, yaşlıların kendilerini gerçekleştirmeleri adına etkinliklere katılma fırsatlarından haberdar olmalarını sağlamak için tanıtım ve farkındalık çalışmaları yapmalıdır. Bu, afişler, broşürler, yerel medya, sosyal medya gibi kanallar aracılığıyla yapılabileceği gibi, toplum merkezleri, yaşlı merkezleri ve diğer toplum alanlarındaki duyurularla da desteklenebilir.
h. Bilgi ve kaynak merkezleri: Yerel yönetimler, yalnız yaşayan yaşlılar için bilgi ve kaynak merkezleri oluşturabilir. Buna özel bir merkez açmaktan ziyade yaşlıların kendilerini gerçekleştirmeleri için veya bakım alanlarına dair açılmış mevcut merkezlerde yaşlılara sağlık, emeklilik, bakım hizmetleri, yaşlı hakları (bakım ihmali, ekonomik istismar, vasiyet, miras hukuku hakkında bilgilendirmeler…) gibi konularda bilgi sağlayabilir ve onları gerekli kaynaklara yönlendirebilir.
i. Düzenli periyotlarda iletişim ve ziyaretler: Yerel yönetimler, yalnız yaşayan yaşlılarla düzenli iletişim kurmalı ve ziyaretler düzenlemelidir. Bu, yaşlıların ihtiyaçlarını ve endişelerini paylaşmalarına, topluma bağlılık hissetmelerine ve sosyal izolasyonlarını azaltmalarına yardımcı olabilir.
j. Kent hakkı bağlamında yaş dostu mekanlar: Alzheimer hastası yaşlıların kenti kullanımı için esnaf ile işbirliği ile bilinçlendirme faaliyetleri gerçekleştirilerek güvenli sokaklar kurgulanabilir. Aynı zamanda Alzheimer hastası ve yakınlarının da katılımını düşünerek kentte bulunan yeşil alanlar, parklar yaş dostu olarak kurgulanarak bakımveren için hem çocuk hem de

yaşlı, Alzheimer hastası yaşlının faydalanması için tasarımlar gerçekleştirilerek kente katılımları sağlanabilir.

k. Yaş dost sokak planlamaları: Yerel yönetimler tarafından belirli periyotlar ile taktiksel kentleşme çalışmaları kapsamında çocuk dostu sokak çalışmaları kapsamında sokak kapatılmaktadır. Bu kapsamda toplumdan izole olan yaşlılar da dahil edilerek yaş dostu sokaklar olarak planlamaların paydaşlar ile planlanarak uygulanması kıymetli olacaktır.

6.1. Politika Yapıcılar ve Sivil Toplum Örgütleri için Öneriler

Türkiye'de yaşlı, çocuk, kadın gibi incinebilir kesimlere dair hizmetlerin yerel yönetimlere aktarılması her yerel yönetimin kaynaklarının eşit olmaması ile birlikte eşitsizlikleri artırmıştır. Yerel yönetimlerin insani ve fiziki kaynakları ile mali işleri birbirinden farklılık göstermektedir. Eşit kaynaklara sahip olmayan yerel yönetimler ve aynı kurum kültürüne sahip olmayan yerel yönetimlerin aynı hizmet çeşitliliğine sahip olması beklenemez ve farklı yerel yönetimlerdeki aynı hizmetleri etkin, verimli ve kapsayıcı bir şekilde yürütmesi mümkün olmayacaktır. Bu durumda sivil insiyatifler ile işbirliği içerisinde olmanın gerekliliği yerel yönetişimin varlığını kendiliğinden de gerektirebilir.

Yerel yönetimlerde yaşlılara yönelik hizmetlere dair rapor analizlerinde çalışmaların sosyal destek hizmetlerinden oluşması dikkat çekmektedir. İncinebilir kesimlere dair çalışmalar ağırlıklı olarak Sosyal Destek Hizmetleri Müdürlüğü / Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü / Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğüne görevlendirilerek raporlarda yerini almaktadır. Yerel yönetimler kendi içinde istişare ederek kurum içi yönetişimi güçlendirecek bir kurum kültürü disiplinlerarası çalışmaların kurgulanmasını da destekleyebilir. Kent hakkı bağlamında fiziki koşulların iyileştirilmesinde engelli rampası, engelli parkı gibi çalışmalarda park ve bahçeler ile fen işleri müdürlükleri iletişim halinde olabilmek yaş dostu çevre, yaş dostu bahçe, parkları da düşünmemizi sağlayarak hizmetlerin gelişmesinde önemli bir faktör olabilir.

Yerel yönetimlerde incinebilir kesimler yaşa ve cinsiyete göre kategorilendirilerek hizmetlerin tektipler üzerine geliştirildiği ve uygulandığı görülmektedir. Topluma yönelik hizmetler bölündüğü zaman örneğin, kadın çalışmalarının yaşlı kadınlar üzerine de çalışmalar yapabileceği gözden kaçabilmektedir. Kesişimsellik hizmetlerin etkinliliği açısından önemli bir rol oynayarak hizmet çeşitliliğinin artmasını da sağlayabilir.

Yerel yönetimlerde hizmetlerin hedef kitlesini nasıl tanımladığı hizmetlerin hedef kitle ile uyumu arasındaki ilişki hakkında bizlere bilgi vermektedir. Yaşlıya doğrudan yaşlı

demek ve yaşlanma sürecini kabul ederek doğal sürecin getirdiği kayıp ve kazanımların farkında olarak yaşlılık sürecini planlamak; uyumun sağlanması ve uyum ile birlikte yaşlıların hizmetlere katılımının gerçekleşmesi için önemlidir. Hizmetlerin hedef kitlesini emekli olarak tanımlamak ile yaşlı olarak belirtmek arasında kapsam farkı bulunmaktadır. Emekli olmayan yaşlı kitlenin göz ardı edilmesi hizmetlere katılım konusunda bir bariyer görevi görebilir. Baltes'in (1996), başarılı yaşlanmayı sağlayabilmek için vurgusu, fırsatlar sağlanırken teşvik de edilmesi gerektiği yönündedir.

Pandemi süreci ile birlikte hizmetlerde aksama ya da geçici sonlandırmalar yaşandığı görülmekte olup hak temelli hizmetleri dirençli kılma yönünde çalışmaların da olduğu görülmektedir. Yaşlı hakları üzerine bir yerel yönetimin merkezinin olması geleceğe dair yaşlıların itibarlarının gündeme gelebilmesini tahayyül etmemizi sağlarken yaşlılara yönelik hakların ve hak ihlallerine dair çalışmaların artacağı ve derinleşeceği düşünülmektedir.

Pandemide yaşlılara yönelik hizmetlerin durdurulması örneği ile birlikte yerel yönetimler üst politikaları referans göstererek stratejik planlarında hedef olarak yer verse bile hizmeti sonlandırabilmekte ya da plansız olarak durdurabilmektedir. Hizmet planlamaları dirençli bir şekilde hazırlanmasını bizlere gösteren pandemi süreci stratejik planları hazırlarken hizmetlerin gerçekleştirilmesinde yerel yönetimlerin güçlü yönleri, zayıf yönleri, fırsatları ve tehditlerini düşünerek planlamalarını gözden geçirmesi kaynakların etkin kullanılmasını ve sorumluluk ilkesini de güçlendirmelerinde rol oynayabilir.

Yerel yönetimlerin strateji raporlarını iki şekilde hazırladığı tespit edilmiştir. Birincisi alt kırılımları göstermeden hedef kitlesini belirtmeden sadece sunulacak hizmet içeriği ile hazırlanmış strateji raporları, ikincisi ise hedef kitlenin belirtilerek stratejik hedeflerde, faaliyet ve performans göstergelerinde hizmetlerin toplumun alt kırılımlarına yönelik hazırlanan stratejik raporlardır. Kooiman'a göre (1999), hedef kitleler çok genelleştirilmiş olduğunda yönetimin verimsiz, yönetişimin adaletsiz ve yönetilebilirliğin zayıf görünmesinin temel nedenlerinden biri bu olabileceğine vurgu yapılmıştır. Bu sebeple hedef kitlenin belirtilmesi hizmet planlamalarının toplum ile uyum içerisinde olabilmesi açısından önemli olabilir. Strateji planlamalarında buna dikkat edilerek her alt kırılım için kapsayıcı olması yönünden hedef kitleler tanımlanırsa iyi yönetişimin sağlanabilmesi için önemli bir adım atılabilir.

Sürdürülebilir hizmetler, strateji planında yer alan hedeflere sırtını yaslamaktadır. Hedefler içerisinde yer almayan faaliyetlere bütçe ayrılması zor olmak ile birlikte ihtiyaca yönelik hizmetin ek bütçe ile kısa süreli planlanması ve hak temelli hizmetlerin ilerlememesi nedeniyle ihtiyacın azalması ile birlikte hizmetler sonlandırılmaktadır. Bu hizmetlerin

kapsayıcı, sürdürülebilir, dirençli ve iyi yönetişimle sunulabilmesi için strateji planları yerel yönetimlerin bel kemiği olduğu gözlemlenmiştir.

Yaşlılara yönelik hizmet planlamaları ve faaliyetlerinin yoğunlukla bakım alanına yönelik olması mevcut üst politikaların strateji raporlarında referans göstermeleri ile teşvik edildiği görülmektedir. Yaşlılara yönelik hizmet planlamaları ve faaliyetleri ise BM yaşlılık ilkelerine göre en az itibar alanında görülmektedir. Bununla birlikte evde bakım hizmetlerinin yaşlılara yönelik hak ihlalleri ile doğrudan ilişkisi olup evde bakım hizmetlerinin kalitesinin artması, denetimlerin gerçekleştirilmesi ve iyi yönetişimin sağlanarak etkin, verimli, şeffaf bir hizmetin sunulabilmesi için itibar ilkesine yönelik politika çalışmalarında evde bakım hizmeti üzerinden incelenerek üst politika belgelerinde yerini alması evde verilen hizmetlerde yaşlıların haklarının korunması ve herhangi bir ihlale karşı hizmet kalitesini güçlendirebileceği düşünülmektedir.

Lui, Everingham, Warburton, Cuthill ve Bartlett'in (2009) geliştiği yaş dostu toplum kavramının iki eksenli şemasına göre; DSÖ'nün yaş dostu olabilmek için geliştirdiği yaş dostu çevre, hizmetler, toplum olabilme çalışmalarının bir rehber aracılığıyla topluma uygulama çalışmalarını, yukarıdan aşağıya doğru olan bir yönetim modeli olarak değerlendirilmektedir. Bir rehberde bulunan kriterlere bağlı olarak kontrol listesi oluşturmaktan öte hedef kitleyi de çalışmaya dahil ederek yaş dostu olma kriterlerini tartışmak ve yaş dostu toplum olabilmek için öncelikleri belirlemek yaş dostu yönetişimi güçlendirmek için önemli olduğu söylenebilir.

5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve Kamu İdarelerince Hazırlanacak Faaliyet Raporları Hakkında Yönetmelik doğrultusunda yerel yönetimlerin faaliyet raporlarını standartlara uygun bir şekilde hazırlaması hedeflenen faaliyetlerin gerçekleştirilmesi sürecinde şeffaf ve hesap verilebilir olabilmesi yönünde yerel yönetimlerin elini güçlendirecek bir unsur olmaktadır.

6.2. Araştırmacılar için Öneriler

Yerel yönetimlerin uygulanabilir strateji hedeflerini belirlemesi hedef kitleyi tanıması ile doğrudan ilişkilidir. Hizmetlerin hedef kitleye uygulanması akabinde geribildirim alınmak istenmiş ancak süreç içerisinde aksaklıklar olmuş ve faaliyet raporlarında aktarılamamış ya da gerçekleştirilmesine yönelik sadece yüzdelik bilgisi paylaşılmıştır. Bu faaliyete dair bu sonuca nasıl ulaşıldığına dair çalışma içeriği bilgisi paylaşılmamıştır. Bu hususta aksaklıkların neler olduğu üzerine derinlemesine bir çalışma

yapmak yaşlıların hizmete dahil edilerek özne olması BM'in katılım ilkesinin güçlendirilmesi ile yaşlıların topluma katılımı açısından önemlidir.

Her yerel yönetimin kurum kültürünün ve hizmet edilen ilçenin yaşlanma kültürünün farklılıklarının bilincinde olarak ilerlemek ve her yerel yönetimin biricikliğinin farkında olarak araştırma kapsamında yaşlılara yönelik hizmetlerin gerçekleştirilmesinde yaş dostu yerel yönetişim çalışmalarına dair mevcut durum betimlenmek istenmiştir.

Yerel yönetimlerde hizmetlerin planlanmasında ve sunulmasında yaşlılar için fırsat yaratılırken katılımın sağlanması için hedef kitlenin tanımlanarak uyumlu bir hizmet fırsatının sağlanması beklenmektedir. Gençlik Merkezleri modeline ilişkin yönetim, yönetişim ve genç dostu mimari çalışmaları ile yerel yönetimler ve sivil toplum örgütlerinde uygulamaya geçmiş merkezler bulunurken yaşlı merkezleri denildiğinde ortaya atılan kuşaklararası çalışmalar yaş dostu mekan çalışmaların odağını oluşturmaktadır. Yaş dostu yönetişimin sağlanmasına ilişkin yaşlıların akranları ile bir arada olacağı modeller üzerine de çalışmalar yapılarak katılımları için fırsat yaratılmalıdır. Yaş dostu iyi yönetişimin yerel yönetimlerde bulunan akranlararası merkezlerin üzerinde nasıl değerlendirilmesi gerektiğine ve yaşlı merkezlerinde yönetişimin nasıl sağlanmasına yönelik belli standartlar üzerinde çalışılması, yerel yönetimlerin yaşlılara yönelik merkez projelerinde yol gösterici olabilir ve kaynaklarını verimli bir şekilde kullanmalarına imkan sağlayabilir.

İstanbul ili yerel yönetim raporlarına göre yerel yönetimlerin merkezleri incelendiğinde halk evleri/ mahalle evleri/ toplum merkezleri yaş dostu mekanlar olup burada yaşlılık kategorik olarak yer aldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Yaş dostu mekanlar yaşlılar odağında yaş ayrımcı olmadan nasıl sağlanmalı ve buradaki hizmetler nasıl kapsayıcı, sürdürülebilir ve dirençli bir şekilde yürütülebileceği üzerine çalışmalar yapılması yaşlıların merkezlere uyum sağlayabilmesini ve akabinde katılımlarını teşvik etmesini sağlayabilir.

Bir kent hakkı olarak kentsel tasarım üzerine peyzaj mimarı, şehir plancıları, çevre mühendisleri, sosyologlar, gerontologlar, sosyal hizmet uzmanları, ergoterapist gibi disiplinlerarası çalışmaların sağlanarak her yaş grubu üzerinde çalışan farklı uzmanların birbirlerinin penceresine hakim olması için uzmanlar bir araya gelmesi yerel yönetişimi güçlendiren ve kaynakların verimli kullanımı için etkin hizmetlerin planlanması yönünde güçlü bir rol oynayacaktır. Yaşam seyri perspektifiyle çalışarak geronto-sosyoloji, çevresel gerontoloji, afet gerontolojisi alanlarında yaş dostu çalışmaların geliştirilebilmesi için de değerli olabileceği düşünülmektedir.

Lui ve diğerleri (2009) yaş dostu toplum kavramının iki eksenli şemasını belirtmiş olup yaş dostu toplum olmak için ideal olanın aşağıdan yukarıya yönetim anlayışıyla olması gerektiğine vurgu yapmıştır. Kurum, kuruluşların rehberleri referans alınarak yapılan kontrol listelerini yukarıdan aşağıya bir yönetim anlayışı olduğunu belirtmişlerdir. Yerel yönetimler incelendiğinde yönetimi güçlendirmek ve katılım ilkesinin sağlanması için bir çabanın var olduğunu görmekle birlikte ve yaş dostu olma kriterlerinin yerel yönetimlerde kapsayıcı bir şekilde ele alınmaması sebebiyle araştırmacıların ilçe ya da mahalle bazlı hedef kitleyi dahil ederek yaş dostu rehber çalışmalarını özneyi dahil ederek gerçekleştirmek ve yerel yönetimlere yaş dostu kent yönetişimi üzerine bir ajanda çıkarmak önemli bir adım olabilir.

Yerel yönetimlerin yaşlılara yönelik hizmet planlamalarını ve faaliyetlerini BM yaşlılık ilkelerine göre sınıflandırdığımızda itibar ilkesine dair çalışmaların nadir olduğunu görmekteyiz. Bu hususta yerel yönetimlerin yaşlıların hakları, yaş ayrımcılığı, her türlü ihmal, istismar ve suiistimal ile mücadele ve müdahale süreçlerinin farkında olup olunmadığını görebilmek için ve bu hususta yaş dostu yerel yönetişim olabilme adımlarında ajanda oluşturmak için üst politika belgelerinin de incelenmesi kıymetli olabilir. Zira yerel yönetimler strateji planlamalarını yaparken üst politika belgelerini referans gösterdiği için bu araştırmanın betimlemiş olduğu mevcut durumun nedenlerini bize gösterebilmesi açısından yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Acar P. (2003). *Cevap Verebilirlik ve İyi Yönetişim. İyi Yönetişimin Temel Unsurları,* T.C. Maliye Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı: 48-62.

Adıgüzel Ş. (2003). *Yerel Düzeyde Yönetime Katılım Ve Yerel Yönetim Sürecindeki İşlevleri Açısından Yerel Gündem 21 Malatya Belediyesi Yerel Gündem 21 Örneği, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi,* 12(1):45-63

Agency for Integrated Care (AIC), Centre for Liveable Cities (CLC), Social Urban Laboratory (SOULab). (2023). Creating a Dementia-Friendly Neighbourhood: A Yio Chu Kang Pilot Project. <*https://www.clc.gov.sg/research-publications/publications/books/view/creating-a-dementia-friendly-neighbourhood-a-yio-chu-kang-pilot-project*>

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2021). Yaşlılar için Gündüz ve Evde Bakım Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi (YAGEP) Erişim adresi: *https://www.aile.gov.tr/eyhgm/haberler/aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanligi-yaslilara-yonelik-hizmetlerin-kalitesini-yagep-le-artiracak/*

Akal, Z. (1998). *İşletmelerde Ölçüm Ve Denetim*, Yayın No: 473, Ankara, Mpm Yayınları

Akbaş, E. (2019). Sosyal Hizmetin Revize Edilen Küresel Tanımının Gösterdikleri: Paradigma Değişimi. *Social sciences,* 14(5); 1945-1956.

Aktan, Can Coşkun (Editör) (2006). En Az Devlet En İyi Devlet: Devlet Başarısızlığının Anatomisi. Çizgi Kitabevi, 15-26.

Akyıldız, N. A., & Akbaş, E. (2020). Yaş dostu kent kriterlerinin kentsel morfolojiyi biçimlendirmesi. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 4(2): 84-90.

Alley D., Liebig P., Pynoos J., Banerjee T. Ve Choi Ih. (2007). *Creating Elderfriendly Communities: Preparations For An Aging Society. The Journal Of Gerontology Social Work,* 49, 1-18. Doi: 10.1300/J083v49n01_01

Alodalı F, Arslan E, Okan M. (2004). Yerel yönetişim ve yönetişimden beklentiler. Yerel Yönetimler Kongresi, Biga-Çanakkale, *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Dünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma:* 141-146.

Argüden Y, Öğücü Şen F, Toksöz F, Arıkboğa E, İzci İ, Salihoğlu E (2018). *Yerel Yönetimler ve İyi Yönetişim,* 1. Baskı. İstanbul, Argüden Yönetişim Akademisi Yayınları

Arpacı F. (2005). *Farklı Boyutlarıyla Yaşlılık.* Ankara, Türkiye İşçi Emeklileri Derneği Eğitim ve Kültür Yayınları

Arun Ö. (2008). Yaşlı Bireyin Türkiye Serüveni: Kaliteli Yaşlanma İmkânı Üzerine Senaryolar. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 7(2): 313-330.

Arun Ö. (2015). Eşitsizliklerin Kavşağında: Çağdaş Türkiye'de Yaşlılık ve Sağlık. İçinde: Alptekin D (Editör). *Hasta toplum: Cinsiyetçilik, tıbbileştirme ve tüketime dair sağlık çözümlemeleri,* Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık, 125-144

Arun, Ö. (2019). Büroyla saha arasında: Yaşlanma çalışmalarında ilişkisellik. *Strata: İlişkisel Sosyal Bilimler Dergisi*, 0: 75-86.

Arun, Ö. (Editör) (2022). Pandemi ve yaşlanma: karantina, kapatılma, kriz. 2021 Lisansüstü Yaşlılık Çalışmaları Kongresi Yıllığı. Yaşlanma Çalışmaları Derneği Yayınları

Balcı A. (2003). E-Devlet: Kamu Yönetiminde Yeni Perspektifler, Fırsatlar ve Zorluklar. İçinde: Balcı A, Nohutçu A, Öztürk NK, Coşkun B (Editörler) *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar.* Ankara, Seçkin Yayınları, 265, 280

Baltes, P. (1996). The Future Of Aging: Not All İs Hope. İçinde: Baltes M, Montada, L. (Editörler), *Productivity And Old Age*, 2 Baskı. Hamburg, Germany, Campus Verlag, 29-68.

Baltes PB, Baltes MM. (1990). *Successful Aging*, New York, Cambridge Unıversity Press.

Bayraktar R. (2004). Orta Yaş ve Yaşlılıkta Psiko-Sosyal Değişmeler, İçinde: Gökçe Kutsal Y (Editör). Sağlıklı ve Başarılı Yaşlanma, 1.Baskı. Ankara, Hacettepe Üniversitesi Geriatrik Bilimler Araştırma Merkezi Yayınları, 99-116.

Bayramoğlu S. (2002). Küreselleşmenin yeni siyasal iktidar modeli: yönetişim, *Praksis Dergisi*, 7: 85-116.

Bayramoğlu S. (2005). Yönetişim Zihniyeti: Türkiye'de Üst Kurullar ve Siyasal İktidarın Dönüşümü, 4. Baskı. İstanbul, İletişim Yayınları.

Bell S, Morse S.(2002) Experiences with Sustainability Indicators and Stakeholder Participation:A Case Study Relating to a Blue Plan Project in Malta, International Sustainable Development Research, University of Manchester, *ERP Environment,Manchester*

Bell DJ (2003). Sustainability Governance And Indicators, International Sustainability Indicators Network Conference, Toronto, Canada.

Bıçkı D. (2011). Yerel yönetimden yerel yönetişime: Post-fordizm bağlaminda yerel yönetimleri anlamak. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2):215-234.

Biggs S, Carr A (2015). Age-and child-friendly cities and the promise of intergenerational space. *Journal of Social Work Practice*, 29(1):99-112.

Bowling A. (1993). The concept of successful and positive aging, *Family Practice*, 10(4): 449-453.

Bowling A. (2005). *Ageing well: Quality of life in old age*. McGraw-hill education. UK, Open University Press

Bronfenbrenner U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*, 32:513-531.

Brown J. (2022). Yönetişim ya da neo-liberalizmin siyasi düzeni. *Birikim Dergisi*, (158):36-43.

Buffel T, Phillipson C. (2016). Can global cities be 'age-friendly cities'? Urban development and ageing populations. *Cities*, 55:94-100.

Burton E, Weich S, Blanchard M, Prince M. (2005). Measuring Physical Characteristics Of Housing: The Built Environment Site Survey Checklist. *Environment And Planning B: Planning And Design,* 32: 265- 280.

Cachadinha, C. (2012). Characteristics Of An Age-Friendly Neighbourhood Built Environment: Comparison Of Age-Friendly Community Models With Empirical Evidence. İçinde: Ural O, Şahin M, Ural D (Editörler) Proceedings of the 38th IAHS World Congress on Housing Science: Visions fort he future of housing: mega cities.

Çakırer Özservet, Y. (2015). Aile Dostu Kent İçin Kavramsal Analiz. Aile Dostu Kentler Etüt Araştırması. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 53-68.

Canpolat Ş. (2008). Population Aging in Turkey: Current and Prospective Co-Residence Pattern of Elderly, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Ankara.

Chao T. (2018). *Planning for Greying Cities – Age Friendly City Planning and Design Research and Practice.* Routledge, New York

Con Wright, G. (2022). *Yaşlılık ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması*. 1. Basım. Ankara, CEİD Yayınları

Commission of the European Communities (2001), European Governance: A White Paper. Brussels, COM, 428.

Coşkun S. (2003). Kamu Yönetiminde Yönetişim Yaklaşımı. İçinde: Balcı A, Nohutçu A, Öztürk KA, Coşkun B. (Editörler). *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar,* Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Çukurçayır MA, Sipahi EB. (2003). Yönetişim yaklaşımı ve kamu yönetiminde kalite. *Sayıştay Dergisi*, (50-51): 36-66.

Çukurçayır MA, Sipahi EB. (2002). Yönetişim yaklaşımının kamu yönetiminde kalite uygulamalarına olası katkıları. *Kamu Yönetiminde Kalite,* 3: 97-111.

Cvitkovich Y, Wister A. (2001). Yaşlı yetişkinler arasında refahın sürdürülmesi için ulaşımın önemi ve çevresel ihtiyaçların önceliklendirilmesi. *Çevre ve Davranış,* 33(6): 809-829.

Davey JA. (2017). Age-Friendly Cities And Communities: World Experience And Pointers For New Zealand.

Denisenko L. (1999). "Habitat ve Yönetişim", Sivil Toplum İçin Kent, Yerel Siyaset ve Demokrasi Seminerleri, İstanbul, Demokrasi Kitaplığı, *Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi (WALD),* 251-265.

Develi A, Karaduman MB. (2022). Türkiye'de Yaşlılık ve Uygulanan Sosyal Politikalar. 6th International Congress of Eurasian Social Sciences. Bodrum, Muğla, *Full Paper Congress E-Book*: 651-660.

Doornbos M. (2003). " Good governance": The metamorphosis of a policy metaphor. *Journal of International Affairs,* 57(1):3-17.

Duyan, V. (2000). Yaşlılık ve gerontolojik sosyal hizmet. İçinde: Erkan G, Işıkhan V (Editörler). Antropoloji ve Yaşlılık: Prof. Dr. Vedia Emiroğluna Armağan, 77-90.

Duyan, V. ve Danış, M. Z. (2007). Need Assessments Of Elderly Living İn Two Different Elderly Homes İçinde: Tufan İ. (Editör). Proceedings Book Of The 2nd International Symposium On Social And Applied Gerontology inTurkey

Ekici KM, Cantürk C. (2005). Küreselleşme sürecinde yönetimden yönetişime, *Polis Dergisi*, 43.

Emrealp, S. (1998). Yerel gündem 21. *Öneri Dergisi*, 2(10):27-28.

Emrealp S (2005). Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler El Kitabı, 2. Baskı. İstanbul, Iula–Emme Yayınları

Eren V (2003). Yönetiminde yeni mesruluk temeli olarak müsteri odaklı yönetim yaklasımı, *A.Ü. S.B.F. Dergisi*, 58(1).

Eryılmaz, B. (2000). *Kamu Yönetimi – Düşünceler, Yapılar, Fonksiyonlar, Politikalar*, 14. Baskı. Umuttepe Yayıncılık.

Esping-Andersen, G. (2015). Welfare regimes and social stratification. *Journal of European Social Policy*, 25(1):124-134.

Evans RG, Stoddart GL. (1990). Producing health, consuming health care. *Soc Sci Med*. 31(12):1347–63.

Falay, N. (1997). Denetim, Verimlilik- Etkinlik- Tutumluluk ve Sayıştay. *Sayıştay Dergisi*, (39)

Falay, N., (2006). Yerel Yönetimlerin Hizmet ve Harcama Sorumluluklar. Içinde Güner A, Yılmaz S (Editörler). *Mali Yerelleşme Teori ve Uygulama Üzerine Yazılar*, İstanbul: Güncel Yayıncılık

Fitzgerald KG, Caro FG. (2014). An overview of age-friendly cities and communities around the world. *Journal of Aging & social policy*, 26(1-2):1-18.

Fizpatrick S. (2022). Govarnance and Management in Large Australian Organisations. *International Journal of Production Economics,* 75:98.

Frederickson HG (2004). Whatever Happened to Public Administration? Governance, Governance Everywhere, Queen's University Belfast, Institute of Governance, Public Policy and Social Research, Working Paper

Gehl J. (2010). *Cities For People*. London, Island Press.

Görgün Baran, A. (2007). Başarılı Yaşlanma Modellerinin Sosyolojik Analizi. İçinde: Kalınkara V, Akın G. (Editörler). 1. Baskı. IV. Ulusal Yaşlılık Kongresi Kitabı, Ankara, Yaşlı Sorunları Araştırma Derneği Yayını, 236-245.

Göymen K. (1999). Türk yerel yönetiminde katılımcılığın evrimi: merkeziyetçi bir devlette yönetişim dinamikleri. *Amme İdaresi Dergisi*, 32(4):67-83.

Göymen K. (2000). Türkiye'de Yerel Yönetimler ve Yönetişim: Gereksinimler, Önermeler, Yönelimler, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 9(2).

Göymen K. (2004). Türkiye'de yerel yönetim reformu. Sabancı Üniversitesi Ders Notları

Güler BA. (2003). Yönetişim: Tüm İktidar Sermayeye. *Praksis Dergisi*

Günday M. (2003). İdare Hukuku, Ankara, İmaj Yayıncılık.

Gündoğan, E. (2004). Yönetim Reformlarının Gerekliliği Bağlamında İyi Yönetişim ve Türkiye'de Uygulanabilirliği. *Sivil Toplum*, (2):6,

Güneş M, Yükselen C. (2004), Sivil Toplum ve Yönetişim Tartışmaları Sürecinde Kent ve Kadın, Ankara, Detay Yayıncılık.

Güzelsarı S. (2003). Neo-Liberal Politikalar Ve Yönetişim Modeli. *Amme İdaresi Dergisi*, 36(2).

Haktankaçmaz Mİ. (2004). Türk Kamu Yönetiminde Yönetişimin Uygulanabilirliği. *Amme İdaresi* Dergisi, 37(1).

Hansson OR, Carpenter BN. (1994). *Relationships İn Old Age*, New York, The Guilford Press.

Harding E. (2007). Towards Lifetime Neighbourhoods: Designing Sustainable Communities For All - A Discussion Paper. Queen's Printer And Controller Of Her Majesty's Stationery Office, West Yorkshire.

Hasanoğlu M. (2001). Küreselleşmenin devlet yönetimine etkileri. *Sayıştay Dergisi*. (43).

Joseph AE, Fuller AM. (1991). Towards an integrative perspective on the housing, services and transportation implications of rural aging. *Canadian Journal on Aging/La Revue canadienne du vieillissement,* 10(2):127-148.

Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlar ve Performans Programları İle Faaliyet Raporlarına İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, T.C. Resmi Gazete, sayı: 31462, 22 Nisan 2021.

Kamu Malî Yönetimi Ve Kontrol Kanunu, T.C. Resmi Gazete, sayı: 25326, 24 Aralık 2003.

Kara Yıldırım Ö. (2018). Türkiye'de iyi yönetişim. *Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi*, 6

Karabacak H. (2003). Hukukun Üstünlüğü ve İyi Yönetişim. İyi Yönetişimin Temel Unsurları. T.C. Maliye Bakanlığı Avrupa Birliği Ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı Yayını, Ankara, 2003.

Karagöl ET, İpek E. (2018). Sosyal Politikaların Yeniden Dizaynı: Küreselleşmeyle Beraber Gelen Yerelleşme. *Journal of Management and Economics Research*, 16(4):87-97.

Karaman ZT. (2000). Yönetim stratejilerindeki gelişmeler. *Türk İdare Dergisi,* 72: 426-435.

Kaufmann D, Kraay A, Zoido-Lobaton P. (1999). *Governance Matters*, *Policy Rearch Working Paper* 2196, Washington D.C., World Bank

Kaul I, Grunberg I, Stern MA. (1999). Global Public Goods Concepts, Policies And Strageties. İçinde: Kaul I, Grunberg I, Stern MA (Editörler). *Global Public Goods: International Cooperation İn The 21 St Century, Undp,* Oxford: Oxford University Press, 452-455.

Kaya, C., (2005). İdare Hukukunda Bilgi Edinme Hakkı, Ankara.

Keating N, Phillips J. (2008). A critical ecology perspective on rural ageing . İçinde: Keating N (Editör), *Rural Ageing: A Good Place to Grow Old?* Bristol, England, Policy Press, 1-10.

Kent Konseyi Yönetmeliği, T.C. Resmi Gazete, sayı: 26313, 8 Ekim 2006

Kersbergen KV, Waarden FV (2004). Governance As A Bridge Between Disciplines: Cross-Disciplinary İnspiration Regarding Shifts in Governance And Problems Of Governability, Accountability And Legitimacy, *European Journal Of Political Research*, 43(5), 143–171.

Kesim HK, Petek A. (2005). Avrupa Komisyonu'nca belirlenen iyi yönetişimin ilkeleri çerçevesinde Türk kamu yönetimi reformunun bir eleştirisi. *Amme İdaresi Dergisi*, 38(4):39-58.

Kızılcık R. (2003). 21. Yüzyılda yönetişim ve kamu yönetimi, yeni eğilimler ve yeni teknikler. *Türk İdare Dergisi*, 438(23): 34-85

Kızılkaya SG, Beşgül ÖO. (2017). Youth Participation İn Local Politics: City Councils And Youth Assemblies İn Turkey. *Southeast European And Black Sea Studies*, 17(1):97-112.

Kim BJ, Sangalang CC, Kihl, T. (2012). Yaşlı Koreli göçmenler arasında kültürleşme ve sosyal ağ desteğinin depresyona etkileri. *Yaşlanma ve Ruh Sağlığı*, 16(6):787-794.

Kjaer AM. (2004). *Governance (Key Concepts*), Cambridge, Polity Press.

Kooiman J. (1999). Social-political governance: overview, reflections and design. Public Management. *international journal of research and theory*, 1(1):67-92.

Kösekahya G. (2003). "Katılımcılık Ve İyi Yönetişim", İyi Yönetişimin Temel Unsurları, Ankara, T.C. Maliye Bakanlığı Avrupa Birliği Ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı Yayını.

Küçükkahyaoğlu M. (2019). İyi Yönetişim Ve Kamusal Niteliği. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü 7.

Labouvie GV. (1981). Proactive And Reactive Aspects Of Constructivisim: Growth And Aging. İçinde: Lerner RM, Busch NA (Editörler). *Life-Span Perspective*, New York, Individuals As Producers Of Their Development, Academic Press, 197-230

Lawton MP, Nahemow L. (1973). Ecology and The Aging Process. İçinde: Eisdorfer C, Lawton MP (Editörler). *The Psychology of Aging and Adult Development*, Washington, DC, American Psychological Association, 619 – 674.

Leroy KR, Bibeau D, Steckler A, Glanz K. (1988). An ecological perspective on health promotion programs. *Health Education Behavior*. (15), 351 – 377 .

Lui CW, Everingham JA, Warburton J, Cuthill M, Bartlett H. (2009). What Makes A Community Age-Friendly: A Review Of International Literature? *Australasian Journal On Ageing*, 28(3):116–121.

Lynott J, Harrell R, Guzman S, Gudzinas B. (2018). The livability index 2018: Transforming communities for all ages. *AARP Public Policy Institute*.

Madanipour A. (2003). Public and private spaces of the city. Abingdon and New York, Routledge.

Matsusaka J. (2005). The Eclipse of Legislatures: Direct Democracy in the 21st Century. Public Choice, 124(1/2): 157–177.

Menec VH, Means R, Keating N, Parkhurst G, Eales J. (2011). Conceptualizing Age-Friendly Communities. *Canadian Journal On Aging / La Revue Canadienne Du Veillissement*, 30(3): 479-493.

Mengi A, Algan N. (2003). *Küreselleşme Ve Yerelleşme Çağında Bölgesel Sürdürülebilir Gelişme Ab Ve Türkiye Örneği,* Ankara, Siyasal Kitabevi.

National Research Council, (2001) Preparing for an Aging World: The Case for Cross National Research. Panel on a Research Agenda and New Data for an Aging World, Committee on Population and Committee on National Statistics, Division of Behavioral and Social Sciences end Education. Washington, DC, National Academy Press.

Oberlink MR. (2008). *Opportunities For Creating Livable Communities*. Washington, DC, AARP, Public Policy Institute.

O'Hehir J. (2014). Age-friendly cities and communities: A literature review. Adelaide: Centre for Work + Life, University of South Australia

Okçu, M. (2007). Yönetişim tartişmalarina katki: Avrupa Birliği için yönetişim ne anlama geliyor?. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(3):299-312.

Ouwehand C, De Ridder DT, Bensing JM. (2007). A review of successful aging models: Proposing proactive coping as an important additional strategy. *Clinical psychology review*, 27(8): 873-884.

Ökmen M, Baştan S. (2004). Küreselleşme –Yerelleşme Dinamikleri Ve Bir Yönetişim Faktörü Olarak Yerel Yönetimler. *Yerel Yönetimler Kongresi Bildiriler Kitabı*, Çanakkale, Biga İibf.

Öner Ş. (2001). Belediyelerde yönetime katılmada halkla ilişkilerin rolü ve önemi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Derg*isi, 3,(2).

Özer MA. (2006). Yönetişim üzerine notlar. *Sayıştay Dergisi*, (63). http://www.sayistay.gov.tr/Dergi/İcerik/Der63m4.Pdf 14.11.2010

Özgür EM, Kılınç N. (2022). Yaşlı Dostu Kentler ve Topluluklara İlişkin Kuramsal Çerçevelerin Gözden Geçirilmesi. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 20(1): 310-337.

Öztürk Y E. (2014). Yeni kamu yönetimi anlayışı bağlamında yönetişim kavramı, Türkiye'de uygulanabilirliği ve bir yönetişim aracı olarak yerel gündem 21 uygulaması (Mersin örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 9(1-2):229-256.

Palabıyık H. (2004). Yönetimden yönetisime geçis ve ötesi üzerine açıklamalar. *Amme İdaresi Derg*isi, 37(1).

Peters BG, Pierre J (1998). Governance without government? Rethinking public administration. *Journal of public administration research and theory*, 8(2):223-243.

Pfeiffer E. (2013). Winning Strategies For Successful Aging. Yale University Press.

Pierre J. (2000). *Debating Governance: Authority, Steering, And Democracy*. Oxford University Press,.

Plouffe L, Kalache A. (2010). Towards global age-friendly cities: determining urban features that promote active aging. *Journal Of Urban Health: Bulletin Of The New York Academy Of Medicine*, 87(5):733-739.

Plouffe LA, Garon S, Brownoff J, Eve D, Foucault ML, Lawrence R, Lessard Beaupré JP Toews, V. (2012). Advancing age-friendly communities in Canada. *Canadian review of social policy*, (68/69):24-38.

Rhodes RA. (2007). Understanding governance: Ten years on. *Organization studies*, 28(8):1243-1264.

Rosenau JN. (1992). The relocation of authority in a shrinking world. *Comparative politics*. 253-272.

Rowe JW, Kahn RL. (1997). Successful aging, *The Gerontologist*, 37(4): 433-440

Rowe JW, Kahn RL. (2015). Successful aging 2.0: conceptual expansions for the 21st century. *Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 70(4):593-596.

Samsun N. (2003). Hesap Verebilirlik ve İyi Yönetişim. İyi Yönetişimin Temel Unsurları, T.C. Maliye Bakanlığı Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı Yayınları, Ankara, Ayrıntı Basımevi, 18-33.

Sarısoy S. (2010). Düzenleyici devlet ve regülasyon uygulamalarının etkinliği üzerine tartışmalar. *Maliye Dergisi*, (159), 278-298.

Saygılıoğlu N, Arı S. (2002). *Etkin Devlet: Kurumsal Bir Tasarı ve Politika Önerisi*. Sabancı Üniversitesi Yayınları.

Stoker G. (1998). Governance as theory: five propositions. *International journal of social science*, 50(155):17-28.

Stokols D. (1992). Establishing and maintaining healthy environments: Toward a social ecology of health promotion . *American Psychologist*, (47):6 – 22.

Şahin F. (2001). Sosyal hizmette güçler perspektifi ve çözüm odaklı mülakat. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 4(4).

Şaylan G. (2000). Kamu yönetimi disiplininde bunalım ve yeni açılımlar üzerine düşünceler. *Amme İdaresi Dergisi*, 33(2):1-21.

Şengül HT. (2001). *Kentsel Çelişki ve Siyaset: Kapitalist Kentleşme Süreçleri Üzerine Yazılar*, İstanbul, Dünya Yerel Yönetim Ve Demokrasi Akademisi Yayınları.

Sezer A, Kırıt E, Boyar O. (2003). *Hukuk Devleti*, İstanbul, Toplumsal Katılım ve Gelişim Vakfı, Mısırlı Matbaası.

Smouts MC. (1998). The proper use of governance in international relations. *International Social Science Journal*, 50(155):81-89.

Soylu H. (2003). Etkinlik ve İyi Yönetişim. İyi Yönetişimin Temel Unsurları, Maliye Bakanlığı, Ankara.

Suğur N. (2019). Yaşlılık ve Sosyal Politika. Birikim Dergisi, (362-363): 62-66.

Şule OZ. (2004). Kamu Yönetiminde Toplam Kalite Yönetimi Ve Uygulanabilirliği. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dönem Projesi, İstanbul, 2004.

Türkiye Bankalar Birliği Bankacılık ve Araştırma Grubu, Alparslan M (2012). TBB, Şeffaflığın Önemi Üzerine Bir Değerlendirme.

Tekeli İ. (1999). *Modernite Aşılırken Siyaset*. Ankara, İmge Yayınları.

Toksöz F. (2008). *İyi Yönetişim El Kitabı*. Tesev Yayınları.

Toksöz F, Zeytinlioğlu Y, Görgör MU (2015). *Sivil Toplum Aktif Yuttaşlık*, Helsinki Yurttaşlar Derneği

Torres S. (2002). Relational values and ideas regarding successful aging, *Journal Of Comparative Family Studies*, 33(3): 417-431.

TÜİK. İstatistiklerle Yaşlılar, (2019). Nüfus Projeksiyonları, 2023- 2080

TÜİK. İstatistiklerle Yaşlılar, (2019). Nüfus Tahminleri, 2020

TÜİK. İstatistiklerle Yaşlılar, (2019). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, 2007- 2019

TÜİK. Merkezi Dağıtım Sistemi (2022). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, İstanbul.

Tüsiad (2005). *Devlette Etikten Etik Devlete: Kamu Yönetiminde Etik-Kavramsal Çerçeve Ve Uluslararası Uygulamalar. Kamu Yönetiminde Etik*, İstanbul, Tüsiad.

Uçkan Ö. (2003). *Türkiye İçin Hayati Bir Dönüşüm Stratejisi, Genel Çerçeve*, İstanbul.

United Nation Development Programma, (1997). Governance For Sustainable Human Development, An Integrated Paper On The Highlights Of Four Regional Consultation Workshops On Governance For Sustainable Human Developmen Undp.

UN, (1991). United Nations Principles for Older Persons. https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/OlderPersons.aspx

Üzan N. (1999). Belediyeler ve yerel gündem 21. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 8(2):96-101.

Laberge M, Moretto L, Narang S, Wilde A. (2009). A User's Guide to Measuring Local Governance. UNDP Oslo Governance Centre

Van Dijk HM, Cramm JM, Van Exel JOB, Nieboer AP. (2015). The ideal neighbourhood for ageing in place as perceived by frail and non-frail community-dwelling older people. *Ageing & Society*, 35(8):1771-1795.

Van Hoof J, Marston HR, Kazak JK, Buffel T. (2021). Ten questions concerning age-friendly cities and communities and the built environment. *Building and Environment*, 199.

Warth L. (2016). The WHO global network of age-friendly cities and communities: Origins, developments and challenges. Age-friendly cities and communities in international comparison: Political lessons, scientific avenues, and democratic issues, 37-46.

Who (2007). Global Age-Friendly Cities: A Guide. World Health Organization. Erişim Adresi: https://Apps.Who.İnt/İris/Handle/10665/43755

Yavuz S, Yüceşahin MM. (2012). Türkiye'de hanehalkı kompozisyonlarında değişimler ve bölgesel farklılaşmalar. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 15(1):75-118.

Yergök Z. (2004). Anayasa ve İnsan Hakları Bağlamında Bilgi Edinme Kanunu, Bilgi Edinme Hakkı Paneli, Ankara, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 62.

Yıldırım İ. (2004). *Demokrasi Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişim*. Ankara, Seçkin Yayıncılık.

Yücetürk E. (2000). Yönetişim Kavramı Ve Katılımı Örgütlemede Bir Örnek Olay: Bolu İl Kurultayı, Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri, Ankara, Todaie.

Zabcı Çulha F. (2002). Dünya Bankasının Küresel Pazar İçin Yeni Stratejisi: Yönetişim. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 57(3):151-179

EKLER

EK-1. Adalar Belediyesi

ADALAR BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR	
Adalar Belediyesi'nin 5393 No'lu Kanun gereği, nüfusu 50.000'i geçmediği için stratejik plan hazırlama zorunlulukları bulunmamakta olup stratejik eylem planı hazırlamamışlardır.	
2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler	**İLGİLİ BM İLKESİ**
Hasta nakil aracı ile engelli, hasta ve yaşlı vatandaşlarımızın hastane ev ve iskele arasındaki ulaşımı sağlanmıştır.	**Bağımsızlık**

EK-2. Arnavutköy Belediyesi

ARNAVUTKÖY BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR	
2020 – 2024 yılı Arnavutköy Belediyesi Stratejik Eylem Planında yaşlılara yönelik planlama bulunmamaktadır.	
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler	**İLGİLİ BM İLKESİ**
Arnavutköy Yaşlı ve Engelli Merkezi (AYEM): (Stratejik eylem planında belediyeye ait fiziki kaynaklar listesinde yer almaktadır.) Ekonomik ve sosyal bağımsızlık kazanmalarını, yaşamlarını rahat bir şekilde sürdürebilmelerini sağlayan, eğitimden istihdama kadar birçok hizmetler sağlamıştır	**Bakım**
Sosyal Servis: AYEM'e müracaat eden ya da sahada tespiti yapılan engelli ve yaşlı vatandaşlarımız sosyal hizmet uzmanlarımız aracılığıyla otomasyon sistende kayıt altına alınmaktadır. Yapılan görüşmelerde kendilerine yasal haklar mevzuatına ilişkin yönlendirme, bilgilendirme ve takip desteği sunulmaktadır. Bu görüşmelerde ihtiyaç duydukları yardım taleplerine ilişkin başvuruları alınıp, taleplerini karşılamaya yönelik çalışmalar yürütülmektedir.	**Katılım**
Yaşlılara Özel Kuaförlük-Ciltbakım Hizmeti: AYEM ziyareti ile 30 kişiye hizmet verilmiştir.	**Bakım**
Sıcak yemek hizmeti: Genellikle, yaşlı, engelli, yardıma muhtaç kimselere ve öğrencilere sağlanmaktadır.	**Bağımsızlık**

ASYAM Market Hizmetleri: 65 yaş üstü yaşlı ve engelli vatandaşlarımızın alışverişleri ekiplerimizce hazırlanıp evlerine ulaştırılmaktadır.	**Bağımsızlık**
Medikal Malzeme Yardımları: Engelli ve yaşlılara sağlanmaktadır.	**Bağımsızlık**
Yarında Umut Var Projesi: Engelli ve yaşlılara yönelik hizmetler, sadece evde verilen hizmetlerle sınırlı kalmayıp, yalnız yaşayan ya da yaşlı bakıcısının; cenaze, düğün, sağlık gibi özel sorunlarında yaşlı ve hastalarını bırakabileceği gündüz bakım evi uygulaması hayata geçirilmiştir.	**Bağımsızlık**
Özel Eğitim ve Psikolojik Danışmanlık Rehberlik Hizmetleri: Engelli ve yaşlı vatandaşlar ile ailelerine yönelik, psikolojik danışmanlık desteği sağlanmıştır.	**Bakım**
Ulaşım Hizmetleri: Gündüz bakım hizmeti ulaşım desteği, evde sağlık ve bakım ulaşım ve destek hizmetleri, asansörlü araçlar ile transfer, hasta nakil ambulansları ile transfer ve diğer ulaşım hizmetleri sağlanmıştır.	**Bağımsızlık**
Yaşlılar için kültür, sanat, özel gün kutlamaları, gezi ve sosyal etkinlikler sağlanmıştır.	**Kendini Gerçekleştirme**
Yades Geçmişin İzin Geleceğin Sesi Projesi: 65 yaş ve üzeri yaşlılarımızın tespiti yönünde etkin bir saha çalışması yürütülerek, 38 mahalle muhtarlıkları, sivil toplum kurtuluşları, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ziyaret edilip, bilgilendirmeler yapılmış, proje faaliyetlerinde iş birliği sağlanmıştır.	**Katılım**

EK-3. Ataşehir Belediyesi

ATAŞEHİR BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR
A1. Vatandaş Merkezli Hizmet Anlayışıyla İlçe Sakinlerinin Yaşam Kalitesini Arttırılacaktır

HEDEFLER
A1. H1. Dezavantajlı ve Yardıma Muhtaç Vatandaşlara Destek Sunmak

FAALİYET / PROJE	PERFORMANS GÖSTERGELERİ	HEDEF	GERÇEKLEŞEN	İLGİLİ BM İLKESİ
Engelli ve Yaşlı vatandaşlar için Etkinlikler Organize Edilmesi	Engellilere ve yaşlılara yönelik düzenlenen kahvaltı ve gezi etkinlik sayısı (Adet)	4	7	**Kendini Gerçekleştirme**
Yaşlı ve engelli vatandaşların yaşam kalitelerinin arttırılması	Eşya yardımı talebinde bulunan vatandaşlardan uygun olanlarının taleplerinin karşılanma oranı (Yüzde AO)	%100	%60,76	**Bağımsızlık**

	Tekerlekli sandalye talebinde bulunan vatandaşlardan uygun olanlarının taleplerinin karşılanma oranı	100	%9,52 (2 adet)	**Bağımsızlık**
	Hasta bezi talebinde bulunan vatandaşlardan uygun olanlarının taleplerinin karşılanma oranı	100	%98,61 (1.457 adet)	**Bakım**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Hava Kalitesi Ölçüm ve Değerlendirme Çalışmaları: Yaşlı, çocuk veya solunum yolu hastalığı olan kişiler şehrin hava kalitesi hakkında kolayca bilgi sahibi olabilmesi için mobil hava kalitesi izleme istasyonu kurulmuştur.				**Bağımsızlık**
Sıcak yemek hizmeti: Evinde yemek yapabilecek imkanı olmayan yaşlı, engelli ve ihtiyaç sahibi müracaatçılara sıcak yemek ve ekmek ulaştırmaktır.				**Bağımsızlık**
Hasta Nakil Hizmetleri: Acil müdahale gerektirmeyen binek araçlara binemeyecek durumdaki yaşlı, yatalak hastaların evden sağlık kuruluşuna veya sağlık kurumundan eve nakil işlemlerini gerçekleştirmektedir.				**Bağımsızlık**
Evde sağlık hizmetleri: 2.172 vakaya enjeksiyon uygulamaları, pansuman, yara bakımı ve benzeri hemşirelik hizmetleri verildiği aktarılmıştır.				**Bakım**
30 Ağustos Emekli Kültürevi: Satranç eğitimi verilmiştir.				**Kendini Gerçekleştirme**

EK-4. Avcılar Belediyesi

AVCILAR BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR A1. Dezavantajlı Grupların Toplumsal Entegrasyonunu Güçlendirmek ve bu bağlamda Kentlinin Fiziksel, Sanatsal ve Kültürel Gelişimini Yükseltmek				
HEDEFLER **A1. H1.** Toplumsal Eşitlik İlkeleriyle Sosyal Odaklı Hizmet Projelerini Yaygınlaştırmak				
FAALİYET / PROJE	**PERFORMANS GÖSTERGELERİ**	**HEDEF**	**GERÇEKLEŞEN**	**İLGİLİ BM İLKESİ**
Sosyal Yaşam Kompleksi çatısı altında yaşlılara yönelik hizmetlerin yürütülmesi amacıyla yaşlı yaşam evleri kurmak	İşbirliği Yapılan Etkinlik Sayısı	3	0	**Kendini Gerçekleştirme**
	Ev temizliği hizmeti sayısı	175	0	**Bakım**
	Evde kuaförlük hizmeti sayısı	90	Belirtilmemiş	**Bakım**
	Ulaşım hizmeti verilen kişi sayısı	125	100	**Bağımsızlık**
A2. Doğal Afetlere Karşı Yaşam Alanlarını Modernize Ederek, Zenginleştirmek				

A2. H1. Kamusal Açık Alanlarda Yaşanabilir Altyapı ve Üstyapıyı Geliştirmek				
Planlanan ve onaylanmış, sürdürülebilir yaşam alanlarına dönük projelerin yapım işini yürütmek.	Sosyal Yaşam Kompleksi yapım işi (Engelli, yaşlı ve kadın yaşam evleri) (Oran)	%15	%0	**Kendini Gerçekleştirme**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Sosyal Hizmet Binası 8 yıl süreyle ihale yolu ile kiraya verilmiş olup, **Yaşlı Bakım Evi** olarak planlanmıştır.				**Bakım**
Evde sağlık hizmetleri: Yatağa bağımlı, yaşlı ve engelli 1.137 kişiye hizmet verilmiştir.				**Bakım**
Sosyokültürel Etkinlik: 18-24 Mart Yaşlılar Haftası kapsamında 65 yaş üstü bireyler ile bir araya gelinmiş, Barış Manço Kültür Merkezi Türk Sanat Müziği Korosu mini bir konser vermiştir. Ud, kanun ve tar dinletisi yapılmıştır.				**Kendini Gerçekleştirme**
18 – 24 Mart Yaşlılara Saygı Haftası kapsamında ilçede yaşayan değerli büyüklerimiz **ziyaret** edilmiştir.				**Katılım**

EK-5. Bağcılar Belediyesi

BAĞCILAR BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR A1. Bağcılar'da Dezavantajlı Grupların Tüm Kentsel ve Sosyal Hizmetlere Erişilebilirliğini Artırmak				
HEDEFLER **A1. H1.** Dezavantajlı gruplara yönelik sosyal belediyecilik hizmetlerini geliştirmek				
FAALİYET / PROJE	**PERFORMANS GÖSTERGELERİ**	**HEDEF**	**GERÇEKLEŞEN**	**İLGİLİ BM İLKESİ**
Yaşlı / bakıma muhtaç kişilere yönelik faaliyetler	Bakıma muhtaç engelli ve yaşlı ailelere verilen hizmet sayısı (Kişi)	1.200	1.072	**Bakım**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
18-24 Mart Yaşlılara Saygı Haftası dolayısıyla Şehit Savcı Mehmet Selim Kiraz Halk ve Çocuk Kütüphanesi'nde "Dededen, Nineden Toruna Masallar" programı düzenlenmiştir. Etkinlikte torunlarıyla bir araya gelen dedeler ve nineler keyifli zaman geçirmiştir.				**Kendini Gerçekleştirme**
Beyaz Gezi: Kadınlar, çocuklar, öğrenciler ve yaşlılar gibi kategoriler oluşturulmuş ve vatandaşlarımız, yılın farklı zamanlarında alınarak ilçemiz ve ilimizde önceden belirlenen rota ve noktalara götürülerek ilçemizin ve tesislerimizin tanıtımı sağlanmıştır.				**Kendini Gerçekleştirme**

Yaşlı Bakım Evi Temel Atma Töreni: Belediyemizin yaşlılara daha kaliteli ve ulaşılabilir imkanlar sunulması amacıyla hayata geçireceği, yaşlıların ikinci baharını yaşayacağı, içinde birçok sosyal imkanın yer alacağı Yaşlı Bakım Evi projesinin temel atma töreni düzenlenmiştir.	**Bakım**
Nakdi Yardım: Dar gelirli, muhtaç, yoksul, kimsesiz, engelli, yaşlı, öğrenci, şehit yakını, gazi ve gazi yakınlarına sosyal, sağlık ve ekonomik sorunlarının çözümüne yardımcı olabilmek amacıyla ayrıca yangın ve su baskını gibi olağanüstü durumlarda sosyal inceleme yapılır.	**Bağımsızlık**
Bağcılar Belediyesi Kadın Meclisi; hasta, yaşlı, yetim ve ihtiyaç sahibi aileler ile ilçe genelindeki STK'lara ziyaret programları yapmış, önemli gün ve haftalarda etkinlikler, kitap okuma ve tahlil programı faaliyetleri gerçekleştirmiştir.	**Katılım**
Yaşlılara Saygı Haftasında emekli öğretmenler, minikler için masal okumuştur.	**Katılım**

EK-6. Bahçelievler Belediyesi

BAHÇELİEVLER BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR	
2020 – 2024 yılı Bahçelievler Belediyesi Stratejik Eylem Planında yaşlılara yönelik planlama bulunmamaktadır.	
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler	**İLGİLİ BM İLKESİ**
Yaşlılar Haftasında belediye başkanı yaşlılarla sohbet etmiştir.	**Katılım**
Engelli ve 65 Yaş Üstü Vatandaşlarımıza Berber Hizmeti: 1.772ye hizmet sağlanmıştır.	**Bakım**

EK-7. Bakırköy Belediyesi

BAKIRKÖY BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR A1. Bakırköy'ü küresel ölçekte çağdaş ve sosyal adaleti sağlamış bir kent haline getirmek
HEDEFLER **A1. H1.** Yaşlı – kıdemli vatandaşlarımızın yaşam kalitelerini iyileştirmek ve sosyal alana daha fazla katılmalarını sağlamak

FAALİYET / PROJE	PERFORMANS GÖSTERGELERİ	HEDEF	GERÇEKLEŞEN	İLGİLİ BM İLKESİ
Bakırköy Belediyesi Şefkat Huzurevi Yaşlı Bakım Hizmetleri	Şefkat huzurevinde kalan yaşlılara yönelik etkinlik sayısı	92	Belirtilmemiş	**Kendini Gerçekleştirme**
	Huzurevinde kalan yaşlıların memnuniyet oranı	90	Belirtilmemiş	**Katılım**

EK-8. Başakşehir Belediyesi

BAŞAKŞEHİR BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR A1. TOPLUMSAL GELİŞİMİN DESTEKLENMESİ				
HEDEFLER **A1. H1.** TOPLUMSAL DAYANIŞMAYI GELİŞTİRMEK				
FAALİYET / PROJE	**PERFORMANS GÖSTERGELERİ**	**HEDEF**	**GERÇEKLEŞEN**	**İLGİLİ BM İLKESİ**
Yaşlı, engelli ve bakıma muhtaç vatandaşlarımıza evde bakım hizmeti vermek	Evde bakım taleplerinin karşılanma oranı	%100	%100	**Bakım**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Sosyal Aktivite: Engelli, hasta, yaşlı, yetim-öksüz vb. gruplarda yer alan vatandaşlar için yapılan 18 sosyal aktivite yapılmıştır.				**Kendini Gerçekleştirme**
İftar – Sahur Yemeği: İlçede yaşayan özellikle yaşlı, engelli veya ailesinde engelli bulunan kişilere Ramazan ayında sahur ve iftar için paketlenmiş yemek gönderilmiştir.				**Bağımsızlık**
Sıcak Yemek Hizmeti: İlçede tespit edilen ihtiyaç sahibi, tek başına yaşayan, yaşlı ve engelli olan vatandaşlara yönelik sıcak yemek verilmektedir.				**Bağımsızlık**
Ev Ziyareti: Belirli periyotlarla ilçe genelindeki yaşlıların, hastaların, engelli vatandaşların, şehit ve gazi ailelerinin, yeni çocuk sahibi olmuş ailelerin evlerine ziyaretlerde bulunulmuştur.				**Katılım**

EK-9. Bayrampaşa Belediyesi

BAYRAMPAŞA BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR	
Bayrampaşa Belediyesi 2020 – 2024 yılı Stratejik Eylem Planında yaşlılara yönelik planlama bulunmamaktadır.	
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler	**İLGİLİ BM İLKESİ**
Hasta Nakil Hizmetleri: Yatalak olan ağır ve yaşlı hastalara tam teşekküllü ambulans desteği sağlanmıştır.	**Bağımsızlık**
Fizik Tedavi ve Engelliler Rehabilitasyon Merkezi Seminerleri Programı: Yaşlılıkta Diyabet ve Sağlıklı Yaşam Önerileri, Yaş Alanlarda Dijital Okuryazarlık konuları üzerine **seminer** verilmiştir.	**Kendini Gerçekleştirme**
Yaşlı Bakım Evi: Fonksiyon değişikliği ile mevcut bir binanın bir kısmı yaşlı bakım evi olarak kurgulanmaktadır.	**Bakım**
İkinci Bahar Dinlenme Lokali: Kira ödemelerinin gerçekleştiği belirtilmiştir.	**Katılım**

EK-10. Beşiktaş Belediyesi

BEŞİKTAŞ BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR
A1. Toplum Bileşenlerinin Eşit Olarak Sosyal Haklara Erişimini Desteklemek

HEDEFLER
A1. H1. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Yaşlı Dostu Kentler Standartlarına Ulaşmak için Sürekli İyileştirme, Engelli ve Yaşlı Hizmetlerinin Sürdürülebilirliğinin Sağlanması

FAALİYET / PROJE	**PERFORMANS GÖSTERGELERİ**	**HEDEF**	**GERÇEKLEŞEN**	**İLGİLİ BM İLKESİ**
• Emekli kampı, yaşam evleri faaliyetlerinin sürdürülmesi • İleri Yaşta Üretkenlik Merkezi'nin kurulması • Yaşlı Dostu Kentler Çalıştayı'nın yapılması	Yerinde İncelenen Yaşlı Dostu Kentler Başarılı Uygulama Örnek Sayısı	-	-	**Katılım**
	Yaşlı Dostu Kent Standartlarına Ulaşmak İçin Hazırlanan Plan Sayısı	-	-	
	Yaşlı Dostu Kentler Standartları Erişim Planına İstinaden Yapılan Uygulama ve Raporlama Sayısı	4	-	

	Yaşlı Hizmetlerinden (Sosyal İçerme Çalışmaları) Yararlanan Kişi Sayısı	140	130	**Katılım**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Sosyal Yardım: Dar gelirli, yaşlı, yoksul, muhtaç, kimsesiz ve engelli kişilere bütçe imkânları dâhilinde, komisyon kararıyla aylık nakdi yardım yapılmaktadır.				**Bağımsızlık**
Gıda Kolisi Desteği: +65 yaş üzeri kentliler başta olmak üzere dar gelirli, yoksul, muhtaç, kimsesiz ve engelli bireylere temel ihtiyaçlarını içeren gıda kolisi dağıtılmıştır.				**Bağımsızlık**
65+ Yaşam Ofisi: Bireylere sağlıklı ve aktif yaşlanma, demanstan korunma, yaşlılık hakları, kurum bakımı, huzurevi yerleşme süreci ve Belediye hizmetleri gibi konularda bilgi ve danışmanlık hizmeti vererek gerekli yönlendirmeler yapılmaktadır.				**Katılım**
1 Ekim Dünya Yaşlılar Günü'nde "Sağlıklı yaşlanmak elimizde mi?" "Yaşlanırken beyin sağlığımızı nasıl koruruz?" konulu eğitim verilmiş, ardından 120 yaşlı boğaz turuna götürülmüştür.				**Kendini Gerçekleştirme**
60 dakika olarak 8 hafta boyunca "Alzheimerdan Koruyucu Beyin Egzersizleri Programı" uygulanmıştır. Programa 65+ 20 yaşlı birey düzenli olarak katılım sağlamıştır.				**Kendini Gerçekleştirme**
Evde Sağlık Destek Hizmeti: Doktor muayenesi, enjeksiyon, pansuman, sonda takılması, tansiyon ve kan şekeri ölçümü gibi hizmetler evlerinde sunulmaktadır.				**Bakım**
Evde Fizyoterapi Hizmeti: Engelli, 65 yaş üstü evden çıkmakta zorlanan ve fizyoterapi desteğine ihtiyaç duyan vatandaşlara hizmet verilmektedir.				**Bakım**
7/24 Çevrimiçi Tıbbi Danışma Hizmeti: Bireylerin yaşlı akrabaları ve kronik hastalığı olan evden çıkamayan yakınları için çevrimiçi hekim desteği sunulmaktadır.				**Katılım**
Mobil Vezne: Çağrı merkezi üzerinden gelen talepler doğrultusunda evlerinden belediye ve diğer hizmet binalarımıza gelemeyen, özellikle yaş almış vatandaşlarımıza hizmet vermektedir.				**Bağımsızlık**
Yaşam Evleri: 65 yaş üstü kentlilerin ferah ve temiz bir ortamda sosyalleşme ve gündelik aktivitelerde bulunma imkânı sağlamanın yanına sıra psikolog kontrolünde sağlık hizmetleri de sunulmaktadır. 2008 yılından beri faaliyet gösteren Yaşam Evleri; Ulus Yaşam Evi ve Etiler Yaşam Evi olmak üzere iki merkezde hizmet vermektedir.				**Kendini Gerçekleştirme**

EK-11. Beykoz Belediyesi

BEYKOZ BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR A1. İlçe halkının sağlık, esenlik ve huzurunu korumak, yaşam kalitesini arttırmak.				
HEDEFLER **A1. H1.** Beykoz'da yaşayan yatağa bağımlı, yaşlı, engelli veya kronik rahatsızlığı olan hastalara evde sağlık hizmeti sunmak.				
FAALİYET / PROJE	**PERFORMANS GÖSTERGELERİ**	**HEDEF**	**GERÇEKLEŞEN**	**İLGİLİ BM İLKESİ**

• Hane içerisinde uygulanabilecek tıbbi işlemlerin gerçekleştirilmesi. • Gerek binek araç gerek ambulans ile hasta nakil işlemlerinin gerçekleştirilmesi.	Evde sağlık hizmeti verilen hasta sayısı	2.200	2.588	**Bakım**
	Hasta nakil ambulansı talep eden hasta sayısı	3.300	1.985	**Bağımsızlık**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Polonezköy Kiraz Festivali'nde köyün en yaşlı sakini konuşmacı olmuştur.				**Katılım**
Engelli, yaşlı vatandaşlar, şehit yakını ve gaziler için Beykoz'da gezinti etkinlikleri yapılmıştır.				**Kendini Gerçekleştirme**
Engelli, yaşlı vatandaşlar, şehit yakını ve gaziler için **ev ziyaretleri** yapılmıştır.				**Katılım**
Evde Temizlik Hizmeti: 65 yaş üstü yaşlı, yatağa bağımlı, engelli ve/veya evlerinden çıkamayan vatandaşlara sağlanmaktadır. 966 kişiye 979 seans evde temizlik hizmeti sağlanmıştır.				**Bakım**
Evde Kuaförlük Hizmeti: 65 yaş üstü yaşlı, yatağa bağımlı, engelli ve/veya evlerinden çıkamayan vatandaşlara sağlanmaktadır. 2086 kişiye toplam 3001 seans evde hizmet sunulmuştur.				**Bakım**
Sıcak Yemek Hizmeti: 65 yaş üstü dar gelirli, engelli, yemeğini yapabilecek güçte olmayan vatandaşlara her gün iki öğün olmak üzere 83.844 kişiye toplam 167.688 tabldot sıcak yemek dağıtımı gerçekleştirilmiştir.				**Bağımsızlık**

EK-12. Beylikdüzü Belediyesi

BEYLİKDÜZÜ BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR A1. Sosyoekonomik risklere karşı dirençli, sosyal içermeyi sağlayan, toplumsal hayata katılımı artıran, herkes için yaşam kalitesi yüksek bir kent oluşturmak				
HEDEFLER **A1. H1.** Sosyal içermenin ve kapsayıcılığın sağlanması				
FAALİYET / PROJE	**PERFORMANS GÖSTERGELERİ**	**HEDEF**	**GERÇEKLEŞEN**	**İLGİLİ BM İLKESİ**
Yaşlı ve engelli vatandaşlara yönelik evde öz bakım, sıcak yemek, evde kuaför ve ev temizliği hizmetinin sunulması	Yaşlı ve engelli sosyal destek hizmetleri verilen kişi sayısı	1.480	1.786	**Bakım** **Bağımsızlık** **Bakım** **Bakım**
A1. H2. Eğitim, sağlıklı yaşam, sanat ve sosyal içermenin kapsayıcılığının sağlanması ve kültüre yönelik destekleyici çalışmaların yapılması				

Yaşlı ve engelli hizmetlerinin (terapi hizmetleri, yaşlı ve engelliler için düzenlenen etkinlikler, sosyal haklar konusunda danışmanlık hizmetlerinin verilmesi vb.) sürdürülebilirliğinin sağlanması	Hizmetlerden yararlanan yaşlı ve engelli vatandaşların memnuniyet oranı (%)	**%100**	**%100**	**Katılım**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Ramazan Ayı Sıcak Yemek Dağıtımı				**Bağımsızlık**
Evde Sağlık Hizmeti: yaşlı, evden çıkamayacak durumda olan, engelli, kimsesiz, sosyal güvencesi olmayan ve bakıma muhtaç vatandaşlara kan alma, enjeksiyon, pansuman ve yara bakımı, serum uygulaması, tansiyon ölçüm ve takibi, hasta bakımı eğitimleri hizmetleri verilmiştir.				**Bakım**
Medikal Malzeme Desteği: yaş ve engel durumuna göre sosyal incelemeye tabi tutulmakta ve engel durumlarına uygun medikal malzeme temini sağlanmaktadır				**Bağımsızlık**
Hasta Nakil Ambulans Hizmeti: yaşlı, yatalak, ihtiyaç sahibi ve randevusu (hastane, doktor vb.) olan vatandaşların, evlerinden alınarak tedavi olacakları sağlık kuruluşlarına ve sağlık kuruluşlarından evlerine nakilleri sağlanmaktadır.				**Bağımsızlık**
Rıfat Ilgaz Eğitim Tarihi Müzesi her yaştan vatandaşımızın ziyaretine açılmıştır. Büyüklerin geçmiş eğitim süreçlerine dair hatıralarını canlandıracak objeler gibi eğitim materyalleri sergilenmektedir.				**Kendini Gerçekleştirme**
Emekliler Lokali: Emekliler Lokali Kitaplığı yer almaktadır.				**Kendini Gerçekleştirme**

EK-13. Beyoğlu Belediyesi

BEYOĞLU BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR
2020 – 2024 yılı Beyoğlu Belediyesi Stratejik Eylem Planında yaşlılara yönelik planlama bulunmamaktadır.
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler
Aşevi Hizmetleri: Yaşlı, engelli, hasta ve kimsesiz vatandaşlarımızın evlerine teslim edilerek gerçekleşmiştir. **Bağımsızlık**
Ocak - Mart aylarında yaşanılan kar ve dolu tehlikesi nedeniyle arama kurtarma ekipleri arama kurtarma aracında yaşlılar, hastalar başta olmak üzere öğrencilere, vatandaşlara, **sıcak çorba yemek dağıtım** ve ulaşım hizmeti sağlamıştır **Bağımsızlık**
Yaşlılar Haftasında 393 yaşlı vatandaşa gıda ve çeşitli hediyeler içeren paket teslim edilerek ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Sosyal Market kartı olup kendi alışverişini yapamayan 65 yaş üstü 735 ailenin market alışverişi yapılarak evlerine teslim edilmiştir. **Bağımsızlık**

Güzellik ve Saç Bakımı: Güzellik Hizmetleri branşımızdaki öğrencilerin gelişimini etkilemesi ve sosyal sorumluluk projesi kapsamında Barınyurt Yaşlılar Evi'ne kuaförlük ve cilt bakım sınıfı öğretmen ve öğrencileri tarafından 20 kişi uygulama yapmaya gitmiştir. Saç kesimi, fön çekimi, manikür, cilt bakımı gibi kişisel bakımlar yaşlıların mutluluğu hedeflenerek gerçekleştirilmiştir.	**Bakım**
Yaşlılarla Hasbihal: Yaşlılık dönemi herkes tarafından saygı ve itibar görmenin arzu edildiği bu günlerde Beyoğlu Belediye Başkanı onlarla sohbet edip güzel vakit geçirmiştir	**Katılım**
Hasta Nakil Ambulansı Hizmeti: İlçemizde ikamet eden yaşlı, yatalak, acil müdahale gerektirmeyen hastalarımızın ulaşım sıkıntısını gidermek amacıyla ikametgahından sağlık kuruluşlarına ve/veya sağlık kuruluşlarından ikametgahına hasta nakil ambulansları ile iletişimi sağlanmıştır.	**Bağımsızlık**
Yaşlı Evde Temizlik Hizmeti: Yalnız yaşayan ihtiyaç sahibi yaşlı, ilgilenecek kimsesi olmayan, engelli veya hastalığı sebebiyle kendi ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanan vatandaşlarımız için bir ekip kurulmuştur. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfınca organize edilen evde bakım ve temizlik hizmet ekibi belediyenin belirlediği haneleri ziyaret ederek, ev temizliğini yapmaktadır.	**Bakım**

EK-14. Büyükçekmece Belediyesi

BÜYÜKÇEKMECE BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR

A1. Büyükçekmece halkının talepleri doğrultusunda, bütüncül yaklaşımla, sosyal ihtiyaçlarını destekleyerek, kaliteli, hızlı, kesintisiz hizmetler sunarak, kentte aidiyet duygusunu geliştirmek ve yaygınlaştırmak.

HEDEFLER

A1. H1. Gülen Yüzler Projesi (Yaşlı ve Hastalara evde kuaförlük ve Bakım Hizmeti).

FAALİYET / PROJE	**PERFORMANS GÖSTERGELERİ**	**HEDEF**	**GERÇEKLEŞEN**	**İLGİLİ BM İLKESİ**
Büyükçekmece ilçesinde yaşayan yaşlı ve hastaların rahat ve huzurlu hissetmelerini sağlayarak motive etmek.	Görevli Sayısı	2	Belirtilmemiş	**Bakım**
	Yaşlı ve Hasta Kişi Sayısı	1.318	2.303	
	Vatandaşın Memnuniyet Oranı	%100	Belirtilmemiş	**Katılım**
A1. H2. Hassas Gruplarının ve kırılganlık dönemindeki bireylerin ihtiyaçlarını bütüncül bir yaklaşımla belirleyip destekleyerek bireyleri güçlendirmek				
*Hassas gruplara (kadın, çocuk, genç, yaşlı, hasta,engelli bireyler, göçmen-sığınmacı vb) ve kırılganlık dönemindeki bireylere; güçlendirici her türlü	Ayni destek hizmetlerinin sayısı	29.600	Belirtilmemiş	**Bağımsızlık**
	Nakdi destek hizmetleri sayısı	2.600	4.041	**Bağımsızlık**

bilgilendirici, ayni ve nakti destek vb. her türlü destekleyici faaliyetlerde bulunulması, gerekliliklerinin temin edilmesi Kadın, çocuk, engelli, yaşlı, roman ve göçmenler gibi kırılgan gruplara yönelik eşitlik eylem planlarının hazırlanması.	Yapılan sosyal tespit sayısı	10.740	**Belirtilmemiş**	**Katılım**
	Küresel amaçlar kapsamında seminer vb. Düzenlenen etkinlik sayısı	4	**41**	**Kendini Gerçekleştirme**
	Sosyal doku çalışmasının tamamlanması	50	**Belirtilmemiş**	**Katılım**
	Yerel eşitlik eylem planın tamamlanma oranı	25	**Belirtilmemiş**	**İtibar**
	Sosyal desteklerden faydalanan hemşehrilerimizin memnuniyet oranı	85	**Belirtilmemiş**	**Katılım**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Büyükçekmece'nin Büyükleri/Yaşlılar Çalıştayı (Odak Grup eksenli) yapılmıştır.				**Katılım**
Evde Sağlık Hizmetleri: Hasta-yaşlı-yatalak ve kimsesiz vatandaşların başvuruları üzerine, doktor ve sağlık ekibi tarafından evde tespit yapılarak reçeteli enjeksiyon ve serum uygulaması kan alma, pansuman işlemleri, yara bakımı, doktor danışmanlığında sonda uygulaması yapılmaktadır.				**Bakım**
Diyetisyen Hizmetleri: Diyetisyen tarafından düzenlenen beslenme programları ile yaşlılara sağlıklı beslenme desteği sağlanmaktadır.				**Bakım**
Mimaroba Büyükçekmece Büyükleri Konukevi: Sinanoba Mahallesi'nde yapımı tamamlanan Büyükler Konuk Evi 175 m² olacak şekilde tamamlanmıştır. Merkezde; salon, açık oturma alanları, mutfak ve revir bölümleri bulunmaktadır. Sosyal tesis olarak projelendirilmiştir.				**Bakım**

EK-15. Çatalca Belediyesi

ÇATALCA BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR **A1.** Toplumun her kesimine hitap edecek şekilde faaliyet oluşturmak				
HEDEFLER **A1. H1.** İhtiyaç sahibi yaşlı vatandaşlarımıza hasta bezi temin etmek.				
FAALİYET / PROJE	**PERFORMANS GÖSTERGELERİ**	**HEDEF**	**GERÇEKLEŞEN**	**İLGİLİ BM İLKESİ**
İhtiyaç sahibi yaşlılara hasta bezi temini	Verilen bez sayısı	1.800	3.061	**Bakım**
	Bez verilen hasta sayısı	150	161	
	Memnuniyet Oranı	%95	Belirtilmemiş	**Katılım**

A1. H2. Kadınlar, çocuklar, yaşlılar, hastalar ve engelliler gibi dezavantajlı kesimlerin yaşam kalitesini yükseltmek.				
Psikolojik destek vermek	Psikolojik destek verilen kişi sayısı	1.250	511	**Bakım**
	Memnuniyet Oranı	%95	Belirtilmemiş	**Katılım**
Diyetisyen hizmeti sunmak	Diyetisyen desteği verilen kişi sayısı	500	Belirtilmemiş	**Bakım**
Yaşlılara evde kuaför hizmeti vermek	Evde kuaför hizmeti verilen kişi sayısı	%100	61 kişi	**Bakım**
Ekipman desteği sağlamak	Akülü engelli sandalyesi	5	7	**Bağımsızlık**
	Tekerlekli engelli sandalyesi	10	32	
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Engelli ve Yaşlı Ziyaretleri: Engelli ve yaşlı vatandaşlar ziyaret edilerek, talep ve şikâyetleri alınmış, talepleri yerine getirilmek üzere ilgililerine bildirilip iş ve işlemleri takip edilmiştir. 418 engelli ve 214 yaşlı ziyareti yapılmıştır.				**Katılım**
Huzurevi Ziyareti: 1 Ekim Dünya Yaşlılar haftası sebebiyeti ile ilçemiz İzzettin mahallesinde hizmet vermekte olan huzurevinde bulunan 100 yaşlımız ziyaret edildi ve karanfil dağıtımı yapıldı.				**Katılım**

EK-16. Çekmeköy Belediyesi

ÇEKMEKÖY BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR **A1.** Nitelikli Sosyo-Kültürel Hizmetlerle Hayatı Zenginleştirmek				
HEDEFLER **A1. H1.** Odaklı Sosyal Hizmet Projeleri Geliştirmek				
FAALİYET / PROJE	**PERFORMANS GÖSTERGELERİ**	**HEDEF**	**GERÇEKLEŞEN**	**İLGİLİ BM İLKESİ**
Sosyo-ekonomik Durum Envanterinin oluşturulması	Sosyal hizmet desteği verilen yaşlı oranı	%13	10,56	**Bağımsızlık**
Belirtilmemiş	Yaşlılarımıza günlük sıcak yemek yardımı yapılması	1.157.625 ₺	3.842.117 ₺	**Bağımsızlık**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Medikal Yardım: Belediyenin Yardım Esasları Değerlendirme Kurulu tarafından uygun görülmesi kaydıyla yaşlı, hasta, engelli, yatalak hasta vb. durumdaki vatandaşlara sağlık raporları doğrultusunda yılında 1.686 vatandaşa medikal malzeme yardımı yapılmıştır.				**Bağımsızlık**
Evde Temizlik ve Kişisel Bakım Hizmeti: Bakıma muhtaç yaşlı, yatalak hastaların kendi oturduğu meskenin temizlenmesi ve kişisel bakımları (saç, sakal kesimi, tırnak kesimi, banyo vb.) yapılmakta olup 94 haneye hizmet verilmiştir.				**Bakım**

EK-17. Esenler Belediyesi

ESENLER BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR **A1.** Kültürel, Sosyal Ve Bilimsel Faaliyetlerin Ön Plana Çıktığı, Kararların Yönetişim Anlayışıyla Alındığı Bir Kültür, Sanat Ve Eğitim Kenti Olmak				
HEDEFLER **A1. H1.** İhtiyaç Sahiplerinin Sağlık, Sosyal ve Ekonomik Yönden Yaşam Standartlarını Yükseltmek				
FAALİYET / PROJE	**PERFORMANS GÖSTERGELERİ**	**HEDEF**	**GERÇEKLEŞEN**	**İLGİLİ BM İLKESİ**
Sosyal yardım faaliyeti Sağlık hizmetleri faaliyeti	Yaşlı, Yatağa Bağımlı ve Kronik Rahatsızlığı Olan Hastalara Verilen Hasta Nakil Hizmet Sayısı (Adet)	1.890	1.980	**Bağımsızlık**
	Yaşlı, Yatağa Bağımlı ve Kronik Hastalığı olan Hastalara Evde Verilen Bakım Hizmet Sayısı (Adet)	980	1.050	**Bakım**
	Yaşlı, Engelli Vatandaşlarımıza Verilen Ev Temizliği ve Berberlik Hizmet Sayısı (Adet)	1.500	4.355	**Bakım**
A1. H2. Sosyal Dayanışma ve Topluma Kazandırma Faaliyetlerini Etkin Olarak Gerçekleştirmek				
Sosyal dayanışma hizmetleri	Sosyal Hizmet Merkezlerinden (ESAYDAM, Anne Çocuk Oyun Kampüsü, Dede Torun Yaşam Merkezi, İkinci Bahar Kıraathanesi ve Çocuk Sokakları) Yararlanan Kişi Sayısı (Kişi)	18.000	20.030	**Kendini Gerçekleştirme**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Hayat Butonu: Kimsesiz yaşlıların acil durumlarda belediyeye tek bir tuşla ulaşabilmeleri amacıyla evlerine ‘Acil Hayat Butonu’ yerleştirilmiştir. 7 gün 24 saat çalışan sistem sayesinde bu vatandaşların herhangi bir acil durum anında tek tuş ile öncelikli olarak çağrı merkezine ulaşarak hizmet alabilmektedir.				**Bağımsızlık**
Sosyal Destek Hizmetleri: Sosyal hizmet ve yardımlarda bulunma, sosyal hizmet ve yardımlar için gönüllü kuruluşlar ve ilgili kuruluşlarla iş birliği yapma, ortak çalışma alanları oluşturma, ayni ve nakdi tüm yardımları organize etme hizmetlerini kapsamaktadır.				**Bağımsızlık**
‘Yalnız Değilsiniz Yaşlılar’ Haftası: Kimsesiz ve yaşlı vatandaşlarımızın evlerinde muayeneleri gerçekleştirilmekte olup fiziksel ve ruhsal durumları sürekli takip edilmiştir. Gerekli durumlarda, tedavileri doğrultusunda ilaç ve psikolojik destek sağlanmıştır.				**Bakım**
‘Şehrimde Hayat Var’ Projesi: Projemiz, kronik hastalığı olan ve yaşlı vatandaşlarımızın sosyal hayata karışarak hastalık psikolojisinden uzaklaşmalarına ve moral bulmalarına destek olmak, daha sağlıklı ve huzurlu yaşam geçirmelerini sağlamak amacıyla uygulamaya başlanmıştır.				**Bakım**

Gıda Yardımı: Belediyenin sosyal marketine ulaşım sağlayamayan engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirli 15.018 vatandaşların evlerine, bakliyat, yağ, salça gibi 17 çeşit temel gıda maddesi içeren destek kolisi dağıtılmıştır.	**Bağımsızlık**
Alışveriş Kartı: Engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirli 15.049 vatandaşa, evlerine yakın marketlerden alışveriş yapmalarını sağlamak amacıyla alışveriş kartı yardımı verilmiştir	**Bağımsızlık**
Aşevi: Engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirli vatandaşın evlerine, her gün 4 çeşit ve 2 öğün olacak şekilde sıcak yemek hizmeti aksatılmadan verilmektedir.	**Bağımsızlık**

EK-18. Esenyurt Belediyesi

ESENYURT BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR
A1. Sosyal Hizmetler çeşitlendirilerek, birlik ve dayanışma ruhuyla, ihtiyaç sahiplerinin sosyal yaşamı desteklenecektir.

HEDEFLER
A1. H1. Engelli ve dezavantajlı gruplara hizmet verilmesi sağlanacaktır.

FAALİYET / PROJE	PERFORMANS GÖSTERGELERİ	HEDEF	GERÇEKLEŞEN	İLGİLİ BM İLKESİ
Huzurevi yapılmasına yönelik proje ve inşa çalışmalarının yapılması	Yapılacak huzurevinin tamamlanma oranı (%)	45	0	**Bakım**
Yaşlı ve engelli ailelere ait evlerinin temizliğinin yapılarak sıcak yemek verilmesi	Temizliği yapılacak yaşlı veya engelli aileye ait ev sayısı	45	60	**Bakım**
Ramazan ayında yaşlı ve engelli ailelere yönelik sıcak iftar yemekleri dağıtılması	Ramazan ayında yaşlı ve engelli ailelerin evlerine gidecek iftar yemekleri sayısı	11.000	24.000	**Bağımsızlık**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Belediyeyi ziyaret eden vatandaşların işlemleri hakkında bilgi verip yönlendirme yapılmaktadır. Yaşlı, engelli vb. durumdaki vatandaşlarımızın iş ve işlemlerini kolaylaştırmak üzere refakat edilmektedir.				**Bağımsızlık**
Ulu Çınar Sosyal Yaşam Merkezi: Yaşlı bireylerin aktif yaşlanmalarına yardımcı olmak ve onlara sosyal bir ortam sağlamak amacıyla hizmet veren Ulu Çınar Sosyal Yaşam Merkezi faaliyete geçmiştir. Merkezimizde 98 vatandaşımıza hizmet verilmiştir. (Strateji Planında belediyeye ait mevcut merkezler listesindedir. Merkez dönüştürülmemiş, hizmetin devamlılığı sağlanmıştır.)				**Kendini Gerçekleştirme**
Yaşlılık dönemi depresyonu, yaşlılıkta tuz tüketimi ve tansiyon, yaşlılık ve fiziksel aktivite üzerine seminer programı yapılmıştır.				**Kendini Gerçekleştirme**

Hasta Nakil Ambulans Hizmetleri: Kendi imkânları ile hastanelere gidemeyen 5.858 hasta, yaşlı ve yatalak vatandaşlara evlerinden hastanelere ve hastanelerden evlerine nakil hizmeti verilmiştir.	**Bağımsızlık**
Medikal malzeme yardımı hizmetleri kapsamında ihtiyaç sahibi 324 hasta, engelli ve yaşlı vatandaşımıza yardım yapılmıştır.	**Bağımsızlık**
Yaşlı, engelli vatandaşlarımıza 90.500 paket kahvaltı verilmiştir.	**Bağımsızlık**
Yaşlı, engelli, ihtiyaç sahibi ve Covid-19 virüsüne yakalanan vatandaşlara(Sadece ocak ayında), kar nedeni ile yollarda kalan vatandaşlara toplamda 159.754 adet sıcak yemek dağıtımı yapılmıştır.	**Bağımsızlık**
Termal Kür ve Tedavi Merkezleri: Pazartesi günlerinde ilçede ikamet eden 65 yaş üstü vatandaşlar ücretsiz yararlanabilmektedir. İki merkez olup birinde konaklama hizmet mevcuttur.	**Bakım**

EK-19. Eyüpsultan Belediyesi

EYÜPSULTAN BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR **A1.** Kentsel yaşam ihtiyaçlarının karşılandığı, insanların bir arada mutlu yaşadığı, erişilebilir bir kent planlamak				
HEDEFLER **A1. H1.** Toplumsal bütünleşmeyi sağlayan kapsayıcı kentsel tasarımlar ve mimarî çözümler geliştirmek				
FAALİYET / PROJE	**PERFORMANS GÖSTERGELERİ**	**HEDEF**	**GERÇEKLEŞEN**	**İLGİLİ BM İLKESİ**
Dezavantajlı grupları (yaşlı, engelli, madde bağımlısı) dikkate alan kentsel düzenleme (yatırım projeleri, cadde-sokak düzenleme ve estetik projeleri vb.) projelerinin hazırlanması ve uygulanması	Yeni yapılacak yaşlılar lokali projeleri sayısı	-	0	**Kendini Gerçekleştirme**
A2. Toplum sağlığını güçlendirmek, aile birliğini kurmak ve korumak				
A2. H1. Vatandaşlarımızın bedensel ve ruhsal sağlıklarını etkileyen unsurlar hakkında bilinçlendirmek				
Vatandaşlarımıza ve personelimize poliklinik/ ayakta tedavi, ihtiyacı olan vatandaşlarımıza, özel ilgi gerektiren kesimlerin (yaşlı,	Verilen ambulans hizmeti sayısı/ Talep edilen ambulans hizmeti sayısı	%90	%85	**Bağımsızlık**

engelli) sağlık hizmetlerinden faydalanmasını sağlamak	Verilen doktor ve hemşirelik hizmeti verilen vatandaş sayısı / Talep edilen doktor muayenesi ve hemşirelik hizmetleri	%100	%100	**Bakım**
A3. Toplumsal yaşamın tüm alanlarında ve tüm vatandaşlar için kapsayıcı ve sürdürülebilir sosyal yaklaşımlar geliştirmek				
A3. H1. Eyüpsultan ilçesinde yaşayan sosyal ve ekonomik yoksunluk içerisinde bulunan vatandaşlarımıza sosyal destek hizmetleri sunarak toplumsal bütünleşmeyi sağlamak				
İhtiyaç sahibi ailelere gerekli sosyal yardımları yapmak	Engelli ve yaşlıların ihtiyaç duyduğu medikal malzeme ihtiyacının karşılanmasına yönelik yardım yapılan kişi sayısı / ihtiyaçlı olarak tespit edilen kişi sayısı	%80	%100	**Bağımsızlık**
A4. İlçemizde yaşayan vatandaşların kültürel, sanatsal, eğitsel, sosyal ve sportif alanlarda kentsel yaşam standartlarını yükseltmek				
A4. H1. Vatandaşlarımızı spora teşvik etmek, sporun yaşamın bir parçası haline gelmesini sağlamak				
Gençlik ve Spor tesisleri ile sportif faaliyetlerin çeşitliliği artırılarak toplumun her kesiminden (kadın,çocuk,-genç,engelli,yaşlı) katılımın sağlanmasına yönelik çalışmalar yapmak	Spor Tesisleri Katılımcı Sayısı/Toplam Kontenjan Sayısı puanı	%100 15.000	%147 22.050	**Kendini Gerçekleştirme**
	Gerçekleşen sportif organizasyon sayısı	-	31	
	Spor Tesisleri Katılımcı Memnuniyet Anketi	%80	%83	**Katılım**

EK-20. Fatih Belediyesi

FATİH BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR	
2020 – 2024 yılı Fatih Belediyesi Stratejik Eylem Planında yaşlılara yönelik planlama bulunmamaktadır.	
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler	**İLGİLİ BM İLKESİ**
Giyim Yardımı: ihtiyaç sahibi, şehit ve gazi ailelerine, 4-14 yaş arası çocuklara, 65 yaş üstü yaşlılara, engelli vatandaşlara giyim yardımı gerçekleştirilmiştir.	**Bağımsızlık**
Sıcak Yemek Yardımı: Evinde yemek yapma olanağı olmayan ve kimsesiz yaşlıları verilmektedir.	**Bağımsızlık**

Yaşlı Kiti: Bez cüzdan, ilaç kutusu dağıtımları yapılmıştır.	**Bağımsızlık**
Yadigar Kahve: 65 yaş üstü vatandaşların hem sosyalleşebileceği hem de keyifli vakit geçirebileceği bir mekan olarak tasarlanmış ve hizmete açılmıştır.	**Kendini Gerçekleştirme**

EK-21. Gaziosmanpaşa Belediyesi

GAZİOSMANPAŞA BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR
A1. Gaziosmanpaşa'yı, Zengin Kültürel Ve Sosyal Hayatı, Sunduğu Ekonomik Fırsatlarıyla Toplumsal Barış Ve Huzurun Hâkim Olduğu Şehir Haline Dönüştürmek.

HEDEFLER
A1. H1. İhtiyaç Sahiplerini Desteklemek ve Toplumsal Dayanışmayı Geliştirmek

FAALİYET / PROJE	PERFORMANS GÖSTERGELERİ	HEDEF	GERÇEKLEŞEN	İLGİLİ BM İLKESİ
Sosyal Yardım Faaliyetler	Evde Temizlik Hizmeti Verilen (65 yaş üstü) Kişi Sayısı (Kişi)	815	845	**Bakım**
	Evde Berber Hizmeti Verilen (Engelli ve Yaşlı Eve Bağımlı) Kişi Sayısı (Kişi)	1.650	1.672	**Bakım**

Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler

Engelli ve Yaşlı Bakım Binası yapım çalışmaları devam etmektedir.	**Bakım**
Aşevi yardımı: Evinde yemek yapacak durumu olmayan hasta, yaşlı, mağdur veya engelli 350.517 kişiye hizmet verilmiştir.	**Bağımsızlık**
Gıda Kolisi: Herhangi bir geçim kaynağı olmayan veya gelir düzeyi az olan yaşlı, engelli ya da çalışamayacak durumda olan, kirada oturan, kronik ve önem arz eden hastalığı olan, aynı zamanda sosyal güvencesi bulunmayan vatandaşlara erzak desteği verilmektedir.	**Bağımsızlık**
Yaşlılar Haftasına özel belediye başkanı ile "Ustayla Farika Sohbetleri" programı yapılmıştır.	**Katılım**

EK-22. Güngören Belediyesi

GÜNGÖREN BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR
A1. Toplumsal ve Kültürel İhtiyaçlara Yönelik Hizmetleri Yaygınlaştırmak

HEDEFLER
A1. H1. Sosyal destek hizmeti çalışmalarını planlı olarak yürütmek

FAALİYET / PROJE	PERFORMANS GÖSTERGELERİ	HEDEF	GERÇEKLEŞEN	İLGİLİ BM İLKESİ
ADM tarafından verilen sosyo-psikolojik destek çalışmalarının yapılması	Sosyal destek kapsamında vatandaşlara yönelik yapılan sosyo-psikolojik çalışmaların tamamlanma oranı	%90	%95	**Kendini Gerçekleştirme**
Aşevinden dağıtılan yemek hizmetinin ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması	Aşevinden verilen yemek sayısı	100.000	149.438	**Bağımsızlık**
İhtiyaç sahiplerinin ayni ve nakdi yardım taleplerine cevap verilmesi	Sosyal destek kapsamında sosyal yardımlardan faydalanan vatandaş sayısı	14.000	15.891	**Bağımsızlık**
"Aile Okulu" kapsamında seminerler düzenlenmesi	Sosyal destek kapsamında toplumsal farkındalığı arttırmaya yönelik yapılan eğitim, seminer ve etkinlik sayısı	20	40	**Kendini Gerçekleştirme**
İhtiyaç sahiplerinin ayni ve nakdi yardım taleplerine cevap verilmesi	Sosyal destek kapsamında gıda ihtiyacının karşılanma oranı	%100	%100	**Bağımsızlık**

EK-23. İstanbul Büyükşehir Belediyesi

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR
A1. Sosyal İhtiyaçları Eşit ve Kapsayıcı Bir Şekilde Karşılayarak Paylaşan Bir Şehir Oluşturmak

HEDEFLER
A1. H1. Eşit Haklara Ulaşamayan Toplumsal Gruplara Yönelik Hizmetleri Geliştirmek

FAALİYET / PROJE	PERFORMANS GÖSTERGELERİ	HEDEF	GERÇEKLEŞEN	İLGİLİ BM İLKESİ
• Engellilere Yönelik Hizmetler • Çocuk ve Gençlere Yönelik Hizmetler • Yaşlılara Yönelik Hizmetler • Bağımlılıkla Mücadele Çalışmaları	Yıl İçinde Hizmete Alınan Sosyal Hizmet Merkez Sayısı	45	38	**Bağımsızlık**
	Sosyal Hizmetler Alanında Verilen Yıllık Hizmet Sayısı	1.775.408	1.853.018	**Bağımsızlık**

• Kadın ve Aileye Yönelik Hizmetler • Evsizlere Yönelik Hizmetler •Göç Hizmetleri	Sosyal Hizmetlerden Faydalanan Yıllık Kişi Sayısı	836.294	226.101.817 yaşlı	
	Sosyal Hizmetlerden Faydalanan Kişilerin Memnuniyet Oranı	82	87	**Katılım**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Dr. Mustafa Kemal Gavuzoğlu ve Bedriye Gavuzoğlu Vakfı Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Temeli atılmıştır.				**Bakım**
Büyükçekmece ilçesinde 327 katılımcının katıldığı genç, kadın, yaşlı, engelliler ile odak grup toplantısı çalıştayı düzenlenmiştir. "Katılımcı Planlama Çalıştayı" ile paydaşların mekânsal öngörü ve beklentileri dikkate alınmış, senaryo geliştirme süreci devam etmektedir.				**Katılım**
Mahalle Evleri; her yaştan bireyin bir arada faaliyetler yürütmesini, mahalle kültürünün geliştirilmesini hedeflenmektedir				**Katılım**
Yaşlılara sosyal amaçlı toplu ulaşım desteği: Öğrenciler, engelliler, yaşlılar ve 0-4 yaş aralığında çocuğu olan anneler öncelikli olmakla beraber İstanbulkart geçişine sübvanse desteği ödemesi yapılmıştır.				**Bağımsızlık**
Sosyal Hayata Adaptasyon Projesi: Kurum içi ve dışı sosyalleşme çalışmalarını içermektedir				**Katılım**
Aktif Yaşlılık Projesi: Düzenli egzersiz ve spor yapılarak yaşlanma ve yaşlılıkla birlikte ortaya çıkan sorunların azaltılması ve sakinlerin yaşam kalitesinin artırılması hedeflenmiştir.				**Bakım**
Psiko Sosyal Destek Çalışmaları: Gezici kütüphane uygulaması, radyo tiyatrosu, okuma yazma kursu, hobi ve uğraş aktiviteleri ile ahşap boyamacılığı, seramik, örgü ve koro gibi ergoterapi çalışmaları yapılmaktadır.				**Kendini Gerçekleştirme**
Sosyal Bakım Projesi: İlgili uzmanlar (sosyolog, psikolog, diyetisyen, sağlık personeli, hasta bakıcı, doktor vb) tarafından her sakin için ayrı ayrı durum analizi yapılmakta, ihtiyaçları belirlenmekte, gerekli hizmet önerilerinin yapıldığı sosyal bakım planı oluşturulmaktadır.				**Bakım**
Darülaceze Dostluğu ve Gönüllülüğü Projesi: Özellikle üniversite ve lise öğrenci grupları ile gönüllü kişilerin sakinlerle iletişim kurması ve sakinlerin sosyal hayata adaptasyonları sağlanmaktadır.				**Katılım**
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Hizmetleri: Kurumdaki sakinlere yönelik fonksiyonel kapasiteyi arttırma, yaşlı kişilerde kontraktür risklerini azaltma ve immobilizasyona bağlı komplikasyonları önleme amaçlı programlar uygulanmaktadır.				**Bağımsızlık**
Sağlıklı Yaşam Merkezi: Yaş almış bireylere yönelik geleneksel ve tamamlayıcı tıp yöntemleri ile hizmet vermektedir. Fiziksel, duygusal, bilişsel ve sosyal gereksinimlerini karşılamaya yönelik rehabilitasyon ve terapi amacıyla tuz odası, refleksoloji, renk ve müzik terapi odaları, jakuzi (hidroterapi), Türk Hamamı ve havuz mevcuttur.				**Bakım**

Kayışdağı Darülaceze Kampüsü, Akseki Ormanalı Abdullah ve Nerime Turan Huzurevi ve Yaşam Evleri, İBB Kartal Yaşlı Bakım Merkezi, Sanatçı Yaşam Evi ve Misafirhanede ikamet eden toplam 807 sakine bakım ve yemek hizmeti ile tıbbi malzeme desteği verilmiştir.	**Bakım**
Yaşam Evi Hizmetleri: Yaşlıların sosyal ortamlarından ayrılmadan yaşamlarını sürdürmeleri amacıyla mahalle içlerinde kurulan Yaşam Evleri, sakinlerin bundan sonraki yaşamlarını mutlu ve huzurlu geçirmeleri sağlanarak, çalışabilir nitelikte olanlara kendi mesleklerini icra etme olanakları hazırlanarak, doğal motivasyon kaynakları ile rehabilitasyonları sağlanmaktadır.	**Katılım**
Evde Sağlık Hizmetleri (doktor, hemşire, fizyoterapist, psikolojik danışmanlık desteği): 19.773 hasta, bakıma muhtaç, engelli ve yaşlıya hizmet verilmiştir.	**Bakım**
Evde Bakım: Hane ve Kişisel Temizlik: Toplam 13.527 hasta, bakıma muhtaç, engelli ve yaşlılara hizmet verilmiştir.	**Bakım**
Hasta Nakil Hizmeti: . Acil sağlık sorunu olmasa da nakil sırasında yaşam destek ünitesi gerektiren hastalara şehir içi ve şehir dışı hasta nakil hizmetleri de verilmektedir. 20.669 vatandaş bu hizmetten yararlanmıştır.	**Bağımsızlık**
Evde Spor Aktiviteleri: Daha aktif, daha sağlıklı ve daha mutlu bir İstanbul için her gün uzman eğitmenler tarafından, yetişkin, ileri yaş ve çocuk olmak üzere 3 ana kategoride, tüm İstanbullular ile bire bir ders şeklinde @ibbsporistanbul Instagram hesabından yayımlanmaktadır. Her gün en az 1 en fazla 3 farklı seans olacak şekilde planlama yapılmaktadır.	**Bakım**
Mezar ziyaretlerini gerçekleştirmek için gelen, ulaşım zorluğu çeken vatandaşlarımıza (yaş almış, engelli ve dezavantajlı gruplara) ziyaretlerini kolaylıkla yerine getirmelerini sağlamak için golf aracı temin edilmiştir.	**Bağımsızlık**
Evde Refakat Hizmeti 2019 ve 2020 yıllında sağlanmıştır.	**2022 yılında yapılamamıştır**

EK-24. Kadıköy Belediyesi

KADIKÖY BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR **A1**. Toplumsal eşitlik perspektifi ile toplumun tüm kesimlerinin gözetildiği ve farklılaşan ihtiyaçlarının karşılandığı yaşam haklarına saygılı bir kent olmak				
HEDEFLER **A1. H1.** Toplumun tüm kesimlerine yönelik ulaşılabilir ve erişilebilir bütüncül sosyal hizmet uygulamaları üretmek				
FAALİYET / PROJE	**PERFORMANS GÖSTERGELERİ**	**HEDEF**	**GERÇEKLEŞEN**	**İLGİLİ BM İLKESİ**
65 yaş üstü, kronik sağlık sorunu olan veya engelli bireylere yönelik evde gerçekleştirilen psiko-sosyal	Evde Temizlik Hizmeti (Kişi/Kere)		175 / 800	**Bakım**

destek ve yerinde yaşlı bakım (evde sıcak yemek, refakatçi desteği, evde temizlik, evde kuaförlük, tadilat vb.) hizmetlerinin yürütülmesi	Evde Kişisel Bakım (Kuaförlük) Hizmeti (Kişi/Kere)		369 / 692	**Bakım**
	Sıcak Yemek Hizmeti (Hane/Kişi)		140 /250	**Bağımsızlık**
A1.H2. Toplumun tüm kesimlerine yönelik ulaşılabilir ve erişilebilir bütüncül sosyal hizmet uygulamaları üretmek				
Sosyal yaşam evlerimizde 65 yaş ve üzeri vatandaşlarımızın aktif ve sağlıklı yaş almalarına yardımcı olunması, psikolojik destek sağlanması, sosyalleşmelerine ve kişisel gelişimlerine katkıda bulunulması amacıyla çalışmalar yürütülmesi, sağlık alanında bilgilendirici eğitim seminerleri gerçekleştirilmesi	Sosyal Yaşam Evlerinden Faydalanan Üye Sayısı	2800	1.424	**Kendini Gerçekleştirme**
	Sosyal Yaşam Evlerinde Verilen Kurslara Katılım Oranı	100	73,75	
Alzheimer hastalığı ile ilgili hasta ve hasta yakınlarının rehabilitasyonunu sağlanması ve toplumda farkındalık yaratılması Alzheimer hastalığı hakkında hasta yakınlarının desteklenmesi, bilinçlendirilmesi ve sosyal yaşama dâhil edilmesi	Alzheimer Merkezinden Faydalanan Kişi Sayısı	990	1,080	**Bakım**
	Alzheimer Merkezinde Hasta Yakınlarına Verilen Eğitim Sayısı	40	34	**Bakım**
	Alzheimer Merkezinde Verilen Eğitimlere Katılım Oranı	100	90	
	Alzheimer Hastalığına Yönelik Farkındalık Çalışma Sayısı	22	22	**Bağımsızlık**
A2. Kurumsal kapasiteyi ve hizmet verimliliğini artırmak				
A2. H1. Yenilikleri yakından takip ederek teknolojik hizmetlerin etkin, verimli ve güvenli verilmesini sağlamak				
Dijital Kadıköy Mobil Uygulaması Kullanan 65 Yaş Üzeri Bireylerin Memnuniyet Oranı		70	66,60	**Katılım**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Yaşlılar Haftası Spor Etkinliği'nden 150 yaşlı faydalanmıştır.				**Bakım**
Yaşlıya Saygı Haftası Sempozyumundan 156 yaşlı faydalanmıştır.				**Kedini Gerçekleştirme**
Yerinde sağlık ile evde girişimsel sağlık hizmeti kapsamında; pansuman, serum takma, enjeksiyon, kan alma, nazogastrik ve idrar sondaları uygulanmaktadır.				**Bakım**

Kadıköy Akademi: Şehircilik, kent sosyolojisi, yerel yönetimler, iklim krizi, akıllı kentler, yaşlı ve çocuk dostu kentler gibi konularda çalışma yürüten Akademi, kentsel sorunlar ve çözüm yollarına dair farkındalık çalışmalarının yanında, kurum içinde üretilen çeşitli araştırma geliştirme faaliyetlerine ve raporlama süreçleri yürütmektedir.	**İtibar**
Hasta Nakil Hizmetleri: İmmobil (yatağa bağımlı) hastalar ile 65 yaş üstü vatandaşlar bu hizmetten ücretsiz olarak faydalanmaktadır. Hasta Nakil Ambulansları; medikal çağrı merkezinden yönlendirilmektedir. Hasta ya da yakınları çağrı merkezini arayarak taleplerini iletmekte ve bu talepler sağlık personeli arafından değerlendirilip randevular oluşturulmaktadır.	**Bağımsızlık**
19 Mayıs Alzheimer Merkezi ve Göztepe Alzheimer Merkezi	**Bakım**

EK-25. Kağıthane Belediyesi

<table>
<tr><td colspan="5">KAĞITHANE BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR
A1. Sosyal Devlet Anlayışına Yerel Düzeyde Katkı Sağlamak</td></tr>
<tr><td colspan="5">HEDEFLER
A1. H1. Odaklı Sosyal Alanlar ve Sosyal Destek Projeleri Geliştirmek ve Uygulamak</td></tr>
<tr><td>FAALİYET / PROJE</td><td>PERFORMANS GÖSTERGELERİ</td><td>HEDEF</td><td>GERÇEKLEŞEN</td><td>İLGİLİ BM İLKESİ</td></tr>
<tr><td>Yaşlılara Evde Bakım Hizmeti</td><td rowspan="2">Memnuniyet Oranı - Sosyal Destek Hizmetleri (Kreş Hizmetleri, Yaşlılara Evde Bakım Hizmeti, Bağımlılıkla Mücadele Merkezi, Engelliler Eğitim Programları, Engelliler Gündüz Hizmet Merkezi, Yaşlılar Gündüz Hizmet Merkezi, Aile Danışma Merkezi)</td><td rowspan="2">%90</td><td rowspan="2">%74</td><td rowspan="2">Katılım</td></tr>
<tr><td>Yaşlılar Gündüz Hizmet Merkezi</td></tr>
<tr><td colspan="5">Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler</td></tr>
<tr><td colspan="4">Aşevi Hizmeti: İlçede ikamet eden yoksul, yaşlı, engelli yüzlerce ilçe sakinine günlük iki öğün sıcak yemek ulaştırmaktadır.</td><td>Bağımsızlık</td></tr>
<tr><td colspan="4">Psikolojik Danışmanlık: Ailelere, engelli çocuğu olan ailelere, evinde bakıma muhtaç yaşlısı olan ailelere, risk altındaki çocuklar ve ailelerine, alkol ve madde bağımlısı bireylerin ailelerine aile terapisi ve psikolojik destek hizmeti verilmektedir.</td><td>Bakım</td></tr>
<tr><td colspan="4">Yaşlılar Gündüz Hizmet Merkezi: Sağlık, sosyal kültürel faaliyetler gerçekleşmektedir.</td><td>Kendini Gerçekleştirme</td></tr>
<tr><td colspan="4">Ev temizliğini yapamayan yaşlı vatandaşlarımızın yaşadığı konutlardaki kullanılamayan eşyalar, biriken çöpler alınmış ve yine atık toplayıp biriktirerek çevreye rahatsızlık verecek şekilde, yaşadığı yeri çöp ev haline getirmiş vatandaşların konutları atıklar alınarak boşaltılmıştır.</td><td>Bakım</td></tr>
</table>

Kâğıthane Kızılay Hastanesi'nden bir psikologla katılımcılara Demans ve Alzheimer ile mücadele semineri verilmiştir.	**Kendini Gerçekleştirme**
Kır Kahvesi: Yaşlılar ve özürlüler için dinlenme evi ve/veya kır kahvesi kurulması ve işletilmesi	**Kendini Gerçekleştirme**

EK-26. Kartal Belediyesi

KARTAL BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR

A1. Kentin Sosyal, Kültürel, Sportif Ve Ekonomik Gelişimine Katkı Sağlamak

HEDEFLER

A1. H1. Yaşlılar ve Engelliler İçin Yaşanabilir Bir Kent Oluşturmak

FAALİYET / PROJE	PERFORMANS GÖSTERGELERİ	HEDEF	GERÇEKLEŞEN	İLGİLİ BM İLKESİ
F1. İhtiyaç sahiplerinin, yaşlıların, engelli vatandaşların taleplerinin karşılanması **F2.** Yaşlılara ve engellilere yönelik proje, faaliyet ve sosyokültürel etkinliklerin yapılması **F3.** Yaşlı Bakım ve Huzurevi'nin ihtiyaçlarının karşılanması **F4.** Yaşlı Bakım ve Huzurevi'nde ağırlanan misafirlerin ailelerine yönelik bilgilendirme ve danışmanlık hizmetinin verilmesi, memnuniyet ölçümlerinin yapılması **F5.** Erişilebilirlik çalışmalarının yapılması	İhtiyaçların karşılanma oranı (%)	90	Belirtilmemiş	**Bağımsızlık**
	Kapasite kullanım durumu (%)	90	Belirtilmemiş	
	Memnuniyet oranı (%)	80	Belirtilmemiş	**Katılım**
	Yaşlı Bakım ve Huzurevi'ne yönlendirilecek yaşlıların iş ve işlemlerinin yürütülmesi	30	5	**Bakım**
	Yaşlı ve yaşlı yakınlarına (demans, alzheimer, yaşlı bakımı, sağlıklı yaşlanma vs.) eğitim ve seminerler düzenlenmesi	100	150	**Kendini Gerçekleştirme**
A1. H2. Eğitim, Kültür, Sanat ve Spor Faaliyetleri ile Toplumsal Gelişimi Desteklemek				
Yurtiçi ve yurtdışında toplantı, konferans, sempozyum, fuar, teknik gezi vb. etkinlikler	Çocuklara, gençlere, yaşlılara ve dezavantajlı vatandaşlarımıza eğitsel faaliyet düzenlenmesi	6	1	**Kendini Gerçekleştirme**

düzenlenmesi ve katılım sağlanması	Kadınlara, gençlere ve yaşlılara sportif, sosyal ve kültürel aktivitelerin düzenlenmesi	4	14	**Kendini Gerçekleştirme**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Park Yapım Aşamaları: Engelli, yaşlı ve bebek arabalı vatandaşlarımızın park alanı içindeki kullanım alanları arttırılmıştır.				**Bağımsızlık**
Yaşlılar Haftası 18-24 Mart 2022 tarihleri arasında düzenlenen çeşitli görsel etkinlikler ve öğrencilerimizin yapmış oldukları gösteriler ile "Yaşlılar Haftası" kutlanmıştır.				**Kendini Gerçekleştirme**
Çocuk Gelişim Merkezi'nde eğitim gören öğrenciler Kızılay Zeynep M. Nedim Oyvar Huzurevi ve Yaşlı Bakım Merkezi sakinlerini ziyaret ederek yeni yıllarını kutlamıştır.				
Evde Yaşam Desteği: Evde kişisel bakım ihtiyacını karşılayamayan engelli ve yaşlı 112 vatandaşa 364 kez evde kişisel bakım ve kuaförlük hizmeti (vücut temizliği, saç - sakal kesimi, fön, manikür, pedikür, tıraş vb.) hizmeti verilmiştir.				**Bakım**
Aşevi Hizmeti: Sosyal ve ekonomik yönden ihtiyaç sahibi yaşlı, engelli, hasta ve evinde yemek yapabilecek durumda olmayan vatandaşlara yönelik sıcak yemek hizmeti verilmektedir.				**Bağımsızlık**
Beslenme Danışmanlığı: Kadın, çocuk, yaşlı ve gençlere yönelik beslenme danışmanlığı verilmiştir.				**Bakım**

EK-27. Küçükçekmece Belediyesi

KÜÇÜKÇEKMECE BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR A1. Vatandaş memnuniyetini esas alan yenilikçi bir anlayışla; paydaşlarla koordineli çalışarak kurumun ve ilçenin marka değer algısını güçlendirmek, farkındalığını ve bilinirliğini artırmak				
HEDEFLER **A1. H1.** Halkın kuruma erişimini kolaylaştırmak amacıyla yerinde iletişim kanalları oluşturmak				
FAALİYET / PROJE	**PERFORMANS GÖSTERGELERİ**	**HEDEF**	**GERÇEKLEŞEN**	**İLGİLİ BM İLKESİ**
Halkın Yönetime Katılımı	Hizmet Verilen Yaşlı Sayısı	2.750	887	**Katılım**
Engelli ve Yaşlı Hizmetleri: Yaşlı ve engellilere yönelik bakım ve ayni yardım hizmetleri	Ulaşım Yardımı Talebinde Bulunan Engelli, Yaşlı ve Hastalara Ulaşım Hizmeti Verilen Kişiler	675	2.106	**Bağımsızlık**
	Medikal Malzeme Talebi Karşılanan Engelliler	700	1.309	**Bağımsızlık**
	Danışmanlık, Sosyal Yardım ve Destek Sağlanan Engelli Sayısı	1.200	3.315	**Bağımsızlık**

	Temizlik ve Kişisel Bakım Hizmeti Verilen Hasta ve Yaşlılar	1.200	1.139	**Bakım**
	Dezavantajlı Grupların Verilen Hizmetlerden Memnuniyet Düzeyi	80	94,5	**Katılım**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Aşevi Hizmetleri: Yaşlı, engelli ve kimsesiz bakıma muhtaç ailelere başvurular veya tespitiyle bu durumun sosyal inceleme kurulunca tespiti yapılarak uygun görülenlere günlük iki öğün yemek verilmektedir.				**Bağımsızlık**

EK-28. Maltepe Belediyesi

MALTEPE BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR
A1. Tüm canlıları farklılıklarıyla kapsayan, hak temelli, bilimsel, adil, güvenli ve eşitlikçi bir kent yaratmak

HEDEFLER
A1. H1. Yaşlı veya Evden Çıkamayanların Hayatını Kolaylaştırmak

FAALİYET / PROJE	PERFORMANS GÖSTERGELERİ	HEDEF	GERÇEKLEŞEN	İLGİLİ BM İLKESİ
*Altın Yıllar Yaşam Merkezi Kültür Sanat Kurslarında Faydalanan Yaşlı Sayısını Arttırmak *Evde Bakım Hizmeti Verilen Kişi Sayısını Artırmak *Evde Sağlık Hizmeti Sunmak *Yaşlılara Yönelik Hizmetlerin Memnuniyet Oranı Artırmak	Altın Yıllar Yaşam Merkezi Kültür Sanat Kurslarında Faydalanan Yaşlı Sayısı (Kişi)	490	565	**Kendini Gerçekleştirme**
	Evde Bakım Hizmeti (Kişi)	1.500	254	**Bakım**
	Evde Sağlık Hizmeti Vaka Sayısı (Adet)	7.500	5.888	**Bakım**
	Yaşlılara Yönelik Hizmetlerin Memnuniyet Oranı (Yüzde)	80	65	**Katılım**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Aşevi Yemek Hizmeti: Günlük sıcak yemek ihtiyaçlarını kendileri karşılayamayacak afetzede, yaşlı, engelli, kronik, Covid ve geçici hasta durumunda olan aile bireylerine sıcak yemek verilmektedir.				**Bağımsızlık**
Gençlere ve ileri yaş gruplarına spor imkânı sunarak kaliteli yaşam alanları sunmak açık alanda ortak kullanımlı spor alanları oluşturulmuştur.				**Bağımsızlık**

EK-29. Pendik Belediyesi

PENDİK BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR **A1.** Sosyal Yardım Hizmetleri Alanında Adil, Şeffaf ve Ulaşabilen Hizmet Anlayışı İçinde Olmak				
HEDEFLER **A1. H1.** İlçemizde İhtiyaç Sahibi Vatandaşlara İhtiyaçları Doğrultusunda Gerekli Destekleri Vererek Yaşam Kalitelerini Artırmak				
FAALİYET / PROJE	**PERFORMANS GÖSTERGELERİ**	**HEDEF**	**GERÇEKLEŞEN**	**İLGİLİ BM İLKESİ**
Belediye tarafından vatandaşlara verilen sosyal yardımlar hakkında ihtiyaç sahiplerinin haberdar edilmesine yönelik çalışmaların artırılması • Muhtaçlık içinde olup da temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve hayatlarını en düşük seviyede dahi sürdürmekte güçlük çeken dar gelirli, muhtaç, kimsesiz, engelli, kadın, çocuk, öksüz, yetim, yaşlı, mülteci, öğrenci, şehit ve gazi ailelerine, yangın ve doğal afete maruz kalmış kişiler ile diğer dezavantajlı kimselere, bütçe imkanları dahilinde ayni ve nakdi sosyal yardımlar yapmak ve sosyal hizmet modelleri geliştirmek • İhtiyaç sahibi insanların sosyal yardımlara bağımlı hale gelmemesi için önleyici tedbirleri almak ve sosyal yardımlardan ziyade sosyal hizmetlere ağırlık verilmesini sağlamak	Yardım Başvurularını Karara Bağlama Süresi (Gün)	6	Belirtilmemiş	**Bağımsızlık**
	Sosyal Yardımların Vatandaş Nezdinde Bilinirlilik Oranı(%)	89	Belirtilmemiş	
A1. H2. Dezavantajlı, Hasta ve Yaşlı Gruplara Yönelik Hizmet Alanlarının Geliştirilmesi ve Faaliyetlerle Desteklenmesini Artırmak				
• Engelli ve ailelerine yasal hakları konusunda bilgilendirme, yönlendirme, danışmanlık hizmetleri sunmak, engelli bireylerin hayatını kolaylaştıracak, sosyal hayata daha çok katılmalarını sağlayacak psikolojik destek çalışmaları, bireysel özel eğitim seansları, terapi hizmetleri, sosyal etkinlikler ve mesleki çalışmalar düzenlemek	Engelsiz Yaşam Merkezi'nden Faydalanan Kişi Sayısı	3.300	Belirtilmemiş	**Bağımsızlık**
	Bireysel Verilen Hizmetlerden Faydalanan Kişi Sayısı	10.806	Belirtilmemiş	**Bağımsızlık**

• Kendi öz bakımlarını yapamayacak durumda olan engelli, yaşlı ve yatalak hastalara kendi evlerinde bireysel hizmetler sunmak (Berber, hasta nakil, engelli nakil, ev temizliği vb)	Vefa Kıraathanesi Memnuniyet Oranı (%)	%89	Belirtilmemiş	**Katılım**
	Dezavantajlı Kesimlere Yönelik Yıllık Düzenlenen Faaliyet Sayısı	68	Belirtilmemiş	**Bakım**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Sosyal Etkinlikler: engelli, bakıma muhtaç, yaşlı, şehit, gazi, dul ve mağdur ailelerin maddi manevi ihtiyaçlarını karşılamak, sosyal hayata adaptasyonunu ve sosyalleşmelerini sağlamak amacıyla yıl içerisinde gezi, spor, eğlence vb. çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmiştir.				**Kendini Gerçekleştirme**
Dünya Yaşlılar Günü kapsamında Gençlik Kampında yaşlılarımıza yönelik program düzenlenmiştir. 150 vatandaşımızın katıldığı program kapsamında çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir.				
Vefa Kıraathanesi: İhtiyaçlarını kendi karşılayabilecek durumda olan 65 yaş ve üstü büyüklerimizin sağlıklı yaşamalarına ve kişisel gelişimlerine katkı sağlayarak birlikte zaman geçirebilmeleri için kurgulanmıştır.				**Kendini Gerçekleştirme**
Vefa Kıraathanesinden hizmet almakta olan 20 yaşlı vatandaşa tesis tanıtımı ve engelli öğrencilerimiz ile ortak çalışma yapılmıştır.				**Katılım**
18 - 24 Mart Yaşlılar Haftası kapsamında Vefa Kıraathanesi hafta boyunca çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından ziyaret edilmiştir.				
"Pendik'te Yalnız Değilsiniz" projesi kapsamında yaşadıkları rahatsızlıklardan dolayı evlerinden çıkamayan 65 yaş üzeri 100 vatandaş evlerinde ziyaret edilmiştir.				**Katılım**
Ramazan Ayında 65 yaş ve üzeri vatandaşlarımıza yönelik 10.000 aile evlerinde ziyaret edilerek pide ve hurma ikram edilmiştir				**Bakım**

EK-30. Sancaktepe Belediyesi

SANCAKTEPE BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR A1. Kültürel ve Sosyal Gelişime Yönelik Hizmetleri Etkinleştirmek				
HEDEFLER **A1. H1.** Sosyal Destek Hizmetleri Tasarlamak ve Gerçekleştirmek				
FAALİYET / PROJE	**PERFORMANS GÖSTERGELERİ**	**HEDEF**	**GERÇEKLEŞEN**	**İLGİLİ BM İLKESİ**
Engelli ve Yaşlılara Yönelik Fizyoterapi, Diyetisyen Ve Psikolog Desteği Faaliyeti	Sağlık Hizmetleri Talep Karşılanma Oranı	100	98	**Bakım**

Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler	
Acil Hayat Butonu: Acil Panik Butonu Projesi yakınlarından uzak, yalnız yaşayan 65 yaş üstü yaşlıların imdadına yetişmek, ihtiyaçlarına en hızlı cevap verebilmek amacıyla 04.05.2020 tarihinde hayata geçirilmiştir. 27.141,80 ₺ bütçe harcanmıştır.	**Bağımsızlık**
Medikal Malzeme Yardımı: Başvuru yapan, engelli, yaşlı ve hasta vatandaşlara sağlık kuruluşlarından almış oldukları raporlar doğrultusunda 2022 yılında toplam 359 aileye medikal yardım yapılmıştır	**Bağımsızlık**
Sıcak Yemek Hizmeti: Evinde kendi kendine yemek pişiremeyecek kadar hasta, yaşlı, engelli ve mağdur vatandaşlara sıcak yemek sağlanmaktadır.	**Bağımsızlık**
Pandemi süreci ile Covid-19 testi (+) olan ailelere ve 65 yaş üstü vatandaşlara kısıtlı günlerinde Aş evinde hijyenik şartlarda paket yemek hazırlanmıştır.	
Hasta Nakil Hizmetleri: Sağlık kurum ve kuruluşlarına ulaşımlarını tek başlarına yapamayacak durumda olan engelli, yatalak, yaşlı vatandaşlara hasta nakil hizmeti sağlanmaktadır.	**Bağımsızlık**
Evde Sağlık Hizmetleri: Sağlık kurum ve kuruluşlarına ulaşımlarını tek başlarına yapamayacak durumda olan engelli, yatalak, yaşlı vatandaşlara evde geçici sağlık hizmetleri sağlanmaktadır.	**Bakım**

EK-31. Sarıyer Belediyesi

SARIYER BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR **A1.** Sarıyer'de yaşama hakkının önde tutulduğu, altyapı ve üstyapı çalışmalarıyla yaşamının kolaylaştırıldığı, toplumun bütün kesimlerinin kent hizmetlerinden aynı oranda faydalandığı, kırsal, kentsel ve yeşil alanlarıyla bütünlüklü bir kent oluşturulması				
HEDEFLER **A1. H1.** Engelli bireylerin kesintisiz mekânsal erişilebilirliği için Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği çerçevesinde belirlenmiş standartları sağlamak				
FAALİYET / PROJE	**PERFORMANS GÖSTERGELERİ**	**HEDEF**	**GERÇEKLEŞEN**	**İLGİLİ BM İLKESİ**
• Yapılan beton engelli rampalara ve merdivenlere standartlara uygun demir korkuluk yapılması • Belirlenen yerlere ölçülerine uygun metal rampa ve korkuluğunun yapılması • İleri Yaş Sağlıklı Yaşam Merkezi yapılması	Engelli metal rampaları ve yaşlılar için demir tutamak taleplerini karşılama oranı (Yüzde)	%76	433 mtül	**Bağımsızlık**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				

Sarıyer Yaşlı ve Engelli Bakım Projesi (SAYBAP): Periyodik olarak yaşlı, engelli ve yardıma muhtaç olan vatandaşların evlerine gidilerek genel temizlik çalışmaları yapılmış ve 67 kişi hizmetten yararlanmıştır.	**Bakım**
Semt ve Yaşamevleri – Sosyal Rehabilitasyon Merkezi: sosyal olanakları kısıtlı, yaşlı veya emekli vatandaşlara hizmet vermek, onların yaşadıkları sorunların tespitini yaparak, çözüm noktasında çalışmalar yürütmek, yaşlılarımızın sosyal ve kültürel paylaşımlarının sağlanması amacıyla kurulmuştur. 468 etkinlik düzenlenmiş ve 22.782 kişi yararlanmıştır.	**Bakım**
Yaşlı Gündüz Bakımevi: 60 yaş üstü yaşlılar için bahçe düzenlemeleri, dış cephe boyası, iç mekan onarımları (Kapı, sandalye, masa değişimi / onarımı vb.) yapılmaktadır. Hobi bahçesi düzenlenerek ekime hazır hale getirilmektedir. biri kadınlar diğeri erkekler için iki dinlenme odası ve hobi odası da mevcuttur.	**Bakım**
Sosyal sağlık hizmeti kapsamında yapılan ev ziyaretleri ile özellikle yaş almış ve engelli yurttaşların temel tetkikleri yapılmıştır. Bu sayede evlerinden çıkmadan temel ihtiyaçlarına çözüm sunulabilmiştir.	**Bağımsızlık**

EK-32. Silivri Belediyesi

SİLİVRİ BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR
A1. Kapsayıcı Sanat, Spor ve Kültürel Faaliyetleri Gerçekleştiren, Yoksulluğu ve Eşitsizliği Ortadan Kaldıran, Birleştirici Sosyal Belediyeciliği Hayata Geçirmek Suretiyle Mutlu Bir Silivri Oluşturmak

HEDEFLER
A1. H1. Dezavantajlı Toplumsal Kesimleri Gözetmek, Yoksulluğu Ortadan Kaldıracak Tam ve Üretken Çözümler Geliştirmek

FAALİYET / PROJE	PERFORMANS GÖSTERGELERİ	HEDEF	GERÇEKLEŞEN	İLGİLİ BM İLKESİ
Engelli ve Yaşlılara Yönelik Sosyal Hizmet ve Etkinliklerin Yapılması	Engelli ve Yaşlılara Rehabilitasyon Hizmetlerinin Oranı	100%	%100	**Bakım**
	Engelli ve Yaşlılara Verilen Fizik Tedavi Hizmetinden Faydalanan Kişi Sayısı	500	385	**Bağımsızlık**
	Sosyal Etkinliklerden Yararlanan Engelli ve Yaşlı Sayısı	1500	1.480	**Kendini Gerçekleştirme**

Emekliler Lokali Yapımı	Emekliler Lokali Yapım Oranı	%100	%0	**Kendini Gerçekleştirme**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Engelli ve Yaşlı Koordinasyon Merkezi çalışmaların planlanarak organize edildiği ve saha çalışmalarının koordine edildiği yerdir.				**Katılım**
Silivri Belediyesi Gökhan Kurtulmuş Huzurevi: 2014 yılından beri faaliyet göstermektedir ve hizmetin devamlılığı sağlanmaktadır.				**Bakım**
Gökhan Kurtulmuş Huzurevi'nde bulunan yaşlılar ile 1 Ekim Dünya Yaşlılar Günü kapsamında sahilde balık yeme organizasyonu yapılmıştır. Sosyal Tesiste yaşlılara özel kahvaltı programı düzenlenmiştir .				**Kendini Gerçekleştirme**
Hemşirelik Hizmetleri: Engelli ve Yaşlı Koordinasyon Merkezi olarak, mahallelerimizde evden çıkamama zorluğu yaşayan yaşlılarımızın ev ziyaretlerinde bulunulan 549 vatandaşımızın tansiyon, kolesterol, şeker, boy-kilo ölçümleri yapılmıştır.				**Bakım**
Hasta Nakil Hizmetleri: Engelli ve Yaşlı Koordinasyon Merkezi kapsamında 279 kişiye 593 kez hasta nakil ambulans hizmeti, 882 kişiye 3.107 kez hasta nakil hizmeti, 21 Diyaliz hastasına 1.176 defa diyaliz nakil hizmeti sağlanmıştır.				**Bağımsızlık**
Sosyal Servis Hizmetleri: Engelli ve Yaşlı Koordinasyon Merkezi tarafından başvuran vatandaşlara sosyal servis hizmeti yapılmış olup, ihtiyaç sahibi 66 haneye ev eşyası teslimi gerçekleşmiştir.				**Bağımsızlık**

EK-33. Sultanbeyli Belediyesi

SULTANBEYLİ BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR	
2020 – 2024 yılı Sultanbeyli Belediyesi Stratejik Eylem Planında yaşlılara yönelik planlama bulunmamaktadır.	
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler	**İLGİLİ BM İLKESİ**
Sıcak yemek hizmeti: Haftanın üç günü yemekhanede pişirilen yemekler, saklama kaplarıyla tazeliği ve sıcaklığı bozulmadan, hijyene dikkat edilerek ilçede tek başına yaşayan ve kimsesi olmayan, hasta ve yaşlı vatandaşların evlerine ulaştırılıyor.	**Bağımsızlık**
Evde Kişisel Bakım Hizmeti: İlçede kendi ihtiyaçlarını karşılayamayan ve öz bakımını yapamayan vatandaşlara hizmet verilmektedir. Bu kapsamda, başvuru yapan 65 vatandaşımızdan uygun görülen 59'una kişisel bakım ve temizlik hizmeti sağlanmıştır	**Bakım**
Hasta Nakil Ambulans Hizmeti: Nakil hizmetlerinden 1.144 vatandaş hastalık durumlarına göre en uygun nakil aracıyla İstanbul ilinin muhtelif hastanelerine götürülüp tedavilerinden sonra evlerine dönüşleri sağlanmıştır.	**Bağımsızlık**
Yaşamını aileleriyle, akrabalarıyla veya yalnız sürdüren aynı zamanda hizmetlerimizden yararlanan 10 yaşlı vatandaşımızın oyun oynama, yemek, piknik ve gezi gibi etkinliklerden faydalanması sağlanarak sosyalleşme becerilerinin geliştirilmesi desteklenmiştir.	**Kendini Gerçekleştirme**

Kültür gezileri programı kapsamında 10 yaşlı vatandaşa yönelik kahvaltı organizasyonu ve Büyük Çamlıca Camii gezisi düzenlenmiştir. Yaşlı vatandaşlar için kültür, sanat, gezi ve seminer gibi etkinliklere katılımını sağlayarak sosyalleşmelerine katkı da bulunulmuş, moral ve motivasyonları artırılmıştır.	**Kendini Gerçekleştirme**

EK-34. Sultangazi Belediyesi

SULTANGAZİ BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR	
2020 – 2024 yılı Sultangazi Belediyesi Stratejik Eylem Planında yaşlılara yönelik planlama bulunmamaktadır.	
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler	**İlgili BM İlkesi**
İnteraktif Programlar "Sahne Senin" Edebiyat: Çocuk, genç, yaşlı her yaştan Sultangazilinin şiir, hikâye ve masal gibi eserlerini seslendirdiği programdır.	**Kendini Gerçekleştirme**
Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne tahsisli Zübeyde Hanım Mahallesi 699 ada 8 parsel, 702 ada 1 parsel ve bir kısım tescil harici alanda yer alan ve Sağlık Tesisi Alanında kalan alanın Sosyal ve Kültürel Tesis Alanına alınması ve Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Binası olarak kullanılmasına ilişkin hazırlanan imar planı değişikliği 05.07.2022 tarihli ve 61 sayılı Sultangazi Belediye Başkanlığı Meclis Kararı ile uygun görülmüş olup İstanbul Büyükşehir Belediye meclise havale edilmesi hususunda İstanbul Büyükşehir Belediyesine iletilmiştir. Değişikliğine ilişkin çalışmalar devam etmektedir.	**Bakım**

EK-35. Şile Belediyesi

ŞİLE BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR	
Şile Belediyesi'nin 5393 No'lu Kanun gereği, nüfusu 50.000'i geçmediği için stratejik plan hazırlama zorunlulukları bulunmamakta olup stratejik eylem planı hazırlamamışlardır.	
2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler	**İLGİLİ BM İLKESİ**
Engelli ve Yaşlı Ziyaretleri: Engelli ve yaşlı vatandaşlar ziyaret edilerek, talep ve şikâyetleri alınmış, talepleri yerine getirilmek üzere ilgililerine bildirilip iş ve işlemleri takip edilmiştir. 418 engelli ve 214 yaşlı ziyareti yapılmıştır.	**Katılım**
Huzurevi Ziyareti: 1 Ekim Dünya Yaşlılar haftası sebebiyeti ile ilçemiz İzzettin mahallesinde hizmet vermekte olan huzurevinde bulunan 100 yaşlımız ziyaret edildi ve karanfil dağıtımı yapıldı.	**Katılım**

EK-36. Şişli Belediyesi

ŞİŞLİ BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR **A1.** Hak ve eşitlik temelli bir yaklaşımla toplumsal gelişim desteklenecek ve refah artırılacaktır.				
HEDEFLER **A1.H1.** İhtiyaç sahibi bireyleri ve aileleri güçlendirmek için psikososyal destek ve ekonomik yardımlar, çeşitlendirilerek artırılacaktır.				
FAALİYET / PROJE	**PERFORMANS GÖSTERGELERİ**	**HEDEF**	**GERÇEKLEŞEN**	**İLGİLİ BM İLKESİ**
İleri yaştaki bireylere ve yakınlarına, sağlıklı yaşlanma ve yaşlılıkta hayatı kolaylaştırmaya yönelik desteklerin sağlanması	Sosyal yardımlardan memnuniyet oranı	%85	Belirtilmemiş	**Katılım**
	Sosyal yardım alanında meslek elemanları tarafından hazırlanan sosyal inceleme rapor sayısı	950	Belirtilmemiş	**Bağımsızlık**
	Psikolojik danışmanlık ve terapi hizmeti verilen birey, aile ve çift seans sayısı	3.250	1.164	**Bakım**
A1. H2. Toplum temelli sosyal hizmet yaklaşımıyla, Şişli genelindeki mevcut sosyal donatıların kapasitesi ve hizmet kalitesi yükseltilecek, belirlenecek ihtiyaçlar doğrultusunda yeni hizmet alanları oluşturulacaktır.				
Yaşlı bireylere yönelik gündüz bakımevi kurulması	Yaşlı Gündüz Bakımevi hizmetinden yararlanan birey sayısı	1.000	-	**Bakım**
A1.H3. Şişlililerin yaşam koşullarını iyileştirici, koruyucu ve önleyici sağlık hizmetleri geliştirilecek ve bunların sosyal hizmetlerle eşgüdümü sağlanacaktır.				
Yaşlı, engelli, kronik hastalığı olan ve hizmete ihtiyaç duyan bireylere yönelik evde bakım, evde sağlık ve fizik tedavi hizmetlerinin geliştirilmesi ve artırılması	Evde sağlık ve bakım alanında toplam yıllık hizmet sayısı	18.000	5.368	**Bakım**
	Sağlık hizmetlerinin kaliteli yapıldığına dair algı düzeyi	80	Belirtilmemiş	**Katılım**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Yaş Dostu Belediyecilik Çalıştayı: Birleşmiş Milletlerin 5 yaşlılık ilkesine göre 5 masa oluşturulmuş olup 7 yönetişim ilkesine göre yerel yönetimleri nasıl kurgulamalıyız üzerine yerel yönetim, sivil toplum, kent konseyi ve üniversitelerden temsilcilerle birlikte çalıştay gerçekleştirilmiştir				**Katılım**

Kent Hakkı - Komşu Hakkı Çalıştayı: Kent hakkı bağlamında yeni bir yerel yönetim anlayışını tahayyül etmek için kent hakkı - komşu hakkı çalıştayı planlanmıştır. Etkinlikten 37 birey faydalanmıştır.	
‘’Dışarıda Hiçbir Şey Var’’ Tiyatro Gösterimi: Her yaşta birey için "Yaşlılara Saygı Haftası" kapsamında düzenlenen Betül Arım'ın bireysel oyunu ile hepimizin tek ve biricik olduğunu, bize armağan ve emanet edilen bu muhteşem varlığın farkına varmamızı, kendimize verebileceğimiz en büyük armağanın kendimizi bilmek olduğunu anlatmaktadır. Etkinlikten 90 birey yararlanmıştır.	**Kendini Gerçekleştirme**
Solo Jazz Dans Atölyesi, Tarihi Yarımada Gezisi, Dünya Alzheimer Gününe özel etkinlik, Yeni Yıl Kutlaması gibi **etkinlikler** gerçekleştirilmiştir.	
Sohbet Arkadaşlığı Projesi: Kuşaklararası iletişimi güçlendirerek dayanışmayı artırmak için yaşlılar ve gençlerin birbirine sohbet arkadaşı olabileceği bir oluşumdur.	**Katılım**
Demans Dostu Mekanlar Projesi: Demanslı Bireyler ile İletişim Atölyesi programı gerçekleştirilmiştir. Mahalle Evleri sorumluları; demans nedir, demanslı birey ile iletişim konularından oluşan eğitim içeriğiyle "Demans Dostu Merkez" unvanını alabilmeleri ve mahallelerde demanslılar için güvenilir ve kent kullanımına teşvik etmek amaçlı yapılan eğitim programı gerçekleştirilmiştir	**İtibar**
Dijital Kapsayıcılık Projesi Dijital Arkadaşlar Buluşması: Yaşlıların yaşam koşulları ve yaşam standartlarının geliştirilmesini desteklemek amacıyla; yaşlıların dijital okuryazarlıklarını geliştirmek, yaşlılar ile ilgili konularda bilgi, beceri, uzmanlık, deneyim ve iyi uygulamaların paylaşımı, dijital kapsayıcılığın önemi ile ilgili olarak toplumsal farkındalığı artırmak için Şişli'de gençleri ve yaşlıları buluşturmak. Etkinlikten 35 birey faydalanmıştır.	**Kendini Gerçekleştirme**
Alzheimer Hasta ve Hasta Yakınlarıyla İletişim: Belediyemiz bünyesinde Alzheimer Risk Taramaları yapılırken gönüllü psikologların uygulama yapabilmesi için alanda çalışan uzman psikolog tarafından Alzheimer testlerine üzerine teknik eğitim verilmiştir. Gönüllü Psikologlar ile Demans Taraması Değerlendirme Toplantısı: vizyon desteği ile birlikte gönüllü psikologlara Alzheimer risk taramalarında geçen görüşmeler hakkında deneyim paylaşımı yapılmıştır.	**Bakım**
Alzheimer Risk taraması: Koruyucu önleyici çalışmalar altında yapılan nöropsikolojik test taramaları ile riskleri ölçüp bireyin sağlıklı ve kaliteli bir yaşlılık dönemi geçirmesi için yapılan gerontolojik çalışmalardan birisidir.	**Bakım**
Sağlıklı Yaşlanma: Aktif Yaşlanma ve Evde Yapılabilecek Güvenli Egzersizler, Belgrad Ormanı Doğa Yürüyüşü gibi **sportif faaliyetler** gerçekleştirilmiştir.	**Bakım**
Yaşlılarda Ağrı Yönetimi ve Fiziksel Aktivite seminer, Hepatit Farkındalığı Günü semineri gibi **seminer** programı gerçekleştirilmiştir.	
Yaş Dostu Kent Okulu: Gerontolojik Hizmetleri Birimimizi kurarak, ülkemizde oldukça yaygın olan ‘yaş ayrımcı’ uygulamalara karşı, hak temelli bir politika da üretmiş olduk. Bu hizmet planlamamızı kurgularken, ‘Gerontolojik Hizmetleri’ ile ‘Engelli ve Yaşlı Hizmetleri’ni birbirinden ayırıp, yaşlılığı engellilik olmaktan da çıkardık. Bu hizmet kapsamında yaşa, sosyo-ekonomik yapısına, toplumsal cinsiyete göre ayrıştırmadan yenilikçi bir bakış açısıyla, kapsayıcı toplum hizmetine erişmek, toplumsal dayanışmayı güçlendirmek için hak temelli bir bakış açısıyla her yaşa uygun eğitim programı devreye alınmıştır.	**Kendini Gerçekleştirme**

Yerinde Yaşlı Bakım Modeli: Şişli ilçesinde yapılan İhtiyaç Tespit Çalışmasına göre, Şişli'de yaşayan yaşlı nüfus yüksek. Araştırmaya katılan yaşlı katılımcıların %63.3'ü ihtiyaçlarını karşılamak için mahallesindeki kadınlar ve esnaftan oluşan ayrıca belediyenin de desteklediği güvenli bir yerden hizmet almak isteyeceğini belirtiyor. Buna binaen Şişli'de bakım kooperatifi kurmak için yaşlı bakımı ve ev temizliği konusunda iş arayan kadınlara hizmet kalitelerini artırmak için Yaşlı Bakımı ve Hijyen Eğitimi verilmiştir. Nasıl girişimci olunacağı, bakım kooperatifinin ne olduğu ve kooperatif nasıl kurulur süreçlerinden yerinde yaşlı bakım modelinin aktarıldığı bilgilendirme ve bilinçlendirme toplantıları yapılmıştır. Bu programı hayata geçirmek üzere hem Şişli'deki yaşlı nüfusa hizmet verebilmek hem de kadınların gelir elde edebilecekleri bir ekonomik girişim başlatmalarını desteklemek amacıyla Şişli Belediyesi ve KEDV işbirliği yapmıştır. Bu doğrultuda Yerinde Yaşlı Bakım hizmeti vermek isteyen kadınlar, Şişli Belediyesi tarafından sağlanacak mekân desteği ile kadın kooperatifi çatısı altında birleşecek ve yaşlılara kendi evlerinde bakım hizmeti vermek üzere faaliyet gösterecekler. Belediye kooperatifin hizmet almak isteyen yaşlılara erişimini destekleyecek.	**Bakım**
Parkinson Akademi: Parkinson hastalarının hayatını kolaylaştırmak için uzmanlar tarafından hazırlanmış program ile parkinsona özel egzersizler, beslenme önerileri ve birçok aktivite planlanmıştır. Etkinlikten 6 birey faydalanmıştır.	**Bakım**
Dünya Yaşlı İstismarı Paneli: Yaşlılara yönelik şiddet, ihmal, suistimal tartışılmıştır. Etkinlikten 32 birey faydalanmıştır.	**İtibar**
Alzheimer Gündüz Yaşam Evi: (Stratejik eylem planında belediyeye ait fiziki kaynaklar listesinde yer almaktadır.)	**Bakım**
Yaşlı Hakları Merkezi: (Stratejik eylem planında belediyeye ait fiziki kaynaklar listesinde yer almamaktadır.)	**İtibar**
Yaşayan Ev: (Stratejik eylem planında belediyeye ait fiziki kaynaklar listesinde yer almamaktadır.)	**Kendini Gerçekleştirme**
Mahalle Berberi: (Stratejik eylem planında belediyeye ait fiziki kaynaklar listesinde yer almamaktadır.)	**Bakım**
Sıfır Atık Yönetimine İlişkin Çalışmalar: Yaşlı vatandaşların evinden atıklar alınarak geri dönüşüme katkı sağlandı.	**Bağımsızlık**

EK-37. Tuzla Belediyesi

TUZLA BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR A1. Kültürel, Sosyal, Ekonomik Gelişimin Sağlanması				
HEDEFLER **A1. H1.** İhtiyaç Sahiplerinin Sosyal ve Ekonomik Yönden Yaşam Standartlarını Yükseltmek				
FAALİYET / PROJE	**PERFORMANS GÖSTERGELERİ**	**HEDEF**	**GERÇEKLEŞEN**	**İLGİLİ BM İLKESİ**

Sosyal Yardım Faaliyetleri	Düşkün ve yaşlı vatandaşların evlerinin temizliği (adet)	840	1.040	**Bakım**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Evde Sağlık Hizmetleri: Evde ziyaret edilen 13.188 kişiden 226 kişinin Alzheimer hastası olduğu belirtilmektedir.				**Bakım**
Merkezde yapılan yaşlı bakım hizmetleri kapsamında 7.662 yaşlının bakım hizmetlerinden faydalandığı aktarılmıştır.				**Bakım**
Yaşlılar festivali, geziler, hobi bahçesi etkinlikleri yapılmıştır.				**Kendini Gerçekleştirme**
Yaşlılar Merkezi: Kaliteli zaman geçirmeleri için kültürel gezileri, etkinlikleri kapsar. (Stratejik eylem planında belediyeye ait fiziki kaynaklar listesinde yer almaktadır.)				**Kendini Gerçekleştirme**
Yaşlılar Merkezi için 4 minibüs sağlanması ile birlikte yaşlıların nakil hizmetleri de sağlanmaktadır.				**Bağımsızlık**

EK-38. Ümraniye Belediyesi

ÜMRANİYE BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR A1. İlçemizdeki sosyal yardımlarla sosyal hizmetler arasındaki bağlantıyı güçlendirmek				
HEDEFLER **A1. H1.** Yaşlıların ev ortamlarında ihtiyaç duydukları bakım hizmetlerini desteklemek, sosyal hayata katılımlarını sağlamak.				
FAALİYET / PROJE	**PERFORMANS GÖSTERGELERİ**	**HEDEF**	**GERÇEKLEŞEN**	**İLGİLİ BM İLKESİ**
● Yaşlılara ev ziyaretleri yapılması (Psikolojik destek- Fiziksel rehabilite) ● Yaşlıların ev temizliğinin yapılması ● Yaşlıların kişisel bakım hizmetlerinin yapılması (Banyo, el ayak bakımı, saç bakımı, saç- sakal kesimi)	Yaşlı hizmeti verilen kişi sayısı (adet)	260	Belirtilmemiş	**Katılım**
	Yaşlı hizmet biriminden faydalananların memnuniyet oranı (%)	%85	Belirtilmemiş	**Katılım**

● Yaşlıların yaşam alanlarını düzenlemesi (Boya-badana, tamir-tadilat, ilaçlama, halı yıkama) ● Yaşlıların hastane iş ve işlemleri için refakat hizmetlerinin yapılması (Kurul raporu, yatış-çıkış islemleri) ● Antiş takibinin yapılması (Şeker, tansiyon ölçümü ve takibi) ● Sosyal aktivitelerin yapılması (Geziler, piknikler, tiyatro, vb.)	Yaşlı hizmet birimi etkinlik sayısı (adet)	10	Belirtilmemiş	**Kendini Gerçekleştirme**
	Yaşlı hizmet birimi etkinliklerine katılım oranı (%)	70	Belirtilmemiş	**Katılım**
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Sağlıklı Beslenme Hizmeti (Diyetisyenlik): Diyetisyen; kişinin hayat tarzı ve beslenme modelini öğrenerek, yanlış olan beslenme alışkanlıklarına müdahale etmekte, bilgilendirmekte ve analiz sonuçları doğrultusunda uygun beslenme programı oluşturmaktadır. Engelli ve yaşlılar için de program çıkarılmaktadır.				**Bakım**
Ev temizliği: Detaylı temizlik, halı koltuk yıkama hizmeti verilmiştir.				**Bakım**
Kişisel bakım: Banyo, el ayak bakımı, saç bakımı hizmeti verilmiştir.				**Bakım**
Yaşam alanı düzenleme: Tamir-tadilat, ilaçlama, eşya yardımı, boya-badana hizmeti sağlanmıştır.				**Bağımsızlık**
Sosyal Programlar: Çaresizlik ve sosyal izolasyon duygularını azaltmak amacıyla yıl içerisinde yaşlılarımızla bir dizi etkinlik ve programlar gerçekleştirilmiştir. 2022 yılında 202 kişi bu etkinliklerden ve programlardan faydalanmıştır. Bu etkinlik ve programlar; Aktif yaşam sağlıklı beslenme eğitimi, tespih yapımı, tokat tahta baskı atölyesi, Ayasofya Cami ve cami ziyaretleri, müzik dinletisi ve iftar organizasyonu şeklinde gerçekleştirilmiştir				**Kendini Gerçekleştirme**
Sıcak Yemek Yardımı: Engelli, yatalak veya yaşlı ailelere yönelik sıcak yemek hizmeti verilmektedir				**Bağımsızlık**
Danışma ve Refakat Hizmeti: Refakat Birimi engelli, yaşlı ve okuma-yazma bilmeyen vatandaşlarımız öncelikli olmak kaydıyla vatandaşlarımıza yapacakları işlemlerde yardımcı olmaktadır. Market, hastane, kurum işlerinde refakat desteği sağlanmıştır. hastane iş ve işlemleri için refakat desteği kurul raporu, yatış- çıkış işlemleri konusunda sağlanmıştır.				**Bağımsızlık**
Kadın Meclisi: Ümraniyeli yaşlıları evlerinde ziyaret etmiş ve ihtiyaç sahibi kadınların yanlarında olunmuştur.				**Katılım**

EK-39. Üsküdar Belediyesi

ÜSKÜDAR BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR A1. Üsküdar'da yaşayan her canlının yaşam standartlarını yükseltmek, sosyal hayata katılımını artırmak ve tüm bireyler için güvenli, temiz ve sağlıklı ortamlar oluşturmak

HEDEFLER

A1. H1. Temiz ve sağlıklı bir yaşam alanı oluşturmak için tüm canlıların yaşam koşullarını iyileştirmeye yönelik doğayla barışık ve çevreye duyarlı çağdaş hizmetler sunmak

FAALİYET / PROJE	PERFORMANS GÖSTERGELERİ	HEDEF	GERÇEKLEŞEN	İLGİLİ BM İLKESİ
İhtiyaç sahiplerinin yaşam kalitelerini yükseltmek için ayni ve nakdi yardımların yapılması İlçemizde ihtiyaç sahibi vatandaşlarımıza yönelik sosyal etkinliklerin düzenlenmesi ve organizasyonların yapılması	Yardım edilen yaşlı vatandaş sayısı (kişi)	830	838	**Bağımsızlık**
	Yaşlı vatandaşlarımıza yapılan yardım ve hizmet sayısı	10.000	14.926	
Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler				
Refakat Hizmeti: Vatandaşlardan yaşlı, yoksul, okuma yazması olmayan, yalnız yaşayan ve tedavi sürecini kendi başına yürütemeyen kişilerin hastane randevuları, hastaneye ulaşım hizmeti, hastanede muayene olmasına refakat etme, ameliyat ve benzeri tedavilerindeki süreç müdürlük personeli tarafından yapılmıştır. 2022 yılında 2.821 hastaya bu hizmet verilmiştir.				**Bağımsızlık**
İşitme Testi Taraması: 103 yaşlı vatandaşımız muayene edilmiş, 45 yaşlımız kontroller sonrası gerekli görüldüğü için Prof. Dr. Süleyman Yalçın Şehir Hastanesi Kulak Burun Boğaz Bölümüne yönlendirilmiştir. Mevcut problemin kesin tanı ve tedavisi için gerekli destek sağlanmıştır.				**Bakım**
Yeşil Egzersizle Sağlıklı Yaşlan Projesi: Yaşlılıktan kaynaklı çoğu hastalığın önlenmesi ve yaşam konforunun yükseltilmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda İstanbul Maltepe Huzurevi ile İstanbul Prof. Dr. Fahrettin Kerim - Nilüfer Gökay Huzurevinde yaşayan 65 yaş üstü 120 yaşlı vatandaşımıza, yaşlarına ve vücut yapılarına uygun spor ve egzersizler yaptırılmıştır.				**Bakım**
İkinci Bahar Kahvesi: Emekli dostların emeklilik dönemlerini ve sosyal yönden aktif geçirmelerine vesile olacak yeni bir mekân olarak tasarlanmıştır. yaşlı hemşerilerimizin sıklıkla uğradığı bir dostluk, kardeşlik ve paylaşım merkezi, hoş sohbetlerin, bilgilendirme seminerlerinin gerçekleştirildiği mutluluk ve huzur dolu bir ortam sunmaktadır. (Stratejik eylem planında belediyeye ait fiziki kaynaklar listesinde yer almaktadır.)				**Kendini Gerçekleştirme**
İkinci Bahar Emekliler Kahvesinin üyeleri ve Belediye Başkanının katılımıyla Kuzguncuk Bostanda Fide Ekimi Etkinliği yapıldı.				
Yaşlılar Haftası'nda Belediye Başkanının da katılımıyla İkinci Bahar Emekliler Kahvesinde kahvaltı programı düzenlendi.				
Dünya Yaşlılar Günü'nde, Belediye ve Kalyon Vakfı ortaklığında İkinci Bahar Emekliler Kahvesinin üyelerine sinema keyfi yapıldı.				

Teması "Döngüsel & Sürdürülebilir Tekstil" olarak belirlenen Avrupa Atık Azaltım Haftası kapsamında İkinci Bahar Emekliler Kahvesi'nde düzenlenen etkinlikte başrol nine ve dedelere verilmiştir.	**Katılım**
Engelsiz Yaşam Merkezi: Her yönden gelişmelerine katkı sağlamayı, yaşlıların bakım ve hizmetlerini yapmayı ve psikolojik destek sağlanmaktadır. (Stratejik eylem planında belediyeye ait fiziki kaynaklar listesinde yer almaktadır.)	**Bakım**
Alzheimer Hobi Merkezi (Engelsiz Yaşam Merkezi içerisinde)	**Kendini Gerçekleştirme**
Sıcak yemek: İhtiyaç sahibi yaşlı, yalnız yaşayan ya da kendisine bakmakta zorlanan ailelere hizmet verilmiştir.	**Bağımsızlık**
Evde temizlik: İhtiyaç sahibi yaşlı, yalnız yaşayan ya da kendisine bakmakta zorlanan ailelere hizmet verilmiştir.	**Bakım**
Yaşlılar Haftası ve Dünya Yaşlılar Gününde **etkinlik** ve programlar gerçekleştirilmiştir.	**Kendini Gerçekleştirme**

EK-40. Zeytinburnu Belediyesi

ZEYTİNBURNU BELEDİYESİ STRATEJİK AMAÇLAR
A1. Toplum Refahı ve Sağlığının Korunmasını Sağlamak

HEDEFLER
A1. H1. Koruyucu ve Önleyici Sağlık Hizmetlerini Geliştirmek ve Gereken Tedavi Hizmetlerini Sunmak

FAALİYET / PROJE	PERFORMANS GÖSTERGELERİ	HEDEF	GERÇEKLEŞEN	İLGİLİ BM İLKESİ
Acil tıbbi müdahale gerektirmeyen (yaşlı, yatalak, kanser hastası vb.) vatandaşların, sağlık kuruluşlarına gidiş gelişlerinde ulaşım imkânı sağlamak	Toplum Sağlığına Yönelik Planlanan Tüm Faaliyetlerin Gerçekleşme Oranı	%100	Belirtilmemiş	**Bakım**

Strateji Raporunda Doğrudan Yaşlılara Yönelik Faaliyet Hedefi Olmayan Ancak 2022 Yılında Gerçekleştirilmiş Faaliyetler

Nakil Hizmetleri: Acil tıbbî müdahale gerektirmeyen yaşlı, yatalak, kanser hastası vb. durumdaki vatandaşlar hizmet verilmiştir. 5.458 adet nakil hizmeti gerçekleştirilmiştir.	**Bağımsızlık**
Zeytinburnu Millet Camii içerisinde Emekliler Kıraathanesi yapılmaktadır. (Stratejik eylem planında belediyeye ait fiziki kaynaklar listesinde yer almamaktadır.)	**Kendini Gerçekleştirme**
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı ve Zeytinburnu Belediye Başkanı tarafından büyükler ziyaret edilmiştir ve bayramlaşma yapılmıştır.	**Katılım**

EK – 41. İstanbul ili yerel yönetimlerinin BM yaşlılık ilkelerine göre sınıflandırılan doğrudan yaşlılara yönelik hizmet planlamalarının ve faaliyetlerinin veri tablosu

Yaşlı Bağımlılık Oranına Göre Sınıflandırma	Yerel Yönetimler	Raporlar	Bakım	Katılım	Kendini Gerçekleştirme	Bağımsızlık	İtibar
İstanbul İli Yaşlı Bağımlılık Oranı Civarı Altında Olan Yerel Yönetimler	Esenyurt Belediyesi	Strateji	2	0	0	1	0
		Faaliyet	2	0	2	6	0
	Sancaktepe Belediye	Strateji	1	0	0	0	0
		Faaliyet	2	0	0	4	0
	Sultanbeyli Belediyesi	Strateji	0	0	0	0	0
		Faaliyet	1	0	2	2	0
	Başakşehir Belediyesi	Strateji	1	0	0	0	0
		Faaliyet	1	1	1	2	0
	Sultangazi Belediyesi	Strateji	0	0	0	0	0
		Faaliyet	1	0	1	0	0
	Arnavutköy Belediyesi	Strateji	0	0	0	0	0
		Faaliyet	3	2	1	5	0
	Bağcılar Belediyesi	Strateji	1	0	0	0	0
		Faaliyet	2	2	2	1	0
	Esenler Belediyesi	Strateji	2	0	1	1	0
		Faaliyet	4	0	1	6	0
	Çekmeköy Belediyesi	Strateji	0	0	0	2	0
		Faaliyet	1	0	0	3	0
	Tuzla Belediyesi	Strateji	1	0	0	0	0
		Faaliyet	3	0	2	1	0
	Kağıthane Belediyesi	Strateji	0	1	0	0	0
		Faaliyet	2	1	3	1	0
	Pendik Belediyesi	Strateji	1	1	0	3	0
		Faaliyet	1	2	2	0	0
	Ümraniye Belediyesi	Strateji	0	3	1	0	0
		Faaliyet	3	1	1	3	0
	Küçükçekmece Belediyesi	Strateji	1	2	0	3	0
		Faaliyet	1	2	0	4	0
İstanbul İli Yaşlı Bağımlılık Oranı Civarı Altında Olan Yerel Yönetimler	Zeytinburnu Belediyesi	Strateji	1	0	0	0	0
		Faaliyet	0	1	1	1	0
	Gaziosmanpaşa Belediyesi	Strateji	2	0	0	0	0
		Faaliyet	3	1	0	2	0
	Eyüpsultan Belediyesi	Strateji	1	1	1	2	0
		Faaliyet	1	1	1	2	0
	Avcılar Belediyesi	Strateji	2	0	2	1	0
		Faaliyet	2	1	1	1	0
	Beylikdüzü Belediyesi	Strateji	3	1	0	1	0
		Faaliyet	4	1	2	4	0
	Bahçelievler Belediyesi	Strateji	0	0	0	0	0
		Faaliyet	1	1	0	0	0

	Beyoğlu Belediyesi	Strateji	0	0	0	0	0
		Faaliyet	2	1	0	4	0
	Güngören Belediyesi	Strateji	0	0	2	3	0
		Faaliyet	0	0	2	3	0
	Bayrampaşa Belediyesi	Strateji	0	0	0	0	0
		Faaliyet	1	1	1	1	0
	Ataşehir Belediyesi	Strateji	1	0	1	2	0
		Faaliyet	2	0	2	5	0
	Kartal Belediyesi	Strateji	1	1	3	1	0
		Faaliyet	3	0	4	2	0
	Büyükçekmece Belediyesi	Strateji	1	4	1	0	1
		Faaliyet	4	1	1	1	0
İstanbul İli Yaşlı Bağımlılık Oranı Civarı Üzerinde Bulunan Yerel Yönetimler	Silivri Belediyesi	Strateji	1	0	2	1	0
		Faaliyet	3	1	3	3	0
	Sarıyer Belediyesi	Strateji	0	0	0	1	0
		Faaliyet	3	0	0	2	0
	Beykoz Belediyesi	Strateji	1	0	0	1	0
		Faaliyet	3	2	1	2	0
	Maltepe Belediyesi	Strateji	2	1	1	0	0
		Faaliyet	2	1	1	2	0
	Şişli Belediyesi	Strateji	3	2	0	1	0
		Faaliyet	9	3	4	1	3
	Üsküdar Belediyesi	Strateji	0	0	0	1	0
		Faaliyet	4	1	3	3	0
	Fatih Belediyesi	Strateji	0	0	0	0	0
		Faaliyet	0	0	1	3	0
	Çatalca Belediyesi	Strateji	4	2	0	1	0
		Faaliyet	3	2	0	1	0
	Bakırköy Belediyesi	Strateji	0	1	1	0	0
		Faaliyet	0	0	0	0	0
	Beşiktaş Belediyesi	Strateji	0	2	0	0	0
		Faaliyet	2	3	3	3	0
	Şile Belediyesi	Strateji	-1	-1	-1	-1	-1
		Faaliyet	0	2	0	0	0
	Kadıköy Belediyesi	Strateji	4	1	1	2	0
		Faaliyet	7	1	2	3	1
	Adalar Belediyesi	Strateji	-1	-1	-1	-1	-1
		Faaliyet	0	0	0	1	0